

آزمون آزمایشی خیلی سبز

مرحله ششم

پایه دوازدهم

۱۴۰۴/مهر/۲۵

سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵

دفترچه شماره یک

پایه	دوم	پایزدهم	دوازدهم	مدت پاسخگویی	تا شماره	از شماره	تعداد سؤال	مواد امتحانی
دوم	فصل ۳ صفحه ۷۱ تا ۹۸	—	فصل ۱ (درس ۱) صفحه ۱ تا ۱۱	۳۰ دقیقه	۲۰	۱	۲۰	ریاضی و آمار
پایزدهم	درس ۱ تا ۳ و کارگاه تحلیل فصل اول صفحه ۱۰ تا ۳۶	—	درس ۱ صفحه ۱۰ تا ۲۱	۳۰ دقیقه	۵۰	۲۱	۳۰	زبان و ادبیات فارسی
دوازدهم	درس ۱ تا ۴ صفحه ۱ تا ۳۷	—	درس ۱ صفحه ۱ تا ۹	۲۵ دقیقه	۶۵	۵۱	۱۵	علوم اجتماعی
—	درس ۱ صفحه ۸ تا ۳۳	—	—	—	۸۰	۶۶	۱۵	روانشناسی
—	—	—	—	۸۵ دقیقه	—	۸۰ سؤال	—	مجموع

نام درس	طراحان به ترتیب حروف الفبا	مسئول درس - گزینشگر
ریاضی و آمار	محمدعلی حضرتی - علی شهبازی - علی قهرمانزاده خسرو محمدزاده - محمد یگانه	علی شهبازی
زبان و ادبیات فارسی	ولی الماسی - علی شجاع - مهدی کرانی - بهنام کیانی یعقوب کیانی	بهنام کیانی
علوم اجتماعی	محمدابراهیم مازنی	محمدابراهیم مازنی
روانشناسی	یاسمین آشین - سعادت بهشتی - حدیثه توکلی مهدی جاهدی - امیرحسین حبیبزاده	سیمین زاهدی

سرپرست محتوای آزمون: فاطمه آقاجانیپور

مشاور محتوایی آزمون: مریم صالحی

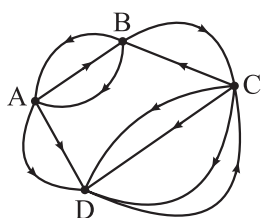
این آزمون نمره منفی دارد.

استفاده از ماشین حساب مجاز نیست.

دفترچه سؤالات آزمونهای خیلی سبز، از همه نظر (تعداد سؤالها، زمان پاسخگویی، نوع چینش گزینهها، نوع صفحه آرایی، فونت سؤالات، سایز کلمات و اعداد، جای خالی محل انجام محاسبات و ...) در شبیه ترین حالت به دفترچه سؤالات کنکور سراسری طراحی می شود.

۱- مطابق شکل، به چند طریق می‌توان از شهر B به D رفت؟ (به جهت مسیرها دقت کنید).

۷ (۱)

۱۲ (۲)

۱۴ (۳)

۹ (۴)

۲- حاصل $A = \frac{\sqrt{9!}}{\sqrt{8!}} + \frac{\sqrt[3]{8!}}{\sqrt[3]{7!}}$ کدام است؟

 $\sqrt{17}$ (۴)

۷ (۳)

۶ (۲)

۵ (۱)

۳- با حروف کلمه School، چند کلمه ۴ حرفی می‌توان نوشت که شامل یک حرف O باشد؟

۹۶ (۴)

۷۲ (۳)

۴۸ (۲)

۱۴۴ (۱)

۴- با ارقام ۰، ۱، ۲، ۴، ۵، ۷ و ۸، چند عدد طبیعی بین ۵! و ۶! و بدون تکرار ارقام می‌توان نوشت؟

۱۳۵ (۴)

۱۳۰ (۳)

۱۲۴ (۲)

۱۲۰ (۱)

۵- مجموعه $A = \{1, 2, 5, 6, 7, 8, 9\}$ را در نظر بگیرید. مجموعه A، چند زیرمجموعه چهارعضوی دارد که حداکثر یکی از اعضای آن بر ۳ بخش پذیر باشد؟

۳۵ (۴)

۳۰ (۳)

۲۵ (۲)

۲۰ (۱)

۶- فرض کنید $a, b, c \in \{1, 2, \dots, 7\}$ باشد. در چند حالت، تساوی $c - b = 2a$ برقرار می‌باشد؟

۱۰ (۴)

۹ (۳)

۸ (۲)

۷ (۱)

۷- ۶ دانش آموز پایه یازدهم و ۴ دانش آموز پایه دوازدهم داریم. می‌خواهیم دو گروه دونفره که هر گروه از یک دانش آموز یازدهمی و یک دانش آموز دوازدهمی تشکیل شده است، بسازیم. این کار به چند طریق ممکن است؟

۷۲۰ (۴)

۵۴۰ (۳)

۳۶۰ (۲)

۱۸۰ (۱)

۸- در یک ساختمان، ۹ خانواده ۳ نفری زندگی می‌کنند. به چند طریق می‌توان ۴ نفر از بین آن‌ها انتخاب کرد به طوری که هیچ دو نفری از یک خانواده نباشند؟

 14×3^5 (۴)

 14×3^6 (۳)

 7×3^6 (۲)

 7×3^7 (۱)

۹- مقدار n در تساوی $5P(n+2, 2) = 4C(n+1, 3)$ کدام است؟

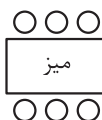
۱۰ (۴)

۱۲ (۳)

۹ (۲)

۱۱ (۱)

۱۰- ۳ وزیر هر کدام به همراه معاون خود می‌خواهند پشت میز، مقابل یکدیگر بنشینند، به طوری که هر وزیر روبه‌روی معاون خود باشد و وزیرها در یک سمت میز بنشینند. این کار به چند طریق امکان پذیر است؟

۱۲ (۲)

۶ (۱)

۳۶ (۴)

۲۴ (۳)

۱۱- هر یک از توضیحات زیر در مورد کدام روش جمع‌آوری داده‌ها است؟

(الف) اگر به دقت زیاد نیاز داشته باشیم، مناسب نیست.

(ب) اگر تعداد واحد نمونه زیاد باشد، زمانبر است.

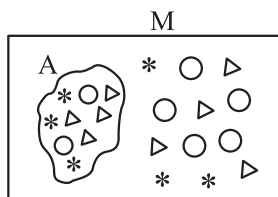
(۱) الف (مشاهده - ب) دادگان

(۲) الف (مشاهده - ب) پرسش‌نامه

(۳) الف (پرسش‌نامه - ب) دادگان

۱۲- مشاهده آماره و پارامتر «نسبت وکلا» به ترتیب در نمونه A و جامعه M کدام است؟ (*: وکلا، O: روان‌شناس و

Δ: جامعه‌شناس)

$$\frac{1}{4}, \frac{1}{3} \quad (2)$$

$$\frac{2}{7}, \frac{1}{3} \quad (1)$$

$$\frac{1}{3}, \frac{1}{4} \quad (4)$$

$$\frac{1}{3}, \frac{2}{7} \quad (3)$$

۱۳- میانگین ۳ عدد طبیعی متوالی ۱۲ و میانگین ۷ عدد طبیعی متوالی دیگر برابر با ۱۶ است. اختلاف میانگین و مد این ۱۰ داده، کدام است؟

$$1/8 \quad (4)$$

$$1/6 \quad (3)$$

$$1/4 \quad (2)$$

$$1/2 \quad (1)$$

۱۴- مجموع پنج داده آماری برابر با ۴۵ است. اگر ابتدا از هر یک از داده‌ها ۲ واحد کم کنیم و سپس داده‌های حاصل را در ۴ ضرب کنیم، میانگین داده‌های جدید کدام است؟

$$32 \quad (4)$$

$$24 \quad (3)$$

$$34 \quad (2)$$

$$28 \quad (1)$$

۱۵- در ۱۵ داده آماری متمایز، میانگین داده‌های قبل و بعد از میانه به ترتیب ۵ و ۲۰ است. اگر میانگین همه داده‌ها ۱۲/۶ باشد، چارک دوم داده‌ها (میانه) کدام است؟

$$15 \quad (4)$$

$$14 \quad (3)$$

$$13 \quad (2)$$

$$12 \quad (1)$$

۱۶- اگر واریانس داده‌های ۵، $c^3 - 3$ ، $\sqrt{b}$ و $1 - 2a$ برابر صفر باشد، میانه داده‌های c، $1 - 4a$ ، $2b$ ، ۲ و ۸ کدام است؟

$$25 \quad (4)$$

$$11 \quad (3)$$

$$8 \quad (2)$$

$$2 \quad (1)$$

۱۷- میانگین ۶ مشاهده آماری، عدد طبیعی است. اگر انحراف از میانگین این مشاهدات ۳، b، -۱، ۲، -۲ و a و انحراف معیار مشاهدات برابر $\sqrt{7}$ باشد. مقدار ab کدام است؟

$$-8 \quad (4)$$

$$-10 \quad (3)$$

$$-12 \quad (2)$$

$$-14 \quad (1)$$

۱۸- دامنه میان چارکی داده‌های ۱۷، ۱۰، ۲۹، ۴۴، ۴۵، ۱۲، ۷۳، ۲۵، چند برابر میانه داده‌ها است؟

$$\frac{4}{5} \quad (4)$$

$$\frac{5}{4} \quad (3)$$

$$\frac{9}{10} \quad (2)$$

$$\frac{10}{9} \quad (1)$$

۱۹- تعداد ۳۴۰ داده آماری از نمودار خم بهنجار پیروی می کنند. اگر ۹۶ درصد داده ها در بازه $(۱۷/۵, ۱۱/۵)$ قرار داشته باشند، مجموع مجزورات اختلاف تک تک داده ها از میانگین کدام است؟

(۱) ۵۱۰ (۲) ۶۲۵ (۳) ۶۵۰ (۴) ۷۶۵

۲۰- اگر میانگین داده های آماری $x, ۱۱, ۱۵, ۱۸$ و ۱۲ از میانه آن ها ۵ واحد بزرگ تر باشد، انحراف معیار داده ها تقریباً کدام است؟

(۱) ۱۰/۷۵ (۲) ۱۱/۵ (۳) ۱۲/۲۵ (۴) ۱۳/۵

۲۱- در کدام گزینه، به ترتیب ویژگی‌های متون در قلمرو «زبانی» و قلمرو «ادبی» یافت می‌شود؟

- (۱) کاربرد دستور تاریخی - قافیه و قالب شعر
(۲) وجود واژه‌های کهن - حذف اجزای جمله
(۳) وجود واژه‌های عربی - کوتاه‌بودن جملات
(۴) کاربرد سجع در نثر - وزن و آهنگ شعر

۲۲- در حکایت زیر، کدام ویژگی زبانی را نمی‌توان یافت؟

«پارسازاده‌ای را نعمت بیکران به دست افتاد؛ فسق و فجور آغاز کرد. باری، به نصیحتش گفتم: دخل، آب روان است

و عیش، آسیاب گردان؛ یعنی خرج فراوان کردن، مسلم کسی را باشد که دخل معین دارد.

چو دخلت نیست، خرج آهسته‌تر کن که می‌گویند ملاحان سرودی
اگر باران به کوهستان نبارد به سالی دجله گردد، خشک‌رودی»

(۱) حذف فعل به قرینه معنایی
(۲) کاربرد «را» به معنای حرف اضافه

(۳) جابه‌جایی اجزای جمله
(۴) کاربرد «را»ی فک اضافه

۲۳- کدام گزینه زیر نادرست است؟

(۱) از آسان‌ترین راه‌ها برای شناخت و ارزیابی متون، بررسی آن‌ها در سه قلمرو زبانی، ادبی و فکری است.

(۲) در یک نگاه کلی، آثار و متون مکتوب ادبی به دو دسته شعر و نثر تقسیم می‌شوند.

(۳) هنگامی که از متن، سخن می‌گوییم، خواست ما همه نوشته‌های روی کاغذ و کتاب است.

(۴) کتاب‌ها اگر خوانده شوند، به آن‌ها متن‌های شنیداری یا خوانداری می‌گوییم.

۲۴- ویژگی‌های «وجود واژگان کهن، کاربرد دستور تاریخی، شبکه معنایی واژگان و ترکیب‌سازی» به ترتیب در کدام

ابیات یافت می‌شوند؟

الف) به دام افتاد روباهی سحرگاه
ب) که گر صیاد بیند هم‌چنینم
ج) دگر کس گفت ما را از همه‌چیز
د) به دل، روباه گفتا گر بمانم
به روبه‌بازی اندیشید در راه
دهد حالی به گازر پوستینم
به کار آید همی دندان او نیز
نه دندان باش و نه گوش و زبانم

(۱) «ب» - «ج» - «الف» - «د»
(۲) «ج» - «ب» - «د» - «الف»

(۳) «ج» - «الف» - «ب» - «د»
(۴) «ب» - «ج» - «د» - «الف»

۲۵- وجود واژه‌هایی در همه ابیات، یادآور نقد «متن کلیله و دمنه» در کتاب درسی است، به جز

(۱) دلت خانه آرزو گشته است و زهر است آرزو
(۲) زین اشتر بی‌باک و مهارش به حذر باش
(۳) عمر مرا بخورد شب و روز و سال و ماه
(۴) سزای خصم تو گیتی دهد که سنگ خلاف
زهر قاتل را چرا با دل همی معجون کنی
زیرا که شتر، مست و بر او مار مهار است
پنهان و نرم‌نرم چو موشان و راسوان
از آسمان به سر خویشتن بیندازد

۲۶- آرایه‌های «کنایه، تشبیه، مَثَل، مراعات‌نظیر و استعاره» به ترتیب در کدام ابیات یافت می‌شود؟

الف) هر که زین گلشن، لبی خندان‌تر از گل بایدش	خاطری فارغ ز عالم چون توکل بایدش
ب) خُرده‌ای از مال دنیا در بساط هر که هست	جبهه واکرده‌ای پیوسته چون گل بایدش
ج) هر که می‌خواهد که از سنجیده‌گفتاران شود	بر زبان، بند گرانی از تأمل بایدش
د) صبر بر جور فلک کن تا برآیی روسفید	دانه چون در آسیا افتد، تحمل بایدش
ه) قطره آبی که دارد در نظر گوهرشدن	از کنار ابر، تا دریا تنزل بایدش

(۱) «ب» - «ج» - «الف» - «ه» - «د»

(۳) «ب» - «ج» - «د» - «ه» - «الف»

۲۷- از دیدگاه تاریخ ادبیات، کدام یک از قسمت‌های مشخص شده نادرست است؟

«میرزا محمدصادق امیری فراهانی از جانب مظفرالدین‌شاه به ادیب‌الممالک ملقب شد، فعالیت اصلی اش روزنامه‌نگاری

(۲)

(۱)

بود. وی سردبیری روزنامه مجلس را بر عهده داشت. او در غزل بیشتر از قالب‌های دیگر طبع آزمایی کرده است.»

(۴)

(۳)

۴ (۴)

۳ (۳)

۲ (۲)

۱ (۱)

۲۸- هر یک از موارد زیر به ترتیب معرف کدام چهره ادبی دوره بازگشت و بیداری است؟

- او هرچند قصاید بلندی دارد، به‌ویژه از نظر غزل‌سرایی در بین هم‌روزگاران خود تا حدی کم‌نظیر است.
- شعرهای او به زبان ساده و طنزآمیز در راه مبارزه با استبداد و عشق به وطن به چاپ می‌رسید.
- او در سبک خراسانی با زبانی حماسی شعر می‌سرود.
- او از شعرهای غربی، ترجمه‌هایی منظوم پدید آورده بود.

(۱) سید اشرف‌الدین گیلانی - عارف قزوینی - محمدتقی بهار - ایرج میرزا

(۲) نشاط اصفهانی - فرخی یزدی - ادیب‌الممالک فراهانی - میرزاده عشقی

(۳) سید اشرف‌الدین گیلانی - فرخی یزدی - ادیب‌الممالک فراهانی - میرزاده عشقی

(۴) نشاط اصفهانی - سید اشرف‌الدین گیلانی - محمدتقی بهار - ایرج میرزا

۲۹- از دیدگاه تاریخ ادبیات، کدام مورد ایراد دارد؟

- (۱) با روی کار آمدن سلسله قاجار و تثبیت حکومت مرکزی در ایران، بازگشت به شیوه و الگوی گذشتگان در ادبیات، پررونق‌تر از گذشته بود.
- (۲) شاعران دوره بازگشت، راهی جز تقلید از آثار پیشینیان در پیش نگرفتند و در سطوح زبانی، ادبی و فکری، سبک هندی را مورد توجه قرار دادند.
- (۳) مشتاق اصفهانی در زمان نادرشاه و کریم‌خان زند، با همراهی چند تن دیگر از ادیبان، انجمن ادبی اصفهان را اداره می‌کرد.
- (۴) اگرچه شاعران دوره بازگشت باعث نوآوری و تکامل قابل توجهی در شعر فارسی نشدند، اما اگر این نهضت به پا نشده بود، چه‌بسا زبان فاخر شعر فارسی دچار سستی و ضعف بیشتری می‌شد.

۳۰- سراینده کدام بیت در مقابل آن، نادرست ذکر شده است؟

(۱) هوای خود چو نهادم، رضای او چو گزیدم جهان و هر چه در او، جز به کام خویش ندیدم (میرزاده عشقی)

(۲) آن زمان که بنهادم سر به پای آزادی دست خود ز جان شستم از برای آزادی (فرخی یزدی)

(۳) از خون جوانان وطن لاله دمیده از ماتم سرو قدشان سرو خمیده (عارف قزوینی)

(۴) جنگ ننگ است در شریعت من جز پی پاس دین و حفظ وطن (ادیب‌الممالک فراهانی)

۳۱- در همهٔ گزینه‌ها به شاخص‌ترین درون‌مایه‌های شعر عصر بیداری اشاره شده است، به جز

- (۱) قانون خواهی - توجه به فراگیری علوم جدید
- (۲) مبارزه با استبداد و استعمار - نفی عقاید خرافی
- (۳) برانگیختن احساسات ملی و میهنی - باستان گرایی
- (۴) سخن از حقوق زنان - پیکار با بیگانه و بیگانه خواهی

۳۲- در کدام گزینه مؤلف و نوع اثر، هر دو درست است؟

- (۱) شمس و طغرا: محمدباقر میرزا خسروی، رمان - تاریخ مختصر احزاب سیاسی: محمدتقی بهار، تحقیقات تاریخی
- (۲) سرگذشت حاجی بابای اصفهانی: جیمز موریه، ترجمه - شمس‌الدین و قمر: محمدباقر میرزا خسروی، رمان
- (۳) داستان باستان: میرزا حبیب اصفهانی، رمان - تاریخ بیداری ایرانیان: ناظم‌الاسلام کرمانی، تحقیقات تاریخی
- (۴) امثال و حکم: علی‌اکبر دهخدا، تحقیقات ادبی - سرگذشت حاجی بابای اصفهانی: میرزا حبیب اصفهانی، رمان

۳۳- همهٔ گزینه‌ها به جز از عوامل مهم بیداری جامعه در دورهٔ بازگشت و بیداری است.

- (۱) اعزام دانشجویان ایرانی به خارج از کشور برای تحصیل
- (۲) رواج صنعت چاپ و روزنامه‌نویسی و ترجمه و نشر کتاب‌های غربی
- (۳) تأسیس مدرسهٔ دارالفنون و آموزش دانش‌های نوین
- (۴) کوشش‌های فتحعلی‌شاه در روی آوردن به دانش و فنون جدید

۳۴- در کدام بیت «واژه‌آرایی» دیده نمی‌شود؟

(۱) بیایند هر سه به نزدیک من	(۱) شود روشن این شهر تاریک من
(۲) گلاب است گویی به جویش روان	(۲) همی شاد گردد به بویش روان
(۳) به خوبی سخن‌هاش پاسخ دهید	(۳) چو پرسد سخن، رای فرخ نهید
(۴) بدانید کاین سه جهان‌بین خویش	(۴) سپردم بدیشان بر آیین خویش

۳۵- شاعر در کدام بیت از «واج‌آرایی» بهرهٔ کم‌تری برده است؟

(۱) دل می‌رود ز دستم صاحب‌دلان خدا را	(۱) دردا که راز پنهان خواهد شد آشکارا
(۲) مایهٔ پرهیزگار قوت صبر است و عقل	(۲) عقل گرفتار عشق، صبر زبون هواست
(۳) در حسرت همدمی بشد عمر عزیز	(۳) ما در غم همدمیم و غم همدم ماست
(۴) تا دل هرزه‌گرد من رفت به چین زلف او	(۴) زان سفر دراز خود عزم وطن نمی‌کند

۳۶- کدام بیت فاقد «تکرار» و دارای «واج‌آرایی» است؟

(۱) رشتهٔ تسبیح اگر بگسست معذورم بدار	(۱) دستم اندر ساعد ساقی سیمین‌ساق بود
(۲) رسم عاشق‌کشی و شیوهٔ شهرآشوبی	(۲) جامه‌ای بود که بر قامت او دوخته بود
(۳) من پیر سال و ماه نی‌ام یار بی‌وفاست	(۳) بر من چو عمر می‌گذرد پیر از آن شدم
(۴) شور شراب عشق تو آن نفسم رود ز سر	(۴) کاین سر پرهوس شود خاک در سرای تو

۳۷- «واج‌آرایی» در کدام بیت متفاوت است؟

(۱) شدم ز دست تو شیدای کوه و دشت و هنوز	(۱) نمی‌کنی به ترخم نطق سلسله سست
(۲) گر بزنندم به تیغ در نظرش بی‌دریغ	(۲) دیدن او یک نظر صد چو منش خون‌بهاست
(۳) بادهٔ گلرنگ تلخ تیز خوش‌خوار سبک	(۳) نعلش از لعل نگار و نعلش از یاقوت خام
(۴) شعر و عرش و شرع از هم خاستند	(۴) تا که عالم زین سه حرف آراستند

۳۸- در کدام گزینه، مضمون و آهنگ شعر در تقابل با یکدیگرند؟

- (۱) گریه‌کنان مردم چشم همه
 - (۲) ز اسب اندر آمد به کردار شیر
 - (۳) دنیا عروس‌وار بیارایید
 - (۴) کافر صدساله چو بیند تو را
- بهر تو پوشیده سیه در عزا ست
به خیمه درون رفت گرد دلیر
پیشت چو یافت از تو به دین کابین
سجده کند زود مسلمان شود

۳۹- وزن و آهنگ کدام بیت «کوبنده و کوتاه» است و بار حماسی فضای شعر را غنی‌تر ساخته است؟

- (۱) بوی گل و بانگ مرغ برخاست
 - (۲) به تنها یکی گور بریان کنی
 - (۳) شکست عهد مودت نگار دلبندم
 - (۴) دوش از مسجد سوی میخانه آمد پیر ما
- هنگام نشاط و روز صحر است
هوا را به شمشیر گریان کنی
برید مهر و وفا یار سست پیوندم
چیست یاران طریقت بعد از این تدبیر ما؟

۴۰- نمود عاطفی کدام بیت با بقیه ابیات تفاوت دارد؟

- (۱) ازدها بین حلقه گشته، خفته زیر دامنم
 - (۲) شب غم گردباد آهم از جا بُرد گردون را
 - (۳) لاله سیراب داری زیر مشک اندر، پدید
 - (۴) از هر طرف که رفتم جز وحشتم نیفزود
- زان نجبم ترسم آگه گردد ازدهای من
فروخورد ازدهای سیل اشکم، ربع مسکون را
لؤلؤ خوشاب داری زیر لعل اندر نهان
زنهار از این بیابان وین راه بی‌نهایت

۴۱- «آهنگ و موسیقی» کدام گزینه با سایر گزینه‌ها متفاوت است؟

- (۱) از دوست به هر جوری بیزار نباید شد
 - (۲) ای غم‌زده خاکی کز آتش غم جوشی
 - (۳) گفتی: «به غم بنشین یا از سر جان برخیز»
 - (۴) یا رب از ابر هدایت برسان بارانی
- از یار به هر زخمی افگار نباید شد
آبی که جز از آتش بر باد نخواهی شد
فرمان برمت جانا، بنشینم و برخیزم
پیش‌تر زان‌که چو گردی ز میان برخیزم

۴۲- با توجه به عوامل مهم تأثیرگذار در وزن شعر، کدام یک از موارد زیر درست نیست؟

- (۱) وزن شعر، امری حسی و بیرون از ذهن کسی است که آن را درمی‌یابد.
- (۲) وزن شعر، گوش‌نواز و روح‌افزا است و خواننده را به سمت خود می‌کشد.
- (۳) وزن شعر، عاملی برای لذت‌بردن و التذاذ ادبی خواننده است.
- (۴) وزن شعر، باعث کشش و جاذبه آهنگ و کلام موزون می‌شود.

۴۳- حس و حال فضای عاطفی و محتوای کدام گزینه با آنچه روبه‌روی آن نوشته شده است، همخوانی ندارد؟

- (۱) دهقان قضا، بسی چو ما کشت و درود
 - (۲) پر گن قدح می، به کفم در نه زود
 - (۳) به کردار شیرینی که بر گور نر
 - (۴) نشست از بر سینه پیل‌تن
 - (۵) آب حیات من است، خاک سر کوی دوست
 - (۶) ولوله در شهر نیست، جز شکن زلف یار
 - (۷) کاروان شهید رفت از پیش
 - (۸) از شمار دو چشم، یک تن کم
- غم‌خوردن بیهوده نمی‌دارد سود
تا باز خورم که بودنی‌ها همه بود (متفکرانه و فلسفی)
زند دست و گور اندر آید به سر
پر از خاک، چنگال و روی و دهن (حماسی و دل‌آورانه)
گر دو جهان خرمی است، ما و غم روی دوست
فته در آفاق نیست، جز خم ابروی دوست (عاشقانه و شورانگیز)
وان ما رفته گیر و می‌اندیش
وز شمار خرد، هزاران بیش (رسمی و خشک)

۴۴- ابیات زیر با همه بیت‌ها قرابت مفهومی دارد، به جز

- «ای آن‌که غمگنی و سزاواری
رفت آن‌که رفت و آمد آن‌که آمد
(۱) رفتی و رفت بی زُخت از دیده روشنی
(۲) قلم به آمدنی رفت اگر رضا به قضا
(۳) از بودنی ای دوست، چه داری تیمار؟
(۴) از این خویشتن کشتن اکنون چه سود؟
- و اندر نهان، سرشک همی‌باری
بود آن‌که بود، خیره چه غم داری؟
در دیده ماند اشکی و آن نیز رفتنی
دهی و گر ندهی، بودنی بخواهد بود
وز فکرت بیهوده دل و جان، آفگار
چنین رفت و این بودنی کار بود

۴۵- حکایت «روزی شخصی پیش بهلول، بی‌ادبی نمود. بهلول او را ملامت کرد که چرا شرط ادب به جا نیاوردی؟ او گفت: «چه کنم؟ آب و گل مرا چنین سرشته‌اند.» گفت: «آب و گل تو را نیکو سرشته‌اند؛ اما لگد کم خورده است.» بر کدام گزینه تأکید دارد؟

- (۱) ملامت و سرزنش
(۲) ذات و سرشت
(۳) تقدیر و سرنوشت
(۴) تربیت و پرورش

۴۶- عبارت «عقل و ادب پیش گیر و لهُو و لعب بگذار که چون نعمت سپری شود، سختی بری و پشیمانی خوری.» با همه ابیات زیر ارتباط معنایی دارد، به جز

- (۱) زر عزیز آفریده است خدای
(۲) به‌یکباره بر دوستان زر میاش
(۳) زر از سنگ خارا برون آورند
(۴) درخت اندر بهاران بر فشاند
- هر که خوارش بکرد خوار بشد
وز آسیب فردا به اندیشه باش
که با دوستان و عزیزان خورند
زمستان، لاجرم بی‌برگ ماند

۴۷- بیت زیر با کدام بیت قرابت مفهومی دارد؟

- «هر کجا دردی است درمانیش هست
(۱) غم عشق آمد و غم‌های دگر پاک ببرد
(۲) خَلَد گر به پا خاری آسان برآید
(۳) من از دست غمت مشکل برم جان
(۴) دردم از یار است و درمان نیز هم
- دردِ عشق است آن‌که درمانیش نیست
سوزنی باید کز پای برآرد خاری
چه سازم به خاری که در دل نشیند
ولی دل را تو آسان بردی از من
دل فدای او شد و جان نیز هم

۴۸- بیت زیر با کدام بیت قرابت مفهومی دارد؟

- «سرو را بین بر سماع بلبان صبح‌خیز
(۱) نه باغ ماند و نه بُستان که سرو قامت تو
(۲) آدمی‌زاده اگر در طَرَب آید نه عجب
(۳) در چمن باد بهاری ز کنار گل و سرو
(۴) بلبان چون سخن از شاخ صنوبر گویند
- همچو سرمستان به بُستان پایکوب و دست‌زن
بُست و ولوله در باغ و بوستان انداخت
سرو در باغ به رقص آمده و بید و چنار
به هواداری آن عارض و قامت برخاست
ما حدیثِ قد آن سرو سرافراز کنیم

۴۹- بیت زیر با همه ابیات قرابت مفهومی دارد، به جز

- «گر تو گرفتارم کنی، من با گرفتاری خوشم
 (۱) من از تو روی نیچم گرم بیازاری
 (۲) حافظ از جور تو حاشا که بگرداند روی
 (۳) در همه چشمی عزیز و نزد تو خوایم
 (۴) گر به خواری ز در خویش برانی ما را
- ور خوار چون خارم کنی، ای گل، بدان خواری خوشم»
 که خوش بود ز عزیزان، تحمل خواری
 من از آن روز که در بند توام آزادم
 در همه عالم بلند و پیش تو پستیم
 هم چنان شکر کنیمت که عزیز مایی

۵۰- مفهوم کدام بیت «متفاوت» با دیگر ابیات است؟

- (۱) آن زمان که بنهادم سر به پای آزادی
 (۲) تا مگر به دست آرم دامن وصالش را
 (۳) دامن محبت را گر کنی ز خون رنگین
 (۴) فرخی ز جان و دل می کند در این محفل
- دست خود ز جان شستم از برای آزادی
 می دوم به پای سر، در قفای آزادی
 می توان تو را گفتن، پیشوای آزادی
 دل نثار استقلال، جان فدای آزادی

۵۱- «در زندگی روزمره، انسان‌ها بدون آموزش رسمی بسیاری از آگاهی‌ها و مهارت‌ها را فرامی‌گیرند. این دانش‌ها به آن‌ها کمک می‌کند کارهای ساده و پیچیده را به راحتی انجام دهند و در تعامل با دیگران موفق باشند. به عنوان مثال، دانستن نحوه خرید کردن، رعایت آداب اجتماعی و استفاده از وسایل روزمره، بخشی از آموزش‌های لازم بر جامعه است. در مقابل، کسانی که در زمینه اقتصاد، زبان یا تکنولوژی تحقیق می‌کنند و روش‌های دقیق و علمی را کشف می‌کنند، علمی ویژه کسب می‌کنند. این دانش به آن‌ها امکان می‌دهد روش‌های قدیمی را تحلیل کرده و بهبود دهند و مشکلات اجتماعی را با دیدی دقیق و عمیق حل کنند. برای نمونه، توسعه فناوری‌های نوین آبیاری براساس تجربه سنتی کشاورزان شکل گرفته است.» با توجه به متن بالا، هر یک از عبارات‌های زیر مربوط به چه مفهومی است؟

• دانستن نحوه خرید کردن

• توسعه فناوری‌های نوین آبیاری

• رعایت آداب اجتماعی

• تحقیق در زمینه اقتصاد

(۱) دانش عمومی - دانش علمی - ذخیره دانشی - دانش حاصل از زندگی

(۲) دانش علمی - ذخیره دانشی - دانش حاصل از زندگی - دانش عمومی

(۳) دانش حاصل از زندگی - دانش علمی - ذخیره دانشی - دانش تخصصی

(۴) دانش عمومی - دانش تخصصی - دانش حاصل از زندگی - دانش علمی

۵۲- علت هر یک از موارد زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

• رشد و توسعه دانش علمی

• عدم حمایت دانش عمومی از دانش علمی

• حل تعارض میان دانش عمومی و علمی

(۱) تلاش‌های علمی عالمان برای افزایش ذخیره دانش علمی جهان اجتماعی - تعارض بین دانش عمومی و دانش علمی

در یک جهان اجتماعی - رهاکردن بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخشی دیگر

(۲) افزوده شدن بر ذخیره دانش علمی و غنی‌تر شدن دانش عمومی جامعه - سرایت رویکرد دنیوی جهان متجدد به

جوامع غیرغربی - گشودن مرزهای دانش علمی به روی جهانیان

(۳) تلاش افراد برای حل مسائل و مشکلات موجود در جهان اجتماعی - تعاریف متفاوت جوامع از علم براساس هویت

فرهنگی جهان متجدد - طرح ایده‌های جدید برای آشتی بین دانش علمی و عمومی

(۴) شناسایی مشکلات و ارائه راه حل‌هایی برای حل مسائل اجتماعی - قطع ارتباط دوسویه دانش عمومی و دانش علمی

در یک جامعه - تلاش دانش علمی برای حل مسائل و مشکلات دانش عمومی

۵۳- با توجه به نظریه علوم انسانی و اجتماعی بومی (اسلامی و ایرانی)، هدف علوم انسانی و اجتماعی بومی در ایران چیست؟

(۱) علمی مبتنی بر تجربه‌های روزمره مردم، زندگی عادی، مسائل ساده، مهارت‌های عمومی، دانش رایج جامعه

(۲) علمی همسو با هویت فرهنگی، مقاوم در برابر رویکردهای غربی، مشارکت جهانی، ارزش‌های بومی

(۳) علمی منطبق بر مسائل اقتصادی و رفاهی جامعه، توجه به نیازهای مادی و معنوی، همسو با هویت فرهنگی ایرانی

(۴) علمی بر مبنای دیدگاه اسلامی، نادیده گرفتن فرهنگ و باورهای غربی، تمرکز بر جهان معنوی

۵۴- در ارتباط با رابطه دانش عمومی و دانش علمی، موارد کدام گزینه به ترتیب نشان دهنده دیدگاه «جدایی کامل روش دانش علمی و دانش عمومی» و «اساسی و بنیادی بودن دانش عمومی» است؟

- (۱) دانش علمی تنها از راه حس و تجربه و به صورت نظام‌مند به دست می‌آید. - این ادعا که دانش علمی راه کشف واقعیت و دانش عمومی، دانش حاصل از زندگی است را انکار می‌کند و همه دانش‌ها را دانش حاصل از زندگی می‌داند.
- (۲) دانش علمی به دانش تجربی محدود نمی‌شود، بلکه دانش‌های فراطربویی مانند دانش‌های عقلانی و وحیانی را نیز شامل می‌شود. - دانش‌ها کشف و بازخوانی واقعیت نیستند، بلکه خلق و بازسازی آن هستند که انسان‌ها برای سامان دادن به زندگی خود تولید می‌کنند.
- (۳) دانش عمومی، دانش حاصل از زندگی افراد است که از راه جامعه‌پذیری و فرهنگ‌پذیری به دست می‌آید. - دانش عمومی و دانش علمی رابطه متقابل دارند، بر یکدیگر اثر گذاشته و از هم اثر می‌پذیرند و به مرور متناسب می‌شوند.
- (۴) دانش علمی برای حفظ هویت خود باید از ورود دانش عمومی به قلمرو علم جلوگیری کند. - دانش علمی ضمن ریشه‌داشتن در دانش عمومی، امکان انتقاد از دانش عمومی و تصحیح آن را دارد؛ از این‌رو هر دانش علمی با هر دانش عمومی سازگار نیست.

۵۵- کدام عبارت در رابطه با «جهان اجتماعی» درست است اما در رابطه با «پدیده اجتماعی» نادرست است؟

- (۱) ما انسان‌ها با تولد و ورود به جهان اجتماعی با دیگران در مجموعه‌ای از آگاهی‌ها سهیم می‌شویم که به آن‌ها ذخیره دانشی می‌گویند. - بسیاری از آدابی که مراعات می‌کنیم محصول پدیده‌های اجتماعی هستند که به صورت فرصت‌ها و محدودیت‌ها در مقابل ما قرار می‌گیرند.
- (۲) کسی که دانش عمومی دارد، به درک عمیقی از دانش علمی موجود در جهان اجتماعی خود می‌رسد. - پدیده‌های اجتماعی را انسان‌ها در ارتباط با یکدیگر به وجود می‌آورند و از آن‌جا که انسان‌ها آگاهانه و معنادار عمل می‌کنند، این پدیده‌ها ارادی هستند.
- (۳) اگر آگاهی‌ها و دانش‌های عمومی وجود نداشته باشند، زندگی اجتماعی مختل می‌شود و جهان اجتماعی فرومی‌پاشد. - انسان‌ها پدیده‌های اجتماعی را برای تأمین سعادت خود پدید می‌آورند، اما گاهی این پدیده‌ها اصل قرار می‌گیرند و تأمین سعادت به حاشیه می‌رود.
- (۴) انسان‌ها به دلیل زندگی جمعی، دانش عمومی یا دانش حاصل از زندگی را از جهان اجتماعی خود می‌گیرند. - اگر پدیده‌های اجتماعی نباشند، هیچ کنش، هنجار و ارزشی پدید نمی‌آید و در نهایت جهان اجتماعی انسان‌ها شکل نمی‌گیرد.

۵۶- در بین عبارت‌های زیر، کدام یک بخش اول آن درست و بخش دوم آن نادرست است؟

- (الف) کنش‌های انسانی فعالیت‌های ارادی هستند؛ در مقابل، پیامدهای کنش لزوماً ارادی نیستند.
 - (ب) کنش‌های انسانی سازنده پدیده‌های اجتماعی هستند؛ این پدیده‌ها همواره معنادار هستند.
 - (ج) پدیده‌های فوق طبیعی را انسان‌ها خلق نکرده‌اند؛ به همین دلیل وارد جهان اجتماعی نمی‌شوند.
 - (د) انسان برای کسب آگاهی از پرسش و پاسخ بهره می‌برد؛ این ابزار عامل درک معنای پدیده‌های اطراف است.
- (۱) ج - د (۲) ب - ج (۳) د - الف (۴) الف - ب

۵۷- عبارت‌های درست درباره «ارادی بودن»، «هدفدار بودن» و «آگاهانه بودن» کنش، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- (۱) تا اراده و خواست انسان نباشد، کنشی انجام نمی‌گیرد. - با پاسخ به چرایی انجام کنش، هدف کنش روشن می‌شود. - فعالیت‌های فیزیولوژیکی بدن انسان به دلیل غیرآگاهانه بودن، کنش محسوب نمی‌شوند.
- (۲) فعالیت‌های طبیعی بدن انسان به دلیل غیرارادی بودن، کنش نیستند. - اگر کنش منجر به رسیدن به هدف نشود، باز هم هدفدار است. - کنش انسان همواره براساس آگاهی صحیح صورت می‌گیرد.
- (۳) اراده و تصمیم به انجام کنش شرط لازم و کافی برای تحقق آن است. - با توجه به سایر ویژگی‌های کنش، مشخص می‌شود که کنش هدفدار است. - کنش انسانی بدون وجود آگاهی انجام نمی‌گیرد.
- (۴) برای انجام کنش، علاوه بر آگاهی، اراده انسان نیز ضروری است. - انسان‌ها در انجام کنش‌های خود اهداف متفاوتی دارند. - افراد اغلب به آگاهی‌های موجود در کنش‌هایشان توجهی ندارند.

۵۸- نوع پیامدهای کنش در موارد زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- سیاستمداری در مناظره سخن می گوید و رأی دهندگان انتخاب می کنند که به او اعتماد کنند یا نکنند.
- دانش آموزی ساعت ها برای کنکور مطالعه می کند و چشم های او خسته می شود.
- بیماری به پزشک مراجعه می کند و پس از صحبت با او، تصمیم می گیرد سبک زندگی اش را تغییر دهد.
- یک گروه مهندسی، پلی طراحی و افتتاح می کند که حجم ترافیک را به طور قابل توجهی کاهش می دهد.

(۱) احتمالی - طبیعی - ارادی و به اراده دیگران - غیرارادی

(۲) به اراده دیگران - غیرارادی - ارادی و احتمالی - ارادی

(۳) غیرطبیعی - قطعی - به اراده خود کنشگر - طبیعی

(۴) غیرارادی - غیرطبیعی - به اراده دیگر افراد - قطعی

۵۹- از بین موارد زیر، چند کنش «فردی و درونی» و چند کنش «اجتماعی و بیرونی» وجود دارد؟

«پشیمانی از یک اشتباه، نوشتن یادداشت روزانه، ترس از قضاوت جامعه، احساس مسئولیت نسبت به خانواده، رأی دادن در انتخابات، خیال پردازی در ذهن هنگام تنهایی، اندیشیدن درباره آینده شخصی، همکاری گروهی برای انجام پروژه.»

(۱) پنج - سه (۲) سه - دو (۳) چهار - سه (۴) چهار - چهار

۶۰- «تعریف»، «نحوه شکل گیری»، «اهمیت» و «نمونه» هنجارهای اجتماعی در کدام گزینه آمده است؟

- (۱) پدیده های مطلوب و مورد قبول افراد جامعه است. - از طریق سایر پدیده های اجتماعی تحقق می یابند. - از جنس هدف و مقصود هستند. - مردم هنگام ملاقات با یکدیگر سلام می کنند.
- (۲) الگوی انجام کنش اجتماعی است که مورد قبول افراد جامعه قرار می گیرد. - از طریق ارتباط افراد با یکدیگر پدید می آید. - ارزش های اجتماعی را پدید می آورند. - افراد در صف نوبت خود را رعایت می کنند.
- (۳) پدیده هایی است که افراد یک جامعه نسبت به آن گرایش و تمایل دارند. - با عمل کردن افراد براساس آن ها پدید می آیند. - پدیده های اجتماعی را می سازند. - برای رسیدن به عفت، باید حجاب داشته باشیم.
- (۴) شیوه انجام کنش اجتماعی است. - از طریق کنش های اجتماعی تحقق می یابند. - وسیله و روشی برای رسیدن به ارزش های اجتماعی هستند. - مهمانان در مراسم رسمی، لباس مناسب می پوشند.

۶۱- کدام یک، تفاوت اساسی جهان اجتماعی با بدن موجود زنده را به درستی تبیین می کند؟

- (۱) عضویت اعضا در بدن موجود زنده و نظم میان آن ها تکوینی است و با اراده تغییر نمی کند؛ اما در جهان اجتماعی، نظم براساس آگاهی و قرارداد انسانی شکل می گیرد.
- (۲) بدن موجود زنده براساس آگاهی مشترک و عمومی سازمان نمی یابد؛ در حالی که جهان اجتماعی با آگاهی فردی و خصوصی تعریف می شود و بنابراین نظم آن مستقل از قرارداد انسانی باقی می ماند.
- (۳) موجود زنده حیات خود را از طریق وراثت طبیعی ویژگی هایی چون رنگ و جنس تداوم می بخشد؛ ولی جهان اجتماعی بر پایه وراثت عمومی و مشترک و نیز اراده انسان ها استمرار می یابد و بازتولید می شود.
- (۴) جهان اجتماعی مانند بدن موجود زنده دارای طول عمر معین و وراثت طبیعی است؛ با این تفاوت که بدن موجود زنده با قرارداد و آگاهی مشترک اعضا استمرار نمی یابد و نظم آن تکوینی محسوب می شود.

۶۲- به ترتیب، پاسخ درست کدام است؟

- روش انتقال فرهنگ از نسلی به نسل دیگر چگونه است؟
 - کدام یک، تأثیر خانواده‌های تک‌فرزند و چندفرزند بر کودکان را به درستی نشان می‌دهد؟
 - درست‌ترین تبیین از استمرار ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی کدام است؟
 - کدام یک، ورود موجودات طبیعی و فوق طبیعی به جهان اجتماعی را به درستی نشان می‌دهد؟
- (۱) فرهنگ از طریق آموزش و تربیت به نسل بعد منتقل می‌شود. - فرزندان تک‌فرزند مهارت تقسیم کار و تعاون را یاد نمی‌گیرند. - ارزش‌ها و هنجارها از طریق کنش‌های اجتماعی تحقق و تداوم می‌یابند. - موجودات طبیعی و فوق طبیعی همواره خارج از جهان اجتماعی قرار می‌گیرند.
- (۲) فرهنگ از طریق حفظ و انتقال آگاهانه نسل‌ها ادامه می‌یابد. - چندفرزندها مهارت‌های ارتباطی، تعاون و تقسیم کار را یاد می‌گیرند. - افراد براساس عمل کردن به ارزش‌ها و هنجارها موجب تداوم آن‌ها می‌شوند. - ارتباط موجودات با زندگی اجتماعی انسان آن‌ها را درون جهان اجتماعی قرار می‌دهد.
- (۳) جهان اجتماعی بدون انتقال از طریق آموزش فرومی‌پاشد و از بین می‌رود. - والدین خانواده‌های چندفرزند، توقع بالا و حمایت زیادی از فرزندان دارند. - تعلیم و تربیت و تشویق و تنبیه از ابزارهای استمرار هنجارها و ارزش‌ها هستند. - موجودات طبیعی و فوق طبیعی با زندگی اجتماعی انسان‌ها مرتبط نیستند.
- (۴) از طریق جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی فرهنگ تداوم می‌یابد. - تک‌فرزندها در تعامل با همسالان آسیب‌پذیر هستند. - جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی زمینه استمرار هنجارها و ارزش‌ها را فراهم می‌آورد. - موجودات طبیعی و فوق طبیعی مستقل از جهان اجتماعی انسان‌ها نیستند.

۶۳- هر کدام از موارد زیر، در کدام قسمت جدول قرار می‌گیرد؟

پدیده لایه	عینی	ذهنی
عمیق	«الف»	«د»
سطحی	«ج»	«ب»

- جدایی رسمی زن و شوهر از یکدیگر
- صداقت، اطمینان و امنیت در خانواده
- احساس تعلق مردم به کشور و سرزمین
- نابرابری در ثروت و سرمایه اقتصادی

- (۱) ج - ب - د - الف
(۲) الف - ب - ج - د
(۳) ج - د - ب - د
(۴) الف - د - الف - ج

۶۴- فرض کنید در یک جامعه برخی هنجارها و نمادها تغییر کنند، اما عقاید و ارزش‌های اصلی همچنان ثابت بمانند. نتیجه تغییر این هنجارها و نمادها کدام است؟

- ۱) جهان اجتماعی دچار فروپاشی کامل می‌شود و ارزش‌ها و عقاید آن از بین می‌رود، زیرا ارزش‌ها تعیین‌کننده ثبات هستند.
- ۲) تغییر هنجارها و نمادها محدود و سطحی است و تأثیر بنیادین بر جهان اجتماعی ندارد، چون عقاید و ارزش‌ها باقی مانده‌اند.
- ۳) تغییر هنجارها موجب تغییر ارزش‌ها و فروپاشی جهان اجتماعی می‌شود، چون هنجارها پایه‌ای‌ترین لایه جهان اجتماعی هستند.
- ۴) برخی از اجزای عمیق جهان اجتماعی آسیب می‌بینند، اما تغییرات در لایه‌های سطحی تأثیرات همه‌جانبه‌ای بر خود جهان اجتماعی نمی‌گذارند.

۶۵- هر یک از موارد زیر، نشان‌دهنده چه مفهومی است؟

- میانگین تعداد فرزندی که هر زن باید به دنیا بیاورد تا جمعیت پایدار بماند.
 - مهارت‌های پذیرفته‌شده توسط گروهی که با فرهنگ عمومی سازگار نیست.
 - تقسیم‌بندی پدیده‌های جهان اجتماعی براساس میزان اهمیت آن‌هاست.
 - ساختارهای رسمی و غیررسمی برای برطرف کردن نیازهای جامعه است.
- ۱) رشد طبیعی جمعیت - خرده‌فرهنگ مخالف - اجزای جهان اجتماعی - جهان اجتماعی
 - ۲) نرخ جایگزینی - خرده‌فرهنگ مخالف - لایه‌های جهان اجتماعی - نهاد اجتماعی
 - ۳) نرخ جایگزینی - ضد فرهنگ - لایه‌های جهان اجتماعی - جهان اجتماعی
 - ۴) رشد طبیعی جمعیت - ضد فرهنگ - اجزای جهان اجتماعی - نهاد اجتماعی

۶۶- پاسخ به چند مورد از پرسش‌های زیر، از رسالت‌های علم روان‌شناسی به شمار می‌آید؟

- چه عواملی باعث افزایش ریسک طلاق در زوجین می‌شود؟
 - آیا ویژگی‌های روان‌شناختی در سعادت بشر نقش دارند؟
 - آیا داشتن فرزند بیشتر موجب رضایت زوجین از زندگی زناشویی‌شان می‌شود؟
 - برای درمان اعتیاد چه نوع از مداخلات دارویی مؤثرتر است؟
- (۱) چهار (۲) سه (۳) دو (۴) یک

۶۷- کدام یک از عبارت‌های زیر، در خصوص «روش شهودی و دریافت درونی» در کسب معرفت و آگاهی درست است؟

- (الف) می‌تواند تکمیل‌کننده آگاهی و معرفت به دست آمده از روش استدلال‌های منطقی و دلایل فلسفی باشد.
- (ب) تنها در صورتی درست و واقعی است که از طریق روش تجربی تأیید شود.
- (ج) آن را می‌توان در مقابل روش‌های تجربی که مبتنی بر امور محسوس هستند، دانست.
- (د) تجربه خاص و منحصر به فرد یک نفر است که یافته‌های آن در صورت رعایت ضوابط خاص می‌تواند تکرارپذیر شود.
- (۱) «الف» - «ج» (۲) «ب» - «د» (۳) «الف» - «د» (۴) «ب» - «ج»

۶۸- در کدام یک از گزینه‌های زیر، ترتیب مراحل و جهت پیکان‌ها (یک‌سویه یا دوسویه بودن مفاهیم) به کامل‌ترین و درست‌ترین شکل رسم شده است؟

- (۱) مسئله ← فرضیه ← اصول یا قوانین → نظریه
- (۲) فرضیه ← مسئله → اصول یا قوانین ← نظریه
- (۳) مسئله → فرضیه ← اصول یا قوانین ← نظریه
- (۴) مسئله ← فرضیه → اصول یا قوانین ← نظریه

۶۹- در رابطه با اهداف علوم تجربی کدام گزینه درست است؟

- (۱) هر چهار هدف علم تجربی، یعنی توصیف، تبیین، پیش‌بینی و کنترل، رابطه‌ای سلسله‌مراتبی دارند، به این معنا که تا هدف قبلی محقق نشود، به هدف بعدی نمی‌توان دست یافت.
- (۲) هر چند امکان وجود تبیین‌های درست پیرامون یک موضوع، در روش‌های مختلف کسب معرفت وجود دارد، ولی در هر روش تنها یک تبیین می‌تواند در ارتباط با یک موضوع درست باشد.
- (۳) به دلیل پیچیدگی‌ها و دشواری رعایت مسائل اخلاقی در روان‌شناسی، توصیف و تبیین پدیده‌های انسانی امکان‌پذیر نیست.
- (۴) بهره‌مندی دانشمندان از دانش و نظریات علم خود در فرایند پژوهش‌های تجربی مستلزم تکیه‌داشتن این نظریات بر نظریه‌ها و مبانی غیرتجربی است.

۷۰- «یک تیم از روان‌شناسان شناختی در حال مطالعه بر روی «توانایی حل مسئله» در افراد با هوش بالا هستند. هدف نهایی آن‌ها، طراحی یک برنامه آموزشی نوین است که به طور مؤثر بتواند این توانایی را در جامعه بهبود بخشد و به نوعی آن را «کنترل» کند.»

با توجه به این متن، پاسخ صحیح به سؤالات زیر در کدام گزینه آمده است؟

- مهم‌ترین دلیل دشواری در دستیابی به هدف نهایی این گروه چیست؟
- دخالت کدام عامل بر مشاهده و دقت این تیم تحقیقاتی می‌تواند تأثیر جدی بگذارد؟
- کدام عبارت می‌تواند اولین هدف این روان‌شناسان را محقق سازد؟

- (۱) پیچیدگی و وجود ابعاد مختلف جسمانی و غیرجسمانی در انسان - تأثیرگذاری اصول و قوانین موجود در زمینه توانایی حل مسئله بر ذهن محققان - حل مسئله فرایندی است که به وسیله آن فرد می‌کوشد راه حل مناسبی برای حل مشکل پیدا کند.
- (۲) پیچیدگی و وجود ابعاد مختلف جسمانی و غیرجسمانی در انسان - ناتوانی در بیان چرایی توانایی حل مسئله - آموزش‌های مناسب می‌تواند باعث بهبود توانایی حل مسئله شود.
- (۳) دشواری توصیف دقیق توانایی حل مسئله و هوش - تأثیرگذاری اصول و قوانین موجود در زمینه توانایی حل مسئله بر ذهن محققان - هوش بالا باعث بهبود توانایی حل مسئله می‌شود.
- (۴) دشواری توصیف دقیق توانایی حل مسئله و هوش - ناتوانی در بیان چرایی توانایی حل مسئله - هوش به معنای توانایی سازگاری با محیط است.

۷۱- کدام جمله بهترین تعریف از مفهوم «روش علمی» است؟

- (۱) فرایندی سازمان‌یافته که به منظور کشف حقایق مشخص‌شده، با نظم و دقت انجام می‌شود.
 - (۲) فرایند جست‌وجویی سیستماتیک و ساختاریافته که برای روشن‌ساختن یک موقعیت مبهم انجام می‌گیرد.
 - (۳) روشی نظام‌مند و دقیق برای جمع‌آوری و تحلیل داده‌های علمی به منظور ارائه فرضیه‌های قطعی.
 - (۴) روندی مبتنی بر مشاهده و آزمایش برای کسب شناخت درباره موضوعات نامشخصی که ذهن دانشمند را درگیر کرده است.
- ۷۲- پاسخ پرسش‌های زیر به ترتیب در کدام گزینه آورده شده است؟

- مهم‌ترین تفاوت دانشمندان با افراد عادی چیست؟
 - هدفمندی در جریان روش علمی ناشی از کدام است؟
 - تبیین نتیجه‌بخش نبودن اقدام در فرایند روش علمی چیست؟
- (۱) نظم و قاعده جاری در فرایند مواجهه با مسائل - در جست‌وجو بودن - بدون فرایند بودن اقدام
 - (۲) نادرست‌دانش تبیین‌های ارائه‌شده در سایر منابع کسب دانش - شناسایی موقعیت‌های ناشناخته - بدون هدف بودن اقدام
 - (۳) نظم و قاعده جاری در فرایند مواجهه با مسائل - در جست‌وجو بودن - بدون هدف بودن اقدام
 - (۴) نادرست‌دانش تبیین‌های ارائه‌شده در سایر منابع کسب دانش - شناسایی موقعیت‌های ناشناخته - بدون فرایند بودن اقدام

۷۳- کدام مورد در خصوص «روش علمی» درست است؟

- (۱) تکرارپذیری موجب دستیابی به برداشت‌های یکسان یا تقریباً یکسان از پدیده‌های مورد آزمایش می‌شود.
- (۲) تعریف عملیاتی میدان مغناطیسی به مراتب از تعریف عملیاتی اعتمادبه‌نفس دشوارتر است.
- (۳) روشی که به وسیله شخص دیگری قابل تکرار نباشد، اگر فرد را به پاسخ مسئله هم برساند، در مجموعه روش علمی قرار نمی‌گیرد، حتی اگر تعریف عملیاتی انجام شده باشد.
- (۴) تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی یکی از علل دشواری رسیدن به مفهومی مشترک از پدیده‌های روان‌شناختی است.

۷۴- پژوهشگری بررسی خود را با موضوع تأثیر آرامش جاری در فضای خانه و خانواده بر موفقیت تحصیلی در سال کنکور فرزندان صورت‌بندی کرده است. در رابطه با پژوهش او، کدام گزینه درست است؟

- (۱) متغیرهای این پژوهش که لازم است تعریف عملیاتی، یعنی تعریفی عینی و کمی شوند، به ترتیب خانواده و موفقیت تحصیلی هستند.
- (۲) در صورتی که رابطه مستقیم متغیرهای این پژوهش تأیید شود، پژوهشگران به هدف دوم علم روان‌شناسی رسیده‌اند.
- (۳) به دلیل ملاحظات اخلاقی این پژوهش تکرارپذیر نیست، زیرا نمی‌توان با مداخله در شرایط خانواده‌ها آرامش آن‌ها را بر هم زد.
- (۴) پیش از شروع این پژوهش لازم است تا پژوهشگران بدانند با چه پیش‌بینی‌ای از این متغیرها بررسی خود را شروع می‌کنند.

۷۵- کدام عبارت‌ها در خصوص «تعریف روان‌شناسی» نادرست است؟

- (الف) علی‌رغم اختلاف نظرهای موجود، روان‌شناسان به تعریف واحد و جامعی از روان‌شناسی رسیده‌اند.
- (ب) تغییر در توصیف و تبیین‌های موجود در یک علم باعث تغییر در مبانی و پیش‌فرض‌های آن علم می‌شود.
- (ج) بررسی فرایند حافظه در میمون‌ها نیز از موضوعات علم روان‌شناسی است، زیرا در این علم مطالعه رفتار و برخی از انواع شناخت شامل حیوانات نیز می‌شود.
- (د) تشخیص چهره مادر توسط نوزاد چندماهه نمونه‌ای از رفتار است.

(۱) الف - ب (۲) ب - ج (۳) الف - د (۴) الف - ب - د

۷۶- در یک سمینار علمی، چهار پژوهشگر برجسته در حال بحث و تبادل نظر پیرامون پیچیدگی‌های مطالعه پدیده‌های روان‌شناختی هستند. هر یک پدیده‌ای خاص را مطرح و بر دشواری‌های ذاتی مطالعه آن تأکید می‌کند:

- پژوهشگر (۱): مطالعه «عملکرد حافظه کوتاه‌مدت» در افراد مسن
 - پژوهشگر (۲): بررسی «رفتارهای پرخاشگرانه» (مانند هل دادن و فریادزدن) در کودکان پیش‌دبستانی
 - پژوهشگر (۳): تحلیل «تصمیم‌گیری‌های اخلاقی» در موقعیت‌های خاص
 - پژوهشگر (۴): مشاهده «الگوهای حرکتی بدن» هنگام دروغ گفتن
- کدام گزینه جدول زیر را به ترتیب «الف»، «ب»، «ج» و «د» درباره موضوع مورد مطالعه این دانشمندان به درستی تکمیل می‌کند؟

پژوهشگر	موضوع مورد مطالعه	ویژگی‌ها
۱	 (الف)	برای بررسی آن لازم است تأثیرات قابل مشاهده شناسایی شوند.
۲	رفتار	 (ب)
۳	 (ج)	ماهیت آن برای بررسی مستقیم موضوع مورد مطالعه مناسب نیست.
۴	رفتار	 (د)

(۱) رفتار - بدون نیاز به واسطه‌ای به نام اثرات، مستقیم بررسی می‌شود. - فرایندهای ذهنی - در سایر آزمایش‌های مرتبط با موضوع، تفاوتی با مدل حیوانی ندارد.

(۲) رفتار - در انسان‌ها همانند حیوانات قابل پژوهش است. - رفتار - پیوند میان ذهن و اثرات آن است.

(۳) فرایندهای ذهنی - در انسان‌ها همانند حیوانات قابل پژوهش است. - رفتار - پیوند میان ذهن و اثرات آن است.

(۴) فرایندهای ذهنی - بدون نیاز به واسطه‌ای به نام اثرات، مستقیم بررسی می‌شود. - فرایندهای ذهنی - در سایر آزمایش‌های مرتبط با موضوع، تفاوتی با مدل حیوانی ندارد.

۷۷- یک شرکت بازی‌سازی، در حال توسعه یک بازی رایانه‌ای جدید است. آن‌ها در مراحل طراحی، با دو رویکرد متفاوت مواجه شده‌اند:

• رویکرد «الف»: طراحی مراحل بازی به گونه‌ای باشد که بر شناسایی سریع محرک‌ها (مانند شکل و رنگ کلیدها)، انتخاب آن‌ها از میان چند محرک و ارائه پاسخ فوری براساس حواس تمرکز کند.

• رویکرد «ب»: طراحی معماهایی در بازی که حل آن‌ها مستلزم «ارتباط دادن اطلاعات پراکنده»، «قضاوت درباره پیامدهای احتمالی» و «استنتاج قوانین پنهان بازی» باشد.

با توجه به توضیحات ارائه شده در متن، کدام گزینه صحیح‌ترین تحلیل را از رویکردها و پیامد شناختی آن‌ها ارائه می‌دهد؟

(۱) رویکرد «الف» بر «پردازش ادراکی» تمرکز دارد که به «شناخت عالی» منجر می‌شود؛ در حالی که رویکرد «ب»، با تأکید بر «تفکر»، صرفاً «شناخت پایه» را ارتقا می‌دهد.

(۲) رویکرد «الف» به «شناخت پایه» می‌پردازد و بر پایه «پردازش ادراکی» است؛ در حالی که رویکرد «ب» به دنبال «شناخت عالی» است و مستلزم «پردازش مفهومی» است.

(۳) هر دو رویکرد بر «پردازش مفهومی» متکی هستند، اما رویکرد «ب» به دلیل تمرکز بر حل مسئله، پایداری و کارآمدی شناخت را به مراتب بیشتر از رویکرد «الف» افزایش می‌دهد.

(۴) رویکرد «ب» مستقیماً با «حافظه قوی» در ارتباط است و هر فردی که حافظه قوی داشته باشد، لزوماً شناخت شکل گرفته‌اش پایدارتر و کارآمدتر خواهد بود؛ در حالی که رویکرد «الف» ارتباطی با سطوح بالاتر شناخت ندارد.

۷۸- پاسخ به پرسش‌های زیر، به ترتیب در کدام گزینه به درستی ذکر شده است؟

(الف) ما در فرایند «توجه» می‌توانیم چند محرک را انتخاب کنیم؟

(ب) کدام فرایند جزء شناخت پایه به حساب می‌آید؟

(ج) والدین مریم برای این که مدرسه‌اش را انتخاب کنند، به نمرات مستمر دانش‌آموزان در طول سال توجه می‌کنند،

نوع پردازش آنان در تصمیم‌گیری کدام است؟

(۱) فقط یک محرک - حافظه - ادراکی (۲) یک یا چند محرک - احساس - مفهومی

(۳) حداقل دو محرک - ادراک - مفهومی (۴) حداقل یک محرک - توجه - ادراکی

۷۹- برای هر یک از موضوعات زیر، کدام یک از روش‌های جمع‌آوری اطلاعات مناسب‌تر است؟

• خانمی که معتقد است با همسرش نمی‌تواند ارتباط کلامی برقرار کند و ارتباط عاطفی‌شان لطمه خورده است.

• معلمی که حدس می‌زند یکی از دانش‌آموزانش مستعد صرع است.

• مربی مهد که علت پرخاشگری کودک را رفتار نامناسب دوستانش با او می‌داند.

• رئیس شرکتی برای استخدام کارمندان می‌خواهد کسانی را انتخاب کند که مطمئن باشد احساس مسئولیت‌پذیری بالایی دارند.

(۱) مصاحبه - روش‌های مبتنی بر علم اعصاب - مشاهده طبیعی - مشاهده

(۲) مصاحبه - روش‌های مبتنی بر علم اعصاب - مشاهده طبیعی - آزمون

(۳) پرسش‌نامه - آزمون - مشاهده آزمایشگاهی - پرسش‌نامه

(۴) پرسش‌نامه - آزمون - مشاهده آزمایشگاهی - مصاحبه

۸۰- دانشمندی را در نظر بگیرید که گام‌های پژوهشی زیر نشان‌دهنده فرایند بررسی اوست. در رابطه با بررسی او کدام گزینه درست است؟

(الف) با استفاده از سنجۀ هوش، آزمودنی‌ها را به دو دسته «با هوش بالاتر» و «با هوش پایین‌تر» تقسیم می‌کند.

(ب) هر دسته را به صورت مجزا تحت آموزش محتوایی واحد با روش‌های «تعاملی» و «غیرتعاملی» قرار داده و رفتارهای آنها را در کلاس درس به دقت تحت نظر می‌گیرد.

(ج) از هر دو دسته، آزمون کتبی از محتوای تدریس‌شده می‌گیرد.

(د) براساس نتایج کمی به‌دست‌آمده از مرحله «ج» و نتایج کیفی به‌دست‌آمده از مرحله «ب» نتیجه‌گیری می‌کند.

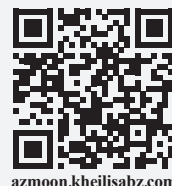
(۱) از روش مشاهده استفاده نکرده است، زیرا در جریان طبیعی رفتار دانش‌آموزان مداخلاتی داشته است.

(۲) برای رعایت قواعد پژوهشی لازم است تا وقایع را دقیق ثبت کرده و اطلاعات به‌دست‌آمده از اشخاص را به صورت عمومی منتشر نکند.

(۳) در جریان بررسی خود از سه روش جمع‌آوری اطلاعات متمایز استفاده کرده است.

(۴) در مرحله «ب» برای جمع‌آوری داده‌های کیفی از روش مصاحبه بهره جسته است.

پاسخ‌نامه تشریحی آزمون را ساعت ۱۶ از صفحه
شخصی خودتان در سایت آزمون خیلی سبز دریافت کنید.

اساتید، مشاوران و دانش‌آموزان گرامی؛
نظرات، پیشنهادات، انتقادات و بازخوردهای خود نسبت به سؤالات این آزمون را می‌توانید
از طریق آیدی @Kheilisabz_edit در همه پیام‌رسان‌ها با ما به اشتراک بگذارید.

آزمون آزمایشی خیلی سبز

مرحله ششم

پایه دوازدهم

۱۴۰۴/مهر/۲۵

سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵

دفترچه شماره دو

پایه	دوم	پایه دوازدهم	دوازدهم	مدت پاسخگویی	تا شماره	از شماره	تعداد سؤال	مواد امتحانی
دوم	درس ۱ و ۲ صفحه ۱ تا ۳۰	—	درس ۱ (تا ابتدای تمرین) صفحه ۱ تا ۱۰	۲۰ دقیقه	۱۰۰	۸۱	۲۰	زبان عربی
دوم	درس ۱ تا ۴ صفحه ۱ تا ۴۱	—	درس ۱ صفحه ۱ تا ۱۵	۲۰ دقیقه	۱۱۳	۱۰۱	۱۳	تاریخ
دوم	درس ۱ تا ۳ صفحه ۱ تا ۲۱	—	درس ۱ صفحه ۱ تا ۲۰		۱۲۵	۱۱۴	۱۲	جغرافیا
دوم	درس ۱ و ۲ صفحه ۱ تا ۱۹	درس ۱ و ۲ صفحه ۱ تا ۱۸	درس ۱ صفحه ۱ تا ۷	۲۰ دقیقه	۱۴۵	۱۲۶	۲۰	فلسفه و منطق
دوم	درس ۱ و ۲ صفحه ۱ تا ۲۱	—	—	۱۵ دقیقه	۱۶۰	۱۴۶	۱۵	اقتصاد
—	—	—	—	۷۵ دقیقه	۸۰ سؤال		—	مجموع

نام درس	طراحان به ترتیب حروف الفبا	مسئول درس - گزینشگر
زبان عربی	کیارش پورمهدی - آریا ذوقی - کاظم غلامی - زهرا فرزانه	کاظم غلامی
تاریخ	خدیجه جنت علیپور - الهه ریاحی نسب - مریم صالحی	خدیجه جنت علیپور
جغرافیا	سعید بهروزی فر - الهه ریاحی نسب - مریم صالحی - زهرا فروغی - بهروز یحیی	مریم صالحی
فلسفه و منطق	علی اکبر آخوندی - محمد تفقذی - محمد حسین خدام - سعید رحیمیان - مجید قدرتی پور	علی اکبر آخوندی
اقتصاد	سارا شریفی - زیبا فراهانی - پریناز گلپایگانی	سارا شریفی

سرپرست محتوای آزمون: فاطمه آقاچانیپور

مشاور محتوایی آزمون: مریم صالحی

این آزمون نمره منفی دارد.

استفاده از ماشین حساب مجاز نیست.

دفترچه سؤالات آزمون های خیلی سبز، از همه نظر (تعداد سؤال ها، زمان پاسخگویی، نوع چینش گزینه ها، نوع صفحه آرایی، فونت سؤالات، سایز کلمات و اعداد، جای خالی محل انجام محاسبات و ...) در شبیه ترین حالت به دفترچه سؤالات کنکور سراسری طراحی می شود.

• عَيْنَ الْأَنْسَبِ لِلْجَوَابِ عَنِ التَّرْجُمَةِ أَوْ الْمَفْهُومِ مِنْ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ: (۸۱ - ۸۹)

۸۱- ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَانَهُمْ بَنِيَّانِ مَرْصُوصٌ﴾:

- (۱) به راستی که خدا آنانی را دوست می‌دارد که در راه او می‌جنگند و همچون بنایی استوار هستند.
 - (۲) همانا خداوند دوست دارد کسانی که در راه او صف در صف پیکار می‌کنند به‌سان بنیانی استوار باشند.
 - (۳) خداوند دوستدار کسانی است که در راهش، صف در صف می‌جنگند، آن‌ها همچون یک بنا استوار هستند.
 - (۴) بی‌گمان الله کسانی را که صف در صف در راهش پیکار می‌کنند، دوست می‌دارد، گویی آن‌ها بنیادی استوار هستند.
- ۸۲- «بَعْدَمَا نَزَلَتِ الْأَمْطَارُ الشَّدِيدَةُ مِنَ السَّمَاءِ فِي الرَّبِيعِ، صَيَّرَتْ أَوْرَاقَ الْأَشْجَارِ الْجَمِيلَةِ عَلَى الْأَغْصَانِ، خَضِرَةً وَنَضْرَةً!»:

- (۱) بعد از بارش باران‌های شدید از آسمان در بهار، برگ‌های درختان زیبا روی شاخه‌ها سبز و تر و تازه گردیدند!
 - (۲) پس از این‌که در بهار باران‌ها از آسمان به شدت باریدند، برگ‌های زیبا روی شاخه‌های درختان سرسبز و تر و تازه شدند!
 - (۳) بعد از آن‌که باران‌های شدیدی در بهار از آسمان نازل شد، برگ‌های درختان را روی شاخه‌های زیبا سرسبز و تازه گرداندند!
 - (۴) پس از آن‌که باران‌های شدید در بهار از آسمان باریدند، برگ‌های زیبای درختان را بر روی شاخه‌ها سرسبز و تر و تازه گرداندند!
- ۸۳- «الْمَوَاطِنُونَ الْمُتَّقُونَ الَّذِينَ يُحَافِظُونَ عَلَى الْمَرَافِقِ الْعَامَّةِ فِي مَدِينَتِهِمْ وَ يَنْصَحُونَ الْأَخْرَيْنَ بِأَنْ يَقْتَصِدُوا فِي اسْتِهْلَاكِ الْكَهْرِبَاءِ فَهُمْ يَشْعُرُونَ بِالْمَسْئُولِيَّةِ!»:

- (۱) هم‌میهنان با فرهنگی که از تأسیسات عمومی در شهرشان محافظت می‌کنند و دیگران را نصیحت می‌کنند تا در مصرف برق صرفه‌جویی شود، احساس مسئولیت می‌کنند!
- (۲) شهروندان با فرهنگی که از تأسیسات عمومی در شهرشان حفاظت می‌کنند و دیگران را نصیحت می‌کنند که در مصرف برق صرفه‌جویی کنند، احساس مسئولیت می‌کنند!
- (۳) هم‌وطنان با فرهنگی که از اماکن عمومی شهر خود مراقبت می‌کنند و با نصیحت کردن دیگران از آنان می‌خواهند که در مصرف برق صرفه‌جویی کنند، احساس مسئولیت دارند!
- (۴) شهروندانی با فرهنگ‌اند که مراقب تأسیسات عمومی در شهر خود هستند و به دیگران پند می‌دهند که در مصرف برق صرفه‌جویی کنند، زیرا احساس مسئولیت دارند!

۸۴- «كَانَ الْمُصَحِّحُ قَدْ وَجَدَ فِي الصَّفْحَةِ التَّاسِعَةِ مِنْ هَذَا الْكِتَابِ خَمْسَةَ أخطاءٍ عِلْمِيَّةٍ؛ بَعْضُهَا يَرْتَبِطُ بِالْأخطاءِ الْحَسَابِيَّةِ وَ الْآخَرَى بِالْأشْكَالِ الَّتِي رَسَمَهَا الْمُؤَلِّفُ!»:

- (۱) ویراستار در صفحه‌ی نه این کتاب، پنج اشتباه علمی یافته بود؛ برخی از آن‌ها به خطاهای محاسباتی و بقیه به شکل‌هایی که مؤلف کشیده بود، مربوط می‌شد!
- (۲) در صفحه‌ی نهم این کتاب پنج خطای علمی توسط ویراستار پیدا شده است؛ بعضی از آن‌ها خطاهای محاسباتی و بقیه آن‌ها به شکل‌هایی مرتبط بود که مؤلف کشیده بود!
- (۳) ویراستار در صفحه‌ی نه این کتاب پنج خطای علمی پیدا کرده بود؛ تعدادی از آن‌ها مربوط به خطاهای ریاضی هستند و بقیه آن‌ها شکل‌هایی بودند که مؤلف کشیده بود!
- (۴) در صفحه‌ی نهم این کتاب ویراستار پنج اشتباه علمی پیدا کرده است که بعضی از آن‌ها به خطاهایی که محاسباتی هستند و بقیه به شکل‌هایی که مؤلف کشیده است، ارتباط دارند!

۸۵- «قد يُسمع أنَّ النَّاسَ يَتَمَنَّوْنَ مَعَ الْحَسْرَةِ وَ النَّدَامَةِ: لَيْتَ أَيَّامَ الطَّفُولَةِ تَرْجِعَ مَرَّةً أُخْرَى وَ لَكِنَّهُمْ يُضَيِّعُونَ نَفْسَ الْأَيَّامِ الَّتِي يَعِيشُونَ فِيهَا!»:

- (۱) گاهی شنیده می‌شود که مردم با حسرت و پشیمانی آرزو می‌کنند: کاش روزهای کودکی بار دیگر برگردد ولی آن‌ها همین روزهایی را که در آن زندگی می‌کنند، تباہ می‌کنند!
- (۲) از مردم گاهی شنیده شده است که با حسرت و پشیمانی آرزو می‌کنند: کاش روزهای کودکی دوباره باز می‌گشت ولی آن‌ها خودشان روزهایی را که در آن زندگی می‌کنند، تباہ می‌نمایند!
- (۳) گاهی شنیده می‌شود که مردم با افسوس و ندامت آرزو دارند: کاش روزهای کودکی مان بار دیگر باز گردد ولی همان‌ها روزهایی را که در آن زندگی می‌کنند، تباہ می‌کنند!
- (۴) شاید شنیده شود که مردم با افسوس و پشیمانی آرزو می‌کنند: کاش روزهای کودکی دوباره برمی‌گشت ولی آنان همین روزهایی را که در آن زندگی می‌کنیم هم تباہ کرده‌اند!

۸۶- عَيْنُ الصَّحِيح:

- (۱) لَا يَخْرُجُ الْأَطْفَالُ وَ الْمَرْضَى مِنْ بَيْوتِهِمْ عِنْدَمَا يَصْبِحُ الْجَوُّ مُغْبِرًا: تا وقتی هوا غبارآلود است، بچه‌ها و بیماران نباید از خانه‌هایشان بیرون بیایند!
- (۲) إِنْ تُحِبَّ الْوَصُولَ إِلَى الْغَايَاتِ الْعَالِيَةِ فَأَحْسِنْ وَاجِبَاتِكَ الصَّغِيرَةَ: اگر دوست داری به هدف‌های بلند برسی، وظایف کوچکت را درست انجام بده!
- (۳) لَا تَزْعَمْ أَنَّ الْفَوْزَ بِالْعِلْمِ يُنْقِذُكَ بَلْ الْأَهَمُّ مِنْهُ الْعَمَلُ بِهِ: خیال نکن که با دانش رستگار می‌شوی و نجات می‌یابی، بلکه مهم‌تر از آن، عمل کردن به آن است!
- (۴) لَا تُكْرَهُوا الْآخِرِينَ بِإِطْعَامِ الْمَسَاكِينِ لِأَنَّ قِيَمَةَ الْأَعْمَالِ بِالنِّيَّاتِ: نباید دیگران را به غذا دادن به درماندگان مجبور کنید، زیرا ارزش کارها به نیت‌ها است!

۸۷- عَيْنُ الْخَطَا:

- (۱) لَا يَأْسُ يَسْتَطِيعُ أَنْ يَدْخُلَ فِي قَلْبِ مَنْ تَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ: هیچ یأسی نمی‌تواند در قلب کسی که به خداوند تکیه کرده است، وارد شود!
- (۲) لَعَلَّ الَّذِي يَفْتَخِرُ بِالنَّسَبِ يَنْتَبِهَ بِأَنَّ الْفَخْرَ بِالْخَلْقِ الْحَسَنِ: امیدوارم کسی که به نژاد افتخار می‌کند، آگاه شود که افتخار به اخلاق نیکوست!
- (۳) خُذِ الْحَقَّ وَ إِنْ ضَرَّكَ فَإِنَّمَا الْمُؤْمِنُ مَنْ يَتَّبِعُ الْحَقَّ: حق را بپذیر اگرچه به زیانت باشد، زیرا فقط کسی که از حق پیروی کند، مؤمن است!
- (۴) عِنْدَمَا كُنْتُ أَسْتَمِعُ إِلَى ذِكْرِيَاتِ جَدَّتِي كَأَنِّي أَعِيشُ مَعَهَا: وقتی به خاطرات مادربزرگم گوش می‌دادم، گویی من همراه او زندگی می‌کردم!

۸۸- «فروشنده در فروش خانه مردد است ولی خریدار مصمم به خرید آن است»:

- (۱) الْبَائِعُ مَتَرَدِّدٌ فِي بَيْعِ الْبَيْتِ وَلَكِنَّ الْمُشْتَرِيَ قَدْ عَزَمَ عَلَى شِرَائِهِ!
- (۲) الْبَائِعُ يَتَرَدَّدُ فِي بَيْعِ بَيْتِهِ وَلَكِنَّ الْمُشْتَرِيَ عَازِمٌ عَلَى شِرَاءِ الْبَيْتِ!
- (۳) الْمُشْتَرِيَ مَتَرَدِّدٌ فِي شِرَاءِ الْبَيْتِ وَلَكِنَّ الْبَائِعَ عَازِمٌ عَلَى بَيْعِهِ!
- (۴) الْبَائِعُ مَتَرَدِّدٌ فِي بَيْعِ الْبَيْتِ وَلَكِنَّ الْمُشْتَرِيَ عَازِمٌ عَلَى شِرَائِهِ!

۸۹- عَيْنُ الْأَبْعَدِ عَنْ مَفْهُومِ الْعِبَارَةِ: «النَّاسُ مَوْتَى وَ أَهْلُ الْعِلْمِ أَحْيَاءُ»:

(۱) جان شاخه‌ای است میوه آن علم و فضل و رای	در شاخه‌ای نگر که چه خوش‌رنگ میوه‌هاست
(۲) خوش‌تر شوی به فضل ز علوی که در زمین است	برتر پری به علم ز مرغی که در هواست
(۳) مالی که ز تو کس نستاند علم است	حرزی که تو را به حق رساند علم است
(۴) هرگز نمیرد آن که دلش زنده شد به عشق	ثبت است بر جریده عالم دوام ما

• اقرأ النَّصَّ التالي ثمَّ أجب عن الأسئلة (٩٠ - ٩٤) بما يُناسب النَّصَّ:

الكهرباء تُعدُّ من أهمِّ الإكتشافات التي غيَّرت حياة الإنسان في العصر الحديث. بعد إنتاج المصابيح واستخدام ضوءها توسَّع حضور الكهرباء في حياة الإنسان. هي تُستخدم في المنازل لتشغيل الأجهزة الكهربائية مثل الثَّلاجات و المُكيِّفات و الأنوار و بدون الكهرباء لا يُمكن للمدارس و المستشفيات و المصانع أن تعمل بشكل طبيعي. كما أنَّ الإنترنت و الحواسيب تعتمد على الكهرباء بشكل كامل. تؤدِّي الكهرباء في توفير الراحة و تسريع الأعمال اليومية دوراً مهماً. في وسائل النقل أيضاً تلعب الكهرباء دوراً متزايداً كما نرى في السيارات الكهربائيَّة و القطارات الحديثة. الكهرباء ضروريَّة أيضاً في الزَّراعة حيثُ تُستخدم لتشغيل الآلات الزراعيَّة.

بدون الكهرباء تعود الحياة إلى الوراء و تُصبح أكثر صعوبة. كما أنَّ الصَّناعات الجديدة تعتمد على نظمات الطَّاقة الكهربائيَّة لتنظيم الإنتاج و مراقبة الكيفيَّة. لا ننسى أنَّ الكهرباء تُستخدم أيضاً في التدفئة (رفع درجة الحرارة) و التبريد. لهذا السَّبب يجب علينا الحفاظ على مصادر الطَّاقة و تعلُّم كيفيَّة استخدامها بشكل صحيح. فالكهرباء ليست فقط ضوءاً بل هي حياة و ركن أساسي من أركان الحضارة الحديثة.

٩٠- عيِّن الصَّحيح:

- (١) إن لم تُكتشف الكهرباء فلن تقدر البشر على أن يُعالج كثيراً من الأمراض!
- (٢) عندما ينقطع تيار الكهرباء في منطقة تتوقَّف الحياة فيها و لا يُمكن القيام بعمل!
- (٣) اعتماد حياة الإنسان المعاصر على الكهرباء من أخطار تُهدِّده و علينا أن نجد مفعراً منه!
- (٤) اكتشاف الكهرباء أدَّى إلى ظهور الحضارة الجديدة التي تختلف كثيراً عن الحضارات القديمة!

٩١- عيِّن الخطأ:

- (١) الصَّناعات اليديويَّة التي تُنتج بدون استخدام الكهرباء أقلَّ كيفيَّة من المصنوعات الكهربائيَّة!
 - (٢) السيارات الكهربائيَّة و الجوالات الذكيَّة من أحدث مظاهر استخدام الكهرباء في الحياة!
 - (٣) نقدر أن نُقسِّم تاريخ حياة البشر إلى قسمين؛ الحياة قبل اكتشاف الكهرباء و الحياة بعده!
 - (٤) تعرَّف الإنسان على الكهرباء لأوَّل مرَّة مع استخدام المصابيح المضيئة!
- ٩٢- «هي تُستخدم في المنازل لتشغيل الأجهزة الكهربائيَّة مثل الثَّلاجات و المُكيِّفات و الأنوار و بدون الكهرباء لا يُمكن للمدارس و المستشفيات و المصانع أن تعمل بشكل طبيعي.» كم جمع تكسير جاء في هذه العبارة؟
(١) ثلاثة	(٢) أربعة	(٣) خمسة	(٤) ستَّة

• عيِّن الخطأ في الإعراب و التحليل الصرفي: (٩٣ - ٩٤)

٩٣- «لا يُمكن - إنتاج - تعتمد - الآلات»:

- (١) لا يُمكن: فعل مضارع للنفي - للغائب المفرد - مزيد ثلاثي من باب إفعال/ فعلٌ و فاعلٌ و الجملة فعليَّة
- (٢) الآلات: جمع تكسير أو مكسَّر (مفردة: «آلة») - معرب - معرَّف بـأل/ مضاف إليه و مجرور
- (٣) إنتاج: اسم - مفرد مذكَّر - مصدر مزيد ثلاثي على وزن «إفعال» - معرب / مضاف إليه و مجرور
- (٤) تعتمدُ: فعل مضارع - للغائبة - مزيد ثلاثي (مصدره: اعتماد) - لازم - معلوم / فعل مع فاعله خبر أن

٩٤- «تُستخدم - الكهرباء - توسَّع - غيَّرت»:

- (١) الكهرباء: اسم - مفرد مذكَّر - معرب - معرَّف بـأل / مبتدأ و مرفوع و خبره «تُعدُّ»
- (٢) تُستخدمُ: فعل مضارع - للغائب المؤنث - مزيد ثلاثي من باب استفعال - مبني للمجهول / فعل فاعله محذوف
- (٣) توسَّع: فعلٌ ماضٍ - للغائب - مزيد ثلاثي - مضارعه: «يتوسَّع» - معلوم / فعل و فاعله «حضور»
- (٤) غيَّرت: فعلٌ ماضٍ - للغائبة - مزيد ثلاثي (مصدره تغيير) - متعدِّ - معلوم / مفعوله «حياة»

• عین الجواب الصحيح للأسئلة التالية: (٩٥ - ١٠٠)

٩٥- عین الخطأ عن ضبط حركات الحروف:

- (١) أنعم الله منهمرة على الإنسان و لكنه لا يشكر ربه!
- (٢) في الدقيقة العشرين أمر الحكم بخروج لا عيبين اثنين!
- (٣) حضر الشياخ في قاعة المطار و لكن الدليل لم يحضر!
- (٤) لا تجتمع خصلتان في مؤمن؛ البخل و الكذب!

٩٦- عین الصحيح عن الضمير:

- (١) يا ربّي العظيم أعوذ بك من دعاء لا يسمع فلا فائدة لها!
- (٢) لي والد مزارع له مزرعة كبيرة يزرع فيه أنواع الخضراوات!
- (٣) بعدما فرغت ساحة البيت و حجراته من السكان أطفأت المصابيح!
- (٤) جمعنا النفايات من الصف بعد انتهاء حصّة نمارس فيهما نشاطات حرّة!

٩٧- عین الصحيح عن العدد و المعدود:

- (١) في شارعنا ثلاثون و اثنان بيتاً و لكل بيت ثلاث طبقات!
- (٢) لي بيتان اثنتان في محافظة مازندران، أحدهما كبير جداً!
- (٣) سافرت مع خمسة من المحسنين إلى قرية لبناء مدرسة واحدة!
- (٤) شاهدت اثنتي عشرة تلميذات مشغولات بالمطالعة في المكتبة!

٩٨- عین ما ليس فيه التمني أو الرجاء:

- (١) عليك أن تكون مجتهداً في اكتساب المهارات لعلك تصل إلى أهدافك!
- (٢) ليت عندي سيارة جميلة أستطيع أن أسافر بها إلى المسافات البعيدة!
- (٣) في كل تجربة دروس ليتنا نتعلم من أخطائنا لنحسن أعمالنا!
- (٤) كأن الحسد أضّر للنفس من أي مرض فعلينا أن نبتعد عنه!

٩٩- عین الخطأ في إعراب الاسم أو الخبر للحروف المشبهة بالفعل:

- (١) كأن العلماء هم الذين يُنبِرون طريق الأمة بالعلم و المعرفة!
- (٢) إن الشعوب الحرّة مقاومون أمام الأعداء و يواصلون صراعمهم!
- (٣) إنني أعتقد أن الكلمات عيون المعنى و توصلنا إلى ما في القلوب!
- (٤) كيف تقدرون على أن تسمعوا الأصوات من بعيد و لكننا عاجزون عنه!

١٠٠- عین ما ليس فيه «لا» النافية للجنس:

- (١) لا تكأنب بيني و بين صديقي الذي قد هاجر إلى «كندا» قبل سنتين!
- (٢) الذين حصلوا على تمنياتهم كانوا قد إختاروا السعي لا الراحة!
- (٣) لا بلد يوجد في العالم كبلدنا «إيران» في تنوع الآثار التاريخية!
- (٤) شخص يواصل محاولته دائماً يفهم أنه لا عسر يبقى أبداً!

۱۰۱- یک استاد رشته تاریخ در دانشگاه با دادن یک کتاب تاریخی به دانشجویانش، از آن‌ها می‌خواهد که تحلیل کنند این اثر با دارابودن چه ویژگی‌هایی در زمره تاریخ‌نویسی جدید قرار می‌گیرد. بر این اساس، چه تعداد از تحلیل‌های ارائه‌شده کاملاً درست هستند؟

- اگر مورخ در اثرش به مدارک و اسناد استناد کرده باشد، حتماً تاریخ‌نگاری نوین است، زیرا اساس این شیوه بر استناد به مدارک معتبر و دوری از داستان‌پردازی است.
- چون مؤلف از یافته‌های علوم و فنون مختلف همچون زبان‌شناسی، باستان‌شناسی، گاه‌شماری، اسطوره‌شناسی و فلسفه هم در اثرش استفاده کرده است، با تاریخ‌نگاری جدید روبه‌رو هستیم.
- می‌توان تأثیر نشر مقالات علمی، ایجاد مراکز تحقیقاتی و گزینش دقیق منابع را در ارتقای روش به کار گرفته شده در این اثر مشاهده کرد، پس این کتاب، پیرو تاریخ‌نگاری جدید نوشته شده است.
- این اثر یک تاریخ‌نگاری جدید است، زیرا تنها به توصیف وقایع جنگ‌های ایران و روسیه اکتفا نکرده است، بلکه تمام اقدامات سیاسی و نظامی فتحعلی‌شاه قاجار را پوشش داده است.

(۱) چهار (۲) سه (۳) دو (۴) یک

۱۰۲- کدام گزینه درست‌ترین مقایسه را از اقدامات و آرای محمدحسن‌خان اعتمادالسلطنه (۱)، میرزا محمدجعفر خورموجی (۲) و خاوری شیرازی (۳) ارائه داده است؟

- (الف) نکوهش تملق‌گویی
- (ب) پرداختن به امیرکبیر
- (ج) ریاست دارالطباعه همایونی
- (د) مورخ عصر فتحعلی‌شاه

(۱) «ب» مختص (۲) و «الف» از اشتراکات هر سه است.

(۲) «د» از وجوه پیوند (۲) و (۳) و «ج» از ویژگی‌های (۱) است.

(۳) «ب» از وجوه پیوند (۱) و (۲) و «ج» از ویژگی‌های (۱) است.

(۴) «د» از ویژگی‌های (۳) و «الف» از اشتراکات هر سه است.

۱۰۳- عبارات داده‌شده ویژگی‌های منابع مختلف تاریخ‌نگاری معاصر هستند. موارد کدام گزینه تنها مختص یک منبع نیست؟

(الف) روایت و متن تولیدشده، حاصل یک نقش‌آفرینی فعال و دوسویه است.

(ب) دربردارنده کلیه مکاتبات حکومتی، فرمان‌ها و نامه‌های شخصی است.

(ج) بازتاب‌دهنده عقاید گروه‌ها و احزاب سیاسی گوناگون است.

(د) نویسندگان آن محدود به افراد ایرانی نیستند.

(۱) «الف» - «ج» (۲) «ب» - «د» (۳) «ج» - «د» (۴) «ب» - «الف»

۱۰۴- کدام گزینه دو رویداد «ترجمه آثار اروپایی به فارسی» (۱) و «انتشار روزنامه در ایران» (۲) را با توجه به نمودار خط زمان زیر به درستی بیان می‌کند؟

(۱) (۱) روی نقطه «الف» مربوط به عهد عباس‌میرزا است که مقدم بر جنگ‌های ایران و روس اتفاق افتاده است.

(۲) (۲) روی نقطه «ب» به انقلاب مشروطه اشاره دارد و این نشریات به همراه تراجم در زمره کتاب‌های تاریخی قرار دارند.

(۳) (۱) روی نقطه «ب» به تأسیس دارالفنون اشاره دارد و نوشته‌های تاریخی بخش زیادی از آثار ترجمه‌شده را تشکیل می‌دهند.

(۴) (۲) روی نقطه «الف» به دست میرزا صالح شیرازی رقم خورد که مؤخر از فوت میرزا فتحعلی‌خان آخوندزاده است.

۱۰۵- کدام گزینه درباره مؤسسات پژوهشی تاریخ شفاهی درست است؟

(۱) فرایند جمع‌آوری اطلاعات در آن‌ها، فرایندی زمان‌گیر است که ممکن است به چندین جلسه تقسیم شود.

(۲) اطلاعات جمع‌آوری‌شده در این مؤسسات مربوط به افرادی است که صاحب مقام بوده‌اند و کارهای مهمی بر عهده داشته‌اند.

(۳) در عهد قاجار با سفرهای ناصرالدین‌شاه و مظفرالدین‌شاه به اروپا و تأثیرپذیری از مراکز اروپایی در ایران گسترش یافتند.

(۴) با توجه به اهمیت آن‌ها در پژوهش‌های تاریخی، در بسیاری از کشورها برای نگهداری، مرمت و طبقه‌بندی آثار تاریخی به وجود آمده‌اند.

۱۰۶- کدام گزینه عبارت زیر را به درستی کامل می‌کند؟

«تاریخ شفاهی خاطرات»

- (۱) برخلاف - تمرکز اصلی خود را بر موضوعات مورد علاقهٔ راوی و زندگی اطرافیان وی می‌گذارد
 - (۲) مانند - به سراغ ثبت و ضبط روایت‌های مردم عادی می‌رود
 - (۳) برخلاف - به عنوان یک روش و نه منبع پژوهشی در تاریخ مورد استفاده قرار می‌گیرد
 - (۴) مانند - به دلیل این‌که فراتر از تاریخ‌نگاری صرف است، موجب تنوع و گسترده‌شدن آگاهی‌های تاریخی می‌شود
- ۱۰۷- متن زیر مقدمهٔ یک مقاله است که توسط یک مورخ نوشته شده است. با توجه به جملات تفکیک‌شده، مشخص کنید هر قسمت به کدام یک از موارد تعریف لغوی تاریخ، هدف تاریخ یا مفهوم علم تاریخ اشاره دارد؟

«در سال ۱۷۸۹ م، شعله‌های خشم مردم فرانسه، به آتشی فراگیر بدل شد و با حمله به زندان باستیل و آزادی زندانیان در قالب انقلابی مردمی، بنیادهای سیاسی و اجتماعی کشور لرزید (الف). شکاف طبقاتی، ظلم اشراف و کلیسا و نظام اقتصادی نابرابر از دلایل مهم این انقلاب بود (ب). برای درک و آگاهی بیشتر از این رویداد سرنوشت‌ساز، کافی‌ست نگاهی به آثار نویسندگانی چون ویکتور هوگو انداخت؛ آن‌جا که در رمان‌هایی چون بینوایان، تصویر روشنی از شکاف‌های طبقاتی و رنج طبقات فرودست ترسیم می‌شود (ج).»

- (۱) «الف» تاریخ را به عنوان مجموعه‌ای از حوادث بیان می‌کند، «ب» به تعریف علمی تاریخ اشاره دارد و «ج» هدف علم تاریخ را نشان می‌دهد.
- (۲) «الف» تاریخ را از نظر زمانی بیان می‌کند، «ب» به تعریف علمی تاریخ اشاره دارد و «ج» هدف علم تاریخ را نشان می‌دهد.
- (۳) «الف» به تعریف علمی تاریخ اشاره می‌کند، «ب» هدف علم تاریخ را بیان می‌کند و «ج» تاریخ را به عنوان بیان‌کنندهٔ حوادث معرفی می‌نماید.
- (۴) «الف» به هدف علم تاریخ اشاره می‌کند، «ب» به تعریف علمی تاریخ اشاره دارد و «ج» تاریخ را از لحاظ بیان‌کنندهٔ حوادث توضیح می‌دهد.

۱۰۸- کدام گزینه با ویژگی‌های یک موضوع پژوهش تاریخی در تضاد است؟

- (۱) حرفی تازه بزند.
- (۲) نظر جدیدی ارائه دهد.
- (۳) با اندک منابع و اطلاعات قابل انجام باشد.
- (۴) مفید واقع شود.

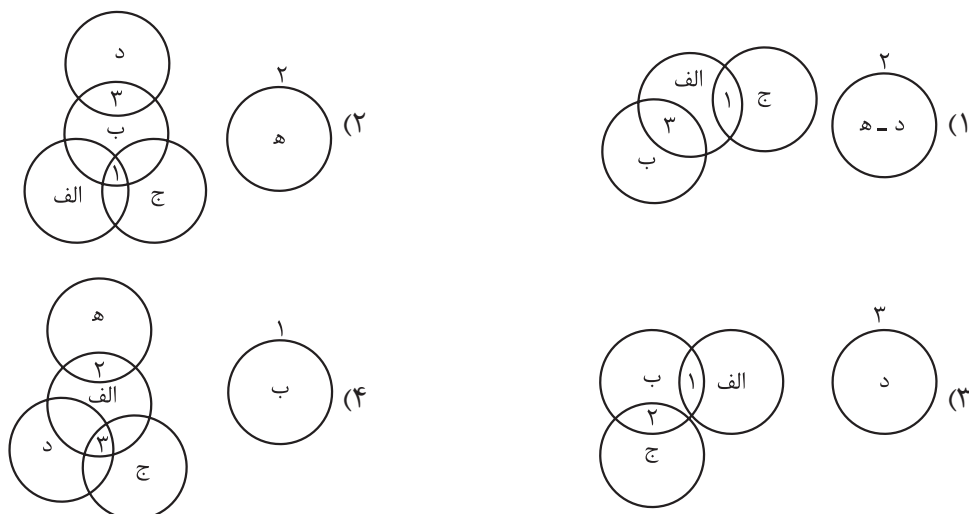
۱۰۹- هر یک از عبارات زیر به ویژگی‌های گاه‌شماری‌های مختلف اشاره دارد. با تطبیق آن‌ها، کدام شکل ارتباط درستی را نشان می‌دهد؟

(۱) مبدأ این گاه‌شماری اتفاقی حول محور یک شخص بود.

(۲) سال سوم در این گاه‌شماری ۱۳ ماهه بود.

(۳) ماه دوازدهم در این گاه‌شماری ۳۵ روزه بود.

الف) رومی ب) اوستایی ج) هجری قمری د) مصری ه) بابلی

۱۱۰- هر یک از موارد زیر به ترتیب مربوط به کدام مراحل از کار باستان‌شناس است؟

- (۱) نیازمند تجربه و هوشیاری زیاد
(۲) تطبیق بناهای باستانی تمدن‌ها
(۳) استفاده از سامانه اطلاعات جغرافیایی
(۴) رجوع به کتاب‌های تاریخی

- (۱) شناسایی و کشف: (۱ و ۳) / حفاری: (۳) / استخراج و تنظیم اطلاعات: (۲)
(۲) شناسایی و کشف: (۳) / حفاری: (۱ و ۲) / استخراج و تنظیم اطلاعات: (۴)
(۳) شناسایی و کشف: (۳ و ۴) / حفاری: (۱) / استخراج و تنظیم اطلاعات: (۲)
(۴) شناسایی و کشف: (۴) / حفاری: (۲ و ۳) / استخراج و تنظیم اطلاعات: (۱)

۱۱۱- هر یک از عبارت‌های زیر در توصیف کدام یک از اقوام و تمدن‌های باستانی بیان شده است؟

- (الف) حکومتی مبتنی بر قدرت و اختیارات فراوان پادشاه و اطاعت کامل حاکمان ولایات از او بود.
(ب) پس از مرگ فرمانروا، هر یک از اعضای خانواده او، حتی همسرش، می‌توانست جانشین او شود.
(ج) فرماندهان نظامی قدرت سیاسی را از کاهنان گرفتند و حکومت را در خانواده خود موروثی کردند.
(د) در مرکز بین‌النهرین می‌زیستند و اقوامی با اندیشه، آداب و رسوم و هنرهای گوناگون را تحت امپراتوری خود متحد کردند.

- (۱) بابل قدیم - سومری‌ها - بین‌النهرین - اکدی‌ها
(۲) اموری‌ها - مصر - سومری‌ها - اکدی‌ها
(۳) بابل قدیم - مصر - بین‌النهرین - اموری‌ها
(۴) اموری‌ها - سومری‌ها - سومری‌ها - اموری‌ها

۱۱۲- کدام موارد درباره زنجیره علل و نتایج شکل‌گیری نخستین تمدن‌ها و تمدن بین‌النهرین (از چپ به راست) درست است؟

- (الف) افزایش جمعیت و تولید مازاد بر نیاز → گسترش روستاها → حفر آبراه‌ها و آبگیرهای متعدد → امکان نبود کشت دیم

- (ب) آشنایی مردمان مناطق مختلف با مهارت‌های یکدیگر → دادوستد → تولید اضافه بر نیاز → تخصصی‌شدن کارها
(ج) دادوستد میان روستاها → تولید مازاد بر نیاز → ایجاد سکونتگاه‌های دائم → کاشت، داشت و برداشت محصول
(د) پیدایش نخستین شهرها → تولید مازاد بر خوراک → به زیر کشت بردن زمین‌های وسیع → کمبود بارندگی
(۱) «الف» - «ب» (۲) «الف» - «د» (۳) «ب» - «ج» (۴) «ج» - «د»

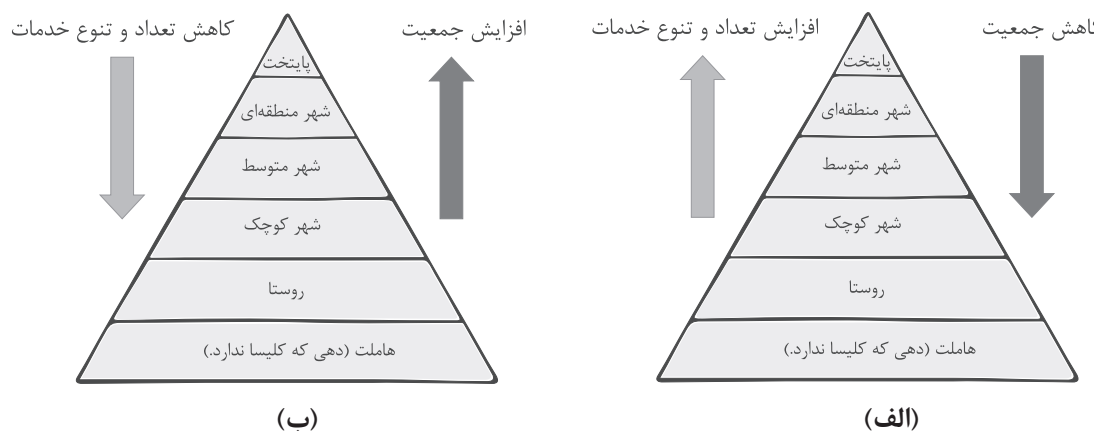
۱۱۳- کدام گزینه اطلاعات درستی را درباره تمدن مصر ارائه می‌کند؟

- (۱) رود نیل که از دریاچه‌های آفریقای مرکزی به جنوب و به دریای مدیترانه می‌ریزد، تأثیر مهمی در مهربان‌دانشتن خدایان مصری داشته است.
(۲) با وجود نقش حفاظتی صحرای گرم در شمال این تمدن، مصر سرانجام از طریق شبه‌جزیره سینا در شمال شرق مورد هجوم قرار گرفت.
(۳) با آن‌که فرعون قدرت و اعتبار زیادی در میان مردم داشت، اما وظیفه رسیدگی به جرایم بر عهده وزیر یا کارگزار کل کشور بود.
(۴) ترویج یکتاپرستی، دوران زندگی حضرت یوسف و کاربرد محاسبات دقیق هندسی در ساخت اهرام سه‌گانه از رویدادهای امپراتوری جدید مصر محسوب می‌شود.

- ۱۱۴- با توجه به موارد زیر، کدام شکل به درستی ترسیم شده است؟
- (الف) مکانی که مردم برحسب نیاز، آن را برای زندگی انتخاب کرده و به اشغال درآورده‌اند.
- (ب) نزدیک بودن شهر به روستاهای پرجمعیت مجاور و یا منابع معدنی در جذب نیروی کار و توسعه صنایع آن شهر تأثیر زیادی دارد.
- (ج) در سکونت‌گزینی انسان‌ها در کنار رودها، عواملی چون آب فراوان، آب‌وهوای ملایم و خاک حاصلخیز جلگه‌ها نقش مهمی داشته است.
- (د) این پدیده و جایگاه آن ممکن است عوامل انسانی و طبیعی مانند روستاها و شهرهای اطراف آن، نقش سیاسی و اداری آن، آب‌وهوا، راه‌های ارتباطی و ... باشند.

- (۱) «الف» → مغایر با «ب» ← مطابق با «د» / «د» → مطابق با «ج» ← مغایر با «الف»
- (۲) «د» → مغایر با «ب» ← مطابق با «الف» / «الف» → مطابق با «ج» ← مغایر با «د»
- (۳) «د» → مغایر با «ب» ← مطابق با «الف» / «الف» → مطابق با «ج» ← مغایر با «الف»
- (۴) «الف» → مغایر با «ب» ← مطابق با «د» / «د» → مطابق با «ج» ← مغایر با «د»

- ۱۱۵- با توجه به تصاویر زیر، کدام مورد به مطلب درستی اشاره کرده است؟

- (۱) شکل «الف» درست است، زیرا در قاعدهٔ هرم، سکونتگاه‌هایی با بیشترین میزان جمعیت قرار می‌گیرند که در آن خدمات متنوعی به ساکنان ارائه می‌دهند.
- (۲) شکل «ب» درست است، زیرا هر چه جمعیت یک سکونتگاه بیشتر شود، خدماتی که آن سکونتگاه ارائه می‌دهد بیشتر و متنوع‌تر می‌شود.
- (۳) شکل «الف» نادرست است، زیرا در رأس هرم سکونتگاه‌هایی با کم‌ترین میزان جمعیت قرار دارند که خدمات کم‌تری به ساکنان خود ارائه می‌کنند.
- (۴) شکل «ب» نادرست است، زیرا هر چه جمعیت یک سکونتگاه بیشتر شود، خدماتی که ارائه می‌دهد، کم‌تر می‌شود.

- ۱۱۶- کدام گزینه با توجه به موارد مطرح‌شده، به درستی بیان شده است؟

(الف) دامنهٔ نفوذ

(ب) آستانهٔ جمعیتی نفوذ

- (۱) «الف» یعنی کم‌ترین مسافتی که مردم منطقه برای دریافت کالا یا خدمات از آن سکونتگاه طی می‌کنند. - «ب» یعنی حداکثر جمعیت یک منطقه که تقاضای کالا، خدمات یا عملکردی از یک سکونتگاه دارند.
- (۲) «الف» یعنی بیشترین مسافتی که مردم منطقه برای دریافت کالا یا خدمات از آن سکونتگاه طی می‌کنند. - «ب» یعنی حداکثر جمعیت یک منطقه که تقاضای کالا، خدمات یا عملکردی از یک سکونتگاه دارند.
- (۳) «الف» یعنی بیشترین مسافتی که مردم منطقه برای دریافت کالا یا خدمات از آن سکونتگاه طی می‌کنند. - «ب» یعنی حداقل جمعیت یک منطقه که تقاضای کالا، خدمات یا عملکردی از یک سکونتگاه دارند.
- (۴) «الف» یعنی کم‌ترین مسافتی که مردم منطقه برای دریافت کالا یا خدمات از آن سکونتگاه طی می‌کنند. - «ب» یعنی حداقل جمعیت یک منطقه که تقاضای کالا، خدمات یا عملکردی از یک سکونتگاه دارند.

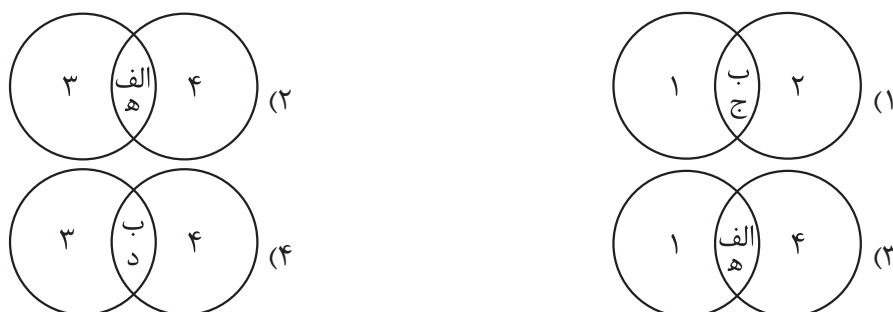
۱۱۷- براساس اطلاعات داده شده، مرتبط با (۱) مگاسیتی (۲) مگالاپلیس (۳) متروپل (۴) کلان شهر، کدام گزینه به درستی مطرح شده است؟

- (الف) در امتداد مسیرهای ارتباطی و حمل و نقل پدید آمده اند.
 (ب) برخی شکل خوشه ای و کپکشان و کریدوری پیدا کرده اند.
 (ج) حداقل جمعیت آن در ایران ۱ میلیون نفر است.
 (د) ممکن است مرکز تجاری یا حکومتی باشد.
 (ه) حوزه نفوذ وسیعی در سطح جهان دارند.

(۱) با افزایش جمعیت در (۳) منطقه ای به وجود می آید که «ه» از ویژگی های آن است و منظور از (۴) همان پایتخت کشورهاست که «د» برخلاف «ج» از ویژگی های آن است.
 (۲) «ج» و «د» از ویژگی های (۱) و (۴) و «الف» و «ب» از ویژگی های (۲) هستند و (۴) در برخی کشورها به شهرهایی با جمعیت بیش از ۱۰ میلیون نفر اطلاق می شود.
 (۳) همان منطقه ابرشهری است که «الف» و «ج» از ویژگی های آن محسوب می شوند و «ب» و «د» به ترتیب از ویژگی های (۳) و (۴) هستند.
 (۴) معادل (۴) است که «الف»، «ب» و «ه» از ویژگی های آن محسوب می شوند و «د» و «ج» به ترتیب از ویژگی های (۳) و (۴) هستند.

۱۱۸- با توجه به موارد زیر، کدام شکل به درستی ترسیم شده است؟

- (۱) مهاجرت تدریجی و طولانی مدت
 (۲) ناهمگام با توسعه صنعتی
 (۳) مهاجرت کوتاه تر و سریع تر
 (۴) همگام با تحولات صنعتی شدن
 (الف) آمریکای شمالی (ب) کشورهای آسیایی (ج) کشورهای آفریقایی (د) آمریکای لاتین (ه) اروپا

۱۱۹- با توجه به موارد زیر، کدام گزینه مطالب درستی را مطرح نموده است؟

(الف) دولت با استفاده از درآمد نفتی، بیشترین سرمایه گذاری ها، توسعه کارخانه ها و تجهیزات و زیرساخت ها را به شهرها اختصاص داد.
 (ب) توجه به صنایع مونتاژ و واردات کالا از کشورهای خارجی موجب فراهم آمدن شرایط انهدام کشاورزی در ایران بود.
 (ج) در این دوره، علاوه بر تهران، ۷ شهر با بیش از یک میلیون نفر جمعیت به کلان شهر تبدیل شدند.
 (د) در این دوره، تعداد زیادی از روستاهای پرجمعیت به شهر تبدیل شدند یا در بافت شهرهای هم جوار ادغام گردیدند.
 (۱) از نظر ترتیب زمانی رویدادهای مربوط به شهرنشینی در ایران، «الف» بر «ب» مقدم است و «ج» برخلاف «د» مربوط به دوران پس از انقلاب اسلامی است.
 (۲) «د» و «ب» به ترتیب مربوط به دوران پس از انقلاب اسلامی و پیش از آن هستند و «الف» و «ج» به ترتیب مربوط به دوران شهرنشینی کند و شهرنشینی سریع هستند.
 (۳) «د» و «ب» به ترتیب مربوط به دوران پیش از انقلاب اسلامی و پس از آن هستند و «الف» و «ج» مربوط به دوران شهرنشینی سریع هستند.
 (۴) از نظر ترتیب زمانی رویدادهای مربوط به شهرنشینی در ایران، «ب» بر «د» مقدم است و «ج» برخلاف «ب» مربوط به دوران پس از انقلاب اسلامی است.

۱۲۰- چه تعداد از موارد زیر در خصوص واقعیت‌ها یا رویدادهای جغرافیایی محسوس و مشهود نادرست ذکر شده‌اند؟

(الف) امکان مشاهده آن‌ها تنها در محیط‌های جغرافیایی وجود دارد.

(ب) عمدتاً انسان ساخت است و در طول زمان دچار تغییر می‌شود.

(ج) مجموعه‌ای متعادل است که تحت تأثیر هوش و استعداد انسان‌ها توسعه می‌یابد.

(د) در هر مکان قابل مشاهده بوده و بر یکدیگر تأثیر گذاشته و از هم تأثیر می‌پذیرند.

(۱) صفر (۲) ۱ (۳) ۲ (۴) ۳

۱۲۱- با توجه به متن، موارد مطرح‌شده در کدام گزینه، پاسخ درستی برای سؤالات زیر ارائه می‌کند؟

«یکی از دلایل اصلی افزایش جمعیت شهر تهران در سال‌های اخیر، تمرکز صنایع و کارخانه‌ها و ادارات مهم در محدوده این شهر است.»

(الف) مفهوم زیر را در کدام دسته از پرسش‌های کلیدی جغرافیا می‌توانیم بررسی کنیم؟

(ب) پژوهشگر در کدام مرحله از مراحل پژوهش در جغرافیا، با این موضوع روبه‌رو می‌شود؟

(۱) چرا و چه موقع - نتیجه‌گیری (۲) چرا و چه‌طور - نتیجه‌گیری

(۳) چرا و چه‌طور - تدوین فرضیه (۴) چه‌طور و چه موقع - تدوین فرضیه

۱۲۲- با توجه به عبارت زیر، کدام گزینه به ترتیب مراحل پژوهش در جغرافیا را به درستی مطرح کرده است؟

«یک جغرافی‌دان با هدف توسعه یک شهر به مطالعه همه‌جانبه می‌پردازد و مسائل زیر را طرح و بررسی می‌کند:

(الف) نقشه‌خوانی و بررسی امکان گسترش فیزیکی شهر

(ب) طرح موضوع و بررسی اهمیت انجام این پژوهش

(ج) تحلیل آماری امکان توسعه شهر با بررسی دقیق میزان منابع و ذخایر آب در دسترس»

(۱) طرح سؤال و بیان مسئله - جمع‌آوری اطلاعات - تدوین فرضیه

(۲) جمع‌آوری اطلاعات - طرح سؤال و بیان مسئله - پردازش اطلاعات

(۳) طرح سؤال و بیان مسئله - تدوین فرضیه - پردازش اطلاعات

(۴) جمع‌آوری اطلاعات - طرح سؤال و بیان مسئله - نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

۱۲۳- با توجه به موقعیت نسبی و مطلق هر یک از پدیده‌های جغرافیایی زیر در ایران، کدام گزینه، ارتباط صحیح میان

ویژگی‌ها و این پدیده‌ها را نشان می‌دهد؟

پدیده‌ها:

(۱) خلیج فارس

(۲) دریای عمان

(۳) دریای خزر

ویژگی‌ها:

(الف) برخورداری از ذخایر نفت و گاز

(ب) واقع‌بودن در نزدیکی مدار رأس‌السرطان

(ج) فراهم‌بودن امکان دسترسی ایران به آب‌های آزاد

(د) امکان دسترسی ایران به بازار کشورهای آسیای میانه

(۱) عبارت «د» مختص پدیده (۳) است و «الف» میان پدیده‌های (۲) و (۳) مشترک است.

(۲) عبارت «ج» مختص پدیده (۲) است و «الف» میان پدیده‌های (۱) و (۳) مشترک است.

(۳) عبارت «الف» میان پدیده‌های (۱) و (۲) مشترک است و «ب» مختص پدیده (۳) است.

(۴) عبارت «ب» میان پدیده‌های (۱) و (۲) مشترک است و «د» مختص پدیده (۲) است.

۱۲۴- چه تعداد از عبارتهای زیر در مورد «مرزهای ایران» صحیح است؟

الف) ایران از طریق مرزهای آبی خود به آبهای آزاد دسترسی دارد.

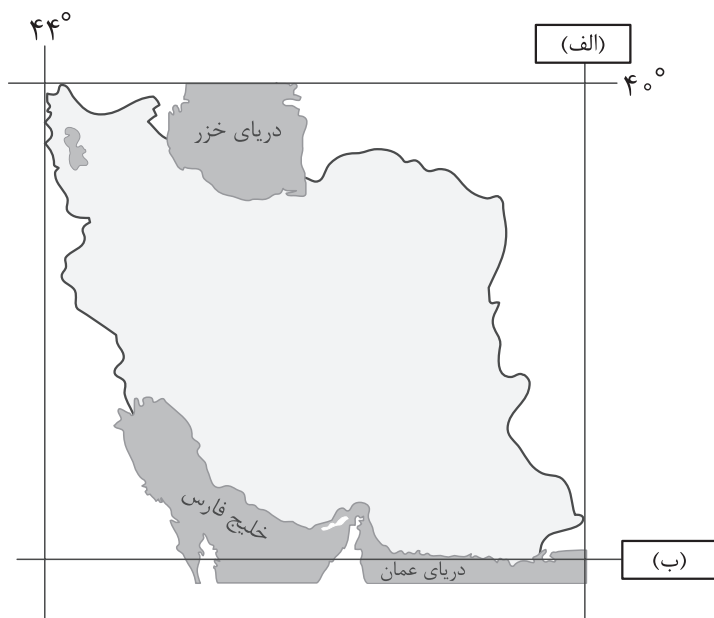
ب) بیشترین طول مرزهای آبی ایران مختص به رودخانهها است.

ج) ایران کوتاهترین مرز را با ارمنستان دارد و طولانیترین مرز را با عراق دارد.

د) ایران از طریق مرزهای آبی جنوبی خود به بازار آسیای میانه دسترسی دارد.

(۱) سه (۲) دو (۳) چهار (۴) یک

۱۲۵- با توجه به نقشه زیر، کدام گزینه به درستی بیان شده است؟

(۱) «ب» نشاندهنده موقعیت عرضی ایران در ۲۵ درجه جنوبی واقع در شمال منطقه معتدله نیمکره شمالی است و «الف» موقعیت طولی ایران را در ۶۳ درجه شرقی نمایش می دهد.

(۲) «الف» موقعیت طولی ایران را در ۲۵ درجه شمالی واقع در جنوب منطقه معتدله نیمکره شمالی نشان می دهد و «ب» نشاندهنده موقعیت طولی ایران در ۶۳ درجه غربی است.

(۳) «ب» موقعیت عرضی ایران را در ۲۵ درجه شمالی واقع در جنوب منطقه معتدله نیمکره شمالی نشان می دهد و «الف» موقعیت طولی ایران را در ۶۳ درجه شرقی نشان می دهد.

(۴) «الف» موقعیت عرضی ایران را در ۲۵ درجه جنوبی واقع در شمال منطقه معتدله نیمکره شمالی نشان می دهد و «ب» نشاندهنده موقعیت طولی ایران در ۶۳ درجه غربی است.

۱۲۶- کسی که گمان می‌کند هر آن‌چه در ذهن می‌پروراند، به وجود می‌آید:

- (۱) حمل وجود بر ماهیت را نیازمند به دلیل می‌داند
- (۲) وجود را از ویژگی‌های ذاتی یا اجزای تعریفی اشیا نمی‌داند
- (۳) مغایرت ذهنی وجود و ماهیت را نپذیرفته است
- (۴) ضرورتاً عینیت وجود و ماهیت در ذهن و خارج را پذیرفته است

۱۲۷- کدام عبارت درست است؟

- (۱) «ماهیات» فقط در جهان خارج موجود می‌شوند و در ذهن، هیچ‌گونه واقعیتی ندارند.
- (۲) شکل در واقعی یا خیالی بودن یک موجود، مؤید تفاوت بین ماهیت ذهنی و خارجی است.
- (۳) وقتی می‌گوییم «جیوه فلز مایع است»، یعنی ماهیت جیوه از دو جزء فلز و مایع تشکیل شده است.
- (۴) مغایرت وجود و ماهیت، مهم‌ترین پایه برهان علیت در سنت فلسفی خداشناسی مسلمانان و غرب است.

۱۲۸- در کدام مورد، هر دو حمل، بی‌نیاز از دلیل‌اند؟

- (۱) حمل تصدیق بر علم - حمل اندیشه بر استقرا
- (۲) حمل سه‌بُعدی بر حلزون - حمل فاقد حواس بر درخت آلبالو
- (۳) حمل لوزی بر مربع - حمل دارای قطرهای عمود بر هم بر لوزی
- (۴) حمل دارای قضاوت بر تصدیق - حمل مغایر با وجود بر ماهیت

۱۲۹- کدام توضیح به عنوان دلیل «مغایرت نداشتن مستطیل با چهارضلعی» قابل قبول است؟

- (۱) همواره می‌توان چهارضلعی را بر مستطیل حمل کرد.
- (۲) هیچ مستطیلی را نمی‌توان یافت که فاقد اضلاع چهارگانه باشد.
- (۳) برای چهارضلعی دانستن مستطیل به چیزی جز دقت در مفهوم مستطیل نیاز نیست.
- (۴) مستطیل، نوعی متوازی‌الاضلاع است و هر متوازی‌الاضلاعی که فرض شود، قطعاً چهار ضلع دارد.

۱۳۰- نوع کدام حمل متفاوت است؟

- (۱) جاندار، جانور است.
- (۲) انسان نفس می‌کشد.
- (۳) کتاب دارای دو بُعد است.
- (۴) اورانیوم عنصر است.

۱۳۱- دلیل‌آوری برای حمل محمول بر موضوع در کدام گزینه، بی‌مورد است؟

- (۱) آب‌وهوا شرعی است.
- (۲) جانوران میرا هستند.
- (۳) درخت گیاه است.
- (۴) خدا یگانه است.

۱۳۲- کدام گزینه تحلیل فلسفی مناسبی از جمله زیر است؟

«فردی کم‌بینا با اشاره به جسمی دور از خود، تأکید می‌کند که چیزی آن‌جاست.»

- (۱) اشاره او به آن جسم، بیانگر درک وجود فارغ از درک ماهیت است، هرچند در خارج، این دو همراه هم هستند.
- (۲) به ماهیت آن اشاره کرده است، زیرا بدون ماهیت نمی‌توان به چیزی اشاره کرد و در مورد آن سخن گفت.
- (۳) ماهیت و وجود آن جسم را حتماً تشخیص داده است، زیرا وجود بدون ماهیت امکان تحقق ندارد.
- (۴) ممکن است دچار خطا شده باشد و چیزی در فاصله دور نباشد، مثل زمانی که سراب می‌بینیم.

۱۳۳- کدام گزینه در رابطه با اصل واقعیت، بیانگر مطلب درستی است؟

- (۱) در این اصل پی می‌بریم، هر چیزی در جهان را می‌توان از دو حیث وجود و ماهیت مورد بررسی قرار داد.
- (۲) بدون پذیرش این اصل نمی‌توانیم قبول کنیم که وجود و ماهیت، دو جزء وقایع بیرونی هستند.
- (۳) برای رفع حاجات و نیازهای خود ناگزیر به توسل به واقعیات امور ابژکتیو هستیم.
- (۴) حمل واقعیت بر ماهیات و ذاتیات مختلف نیازمند دلیل حسی یا عقلی است.

۱۳۴- کدام مورد توضیح درستی دربارهٔ دانش منطق است؟

- (۱) برخی دانش‌ها مانند ریاضیات را می‌توان در خدمت آن دانست.
- (۲) آموختن آن باعث پدیدآمدن ساختار فکری منسجمی می‌شود.
- (۳) اقسام مختلف آگاهی‌های ذهن، مبنای تقسیم آن به دو بخش اصلی است.
- (۴) حیطة کاربرد آن براساس حجم اطلاعاتی که به ذهن وارد می‌شود، تعیین می‌گردد.

۱۳۵- برای درک کدام گزینه، فقط به تعریف نیاز داریم؟

- (۱) فعالیت اقتصادی واحدهای خصوصی، رشد اقتصادی ایجاد می‌کند.
- (۲) اقتصاد یک علم پیچیده است که تخصص در آن الزامی است.
- (۳) آمارهای اقتصادی کشور دچار خطاهای محاسباتی هستند.
- (۴) بحران‌های اقتصادی که سال گذشته در کشور ایجاد شد.

۱۳۶- کدام گزینه دربارهٔ دانش منطق درست است؟

- (۱) دانش منطق می‌کوشد از طریق آموزش شیوهٔ درست اندیشیدن، انسان‌ها را قادر به تشخیص خطاهای ذهنی نماید.
- (۲) منطق‌دانان با طرح قواعد منطقی کمک کردند تا فرایند طبیعی اندیشیدن، خطای کم‌تری داشته باشد.
- (۳) انسان‌ها بدون دانستن نام قواعد منطقی از آن‌ها استفاده می‌کنند، ولی ذهن انسان همواره در حال لغزش است.
- (۴) منطق‌دانان می‌کوشند تا از طریق جلوگیری از خطاهای اندیشیدن به هدف خود، یعنی شناسایی مغالطه‌ها برسند.

۱۳۷- در کدام گزینه، نوع دلالت لفظ بر معنا می‌تواند باعث بروز مغالطه شود؟

- (۱) برو ای گدای مسکین در خانهٔ علی زن
- (۲) رنگ رخساره خبر می‌دهد از سَر ضمیر
- (۳) خدا رو شکر امروز سازم کوک است.
- (۴) انسان باید به استاد خود احترام بگذارد.

۱۳۸- در کدام مورد، خطای رخ داده در نتیجه‌گیری می‌تواند از دو مغالطهٔ مختلف در حوزهٔ لفظ و معنا ناشی شده باشد؟

- (۱) مادرم فرشته است، فرشته موجود جسمانی نیست؛ پس مادرم جسمانی نیست.
- (۲) شریک تجاری‌ام روباه است، روباه، دُم بزرگی دارد؛ پس شریک تجاری‌ام دُم بزرگی دارد.
- (۳) انسان در زیر زبانش پنهان است، زیر زبان، فضای کوچکی دارد؛ پس انسان خیلی کوچک است.
- (۴) بهمن، پسر بزرگ من است، زمستان فصل آمدن بهمن است؛ پس پسر بزرگ من زمستان‌ها می‌آید.

۱۳۹- نوع کدام مغالطه به درستی مشخص شده است؟

- (۱) برادرم کوه است، کوه محکم است؛ پس برادرم محکم است. (اشتراک لفظ)
- (۲) از دوستش پرسید که ماشین مادرش را کجا پارک کرده است. (ابهام در مرجع ضمیر)
- (۳) امارتی خواهم ساخت که در طول دوران‌ها شبیهش وجود نداشته باشد. (توسل به معنای ظاهری)
- (۴) کنفرانس فلسفی که در شهر تهران برگزار شد، بسیار زیاد، مفید واقع قرار گرفت. (نگارشی کلمات)

۱۴۰- در باب تفکر فلسفی، کدام گزینه درست است؟

- (۱) تفکر فلسفی نوعی از تفکر در انسان است که مراحل آن با تفکر غیرفلسفی متفاوت بوده و نتیجهٔ متفاوتی دارد.
- (۲) برخلاف تفکر غیرفلسفی که به امور بی‌اهمیت یا کم‌اهمیت می‌پردازد، تفکر فلسفی به امور مهم زندگی اختصاص دارد.
- (۳) تفکر فلسفی و غیرفلسفی مراحل یکسانی دارند، ولی موضوع مورد مطالعه و اندیشه در آن‌ها متفاوت است.
- (۴) تفکر فلسفی برخلاف تفکر غیرفلسفی که مربوط به عموم مردم است، به اندیشمندان اختصاص دارد.

۱۴۱- روش پرداختن به موضوع در کدام گزینه با سایر گزینه‌ها متفاوت است؟

- (۱) دو مقدار مساوی با مقدار سوم با یکدیگر مساوی هستند.
- (۲) جهان هستی چه در حیطة مادیات و چه در حیطة مجرّادات، تحت قانون علیت اداره می‌شود.
- (۳) ذات خداوند از این جهت که غیب کامل است و بی‌نهایت است، برای انسان با ذهن محدود ناشناخته می‌ماند.
- (۴) رایانه‌های بسیار قدرتمند برای محاسبهٔ لگاریتم یا انتگرال‌های پیچیده، محاسبات ریاضیاتی را با الگوریتم‌های جدید انجام می‌دهند.

۱۴۲- نوع کدام پرسش متفاوت است؟

- (۱) چرا نباید در طول زندگی دروغ بگوییم؟
- (۲) فلسفه اخلاق چه زمانی ابداع شده است؟
- (۳) چرا دروغ گفتن امری مذموم و بد شناخته می شود؟
- (۴) دروغ گفتن چه تأثیری در کنش افراد نسبت به یکدیگر دارد؟

۱۴۳- کدام گزینه درباره شاخه های فلسفه درست است؟

- (۱) دانش های انسانی، پل ارتباطی میان بخش اصلی و فرعی فلسفه می باشد.
- (۲) این گونه نیست که امروزه فلسفه های مضاف صرفاً ناظر بر علوم ایجاد شده باشد.
- (۳) برای درک بهتر فلسفه علوم تربیتی، می توان مکاتب علوم تربیتی را مطالعه کرد.
- (۴) دیدگاه لیبرالیسم در علوم اجتماعی بر اهمیت فرد و آزادی های فردی تأکید دارد.

۱۴۴- با توجه به بخش های اصلی و فرعی فلسفه و علوم مختلف، کدام گزینه ترتیب نمودار زیر را به درستی تعیین می کند؟

انسان موجودی است مختار	انسان توانایی شناخت امور غیرمحمسوس را دارد.	گران فروشی رفتار زشتی است.
------------------------	---	----------------------------

(۳)

(۲)

(۱)

۱ ← ۳ ← ۲ (۲)

۳ ← ۲ ← ۱ (۱)

۲ ← ۱ ← ۳ (۴)

۱ ← ۲ ← ۳ (۳)

۱۴۵- اگر یک فیلسوف درباره شغل فرزند خودش بگوید: «چون او در خانواده ما بزرگ شده، استعدادش در آموختن

فلسفه است و اجازه تغییر مسیر خانوادگی خود را ندارد»، ممکن است پیرو کدام نظریه باشد؟

- (۱) اصالت فرد
- (۲) اصالت جامعه
- (۳) اصالت فرد و جامعه توأمان
- (۴) اصالت اختیار انسانی

۱۴۶- کدام مورد در ارتباط با کارآفرینان صحیح است؟

- (۱) کارآفرین کسی است که بدون نیاز به نوآوری و پذیرش خطر، تنها با پیروی از روش‌های قدیمی تولید، محصولات را عرضه می‌کند.
- (۲) کارآفرینان معمولاً از شروع یک سرمایه‌گذاری جدید پرهیز می‌کنند و منتظر شرایط کاملاً مطمئن می‌مانند.
- (۳) کسی که می‌خواهد کارآفرین باشد، نیازی به مهارت‌های ابتکار عمل ندارد و تنها با داشتن سرمایه می‌تواند کالا یا خدمتی را ارائه دهد.
- (۴) کارآفرین لازم است آگاهی و دانش زیادی برای اتخاذ تصمیمات مناسب درباره موقعیت شرکت، پیشنهاد محصول، قیمت‌گذاری، تبلیغات و استخدام نیروی کار داشته باشد.

۱۴۷- هر کلمه یا عبارت، به ترتیب به کدام قسمت جدول مربوط است؟

- نیزبین
- منابع را به شکل کارایی مدیریت و هماهنگ می‌کنند.
- پرانگیزه
- ایده‌ها را به محصولات جدید، فرایندها و یا کسب‌وکارهای جدید تبدیل می‌کنند.
- یادگیرنده
- کارآفرینان واقع بین هستند، اما مطمئن و دلگرم به موفقیت اقتصادی‌اند.

ویژگی	توضیحات
خوش‌بین	«الف»
«ب»	از کارشناسان، همکاران و مشتریان می‌آموزند و خود را با شرایط بازار وفق می‌دهند.
«ج»	فرصت‌های کسب‌وکار را زمانی که دیگران شاید متوجه نشوند می‌بینند.
سازمان‌دهنده	«د»
«ه»	نظم، انضباط، پایداری، اشتیاق و توانایی حل مسئله را دارند.
نوآور	«و»

- (۱) «ه» - «و» - «ب» - «الف» - «ج» - «د»
- (۲) «ب» - «الف» - «ج» - «د» - «ه» - «و»
- (۳) «ج» - «د» - «ه» - «و» - «ب» - «الف»
- (۴) «ج» - «د» - «ه» - «الف» - «ب» - «و»

۱۴۸- صاحب شرکتی در طول یک سال ۸۴۰ میلیون تومان درآمد از انجام ۱۰۵۰ پروژه طراحی سایت به دست آورده است. اگر هزینه پروژه‌های انجام شده یک پنجم درآمد سالانه شرکت باشد، پاسخ‌های زیر به ترتیب از راست به چپ کدام است؟

• سود این شرکت چند میلیون تومان است؟

• قیمت هر پروژه طراحی سایت چند ریال است؟

(۱) ۶۷۲ - ۸,۰۰۰,۰۰۰ (۲) ۶۷۲ - ۷,۵۰۰,۰۰۰ (۳) ۶۹۰ - ۸,۰۰۰,۰۰۰ (۴) ۶۹۰ - ۷,۵۰۰,۰۰۰

۱۴۹- یک آموزشگاه زبان در نیم سال اول، کلاس‌های آموزشی خود را به قیمت ۴۰۰ هزار تومان برای هر فرد برگزار کرده است. اگر تعداد ثبت‌نامی‌ها ۲۲۰ نفر باشد و هزینه برگزاری کلاس برای هر نفر ۲۵۰ هزار تومان باشد، پاسخ پرسش‌های زیر به ترتیب (از راست به چپ) کدام است؟

(الف) درآمد کل آموزشگاه چه قدر است؟

(ب) سود یا زیان آموزشگاه چه قدر است؟

(۱) ۹۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان - ۴۴,۰۰۰,۰۰۰ تومان سود (۲) ۸۸,۰۰۰,۰۰۰ تومان - ۳۳,۰۰۰,۰۰۰ تومان سود

(۳) ۹۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان - سود نداشته است. (۴) ۸۸,۰۰۰,۰۰۰ تومان - ۳۳,۰۰۰,۰۰۰ تومان زیان

۱۵۰- در صورتی که درآمد یک کسب‌وکار از هزینه‌های تولید آن کم‌تر باشد، کدام‌یک از گزینه‌های زیر به ترتیب می‌تواند برای کاهش زیان و حفظ سطح تولید مناسب‌تر باشد؟

(۱) افزایش قیمت محصول - کاهش تعداد کارکنان حتی اگر تولید کاهش یابد.

(۲) افزایش تولید - کاهش قیمت محصول به زیر هزینه تولید

(۳) صرفه‌جویی در منابع و پرهیز از هزینه‌های غیرضروری - بازاریابی و فروش محصول با قیمت مناسب

(۴) کاهش مصرف مواد اولیه - توقف موقت تولید برای کاهش هزینه‌ها

۱۵۱- کدام گزینه در ارتباط با مسئولیت اخلاقی و کسب درآمد حلال صحیح نیست؟

(۱) اشخاصی که با فعالیت‌های غیرقانونی به هم‌نوعانشان ظلم می‌کنند و از مزایای کسب درآمد حلال نیز محروم می‌مانند.

(۲) از جمله پیامدهای رفتار افرادی که کارهای غیرشرعی انجام می‌دهند قراردادان اقتصاد خود و جامعه در سراسیبی سقوط است.

(۳) این دسته از افراد از آب کره می‌گیرند و معمولاً از رانت و موقعیت‌هایی که با فریب و ظاهرسازی به دست می‌آورند، سوءاستفاده می‌کنند و درآمدهای کلان کسب می‌کنند.

(۴) افراد رباخوار کالاهای مورد نیاز مردم را در مواقع ضروری انبار کرده و بعد از مدتی آن کالاها را با قیمتی بالا می‌فروشند.

۱۵۲- کدام یک از گزینه‌های زیر مصداق کارآفرینی نیست؟

- (۱) تأسیس یک استارت‌آپ آموزشی توسط گروهی پژوهشگر با هدف افزایش بهره‌وری نیروی کار غیرمتخصص از طریق طراحی برنامه‌های نوآورانه آموزش مجازی در کارخانه‌ها
- (۲) طراحی و راه‌اندازی یک خط تولید خودکار با فناوری هوش مصنوعی که توانسته زمان عرضه محصول جدیدی را به بازار به طور چشمگیری کاهش دهد.
- (۳) عضو تیم حرفه‌ای هوش مصنوعی در یک شرکت چندملیتی شدن
- (۴) شبکه ارائه خدمات پزشکی در منزل در کم‌تر از ۱۵ دقیقه بعد از تماس تلفنی را راه‌اندازی کردن

۱۵۳- کدام گزینه درباره کسب‌وکار شخصی صحیح است؟

- (۱) کسب‌وکار شخصی غالباً با هدفی غیرتجاری اما سودآور راه‌اندازی می‌شود و گاهی در جهت توسعه علمی و دینی قدم برمی‌دارد.
- (۲) کسب‌وکار شخصی بزرگ‌مقیاس است و فعالیت‌هایی همچون خدمات، عمده‌فروشی و صنعتگران کلان را شامل می‌شود.
- (۳) امروزه بسیاری از کسب‌وکارها در ایران به شکل شخصی‌اند. بنگاه‌های معاملات ملکی، کشاورزان و هنرمندان از نمونه‌های کسب‌وکار شخصی‌اند.
- (۴) کسب‌وکار شخصی مالکیت کامل سود جدا دارد و این موضوع امکان رقابت بالاتر به دلیل مقیاس تولید بالا و امکان سرمایه‌گذاری بیشتر را فراهم می‌کند.

۱۵۴- دارایی شرکتی معادل بیست و پنج هزار سهم، هر یک به ارزش ۲/۵ میلیون تومان است. با توجه به این اطلاعات:

- (الف) اگر شخصی ۳ هزار سهم از این شرکت سهامی را خریداری کرده باشد، مالک چند درصد از سهام شرکت است؟
- (ب) اگر شخصی با سرمایه اولیه ۲۵ میلیارد تومان وارد این شرکت شده باشد و سود این شرکت در پایان سال معادل ۴۸ میلیارد تومان باشد، سهم این شخص از عایدی سالیانه شرکت چه قدر است؟

(۱) ۱۲٪ - ۱۹۲ میلیارد ریال

(۲) ۹٪ - ۱۹۵ میلیارد ریال

(۳) ۱۲٪ - ۱۹۵ میلیارد ریال

(۴) ۹٪ - ۱۹۲ میلیارد ریال

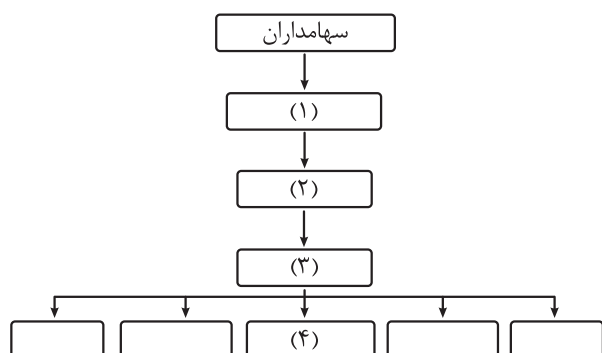
۱۵۵- کدام گزینه به ترتیب عیب کسب‌وکار شخصی، مزیت کسب‌وکار شرکتی و مزیت کسب‌وکار خویش‌فرمایی را نشان می‌دهد؟

- (۱) هزینه‌های راه‌اندازی بالا - مالکیت کامل سود - آزادی عمل و سهولت در تصمیم‌گیری
- (۲) پرداخت مالیات بر سود علاوه بر مالیات بر درآمد - امکان افزایش سرمایه از طریق اخذ وام‌های بانکی - راه‌اندازی آسان و هزینه‌های نسبتاً اندک
- (۳) مشکل تأمین مالی - مسئولیت محدود برای سهامداران - مالکیت کامل سود
- (۴) بار سنگین مسئولیت حتی در شرایط ناخوشی یا سفر - تخصص‌گرایی بیشتر و امکان جذب افراد توانمندتر - امکان رقابت بالاتر

۱۵۶- کدام گزینه دربردارنده پاسخ صحیح پرسش‌های زیر است؟

الف) کدام مورد از موارد ذکرشده در اساسنامه شرکت‌ها نیست؟

ب) کدام موارد تکمیل‌کننده نمودار زیر (که مربوط به ساختار سازمانی یک شرکت سهامی است) است؟ (به ترتیب)

۱) الف) سهام شرکت چه میزان است و چگونه تقسیم و

فروخته می‌شود؟ / ب) ۱) هیئت‌مدیره، ۲) مدیرعامل، ۳) مدیر

مالی، ۴) رئیس هیئت‌مدیره

۲) الف) ساعات کاری روزانه کارکنان شرکت /

ب) ۱) هیئت‌مدیره، ۲) رئیس هیئت‌مدیره، ۳) مدیرعامل،

۴) مدیر روابط عمومی

۳) الف) نوع و مدل تجهیزات یا فناوری‌های مورد استفاده شرکت /

ب) ۱) هیئت‌مدیره، ۲) مدیرعامل، ۳) رئیس هیئت‌مدیره،

۴) مدیر اجرایی

۴) الف) شرکت برای چه کسب‌وکاری تشکیل شده است؟ / ب) ۱) هیئت‌مدیره، ۲) رئیس هیئت‌مدیره، ۳) مدیرعامل،

۴) مدیر روابط عمومی

۱۵۷- هر یک از عبارات‌های زیر مرتبط با چه کسب‌وکاری است؟

الف) چند نفر از سرمایه‌گذاران قصد دارند مجموعه‌ای از رستوران‌های زنجیره‌ای فست‌فود راه‌اندازی کنند و فعالیت

خود را به صورت رسمی و ثبت‌شده انجام دهند. سود حاصل نیز به نسبت سرمایه تأمین رشد و توسط هر یک از

اعضا تقسیم می‌شود.

ب) سارا که به تازگی موفق به اخذ مدرک تخصصی در حوزه خدمات زیبایی شده است، تصمیم دارد در سال جدید،

سالن زیبایی اختصاصی خود را راه‌اندازی کند.

ج) گروهی از کشاورزان می‌خواهند برای خرید کود، دانه و سایر مواد مرتبط به صورت عمده هزینه کنند و هزینه‌ها

را در بین اعضا تقسیم کنند.

۱) الف) شرکت / ب) کسب‌وکار شخصی / ج) شرکت ۲) الف) تعاونی / ب) شرکت / ج) تعاونی

۳) الف) شرکت / ب) کسب‌وکار شخصی / ج) تعاونی ۴) الف) شرکت / ب) شرکت / ج) شرکت

۱۵۸- کدام یک از عبارات‌های زیر به ویژگی‌های تعاونی اشاره دارد؟

الف) افزایش سرمایه برای یک شرکت تعاونی مصرف و تولیدی، فقط از طریق افزایش تعداد سرمایه‌گذاران امکان‌پذیر است.

ب) توزیع سود احتمالی، در پایان دوره به نسبت سرمایه هر عضو است.

ج) هر کدام از اعضا به طور یکسان در سود و زیان آن شریک هستند.

د) افزایش سرمایه فقط از طریق بانک امکان‌پذیر است.

ه) تعاونی‌ها مراحل راه‌اندازی کاملاً متفاوتی با شرکت‌ها دارند.

و) شرکت تعاونی کسب‌وکاری است که با هدف تأمین نیازمندی‌های اعضا تشکیل می‌شود و به بهبود وضعیت

اقتصادی آن‌ها کمک می‌کند.

ز) در تعاونی تولید، تعدادی تولیدکننده جهت بهره‌مندی از مزایای فعالیت‌های اقتصادی با مقیاس بزرگ گرد هم می‌آیند.

۱) «ب» - «و» - «ز» ۲) «الف» - «ج» - «ه» ۳) «ب» - «ج» - «ه» ۴) «الف» - «و» - «ز»

۱۵۹- کدام گزینه در خصوص کسب و کاری که خودش هویت قانونی دارد، صحیح نیست؟

- (۱) می‌تواند با دیگر کسب و کارها یا افراد وارد قرارداد شود.
- (۲) این نوع از کسب و کارها حقوق و تعهدات خاصی دارند، دقیقاً همانند آن چه که انسان‌ها انجام می‌دهند.
- (۳) قانون با این کسب و کار مشابه با یک فرد و یا انسان رفتار می‌کند.
- (۴) این نوع از کسب و کارها می‌توانند مورد شکایت واقع شوند، ولی نمی‌توانند علیه دیگر کسب و کارها شکایت کنند.
- ۱۶۰- با توجه به اطلاعات جدول زیر، عملکرد سالیانه یک دامدار را بررسی کنید. او با کمک ۱۰ کارگر و یک دام‌پزشک، در طول سال توانسته ۴۰ رأس گوسفند پروار کند و آن‌ها را به قیمت ۲ میلیارد تومان بفروشد. کدام گزینه نشان‌دهنده نتیجه مالی این فعالیت است؟

۱	اجاره ماهیانه زمین و اصطبل	۵ میلیون تومان
۲	حقوق متوسط ماهیانه هر کارگر	۴ میلیون تومان
۳	حقوق ماهیانه دام‌پزشک	۱۰ میلیون تومان
۴	خوراک و دارو برای دام‌ها	۳ برابر هزینه حمل و نقل و بازاریابی
۵	هزینه حمل و نقل و بازاریابی	۳۰۰ میلیون تومان
۶	هزینه‌های جانبی (آب، برق و تعمیرات)	$\frac{1}{3}$ هزینه حمل و نقل و بازاریابی
۷	خرید منزل مسکونی دامدار	۵۵ میلیون تومان

(۲) ۴۰ میلیون تومان سود

(۱) ۲۰ میلیون تومان سود

(۴) ۳۰ میلیون تومان ضرر

(۳) ۵۰ میلیون تومان ضرر

پاسخ‌نامه تشریحی آزمون را ساعت ۱۶ از صفحه شخصی خودتان در سایت آزمون خیلی سبز دریافت کنید.

azmoon.kheilisabz.com

اساتید، مشاوران و دانش‌آموزان گرامی؛

نظرات، پیشنهادات، انتقادات و بازخوردهای خود نسبت به سؤالات این آزمون را می‌توانید از طریق آیدی @Kheilisabz_edit در همه پیام‌رسان‌ها با ما به اشتراک بگذارید.

محل انجام محاسبات

دانشود رایگان تمام آزمون های آزمایشی

در کانال تلگرام ما :

آزمونها آزمایشتی

t.me/Azmoonha_Azmayeshi

سازمان پیش آموزش کشور

حکومت
سینج

گزینه دو
مؤسسه آموزشی فرهنگی

آکا

شرکت تعاونی خدمات آموزشی کارکنان
سازمان سنجش آموزش کشور

زبختار

join us ...

باسح نامه آزمون آزمایشی خیلی سبز

پایه دوازدهم

مرحله ششم

سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵

۱۴۰۴/مهر/۲۵

رشته انسانی

نام درس	طراحان به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	محمدعلی حضرتی - علی شهرابی - علی قهرمانزاده - خسرو محمدزاده - محمد یگانه
زبان و ادبیات فارسی	ولی الماسی - علی شجاع - مهدی کرانی - بهنام کیانی - یعقوب کیانی
علوم اجتماعی	محمدابراهیم مازنی
روانشناسی	یاسمین آشینه - سعادت بهشتی - حدیثه توکلی - نگین تربتی - مهدی جاهدی - امیرحسین حبیبزاده
زبان عربی	کیارش پورمهدی - آریا ذوقی - کاظم غلامی - زهرا فرزانه
تاریخ	خدیدجه جنت‌علیپور - الهه ریاحی‌نسب - مریم صالحی
جغرافیا	سعید بهروزی‌فر - الهه ریاحی‌نسب - مریم صالحی - زهرا فروغی - بهروز یحیی
فلسفه و منطق	علی اکبر آخوندی - محمد تنفقدی - سعید رحیمیان - مجید قدرتی‌پور
اقتصاد	سارا شریفی - پریناز گلیایگانی

نام درس	مستعمل درس	گزینشگر	مؤلف پاسخ‌نامه	کارشناسان علمی	ویراستاران به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	علی شهرابی	علی شهرابی	شقایق راهبریان	میثم حصارکی	منصور زرکش زهرا فتحی
زبان و ادبیات فارسی	ابوالفضل قاضی	بهنام کیانی	بهنام کیانی	بهناز رجبی علی شجاع	امیرمحمد شیرزاد صادق محرمی - مژده میرزایی
علوم اجتماعی	محمدابراهیم مازنی	محمدابراهیم مازنی	محمدابراهیم مازنی	سید هانی رکن‌الدینی	علی سلوکی - پرینا سیاه‌زاده کوثر شاه‌حسینی
روانشناسی	سیمین زاهدی	سیمین زاهدی	سیمین زاهدی	مهدی جاهدی	مهدی جاهدی - نگار کاتبی ریحانه محمدی‌فام
زبان عربی	کاظم غلامی	کاظم غلامی	آریا ذوقی	مهدی ترابی محمدنوید راست خدیو حسام حاج مومن	مریم آقاباری محمدمهدی عسکرایادی
تاریخ	خدیدجه جنت‌علیپور	خدیدجه جنت‌علیپور	خدیدجه جنت‌علیپور	مریم صالحی	بهروز یحیی
جغرافیا	مریم صالحی	مریم صالحی	مریم صالحی	خدیدجه جنت‌علیپور	وجیهه صادقی - بهروز یحیی
فلسفه و منطق	محمدجواد سدهی	علی اکبر آخوندی	علی اکبر آخوندی	علی آقاجانپور	موسی سپاهی - سحر سالیانی علی سلوکی
اقتصاد	سارا شریفی	سارا شریفی	سارا شریفی	زیبا فراهانی	محمدرضا حیاتی مریم شیرخدایی نادر مرتضی عزیزی

سرپرست محتوایی: فاطمه آقاجانپور

مشاور محتوایی: مریم صالحی

ویژه کنکوری‌های ۱۴۰۵

شروع مجدد دوازدهم از مهر

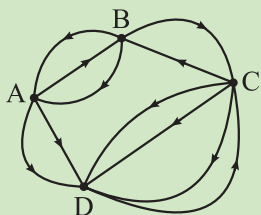

آزمون آزمایشی خیلی سبز

سرپرست تولید	الناز علی یاری زاده
ویراستاران فنی	نیلوفر اعتمادی - نیوشا پیمان - هدیه خسروی الهه صفری - زهرا صفری - فاطمه علی اکبری محیا غنی فرد - زهرا فرهادی مهر - مهر آسا قدیری نادره ناز آوری - ساعده نمازی
رسام	مونا آندستا ندا فخاری سارا گنجی آزادپور
صفحه آرایی	صدف امام - مریم حسین زاده سپیده سخائی - الهام سهرابی - طاهره صادق نژاد مائده صبری - نیلوفر فرخجسته - فاطمه قیاسوند مهدیه گل پور - دریا لطفی

۱ مطابق شکل، به چند طریق می توان از شهر B به D رفت؟ (به جهت مسیرها دقت کنید).

۷ (۱)

۱۲ (۲)

۱۴ (۳)

۹ (۴)

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: ریاضی و آمار دوازدهم - فصل ۱ - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓ گام اول: تعداد حالات رفتن از B به D را حساب می کنیم که دو حالت دارد:

● از B به A و سپس به D برویم:

$$\frac{2}{A \text{ به } B} \times \frac{2}{D \text{ به } A} = 4$$

● از B به C و سپس به D برویم:

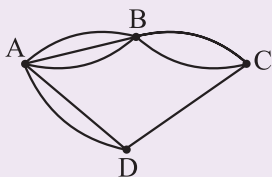
$$\frac{1}{C \text{ به } B} \times \frac{3}{D \text{ به } C} = 3$$

گام دوم: پس تعداد کل حالات برابر است با:

$$4 + 3 = 7$$

مطابق شکل زیر، میان چهار شهر، راه هایی وجود دارد. مشخص کنید به چند طریق می توان از شهر B به شهر D سفر کرد؟

(سوال ۴ - امتحان نهایی فردارد ۱۴۰۳)

۲ حاصل $A = \frac{\sqrt{9!}}{\sqrt{8!}} + \frac{\sqrt[3]{8!}}{\sqrt[3]{7!}}$ کدام است؟

$\sqrt{12}$ (۴)

۷ (۳)

۶ (۲)

۵ (۱)

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: ریاضی و آمار دوازدهم - فصل ۱ - درس ۱

۸! را بنویسید، $8 \times 7!$ و $9!$ را بنویسید، $9 \times 8!$ و چون فرجه صورت و مخرج هر کسر یکسان است می‌توانید از یک رادیکال کلی برای هر کسر استفاده کنید.

Hint

فکتوریل:

درسی Box

تعریف	حاصل ضرب اعداد طبیعی متوالی از ۱ تا n را با $n!$ نشان می‌دهیم: $1 \times 2 \times 3 \times \dots \times n = n!$
مقادیر ۰! تا ۶!	$0! = 1$ $1! = 1$ $2! = 2$ $3! = 6$ $4! = 24$ $5! = 120$ $6! = 720$
بازکردن $n!$	$n! = n \times (n-1)! = n \times (n-1) \times (n-2)! = \dots$

حاصل هر کسر را جدا جدا حساب کرده و در آخر با هم جمع می‌کنیم.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: ابتدا حاصل کسر $\frac{\sqrt{9!}}{\sqrt{8!}}$ را حساب می‌کنیم. فرجه‌های صورت و مخرج یکسان است، پس می‌توانیم روی کل کسر، یک رادیکال قرار دهیم:

$$\frac{\sqrt{9!}}{\sqrt{8!}} = \sqrt{\frac{9!}{8!}} = \sqrt{\frac{9 \times 8!}{8!}} = \sqrt{9} = 3$$

گام دوم: حالا حاصل کسر $\frac{\sqrt[3]{8!}}{\sqrt[3]{7!}}$ را هم به همان صورت حساب می‌کنیم:

$$\frac{\sqrt[3]{8!}}{\sqrt[3]{7!}} = \sqrt[3]{\frac{8!}{7!}} = \sqrt[3]{\frac{8 \times 7!}{7!}} = \sqrt[3]{8} = \sqrt[3]{2^3} = 2$$

گام سوم: حاصل A برابر است با:

$$A = \frac{\sqrt{9!}}{\sqrt{8!}} + \frac{\sqrt[3]{8!}}{\sqrt[3]{7!}} = 3 + 2 = 5$$

با حروف کلمه School، چند کلمه ۴ حرفی می توان نوشت که شامل یک حرف O باشد؟

۹۶ (۴)

۷۲ (۳)

۴۸ (۲)

۱۴۴ (۱)

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: ریاضی و آمار دوازدهم - فصل ۱ - درس ۱

جایگشت

کرتس Box

$P(n, r)$			
جایگشت r شی از n شی			چه می خوانیم
تبدیل: تشکیل صف r نفره با n نفر			تعریف
نیست.			محل قرارگرفتن افراد در آن مهم ...
P_r^n			نمادهای دیگر
$P(n, r) = \frac{n!}{(n-r)!}$			فرمول
$P(n, 1) = n$	$P(n, 2) = n(n-1)$	$P(n, n) = n!$	روابط پر استفاده

گام اول: می خواهیم کلمه ای ۴ حرفی بسازیم که فقط یک O دارد، پس یک O از دو O موجود را برمی داریم و ۳ حرف دیگر را از بین c، h، l و s انتخاب می کنیم:

$$\binom{4}{3} = 4$$

گام دوم: حالا برای چیدن این ۴ حرف در کنار هم، ۴! حالت داریم.

$$4 \times 4! = 4 \times 24 = 96$$

گام سوم: تعداد کل حالات برابر است با:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۴

با ارقام ۰، ۱، ۲، ۴، ۵، ۷ و ۸، چند عدد طبیعی بین ۵! و ۶! و بدون تکرار ارقام می توان نوشت؟

۱۳۵ (۴)

۱۳۰ (۳)

۱۲۴ (۲)

۱۲۰ (۱)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: ریاضی و آمار دوازدهم - فصل ۱ - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: می دانیم $۱۲۰ = ۵!$ و $۷۲۰ = ۶!$ است، پس برای ساختن عددی بین ۱۲۰ و ۷۲۰ (با ارقام داده شده)، روی صدگان، محدودیت هایی داریم که آن را در سه حالت زیر بررسی می کنیم:

۸، ۷، ۵، ۴، ۲

$$\frac{۱}{ص} \times \frac{۵}{د} \times \frac{۵}{ی} = ۲۵$$

صدگان ۱ باشد.

در این حالت عدد ۱۲۰ را هم حساب کردیم که باید آن را حذف کنیم، پس $۲۴ = ۲۵ - ۱$ حالت دارد.

$$\frac{۳}{ص} \times \frac{۶}{د} \times \frac{۵}{ی} = ۹۰$$

صدگان ۲ یا ۴ یا ۵ باشد.

$$\frac{۱}{ص} \times \frac{۲}{د} \times \frac{۵}{ی} = ۱۰$$

صدگان ۷ باشد.

ترتیب پرکردن خانه ها به صورت (ص ← د ← ی) است.

گام دوم: تعداد کل اعدادی که می توان ساخت برابر است با:

$$۲۴ + ۹۰ + ۱۰ = ۱۲۴$$

با ارقام ۰، ۱، ۲، ۳، ۴ و ۵ چند عدد سه رقمی مضرب ۵ و بدون تکرار ارقام کوچک تر از ۴۴۰ می توان نوشت؟

(سؤال ۱۵ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت دوم)

۳۰ (۴)

۳۱ (۳)

۲۰ (۲)

۲۱ (۱)

کنکور

مجموعه $A = \{1, 2, 5, 6, 7, 8, 9\}$ را در نظر بگیرید. مجموعه A ، چند زیرمجموعه چهارعضوی دارد که حداکثر یکی از اعضای آن بر ۳ بخش پذیر باشد؟

۳۵ (۴)

۳۰ (۳)

۲۵ (۲)

۲۰ (۱)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمجموعه: ریاضی و آمار دوازدهم - فصل ۱ - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی

$$A = \{6, 9, 1, 2, 5, 7, 8\}$$

بخش پذیر بر ۳

گام اول: مجموعه A به صورت مقابل است:

گام دوم: زیرمجموعه ۴ عضوی مورد نظر باید حداکثر یکی از اعضایش بر ۳ بخش پذیر باشد، پس دو حالت داریم:

هیچ عضوی بر ۳ بخش پذیر نباشد، پس باید هر ۴ عضو از بین ۵ عضوی که زیرشان ستاره است، انتخاب شوند: $\binom{5}{4} = 5$

دقیقاً یک عضو بر ۳ بخش پذیر باشد، پس باید از بین ۶ و ۹ یکی انتخاب شود و از بین ۵ عضوی که زیرشان ستاره است، ۳ تا انتخاب شوند:

$$\binom{2}{1} \times \binom{5}{3} = 2 \times \frac{5 \times 4 \times 3!}{3! 2!} = 2 \times 10 = 20$$

$$5 + 20 = 25$$

مجموع حالات برابر است با:

فرض کنید $a, b, c \in \{1, 2, \dots, 7\}$ باشد. در چند حالت، تساوی $c - b = 2a$ برقرار می‌باشد؟

۱۰ (۴)

۹ (۳)

۸ (۲)

۷ (۱)

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: ریاضی و آمار دوازدهم - فصل ۱ - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: حاصل $c - b$ عددی زوج است $(2a)$ ، پس b و c باید هر دو زوج یا هر دو فرد باشند:

● b و c هر دو زوج باشند؛ در این صورت باید از بین ۲، ۴ و ۶ باشند:

$$\frac{3}{b} \times \frac{2}{c} = 6$$

● b و c هر دو فرد باشند؛ در این صورت باید از بین ۱، ۳، ۵ و ۷ باشند:

$$\frac{4}{b} \times \frac{3}{c} = 12$$

گام دوم: نکته‌ای که نباید نادیده بگیریم، مثبت بودن حاصل $c - b$ است، پس از هر کدام از حالت‌های بالا فقط نصفشان (آن‌هایی که در هر حالت c از b بزرگ‌تر است) قابل قبول‌اند:

حالت ۳: $\frac{6}{b} = 3$ و b و c هر دو زوج

حالت ۶: $\frac{12}{b} = 6$ و b و c هر دو فرد

گام سوم: پس مجموع حالات مورد قبول برابر است با:

$$6 + 3 = 9$$

۶ دانش آموز پایه یازدهم و ۴ دانش آموز پایه دوازدهم داریم. می خواهیم دو گروه دونفره که هر گروه از یک دانش آموز یازدهمی و یک دانش آموز دوازدهمی تشکیل شده است، بسازیم. این کار به چند طریق ممکن است؟

۷۲۰ (۴)

۵۴۰ (۳)

۳۶۰ (۲)

۱۸۰ (۱)

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: ریاضی و آمار دوازدهم - فصل ۱ - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: ابتدا ۲ دانش آموز یازدهمی و ۲ دانش آموز دوازدهمی انتخاب می کنیم:

$$\binom{6}{2} \times \binom{4}{2} = \frac{6 \times 5}{2} \times \frac{4 \times 3}{2} = 15 \times 6 = 90$$

گام دوم: دو دانش آموز یازدهمی انتخاب شده را با a و b و دو دانش آموز دوازدهمی انتخاب شده را با y و z نشان می دهیم. تمام

گروه های دونفره که یک یازدهمی و یک دوازدهمی را شامل می شود، می نویسیم:

● (a, y) و (b, z)

● (z, a) و (y, b)

پس کلاً ۲ حالت شد.

گام سوم: در نتیجه، تعداد کل حالات مطلوب برابر است با:

$$90 \times 2 = 180$$

در یک ساختمان، ۹ خانواده ۳ نفری زندگی می کنند. به چند طریق می توان ۴ نفر از بین آنها انتخاب کرد به طوری که هیچ دو نفری از یک خانواده نباشند؟

$$۱۴ \times ۳^۵ \quad (۴)$$

$$۱۴ \times ۳^۶ \quad (۳)$$

$$۷ \times ۳^۶ \quad (۲)$$

$$۷ \times ۳^۷ \quad (۱)$$

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبعض: ریاضی و آمار دوازدهم - فصل ۱ - درس ۱

گام اول: ابتدا ۴ خانواده از ۹ خانواده انتخاب می کنیم:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

$$\binom{۹}{۴} = \frac{۹!}{۵!۴!} = \frac{۹ \times ۸ \times ۷ \times ۶ \times ۵!}{۵! \times ۴ \times ۳ \times ۲} = ۹ \times ۱۴ = ۳^۲ \times ۱۴$$

گام دوم: در هر خانواده ۳ نفر داریم، از هر کدام از ۳ نفر، یک نفر انتخاب می کنیم:

$$\binom{۳}{۱} \times \binom{۳}{۱} \times \binom{۳}{۱} \times \binom{۳}{۱} = ۳ \times ۳ \times ۳ \times ۳ = ۳^۴$$

گام سوم: تعداد کل حالات برابر است با:

$$\frac{۳^۲ \times ۱۴}{\text{انتخاب از خانواده ها}} \times \frac{۳^۴}{\text{انتخاب از هر خانواده منتخب}} = ۱۴ \times ۳^۶$$

مقدار n در تساوی ${}^4P(n+2, 2) = {}^4C(n+1, 3)$ کدام است؟

۱۰ (۴)

۱۲ (۳)

۹ (۲)

۱۱ (۱)

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: ریاضی و آمار دوازدهم - فصل ۱ - درس ۱

درسی Box

مقایسه تبدیل و ترکیب:

$C(n, r)$	$P(n, r)$	
ترکیب (انتخاب) r شی از n شی	جایگشت r شی از n شی	چه می خوانیم
ترکیب: تشکیل گروه r نفره با n نفر	تبدیل: تشکیل صف r نفره با n نفر	تعریف
است.	نیست.	محل قرارگرفتن افراد در آن مهم ...
C_r^n و $\binom{n}{r}$	P_r^n	نمادهای دیگر
$C(n, r) = \frac{n!}{(n-r)!r!}$	$P(n, r) = \frac{n!}{(n-r)!}$	فرمول
$\binom{n}{0} = \binom{n}{n} = 1$; $\binom{n}{1} = \binom{n}{n-1} = n$; $\binom{n}{2} = \frac{n(n-1)}{2}$	$P(n, 1) = n$; $P(n, 2) = n(n-1)$; $P(n, n) = n!$	روابط پر استفاده
$P(n, r) = C(n, r) \times r!$		رابطه بین P و C

هر سمت را جداگانه حساب می کنیم و در آخر با هم برابر قرار می دهیم:

گام اول:

$$\text{سمت راست: } {}^4C(n+1, 3) = 4 \times \frac{(n+1)!}{(n+1-3)!3!} = 4 \times \frac{(n+1)!}{(n-2)!3!}$$

 به جای $(n+1)!$ می نویسیم: $(n+1) \times n \times (n-1) \times (n-2)!$

$$4 \times \frac{(n+1) \times n \times (n-1) \times (n-2)!}{3 \times 2 \times 1 \times (n-2)!} = \frac{4(n+1) \times n \times (n-1)}{3} \quad (*)$$

گام دوم: به سراغ سمت چپ می رویم:

$$\text{سمت چپ: } {}^5P(n+2, 2) = 5 \times \frac{(n+2)!}{(n+2-2)!} = 5 \times \frac{(n+2)!}{n!}$$

 به جای $(n+2)!$ می نویسیم: $(n+2)(n+1)n!$

$$5 \times \frac{(n+2)(n+1) \times n!}{n!} = 5(n+1)(n+2) \quad (**)$$

 گام سوم: حالا سمت راست (*) و سمت چپ (**) را برابر قرار می دهیم و مقدار n را به دست می آوریم:

$$\frac{4(n+1) \times n \times (n-1)}{3} = 5(n+1)(n+2) \xrightarrow{\times 3} 4n(n-1) = 15(n+2)$$

 با چک کردن گزینه ها، فقط به ازای $n = 10$ ، تساوی برقرار است:

$$\underbrace{4 \times 10 \times 9}_{180} = \underbrace{15 \times 12}_{180}$$

 البته می توانستید از دلتا کمک بگیرید، ولی چون $529 = 23^2$ را خیلی ها نمی دانند، شاید کمی اذیت می شدید!

۳ وزیر هر کدام به همراه معاون خود می‌خواهند پشت میز، مقابل یکدیگر بنشینند، به طوری که هر وزیر روبه‌روی معاون خود باشد و وزیرها در یک سمت میز بنشینند. این کار به چند طریق امکان‌پذیر است؟

۱۲ (۲)

۶ (۱)

۳۶ (۴)

۲۴ (۳)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: ریاضی و آمار دوازدهم - فصل ۱ - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: چون هر وزیر باید روبه‌روی معاون خود بنشیند، هر وزیر و معاونش را می‌توان ۱ دسته فرض کرد؛ بنابراین ۳ دسته داریم که قرارگیری آن‌ها در کنار هم ۳! حالت دارد.

گام دوم: وزیرها باید در یک سمت و معاون‌ها در سمت دیگر میز بنشینند، پس برای جابه‌جایی وزیرها و معاون‌ها به طرف دیگر میز باید حاصل عبارت بالا در ۲ ضرب شود:

$$۳! \times ۲ = ۶ \times ۲ = ۱۲$$

جابه‌جایی وزیرها و معاون‌ها به طرف دیگر میز

هر یک از توضیحات زیر در مورد کدام روش جمع‌آوری داده‌ها است؟

الف) اگر به دقت زیاد نیاز داشته باشیم، مناسب نیست.

ب) اگر تعداد واحد نمونه زیاد باشد، زمانبر است.

۱) الف) مشاهده - ب) دادگان

۲) الف) مشاهده - ب) پرسش‌نامه

۳) الف) پرسش‌نامه - ب) دادگان

۴) الف) دادگان - ب) مصاحبه

مشاوره بیشترین حفظیات کتاب در بخش‌های مربوط به آمار قرار دارد و چند باری هم در کنکورهای نظام جدید، از آن‌ها سؤال آمده است.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: ریاضی و آمار دهم - فصل ۳ - درس ۱

روش‌های جمع‌آوری داده و معایب آن‌ها:

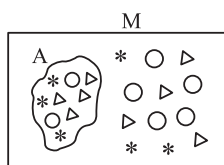
روش	توضیح	معایب
مشاهده	گردآوری داده‌ها بدون نیاز به فرد پاسخ‌گو	اگر به دقت زیادی نیاز داشته باشیم، مناسب نیست.
پرسش‌نامه	- مجموعه سؤالات از پیش تعیین شده که توسط تعدادی پاسخ‌گو تکمیل می‌شود. - مرسوم‌ترین ابزار گرفتن اطلاعات از مردم	اگر تعداد واحدهای نمونه زیاد باشد، این روش زمانبر است.
مصاحبه	- بین دو نفر صورت می‌گیرد: مصاحبه‌گر (آمارگیر)، مصاحبه‌شونده (پاسخ‌گو) - از این روش زمانی استفاده می‌شود که آمارگیر اطلاع کافی از همهٔ پاسخ‌های ممکن را ندارد.	-
دادگان‌ها	شامل مجموعه‌ای از اطلاعات ذخیره‌شده	همیشه اطلاعات ثبتی در اختیار نیست.

با توجه به درس‌بکس، مورد الف)، مربوط به روش (مشاهده) و مورد ب)، مربوط به (پرسش‌نامه) است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مشاهده آماره و پارامتر «نسبت وکلا» به ترتیب در نمونه A و جامعه M کدام است؟ (*: وکلا، ○: روان شناس

و Δ: جامعه شناس)

$$\frac{1}{4}, \frac{1}{3} \quad (2)$$

$$\frac{1}{3}, \frac{1}{4} \quad (4)$$

$$\frac{2}{7}, \frac{1}{3} \quad (1)$$

$$\frac{1}{3}, \frac{2}{7} \quad (3)$$

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: ریاضی و آمار دهم - فصل ۳ - درس ۱

درس Box

پارامتر جامعه و آماره نمونه:

پارامتر جامعه:

(۱) در صورتی قابل محاسبه است که داده‌های کل جامعه در اختیار باشد.

(۲) مشخصه عددی است که توصیف‌کننده جنبه‌ای خاص از جامعه است.

آماره نمونه:

(۱) از داده‌های نمونه به دست می‌آید.

(۲) مشخصه‌ای عددی است که توصیف‌کننده جنبه‌ای خاص از نمونه است.

(۳) در بسیاری از موارد، آمارگیری از کل جامعه امکان‌پذیر نیست؛ به همین دلیل از آماره استفاده می‌کنیم.

گام اول: برای محاسبه آماره نسبت وکلا در نمونه A، باید تعداد وکلا (یعنی *)ها را بر تعداد کل اعضای نمونه A تقسیم کنیم:

$$\text{آماره (نسبت وکلا)} = \frac{\text{تعداد * در نمونه A}}{\text{تعداد کل اعضای نمونه A}} = \frac{3}{9} = \frac{1}{3}$$

گام دوم: برای محاسبه پارامتر نسبت وکلا در جامعه M، باید تعداد وکلا (یعنی *)ها را بر تعداد کل اعضای M تقسیم کنیم:

$$\text{پارامتر (نسبت وکلا)} = \frac{\text{تعداد * در جامعه M}}{\text{تعداد کل اعضای جامعه M}} = \frac{6}{21} = \frac{2}{7}$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓

میانگین ۳ عدد طبیعی متوالی ۱۲ و میانگین ۷ عدد طبیعی متوالی دیگر برابر با ۱۶ است. اختلاف میانگین و مد این ۱۰ داده، کدام است؟

$$۱/۸ (۴)$$

$$۱/۶ (۳)$$

$$۱/۴ (۲)$$

$$۱/۲ (۱)$$

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: ریاضی و آمار دهم - فصل ۳ - درس ۲

درس Box

مد: داده‌ای که بیشترین تکرار را در بین داده‌ها دارد، مد می‌گوییم.

در تعداد فرد عدد طبیعی متوالی، میانگین برابر است با عدد وسط.

اگر میانگین n_1 داده، برابر $\bar{x}_1$ و میانگین n_2 داده، برابر $\bar{x}_2$ باشد، میانگین کل داده‌ها برابر با $\bar{x} = \frac{n_1\bar{x}_1 + n_2\bar{x}_2}{n_1 + n_2}$ است.

پاسخ خیلی تشریحی

گام اول: طبق درس باکس، اعداد طبیعی متوالی را در هر دو حالت می‌نویسیم:

میانگین ۳ عدد طبیعی متوالی ۱۲ است. یک عدد قبل و یک عدد بعد ۱۲ را خودمان می‌نویسیم:

$$۱۱, ۱۲, ۱۳ \Rightarrow \bar{x} = ۱۲ \text{ (عدد وسط)}$$

میانگین ۷ عدد طبیعی متوالی ۱۶ است. سه عدد قبل و سه عدد بعد ۱۶ را خودمان می‌نویسیم:

$$۱۳, ۱۴, ۱۵, ۱۶, ۱۷, ۱۸, ۱۹ \Rightarrow \bar{x} = ۱۶ \text{ (عدد وسط)}$$

گام دوم: میانگین ۱۰ داده برابر است با:

$$\bar{x} = \frac{(۳ \times ۱۲) + (۷ \times ۱۶)}{۱۰} = \frac{۳۶ + ۱۱۲}{۱۰} = \frac{۱۴۸}{۱۰} = ۱۴/۸$$

گام سوم: در بین ۱۰ داده، بیشترین تکرار مربوط به عدد ۱۳ است که دو بار تکرار شده، پس مد برابر با ۱۳ است.

گام چهارم: اختلاف مد و میانگین این ۱۰ داده برابر است با:

$$۱۳ - ۱۴/۸ = ۱/۸ \text{ مد - میانگین}$$

۱۴

مجموع پنج داده آماری برابر با ۴۵ است. اگر ابتدا از هر یک از داده‌ها ۲ واحد کم کنیم و سپس داده‌های حاصل را در ۴ ضرب کنیم، میانگین داده‌های جدید کدام است؟

۳۲ (۴)

۲۴ (۳)

۳۴ (۲)

۲۸ (۱)

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: ریاضی و آمار دهم - فصل ۳ - درس ۲

Hint

میانگین اولیه هم ۲ واحد کم و در نهایت در ۴ ضرب می‌شه.

نکته

اگر در مجموعه‌ای از داده‌های آماری با میانگین $\bar{x}$ ، a واحد به همه داده‌ها اضافه و داده‌ها را در عدد b ضرب کنیم، میانگین داده‌های جدید برابر است با:

$$\bar{x}_{\text{جدید}} = (\bar{x} + a) \times b$$

درس Box

میانگین:

$$\bar{x} = \frac{\text{مجموع داده‌ها}}{\text{تعداد داده‌ها}} = \frac{x_1 + x_2 + \dots + x_n}{n}$$

میانگین داده‌های $x_1, x_2, \dots, x_n$ برابر است با:

پاسخ خیلی تشریحی ✓ گام اول: میانگین داده‌های اولیه برابر است با:

$$\bar{x} = \frac{\text{مجموع}}{\text{تعداد}} = \frac{45}{5} = 9$$

گام دوم: حالا با توجه به نکته، اگر از همه داده‌ها ۲ واحد کم کنیم و سپس آن‌ها را در ۴ ضرب کنیم، میانگین جدید برابر است با:

$$\bar{x}_{\text{جدید}} = (\bar{x} - 2) \times 4 = (9 - 2) \times 4 = 7 \times 4 = 28$$

کنکور

میانگین پنج داده آماری برابر ۳ است. اگر ابتدا به هر یک از داده‌ها ۴ واحد اضافه کنیم و سپس داده‌های حاصل را در ۶ ضرب کنیم، میانگین داده‌های جدید کدام است؟

(سوال ۱۲ کنکور انسانی ۱۴۰۴ (قارچ کشور))

۴۷ (۴)

۴۲ (۳)

۲۷ (۲)

۲۲ (۱)

۱۵

در ۱۵ داده آماری متمایز، میانگین داده‌های قبل و بعد از میانه به ترتیب ۵ و ۲۰ است. اگر میانگین همه داده‌ها ۱۲/۶ باشد، چارک دوم داده‌ها (میانه) کدام است؟

۱۵ (۴)

۱۴ (۳)

۱۳ (۲)

۱۲ (۱)

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: ریاضی و آمار دهم - فصل ۳ - درس ۲

با استفاده از میانگین و تعداد داده‌ها، مجموع داده‌ها را به دست آورید. (فرمول تعداد $\times$ میانگین = مجموع)

میانه: اگر داده‌ها را از کوچک به بزرگ (یا برعکس) مرتب کنیم، به داده‌ای که در وسط قرار می‌گیرد، میانه یا چارک دوم می‌گوییم و آن را با Q_2 نشان می‌دهیم. برای پیدا کردن میانه، فرد یا زوج بودن داده‌ها مهم است. در جدول زیر مراحل پیدا کردن میانه تعدادی داده آماری را می‌بینید:

مرحله ۱	داده‌ها را از کوچک به بزرگ مرتب می‌کنیم. داده‌های تکراری را به همان تعداد که هستند، می‌نویسیم.
مرحله ۲	اگر تعداد داده‌ها فرد باشد، داده وسط، میانه است. اگر تعداد داده‌ها زوج باشد، میانگین دو داده وسط، میانه است.

تعداد داده‌ها فرد است، پس داده وسط، میانه یا همان چارک دوم بوده و قبل و بعد از آن، ۷ داده قرار می‌گیرند:

$$\underbrace{\bar{x} = 5}_{\text{داده ۷}} \quad \text{میانه} \quad \underbrace{\bar{x} = 20}_{\text{داده ۷}}$$

گام اول: در نیمه اول داده‌ها، مجموع داده‌ها برابر است با:

$$\bar{x} = \frac{\text{مجموع}}{\text{تعداد}} \Rightarrow 5 = \frac{\text{مجموع}}{7} \Rightarrow \text{مجموع} = 35$$

گام دوم: در نیمه دوم داده‌ها، مجموع داده‌ها برابر است با:

$$\bar{x} = \frac{\text{مجموع}}{\text{تعداد}} \Rightarrow 20 = \frac{\text{مجموع}}{7} \Rightarrow \text{مجموع} = 140$$

گام سوم: میانگین کل داده‌ها ۱۲/۶ است، اگر میانه a را در نظر بگیریم، داریم:

$$\bar{x}_{\text{کل داده‌ها}} = \frac{\text{مجموع نیمه دوم داده‌ها} + a + \text{مجموع نیمه اول داده‌ها}}{15} \Rightarrow 12/6 = \frac{35 + a + 140}{15}$$

$$\xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} 175 + a = 189 \Rightarrow a = 189 - 175 = 14$$

پس چارک دوم یا همان میانه برابر با ۱۴ شد.

Hint

کارت Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

اگر واریانس داده‌های ۵، $c^3 - 3$ ، $\sqrt{b}$ و $2a - 1$ برابر صفر باشد، میانه داده‌های c ، $4a - 1$ ، $2b$ ، ۲ و ۸ کدام است؟

۲۵ (۴)

۱۱ (۳)

۸ (۲)

۲ (۱)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: ریاضی و آمار دهم - فصل ۳ - درس ۳

Hint

اگر واریانس داده‌ها صفر باشد، یعنی تفاضل همه داده‌ها از میانگین صفر شده و این به این معنی است که همه داده‌ها با هم برابرند.

نکته

اگر واریانس داده‌ها برابر با صفر باشد، به این معنی است که تمام داده‌ها با یکدیگر برابر هستند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: چون واریانس داده‌های ۵، $c^3 - 3$ ، $\sqrt{b}$ و $2a - 1$ صفر است، پس تک‌تک داده‌ها مساوی با ۵ هستند:

$$2a - 1 = 5 \Rightarrow 2a = 6 \Rightarrow a = 3$$

$$\sqrt{b} = 5 \Rightarrow b = 25$$

$$c^3 - 3 = 5 \Rightarrow c^3 = 8 \Rightarrow c = \sqrt[3]{8} = 2$$

گام دوم: a ، b و c به دست آمدند، پس داده‌هایی که میانه آن‌ها را می‌خواهیم، با جای‌گذاری a ، b و c به دست می‌آوریم:

$$2b = 2 \times 25 = 50$$

$$4a - 1 = 4 \times 3 - 1 = 11$$

گام سوم: داده‌های c ، $4a - 1$ ، $2b$ ، ۲ و ۸ را از کوچک به بزرگ می‌نویسیم:

۲، ۲، ۱۱، ۵۰، ۵۰
میانه

میانه، برابر با داده وسط، یعنی ۸ است.

میانگین ۶ مشاهده آماری، عدد طبیعی است. اگر انحراف از میانگین این مشاهدات ۳، ۱، ۲، ۲، ۲ و a و انحراف معیار مشاهدات برابر $\sqrt{7}$ باشد. مقدار ab کدام است؟

(۱) ۱۴- (۲) ۱۲- (۳) ۱۰- (۴) ۸-

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: ریاضی و آمار دهم - فصل ۳ - درس ۳

درس Box

واریانس (σ^2):

واریانس، یکی از معیارهای پراکندگی است که پراکندگی داده‌ها را نسبت به میانگین آن‌ها نشان می‌دهد.

واریانس را با نماد σ^2 نشان می‌دهیم. نماد « σ » را «سیگما» می‌خوانیم.

برای محاسبه واریانس n داده $x_1, x_2, \dots, x_n$ ، مراحل زیر را انجام می‌دهیم:

مرحله ۱	میانگین داده‌ها را حساب می‌کنیم:	$\bar{x} = \frac{x_1 + x_2 + \dots + x_n}{n}$
مرحله ۲	اختلاف (انحراف) تک‌تک داده‌ها را از میانگین حساب می‌کنیم:	$x_1 - \bar{x}, \quad x_2 - \bar{x}, \quad \dots, \quad x_n - \bar{x}$ انحراف داده nام از میانگین انحراف داده دوم از میانگین انحراف داده اول از میانگین
مرحله ۳	مربع اعداد مرحله ۲ را با هم جمع می‌کنیم و بر تعداد داده‌ها (n) تقسیم می‌کنیم تا واریانس به دست آید:	$\sigma^2 = \frac{(x_1 - \bar{x})^2 + (x_2 - \bar{x})^2 + \dots + (x_n - \bar{x})^2}{n}$

انحراف معیار برابر با جذر واریانس است: $\sigma = \sqrt{\sigma^2}$

انحراف معیار $= \sqrt{\text{واریانس}}$

گام اول: در فرمول، انحراف معیار داده‌ها را برابر $\sqrt{7}$ قرار می‌دهیم: ✓ پاسخ خیلی تشریحی

$$\sqrt{\frac{(x_1 - \bar{x})^2 + (x_2 - \bar{x})^2 + \dots + (x_n - \bar{x})^2}{n}} = \sqrt{7}$$

مقادیر داخل پرانتز که همان اختلاف داده‌ها از میانگین هستند را جای گذاری می‌کنیم:

$$\sqrt{\frac{a^2 + (-2)^2 + 2^2 + (-1)^2 + b^2 + 3^2}{6}} = \sqrt{7} \Rightarrow \sqrt{\frac{a^2 + 4 + 4 + 1 + b^2 + 9}{6}} = \sqrt{7}$$

هم‌زمان طرفین را به توان ۲ می‌رسانیم و زیر رادیکال را ساده می‌کنیم:

$$\frac{a^2 + b^2 + 18}{6} = 7 \xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} a^2 + b^2 + 18 = 42 \Rightarrow a^2 + b^2 = 42 - 18 = 24$$

گام دوم: مجموع انحراف داده‌ها از میانگین برابر صفر است:

$$a + (-2) + 2 + (-1) + b + 3 = 0 \Rightarrow a + b + 2 = 0 \Rightarrow a + b = -2$$

گام سوم: اگر اتحاد مربع دوجمله‌ای را برای a و b بنویسیم، خواهیم داشت:

$$(a+b)^2 = a^2 + b^2 + 2ab \Rightarrow (-2)^2 = 24 + 2ab \Rightarrow 2ab = 4 - 24 = -20 \Rightarrow ab = \frac{-20}{2} = -10$$

دامنه میان چارکی داده‌های ۱۷، ۱۰، ۲۹، ۴۴، ۴۵، ۱۲، ۷۳، ۲۵، چند برابر میانه داده‌ها است؟

$$\frac{4}{5} \quad (۴)$$

$$\frac{5}{4} \quad (۳)$$

$$\frac{9}{10} \quad (۲)$$

$$\frac{10}{9} \quad (۱)$$

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: ریاضی و آمار دهم - فصل ۳ - درس ۳

درس Box

معیارهای گرایش به مرکز و پراکندگی:

اسم معیار	نماد	فرمول به فارسی	فرمول به ریاضی
میانگین	$\bar{x}$	میانگین = $\frac{\text{مجموع}}{\text{تعداد}}$	$\bar{x} = \frac{x_1 + x_2 + \dots + x_n}{n}$
میانگین موزون	$\bar{x}_w$	مجموع حاصل ضرب هر داده در فراوانی‌اش = میانگین موزون	$\bar{x}_w = \frac{f_1 x_1 + f_2 x_2 + \dots + f_n x_n}{f_1 + f_2 + \dots + f_n}$
میان	Q_2	تعداد داده‌ها فرد باشد $\leftarrow$ داده وسطی	داده $\frac{n+1}{2}$ ام
		تعداد داده‌ها زوج باشد $\leftarrow$ میانگین دو داده وسطی	میانگین داده $\frac{n}{2}$ ام و $(\frac{n}{2} + 1)$ ام
چارک اول	Q_1	میانه نیمه اول داده‌ها	مثال: $\underbrace{2, 3, 5, 8, 10}_{\text{نیمه اول}}, \underbrace{14, 19, 25, 30}_{\text{نیمه دوم}}$ $Q_1 = 5, Q_2 = 19, Q_3 = 25$
چارک سوم	Q_3	میانه نیمه دوم داده‌ها	
مد		داده‌ای که بیشترین فراوانی (تکرار) را دارد.	مثال: $4, 4, 7, 5, 10, 10, 16 \rightarrow 4 \text{ و } 10$
دامنه تغییرات	R	اختلاف بزرگ‌ترین و کوچک‌ترین داده	$R = \max - \min$
واریانس	σ^2	مجموع مربعات اختلاف داده‌ها از میانگین = واریانس	$\sigma^2 = \frac{(x_1 - \bar{x})^2 + (x_2 - \bar{x})^2 + \dots + (x_n - \bar{x})^2}{n}$
انحراف معیار	σ	واریانس = $\sqrt{\text{واریانس}}$	$\sigma = \sqrt{\frac{(x_1 - \bar{x})^2 + (x_2 - \bar{x})^2 + \dots + (x_n - \bar{x})^2}{n}}$
دامنه میان چارکی	IQR	چارک اول - چارک سوم = دامنه میان چارکی	$IQR = Q_3 - Q_1$

پاسخ خیلی تشریحی ✓ گام اول: داده‌ها را به ترتیب از کوچک به بزرگ مرتب می‌کنیم:

$$\underbrace{10, 12, 17, 25}_{\text{نیمه اول}}, \underbrace{29, 44, 45, 73}_{\text{نیمه دوم}}$$

دو داده وسط

تعداد داده‌ها زوج است، پس میانه داده‌ها برابر است با میانگین دو داده وسط:

$$\text{میان} = \frac{25 + 29}{2} = \frac{54}{2} = 27$$

گام دوم: برای به دست آمدن دامنه میان چارکی به میانه نیمه اول داده‌ها (Q_1) و میانه نیمه دوم داده‌ها (Q_3) احتیاج داریم:

$$Q_1 = \frac{12 + 17}{2} = \frac{29}{2} = 14.5$$

$$Q_3 = \frac{44 + 45}{2} = \frac{89}{2} = 44.5$$

$$\Rightarrow IQR = Q_3 - Q_1 = 44.5 - 14.5 = 30$$

گام سوم: نسبت دامنه میان چارکی به میانه داده‌ها (Q_2) برابر است با:

$$\frac{IQR}{Q_2} = \frac{30}{27} = \frac{10}{9}$$

تعداد ۳۴۰ داده آماری از نمودار خم بهنجار پیروی می کنند. اگر ۹۶ درصد داده ها در بازه $(11/5, 17/5)$ قرار داشته باشند، مجموع مجذورات اختلاف تک تک داده ها از میانگین کدام است؟

۷۶۵ (۴)

۶۵۰ (۳)

۶۲۵ (۲)

۵۱۰ (۱)

پاسخ: گزینه ۴

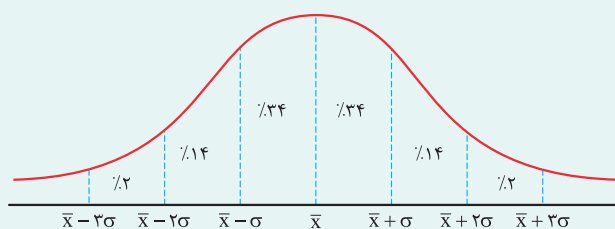
زیرمبحث: ریاضی و آمار دهم - فصل ۳ - درس ۳

درس Box

منحنی نرمال:

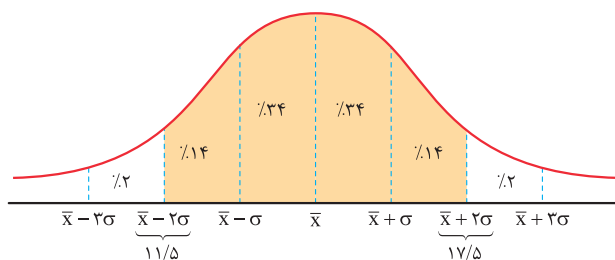
اگر تعداد داده ها زیاد باشد، توزیع (یا پخش شدن) داده ها براساس میانگین و انحراف معیارشان از یک منحنی پیروی می کند که به آن، منحنی نرمال یا خم بهنجار می گویند.

شکل توزیع داده ها با میانگین $\bar{x}$ و انحراف معیار σ در منحنی نرمال به صورت زیر است:

گام اول: طبق نمودار منحنی نرمال، ۹۶ درصد داده ها در بازه $(\bar{x} - 2\sigma, \bar{x} + 2\sigma)$ هستند، پس:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

$$(\bar{x} - 2\sigma, \bar{x} + 2\sigma) = (11/5, 17/5)$$

وسط این بازه، $\bar{x}$ را به ما می دهد، پس داریم:

$$\bar{x} = \frac{11/5 + 17/5}{2} = \frac{28}{2} = 14/5$$

گام دوم: حالا با توجه به بازه نوشته شده در گام اول و مقدار $\bar{x}$ ، داریم:

$$\bar{x} - 2\sigma = 11/5 \xrightarrow{\bar{x}=14/5} 14/5 - 2\sigma = 11/5 \Rightarrow 2\sigma = 14/5 - 11/5 = 3 \Rightarrow \sigma = \frac{3}{2}$$

(می توانستیم معادله $\bar{x} + 2\sigma = 17/5$ را هم بنویسیم و به همین جواب برسیم.)

گام سوم: با توجه به فرمول واریانس، داریم:

$$\sigma^2 = \frac{\text{مجموع مجذورات اختلاف داده ها از میانگین}}{\text{تعداد داده ها}} \Rightarrow \left(\frac{3}{2}\right)^2 = \frac{\text{مجموع مجذورات اختلاف داده ها از میانگین}}{340}$$

$$\xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} \text{مجموع مجذورات اختلاف داده ها از میانگین} = \frac{9}{4} \times 340 = 765$$

۲۰. اگر میانگین داده‌های آماری x ، ۱۱، ۱۵، ۱۸ و ۱۲ از میانه آن‌ها ۵ واحد بزرگ‌تر باشد، انحراف معیار داده‌ها تقریباً کدام است؟

(۱) ۱۰/۷۵ (۲) ۱۱/۵ (۳) ۱۲/۲۵ (۴) ۱۳/۵

پاسخ: گزینه ۳

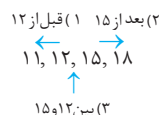
زیرمبحث: ریاضی و آمار دهم - فصل ۳ - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: میانگین ۵ داده را حساب می‌کنیم:

$$\bar{x} = \frac{\text{مجموع}}{\text{تعداد}} = \frac{x + 11 + 15 + 18 + 12}{5} = \frac{x + 56}{5}$$

گام دوم: اگر این ۵ داده را مرتب کنیم، نمی‌دانیم x کجا قرار می‌گیرد، پس سه حالت برایش در نظر می‌گیریم:

(۱) اگر $x < 12$ باشد، میانه ۱۲ است. سؤال گفته $\bar{x}$ از Q_2 ، ۵ واحد بزرگ‌تر است، پس:

$$\bar{x} = Q_2 + 5 \Rightarrow \frac{x + 56}{5} = 12 + 5 \Rightarrow x + 56 = 85 \Rightarrow x = 29 \quad \times$$

شرط $x < 12$ را ندارد

(۲) اگر $12 \leq x \leq 15$ باشد، میانه x است، پس:

$$\bar{x} = Q_2 + 5 \Rightarrow \frac{x + 56}{5} = x + 5 \Rightarrow x + 56 = 5x + 25$$

$$\Rightarrow 4x = 31 \Rightarrow x = \frac{31}{4} = 7.75 \quad \times$$

شرط $12 \leq x \leq 15$ را ندارد

(۳) اگر $x > 15$ باشد، میانه ۱۵ است، پس:

$$\bar{x} = Q_2 + 5 \Rightarrow \frac{x + 56}{5} = 15 + 5 \Rightarrow x + 56 = 100 \Rightarrow x = 44 \quad \checkmark$$

شرط $x > 15$ را دارد

$$\bar{x} = \frac{x + 56}{5} = \frac{44 + 56}{5} = \frac{100}{5} = 20$$

گام سوم: پس میانگین برابر است با:

گام چهارم: انحراف معیار را حساب می‌کنیم:

$$\sigma^2 = \frac{(11-20)^2 + (12-20)^2 + (15-20)^2 + (18-20)^2 + (44-20)^2}{5} = \frac{81 + 64 + 25 + 4 + 576}{5} = \frac{750}{5} = 150 \rightarrow \text{جذر}$$

$$\sigma = \sqrt{150} \approx 12.247 \rightarrow 12.25$$

بین گزینه‌ها

۱۲۲ < ۱۵۰ < ۱۳۲

در کدام گزینه، به ترتیب ویژگی‌های متون در قلمرو «زبانی» و قلمرو «ادبی» یافت می‌شود؟

- (۱) کاربرد دستور تاریخی - قافیه و قالب شعر
(۲) وجود واژه‌های کهن - حذف اجزای جمله
(۳) وجود واژه‌های عربی - کوتاه‌بودن جملات
(۴) کاربرد سجع در نثر - وزن و آهنگ شعر

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبهد: علوم و فنون ادبی - درس ۱

درس Box

در بررسی و تحلیل هر متن، نکات زیر را مورد توجه قرار می‌دهیم:

(۱) خوانش

(۲) شناسایی و استخراج نکات زبانی: منظور از قلمرو زبانی، بررسی متن در دو سطح زیر است:

الف) سطح واژگانی: در سطح واژگانی، معنی واژه‌ها، کهنه یا نو بودن آن‌ها، فارسی یا غیرفارسی بودن واژه‌ها و ساده یا غیرساده بودن آن‌ها بررسی می‌شود.

ب) سطح نحوی (دستوری): در این سطح، کهنه یا نو بودن ساخت‌های نحوی، کاربردهای دستور تاریخی، نقش دستوری کلمات در جمله و ارتباط دستوری آن‌ها با یکدیگر، حذف اجزای جمله، کوتاه یا بلند بودن جملات و ساده یا مرکب بودن آن‌ها بررسی می‌شود.

(۳) شناسایی و استخراج نکات ادبی: در قلمرو ادبی، قافیه، قالب شعر، وزن و آهنگ آن، نوع نثر و آرایه‌های ادبی متن بررسی می‌شوند.

(۴) شناسایی و استخراج نکات فکری: در قلمرو فکری، پیام و مفهوم متن و هدف گوینده از آن بررسی می‌شود. در این قلمرو، نوع ادبی متن نیز تعیین می‌گردد.

(۵) نتیجه‌گیری و تعیین نوع: قدیم‌ترین تقسیم‌بندی انواع ادبی در یونان باستان صورت گرفته است. آن‌ها از چهار نوع حماسی، غنایی، نمایشی و تعلیمی سخن گفته‌اند. این تقسیم‌بندی بیشتر مبتنی بر شعر بود و جنبه محتوایی داشت، اما درباره نثر هم می‌توان از آن استفاده کرد.

در گزینه (۱)، ویژگی «کاربرد دستور تاریخی» مربوط به قلمرو زبانی و «قافیه و قالب شعر» مربوط به قلمرو ادبی متون است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): ویژگی‌های «وجود واژه‌های کهن» و «حذف اجزای جمله» هر دو مربوط به قلمرو زبانی متون هستند.

گزینه (۳): ویژگی‌های «وجود واژه‌های عربی» و «کوتاه‌بودن جملات» هر دو مربوط به قلمرو زبانی متون هستند.

گزینه (۴): ویژگی‌های «کاربرد سجع در نثر» و «وزن و آهنگ شعر» هر دو مربوط به قلمرو ادبی متون هستند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در حکایت زیر، کدام ویژگی زبانی را نمی‌توان یافت؟

«پارسازاده‌ای را نعمت بیکران به دست افتاد؛ فسق و فجور آغاز کرد. باری، به نصیحتش گفتم: دخل، آب روان است و عیش، آسیاب گردان؛ یعنی خرج فراوان کردن، مسلّم کسی را باشد که دخل معین دارد.
چو دخلت نیست، خرج آهسته‌تر کن که می‌گویند ملاحان سرودی
اگر باران به کوهستان نبارد به سالی دجله گردد، خشک‌رودی»

(۱) حذف فعل به قرینه معنایی (۲) کاربرد «را» به معنای حرف اضافه

(۳) جابه‌جایی اجزای جمله (۴) کاربرد «را»ی فک اضافه

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبهد: علوم و فنون ادبی - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در این حکایت، حذف فعل به قرینه لفظی اتفاق افتاده است، نه معنایی: دخل، آب روان است و عیش، آسیاب گردان (است). موارد زبانی ذکرشده در سایر گزینه‌ها کاملاً درست هستند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): کاربرد «را» به معنای حرف اضافه: «را» در جمله «خرج فراوان کردن، مسلّم کسی را باشد که دخل معین دارد» در معنای حرف اضافه «برای» به کار رفته است.

گزینه (۳): در هر دو بیت این حکایت «جابه‌جایی اجزای جمله» اتفاق افتاده است: که می‌گویند ملاحان سرودی: که ملاحان سرودی می‌گویند. / به سالی دجله گردد خشک‌رودی: به سالی دجله، خشک‌رودی [می‌]گردد.

گزینه (۴): کاربرد «را»ی فک اضافه در جمله «پارسازاده‌ای را نعمت بیکران به دست افتاد»: نعمت بیکران به دست پارسازاده‌ای افتاد.

یکی از راه‌های کاربردی برای یافتن نکات دستور زبانی در متون قدیمی، برگرداندن متن به زبان امروزی است.

۲۳ کدام گزینه زیر نادرست است؟

- ۱) از آسان‌ترین راه‌ها برای شناخت و ارزیابی متون، بررسی آن‌ها در سه قلمرو زبانی، ادبی و فکری است.
- ۲) در یک نگاه کلی، آثار و متون مکتوب ادبی به دو دسته شعر و نثر تقسیم می‌شوند.
- ۳) هنگامی که از متن، سخن می‌گوییم، خواست ما همه نوشته‌های روی کاغذ و کتاب است.
- ۴) کتاب‌ها اگر خوانده شوند، به آن‌ها متن‌های شنیداری یا خوانداری می‌گوییم.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

هنگامی که از متن سخن می‌گوییم، خواست ما فقط نوشته‌های روی کاغذ و کتاب نیست؛ صدایی که می‌شنویم، بویی که حس می‌کنیم، رویدادی که می‌بینیم، مزه‌ای که می‌چشیم و چیزی که لمس می‌کنیم، هر کدام متن به شمار می‌آیند. بنابراین متن‌ها شنیداری، بویایی، دیداری و ... هستند.

ویژگی‌های «وجود واژگان کهن، کاربرد دستور تاریخی، شبکه معنایی واژگان و ترکیب‌سازی» به ترتیب در کدام ابیات یافت می‌شوند؟

الف) به دام افتاد روباه‌ی سحرگاه	ب) که گر صیاد بیند هم‌چنینم
ج) دگر کس گفت ما را از همه چیز	د) به دل، روباه گفتا گر بمانم
۱) «ب» - «ج» - «الف» - «د»	۲) «ج» - «ب» - «د» - «الف»
۳) «ج» - «الف» - «ب» - «د»	۴) «ب» - «ج» - «د» - «الف»

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبث: علوم و فنون ادبی - درس ۱

درس Box

نکات برجسته قلمرو زبانی شعر «عطار» در کتاب درسی عبارت‌اند از:

- وجود واژگان کهن، مانند «گازر»، «نمی‌یارست»، «دستان» و «فروافکند»
- کمی واژگان غیرفارسی (اغلب واژه‌های متن، فارسی هستند).
- کاربرد شبکه معنایی، مانند «حیله، دستان، تزویر و دام»، «دل، زبان، گوش و دندان» و «جان و تن»
- ترکیب‌سازی، مانند «روبه‌بازی» و «حیله‌سازی»
- کاربردهای تاریخی دستور: «مرده کرد»، «نمی‌یارست ... کم انگاشت»، «به کار آید همی»، «ترک غم گیر»، «یک گوش، کم گیر»، «رنجی را به کار است» و «با دل نیست بازی»
- زبان شعر، ساده و جمله‌ها کوتاه است، مانند «به دام افتاد روباه‌ی سحرگاه» و «به روبه‌بازی اندیشید در راه».
- بیشتر واژگان شعر ساختمان ساده دارند، مانند «دام، روباه، صیاد، گازر، گوش، دل، زبان، راه، جان، تن، کار، غم، دندان، آهن، دم، جهان، چشم، دستان، تزویر، کمان، تیر، حدیث و عالم».

بررسی عبارت‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- در بیت «الف»، ترکیب «روبه‌بازی» بیانگر «ترکیب‌سازی» شاعر است.
- در بیت «ب»، واژه «گازر» از واژگان کهن است.
- در بیت «ج»، عبارت «به کار آید همی» از کاربردهای دستور تاریخی است.
- در بیت «د»، واژه‌های «دل، زبان، گوش و دندان» شبکه معنایی ایجاد کرده‌اند.

در کدام بیت دو نکته برجسته قلمرو زبانی موجود در کلیله و دمنه و شعر عطار (مذکور در کتاب) به چشم می‌خورد؟

(سؤال ۲۲ کنکور انسانی ۱۴۰۳ - نوبت اول)

۱) چو روباهان و خرگوشان منه گوش	ب) روبه‌بازی این خواب خرگوش
۲) دو سوراخ چون روبه حیله‌ساز	ب) سوی شهوت یکی سوی آز
۳) این سگ‌صفتان کنند ای آهوچشم	ب) تو را صید ز روبه‌بازی
۴) چو منی را فلک بیازارد	ب) خردش بی‌خرد نینگارَد؟

وجود واژه‌هایی در همه ابیات، یادآور نقد «متن کلیله و دمنه» در کتاب درسی است، به جز

۱) دلت خانه آرزو گشته است و زهر است آرزو	زهر قاتل را چرا با دل همی معجون کنی
۲) زین اشتر بی‌باک و مهارش به حذر باش	زیرا که شتر، مست و بر او مار مهار است
۳) عمر مرا بخورد شب و روز و سال و ماه	پنهان و نرم‌نرم چو موشان و راسوان
۴) سزای خصم تو گیتی دهد که سنگ خلاف	از آسمان به سر خویشتن بیندازد

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی - درس ۱

درس Box

برخی از نکات برجسته قلمرو زبانی متن کلیله و دمنه در کتاب درسی عبارت‌اند از:

- کاربردهای کهن واژگان که امروزه به گونه‌ای دیگر به کار گرفته می‌شوند، مانند «اشتر»، «شاخ»، «بنگریست»، «نتوان دانست»، «نتواند بود» و «بسته می‌گرداند».
 - جمع کلمه «موش» با نشانه «ان» (جمع‌بستن کلمات با «ان» به جای «ها»)
 - به‌کارگیری کلمه «بگسست» در معنی «بریده شد، شکست» («بگسست» (گسست) به معنی «برید»، امروزه همراه با مفعول به کار می‌رود و فعل گذرا به مفعول است (او طناب را گسست)، اما در متن، به صورت ناگذر و در معنی «بریده شد» به کار رفته است.
 - به‌کارگیری «شهد» در معنی «عسل» («شهد» امروزه به معنی شیر و شیرینی گل‌هاست که زنبور عسل آن را می‌مکد و به عسل تبدیل می‌کند).
 - کاربرد کلمه «قاتل» در معنی «کشنده» برای غیرانسان («قاتل» امروزه صفت انسانی است که انسان دیگری را می‌کشد).
 - جدانویسی نشانه منفی‌ساز فعل «نه»: «نه‌اندیشید» که امروزه می‌نویسیم: نیندیشید
 - کاربرد «را» به معنی «برای» در جمله «خلاص خود را طریقی می‌جست»؛ یعنی برای خلاص و رهایی خود، راهی می‌جست.
 - ترکیب «زنبورخانه» به معنی «لانه زنبور» جالب توجه است؛ «زنبورخانه» از نظر ساخت، واژه‌ای مرکب است؛ هم‌چنین واژه «پرافت».
 - بیشتر جمله‌ها در این نمونه، کوتاه و قابل فهم هستند.
- از دیگر نکات قلمرو زبانی متن، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:
- کاربرد «ب» پیش از فعل ماضی ساده: «بشناختم»، «بنگریستم»، «بنگریست» و «بگسست»
 - وجود واژه‌های عربی: «خلاق (آفریده‌ها)، ایام، قعر (ته، عمق)، التفات (توجه)، اثنا (میان)، حلاوت (شیرینی)، جد بلیغ (کوشش بسیار)، طبایع (جمع طبیعت، سرشت‌ها، نهادهای چهارگانه آدمی)، عماد خلقت (ستون آفرینش)، قاتل، شهد، لذات، مرجع (جایگاه بازگشتن) و مهتا (فراهم، آماده)»

پاسخ خیلی تشریحی

واژه‌های بیت (۴) هیچ‌یک یادآور نقد متن کلیله و دمنه در کتاب درسی نیست.

بررسی سایر ابیات:

- در بیت (۱)، واژه «قاتل» به معنی «کشنده» برای واژه «زهر» (غیرانسان) آمده است.
- در بیت (۲)، واژه «اشتر» یادآور کاربرد واژگان کهن است که امروزه به گونه‌ای دیگر به کار گرفته می‌شوند.
- در بیت (۳)، جمع‌بستن کلمات «موشان» و «راسوان» بیانگر جمع‌بستن کلمات با «ان» به جای «ها» است.

۲۶

آرایه‌های «کنایه، تشبیه، مَثَل، مراعات‌نظیر و استعاره» به ترتیب در کدام ابیات یافت می‌شود؟

الف) هر که زین گلشن، لبی خندان تراز گل بایدش	خاطری فارغ ز عالم چون توکل بایدش
ب) خُرده‌ای از مال دنیا در بساط هر که هست	جبهه‌واکرده‌ای پیوسته چون گل بایدش
ج) هر که می‌خواهد که از سنجیده‌گفتاران شود	بر زبان، بند گرانی از تأمل بایدش
د) صبر بر جور فلک کن تا برآیی روسفید	دانه چون در آسیا افتد، تحمل بایدش
ه) قطره‌آبی که دارد در نظر گوهرشدن	از کنار ابر، تا دریا تنزل بایدش

۲) «د» - «ه» - «ب» - «ج» - «الف»

۱) «ب» - «ج» - «الف» - «ه» - «د»

۴) «د» - «ه» - «ب» - «الف» - «ج»

۳) «ب» - «ج» - «د» - «ه» - «الف»

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی - درس ۱

درس‌Box

آرایه «مَثَل» یا تمثیل آن است که برای بیان مفهوم و موضوعی، مثال یا ضرب‌المثلی بیاورند تا مفهوم و موضوع مورد نظر روشن‌تر و پذیرفتنی‌تر گردد. برای نمونه، درباره‌ی کسی که با تمرین و تجربه‌ی زیاد، کاری را به خوبی و با مهارت انجام می‌دهد، می‌گویند: «کار نیکو کردن از پُرکردن است».

در آرایه تمثیل ممکن است بخشی که به عنوان مثال بیان می‌شود، ضرب‌المثل نباشد، ولی بتوان آن را به عنوان مثال و مصداقی برای موضوع مورد نظر دانست.

مثال

به چشم خود گذر عمر خویش می‌بینم
نشسته‌ام لب جویی و آب می‌گذرد

مصراع دوم مثال و مصداقی برای مصراع اول است و با مصراع معروف «بنشین بر لب جوی و گذر عمر ببین» نیز تناسب دارد.

مثال

مرا ز طعن ملامت‌گران مترسانید
که برگ بید ز باد هوا نمی‌ترسد

مصراع دوم مثال و مصداقی برای مفهوم مصراع اول است و ضرب‌المثل «بیدی نیستم که از این باده‌ها بلرزم» را نیز به خاطر می‌آورد.

بررسی عبارت‌ها:

در بیت «الف»، عبارت «این گلشن» استعاره از این جهان است؛ «لی خندان تر از گل» دربردارنده تشبیه و تشخیص و مصراع دوم نیز دارای تشبیه است.

در بیت «ب»، ترکیب وصفی «جبهه‌واکرده» کنایه از روی خوش و بارزایت است؛ عبارت «جبهه‌واکرده‌ای چون گل» دربردارنده کنایه، تشبیه و تشخیص است.

در مصراع دوم بیت «ج»، «تأمل» و اندیشه‌کردن پیش از سخن گفتن به «بند گران» تشبیه شده است.

در بیت «د»، مصراع دوم مثال و مصداقی برای مفهوم مصراع اول است و شاعر برای بیان سخن خود از تمثیل یا مَثَل بهره برده است.

در بیت «ه»، شاعر با به کار بردن واژه‌های «قطره»، «آب»، «گوهر»، «ابر» و «دریا» شبکه معنایی و مراعات‌نظیر ایجاد کرده است.

با توجه به این که آرایه‌هایی مثل تشبیه و مراعات‌نظیر معمولاً در اغلب ابیات یافت می‌شوند و آرایه‌هایی مثل کنایه و استعاره نیز دشوار یاب هستند، در پاسخ‌گویی به این سؤال بهتر است با آرایه «مَثَل» یا تمثیل که کمیاب و آسان‌یاب است، شروع کنیم.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

تیزبازی

از دیدگاه تاریخ ادبیات، کدام یک از قسمت‌های مشخص شده نادرست است؟

«میرزا محمدصادق امیری فراهانی از جانب مظفرالدین‌شاه به ادیب‌الممالک ملقب شد، فعالیت اصلی‌اش روزنامه‌نگاری

(۲)

(۱)

بود. وی سردبیری روزنامه مجلس را بر عهده داشت. او در غزل بیشتر از قالب‌های دیگر طبع آزمایی کرده است.»

(۴)

(۳)

۴ (۴)

۳ (۳)

۲ (۲)

۱ (۱)

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱

درس‌Box

نکات کلیدی درباره ادیب‌الممالک (میرزا محمدصادق فراهانی):

- لقب ادیب‌الممالک: از سوی مظفرالدین‌شاه
- فعالیت اصلی: روزنامه‌نگاری؛ سردبیر روزنامه مجلس
- دیوان او شامل قصاید، ترجیع‌بندها و مسمط‌ها است.

نکات دیگر:

- پیوند شعر و سیاست
- مضامین وطنی، سیاسی و اجتماعی
- بیان اوضاع و حوادث روزگار
- طبع آزمایی بیشتر در قالب قصیده

ادیب‌الممالک میرزا محمدصادق امیری فراهانی در قصیده بیشتر از قالب‌های دیگر طبع آزمایی کرده است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

هر یک از موارد زیر به ترتیب معرف کدام چهره ادبی دوره بازگشت و بیداری است؟

- او هر چند قصاید بلندی دارد، به‌ویژه از نظر غزل‌سرایی در بین هم‌روزگاران خود تا حدی کم‌نظیر است.
- شعرهای او به زبان ساده و طنزآمیز در راه مبارزه با استبداد و عشق به وطن به چاپ می‌رسید.
- او در سبک خراسانی با زبانی حماسی شعر می‌سرود.
- او از شعرهای غربی، ترجمه‌هایی منظوم پدید آورده بود.

- ۱) سید اشرف‌الدین گیلانی - عارف قزوینی - محمدتقی بهار - ایرج میرزا
- ۲) نشاط اصفهانی - فرخی یزدی - ادیب‌الممالک فراهانی - میرزاده عشقی
- ۳) سید اشرف‌الدین گیلانی - فرخی یزدی - ادیب‌الممالک فراهانی - میرزاده عشقی
- ۴) نشاط اصفهانی - سید اشرف‌الدین گیلانی - محمدتقی بهار - ایرج میرزا

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبست: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱

درس‌Box

نشاط اصفهانی (میرزا عبدالوهاب اصفهانی):

- مهارت در نظم و نثر
- قصاید بلندی دارد.
- در غزل‌سرایی هم کم‌نظیر است.
- اثر: گنجینه نشاط (به نظم و نثر)

اشعار سید اشرف‌الدین گیلانی (نسیم شمال):

- ساده و عامیانه که باعث پیداکردن جایگاه میان مردم شد.
- زبان طنزآمیز دارد.
- مبارزه با استبداد، عشق به وطن
- انتشار در روزنامه نسیم شمال

محمدتقی بهار (ملک‌الشعرا):

- حوزه‌های شناختی و توانمندی: زبان فارسی و ادبیات کهن، آگاهی از مسائل روز جامعه
- ویژگی شعر: زبان حماسی، سبک خراسانی
- فعالیت‌ها: تحقیق و تدریس، سیاست، روزنامه‌نگاری در مجله‌های نوبهار و دانشکده، شاعر و پژوهشگر
- آثار: تاریخ مختصر احزاب سیاسی ایران، سبک‌شناسی، تاریخ تطوّر نظم فارسی، دیوان اشعار و تصحیح‌های ارزشمند و مقالات علمی

ایرج میرزا (از نوادگان فتحعلی‌شاه قاجار):

- باورها: اندیشه‌های نوگرایانه که تحت تأثیر جایگاه خانوادگی و تفکرات شخصی او بود.
- مهارت‌های شاعرانه: به‌کارگیری تعبیّرات عامیانه، آفریدن اشعار ساده و روان، طنز، هجو و هزل
- ابتکار: ترجمه منظوم از شعرهای غربی مانند «قلب مادر»

پاسخ‌خیلی تشریحی

میرزا عبدالوهاب نشاط، در نظم و نثر مهارت داشت؛ مجموعه آثار منظوم و منثور او با عنوان «گنجینه نشاط» باقی است. او هر چند قصاید بلندی دارد، ولی به‌ویژه از نظر غزل‌سرایی در بین هم‌روزگاران خود تا حدی کم‌نظیر است.

سید اشرف‌الدین گیلانی به نسیم شمال مشهور بود. او توانست با شعرهای ساده و عامیانه‌اش در بین مردم جایگاه مناسبی پیدا کند. شعرهای او که به زبان ساده و طنزآمیز در راه مبارزه با استبداد و عشق به وطن بود در روزنامه نسیم شمال چاپ می‌شد. محمدتقی بهار: بهار علاوه بر آشنایی عمیق با زبان فارسی و ادبیات کهن، از مسائل روز جامعه نیز آگاهی داشت و این شناخت و توانمندی را در خدمت آزادی و وطن‌خواهی درآورد. او در سبک خراسانی و زبانی حماسی شعر می‌سرود. بهار علاوه بر تحقیق و تدریس در دانشگاه، در حوزه سیاست و روزنامه‌نویسی نیز فعالیت داشت.

ایرج میرزا: در به‌کارگیری تعبیّرات عامیانه و آفریدن اشعار ساده و روان مهارت بسیار داشت. در طنز، هجو و هزل چیره‌دست بود. در شعر وی اگرچه اندیشه‌های نوگرایانه وجود دارد، وی از شعرهای غربی نیز ترجمه‌هایی منظوم پدید آورده است که در نوع خود ابتکاری محسوب می‌شود.

اگر فقط شخصیت عبارت دوم را بشناسید، به جواب می‌رسید.

تیزبازی

۲۹ از دیدگاه تاریخ ادبیات، کدام مورد ایراد دارد؟

- ۱) با روی کار آمدن سلسله قاجار و تثبیت حکومت مرکزی در ایران، بازگشت به شیوه و الگوی گذشتگان در ادبیات، پررونق‌تر از گذشته بود.
- ۲) شاعران دوره بازگشت، راهی جز تقلید از آثار پیشینیان در پیش نگرفتند و در سطوح زبانی، ادبی و فکری، سبک هندی را مورد توجه قرار دادند.
- ۳) مشتاق اصفهانی در زمان نادرشاه و کریم‌خان زند، با همراهی چند تن دیگر از ادیبان، انجمن ادبی اصفهان را اداره می‌کرد.
- ۴) اگرچه شاعران دوره بازگشت باعث نوآوری و تکامل قابل توجهی در شعر فارسی نشدند، اما اگر این نهضت به پا نشده بود، چه‌بسا زبان فاخر شعر فارسی دچار سستی و ضعف بیشتری می‌شد.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱

شاعران دوره بازگشت در سطوح زبانی، ادبی و فکری، سبک خراسانی و عراقی را مورد توجه قرار دادند، به طوری که زبان، تخیل و اندیشه در این سبک، تکرار شنیده‌هاست.

دقت داشته باشید که شاعران سبک بازگشت ادبی به دلیل مخالفت با رویه شاعران سبک هندی بود که به سبک بازگشت روی آوردند، نه توجه و پیروی از آن‌ها.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۳۰. سراینده کدام بیت در مقابل آن، نادرست ذکر شده است؟

جهان و هر چه در او، جز به کام خویش ندیدم (میرزاده عشقی)	۱) هوای خود چون نهادم، رضای او چو گزیدم
دست خود ز جان شستم از برای آزادی (فرخی یزدی)	۲) آن زمان که بنهادم سر به پای آزادی
از ماتم سرو قدشان سرو خمیده (عارف قزوینی)	۳) از خون جوانان وطن لاله دمیده
جز پی پاس دین و حفظ وطن (ادیب الممالک فراهانی)	۴) جنگ ننگ است در شریعت من

مشاوره از نام پدیدآورنده متن‌ها و شعرهای درس‌های تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی بارها در کنکور سراسری سؤال آمده است. سعی کنید با کدگذاری، آن‌ها را به خاطر بسپارید.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبفٹ: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱

بیت مذکور متعلق به نشاط اصفهانی، شاعر دوره بازگشت است.

✓ پاسخ خیلی تشریحی

در همهٔ گزینه‌ها به شاخص‌ترین درون‌مایه‌های شعر عصر بیداری اشاره شده است، به‌جز

- (۱) قانون‌خواهی - توجه به فراگیری علوم جدید
- (۲) مبارزه با استبداد و استعمار - نفی عقاید خرافی
- (۳) برانگیختن احساسات ملی و میهنی - باستان‌گرایی
- (۴) سخن از حقوق زنان - پیکار با بیگانه و بیگانه‌خواهی

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبهمث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

«باستان‌گرایی و روحیهٔ کاوشگرانه در شناخت هویت گذشته» جو غالب داستان‌نویسی فارسی پس از انقلاب مشروطه است. به همین دلیل است که نویسندگان به نگارش رمان‌های تاریخی گرایش دارند. در دورهٔ بیداری، شعرای آزادی‌خواه و گروهی از روشنفکران به نقد شرایط موجود پرداختند که دولت با این حرکت مخالف بود. این اتفاق باعث شد فصل جدیدی در ادبیات پدید آید که به آن «ادبیات بیداری» یا «ادبیات مشروطه» می‌گویند. ادبیات بیداری یا مشروطه بیان‌کنندهٔ اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی است. این نوع ادبیات با ظهور مفاهیمی نو، مثل آزادی، وطن، قانون‌خواهی و مبارزه با استبداد و استعمار شکل می‌گیرد.

در کدام گزینه مؤلف و نوع اثر، هر دو درست است؟

- (۱) شمس و طغرا: محمدباقر میرزا خسروی، رمان - تاریخ مختصر احزاب سیاسی: محمدتقی بهار، تحقیقات تاریخی
- (۲) سرگذشت حاجی بابای اصفهانی: جیمز موریه، ترجمه - شمس الدین و قمر: محمدباقر میرزا خسروی، رمان
- (۳) داستان باستان: میرزا حبیب اصفهانی، رمان - تاریخ بیداری ایرانیان: ناظم الاسلام کرمانی، تحقیقات تاریخی
- (۴) امثال و حکم: علی اکبر دهخدا، تحقیقات ادبی - سرگذشت حاجی بابای اصفهانی: میرزا حبیب اصفهانی، رمان

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبست: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱

آثار منثور دوره بیداری

درس Box

روزنامه نگاری	صور اسرافیل: میرزا جهانگیرخان صور اسرافیل	نسیم شمال: سید اشرف الدین گیلانی	بهار: میرزا یوسف خان اعتصامی آشتیانی (پدر پروین اعتصامی)	دانشکده: ملک الشعرا بهار	نوبهار: ملک الشعرا بهار
داستان نویسی	شمس و طغرا: محمدباقر میرزا خسروی	شمس الدین و قمر: میرزا حسن خان بدیع	داستان باستان: میرزا حسن خان بدیع		
ترجمه	حاجی بابای اصفهانی: جیمز موریه با ترجمه میرزا حبیب اصفهانی				
تحقیقات ادبی و تاریخی	تاریخ بیداری ایرانیان: ناظم الاسلام کرمانی				

تصحیح گزینه های نادرست به شکل زیر است:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۲): شمس الدین و قمر: میرزا حسن خان بدیع، رمان

گزینه (۳): داستان باستان: میرزا حسن خان بدیع، رمان

گزینه (۴): سرگذشت حاجی بابای اصفهانی: جیمز موریه، ترجمه میرزا حبیب اصفهانی

همه گزینه‌ها به جز از عوامل مهم بیداری جامعه در دوره بازگشت و بیداری است.

- (۱) اعزام دانشجویان ایرانی به خارج از کشور برای تحصیل
- (۲) رواج صنعت چاپ و روزنامه‌نویسی و ترجمه و نشر کتاب‌های غربی
- (۳) تأسیس مدرسه دارالفنون و آموزش دانش‌های نوین
- (۴) کوشش‌های فتحعلی‌شاه در روی آوردن به دانش و فنون جدید

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱

درس Box

عوامل مؤثر در بیداری جامعه:

- تأثیر جنگ‌های نافرجام ایران و روس
- توجه مردم به واقعیت‌ها و امکانات فنی دنیای جدید
- کوشش‌های عباس‌میرزا (ولیعهد فتحعلی‌شاه در روی آوردن به دانش و فنون نوین)
- اعزام دانشجویان ایرانی به خارج از کشور برای تحصیل
- رواج صنعت چاپ و روزنامه‌نویسی و ترجمه و نشر کتاب‌های غربی
- تأسیس مدرسه دارالفنون به فرمان امیرکبیر و آموزش دانش‌های نوین در آن

کوشش‌های عباس‌میرزا، ولیعهد فتحعلی‌شاه، در روی آوردن به دانش و فنون جدید

تلاش و کوشش‌های عباس‌میرزا، ولیعهد فتحعلی‌شاه، در بیداری جامعه مؤثر بود نه خود فتحعلی‌شاه.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گول‌نخوری ✗

(سؤال ۳ - امتحان نوبتی شهریور ۱۳۹۹)

کدام یک از عوامل زیر بر ادبیات عصر بیداری مؤثر نبود؟

- (۱) رواج صنعت چاپ و روزنامه‌نویسی
- (۲) تأسیس مدرسه دارالفنون
- (۳) کوشش عباس‌میرزا در روی آوردن به دانش و فنون نوین
- (۴) عدم توجه روشنفکران به شعر و شاعری

امتحان
نهایی

- (۱) بیایند هر سه به نزدیک من
 - (۲) گلاب است گویی به جویش روان
 - (۳) به خوبی سخن‌هاش پاسخ دهید
 - (۴) بدانید کاین سه جهان بین خویش
- شود روشن این شهر تاریک من
همی شاد گردد به بویش روان
چو پرسد سخن، رای فرخ نهید
سپردم بدیشان بر آیین خویش

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در گزینه (۲)، واژه‌های «روان» دو معنای متفاوت دارند؛ اولی به معنی «جاری» و دومی به معنای «روح». پس تکرار (واژه آرای) صورت نگرفته است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): واژه «من» ردیف و تکرار (واژه آرای) است.

گزینه (۳): در این گزینه، واژه «سخن» تکرار شده است.

گزینه (۴): در این گزینه، واژه «خویش» در یک معنی به کار رفته و واژه آرای را پدید آورده است.

اگر دو واژه که ظاهر مشابه اما معنای متفاوت (جناس تام) دارند در بیتی به کار روند، واژه آرای محسوب نمی‌شود، همان‌طور که ردیف هم به حساب نمی‌آید و قافیه هستند.

واژه‌ای که ردیف محسوب می‌شود، از آن‌جا که از نظر لفظ و معنی تکرار شده، می‌تواند «واژه آرای» در نظر گرفته شود.

هیچ‌وقت براساس ظاهر قضاوت نکنید! حتی در آرایه‌ها هم با دیدن تشابه ظاهری میان دو واژه، به آن برجسب تکرار واژه آرای نزنید؛ به باطنش نگاه کنید!

گول نخوری ❌

۳۵ شاعر در کدام بیت از «واج‌آرایی» بهره کم‌تری برده است؟

- (۱) دل می‌رود ز دستم صاحب‌دلان خدا را
 - (۲) مایه پرهیزگار قوت صبر است و عقل
 - (۳) در حسرت همدمی بشد عمر عزیز
 - (۴) تا دل هرزه‌گرد من رفت به چین زلف او
- دردا که راز پنهان خواهد شد آشکارا
عقل گرفتار عشق، صبر زبون هواست
ما در غم همدمیم و غم همدم ماست
زان سفر دراز خود عزم وطن نمی‌کند

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در گزینه (۱)، تکرار صامت «د» و مصوت بلند «ا» مشهود است.

در گزینه (۲)، تکرار واج‌های «م» و «ت» محسوس است.

در گزینه (۴)، از تکرار واج‌های «ن»، «ر» و «ا» واج‌آرایی پدید آمده است.

اما در گزینه (۲) تکرار واج‌ها کم‌تر حس می‌شود.

نکته

در بررسی واج‌آرایی، دو عامل تأثیرگذار در محسوس بودن آن را به خاطر داشته باشید؛ یکی نزدیکی واج‌های تکرار شده به یکدیگر و دوم تعداد دفعات تکرار شدن آن‌هاست. این را هم داشته باشید که واج‌آرایی صامت‌ها از واج‌آرایی مصوت‌ها محسوس‌تر است.

شاعر در کدام بیت از آرایه «واج‌آرایی» بهره بیشتری برده است؟

(سؤال ۱۰ کنکور هنر ۱۳۹۳)

- (۱) صبا به لطف بگو آن غزال رعنا را
 - (۲) آن ابر دُزربار ز دریا که برآید
 - (۳) رسم عاشق‌کشی و شیوه شهرآشوبی
 - (۴) شب است و شاهد و شمع و شراب و شیرینی
- که سر به کوه و بیابان تو داده‌ای ما را
پر کرده ز دژ و درم و دانه دهان را
جامه‌ای بود که بر قامت او دوخته بود
غنیمت است چنین شب که دوستان بینی

کنکور

کدام بیت فاقد «تکرار» و دارای «واج آرایی» است؟

دستم اندر ساعد ساقی سیمین ساق بود
جامه‌ای بود که بر قامت او دوخته بود
بر من چو عمر می‌گذرد پیر از آن شدم
کاین سر پرهوس شود خاک در سرای تو

(۱) رشته تسبیح اگر بگسست معذورم بدار
(۲) رسم عاشق‌کشی و شیوه شهرآشوبی
(۳) من پیر سال و ماه نی‌ام یار بی‌وفاست
(۴) شور شراب عشق تو آن نفسم رود ز سر

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبفث: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی

در بیت (۱)، تکرار واج «س» مشهود است و «واج آرایی» را پدید آورده است، اما واژه‌ای در آن «تکرار» نشده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): واج آرایی صامت «ش» و تکرار واژه «بود»

گزینه (۳): تکرار مصوت‌های «ا» و «ی» و صامت «ر» واج آرایی است و واژه «پیر» تکرار شده است.

گزینه (۴): تکرار واج‌های «س» و «ش» واج آرایی است و واژه‌های «سر» و «تو» نیز تکرار شده است.

به تفاوت واژه‌های مشابهی مانند «ساق» و «ساقی» دقت کنید.

گول نخوری

۳۷ «واج آرایی» در کدام بیت متفاوت است؟

نمی‌کنی به ترخم نطق سلسله سُست
دیدن او یک نظر صد چو منش خون‌بهاست
نُقلش از لعل نگار و نقلش از یاقوت خام
تا که عالم زین سه حرف آراستند

(۱) شدم ز دست تو شیدای کوه و دشت و هنوز
(۲) گر بزنندم به تیغ در نظرش بی‌دریغ
(۳) باده گلرنگ تلخ تیز خوش‌خوارِ سبک
(۴) شعر و عرش و شرع از هم خاستند

مشاوره در تست‌هایی از این دست منظور از «تفاوت در واج‌آرایی ابیات» معمولاً مربوط به واج‌آرایی در صامت یا مصوت است؛ پس بهتر است هر گزینه‌ای را که می‌خوانید، صامت یا مصوت بودن واج تکراری را با «ص» یا «م» مشخص کنید تا در آخر بتوانید با صرف زمان کم‌تر آن‌ها را با هم مقایسه کنید و زودتر به پاسخ برسید.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی - درس ۳

در گزینه (۳)، «واج‌آرایی» حاصل تکرار مصوت کوتاه است، اما در سایر گزینه‌ها از تکرار صامت پدید آمده است. بررسی واج‌آرایی در گزینه‌ها:

گزینه (۱): تکرار صامت‌های «س» و «ش»

گزینه (۲): تکرار صامت‌های «ن» و «ر»

گزینه (۳): تکرار مصوت کوتاه «ِ»

گزینه (۴): تکرار صامت‌های «ش»، «ر» و «ع»

واج‌آرایی صامت‌ها از مصوت‌ها محسوس‌تر است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در کدام گزینه، مضمون و آهنگ شعر در تقابل با یکدیگرند؟ **۳۸**

(۱) گریه‌کنان مردم چشمم همه	بهر تو پوشیده سیه در عزاست
(۲) ز اسب اندر آمد به کردار شیر	به خیمه درون رفت گرد دلیر
(۳) دنیا عروس‌وار بیاراید	پشت چو یافت از تو به دین کابین
(۴) کافر صدساله چو بیند تو را	سجده کند زود مسلمان شود

مشاوره بهتر است در ابتدا به محتوای ابیات توجه کنید و سپس به وزن و آهنگ. می‌توانید بیت‌ها را از نظر محتوا به حماسی، اندرزی و تعلیمی، شاد، غم‌انگیز و ... تقسیم‌بندی کنید.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی - درس ۲

وزن گزینه (۱) شاد و طرب‌انگیز است، در حالی که موضوع بیت غمگین است و وزن و محتوا مطابقت ندارند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): وزن و محتوا هر دو حماسی است.

گزینه (۳): وزن بیت گند و سنگین است و محتوای بیت نیز اندرزی و حکمیانه است که وزن و محتوا با هم تناسب دارند.

گزینه (۴): وزن شعر شاد و طرب‌انگیز است و محتوای آن عاشقانه و شاد است و هر دو با هم تناسب دارند.

پاسخ خیلی تشریحی

وزن و آهنگ کدام بیت «کوبنده و کوتاه» است و بار حماسی فضای شعر را غنی تر ساخته است؟

(۱) بوی گل و بانگ مرغ برخاست	هنگام نشاط و روز صحراست
(۲) به تنها یکی گور بریان کنی	هوا را به شمشیر گریان کنی
(۳) شکست عهد مودت نگار دلبندم	برید مهر و وفا یار سست پیوندم
(۴) دوش از مسجد سوی میخانه آمد پیر ما	چیست یاران طریقت بعد از این تدبیر ما؟

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در گزینه (۲)، بیت از شاهنامه فردوسی است و جزء ادبیات حماسی به شمار می‌رود. وزن و آهنگ آن، کوبنده، کوتاه و ضربی است و همین عامل، بار حماسی فضای شعر را غنی‌تر ساخته است و آهنگ و وزن نیز با محتوا هماهنگی کامل دارند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

در گزینه (۱)، شاعر سخن خود را با وزن و آهنگی طربانگیز درآمیخته است که به آسانی، حالت شادی و نشاط درونی را به خواننده منتقل می‌کند و او را به وجد می‌آورد.

در گزینه (۳)، آهنگ این بیت، ملایم، آرام و دلنشین است و با آهنگ، عاطفه و محتوای شعر تناسب دارد و همچنین نوعی از فضای عشق و محبت را در سخن خود ایجاد کرده است.

در گزینه (۴)، موسیقی برخاسته از کلمات با محتوای عارفانه و سنگین شعر تناسب دارد.

۴۰ نمود عاطفی کدام بیت با بقیه ابیات تفاوت دارد؟

<p>زان نجنیم ترسم آگه گردد اژدهای من
فروخورد اژدهای سیل اشکم، ربع مسکون را
لؤلؤ خوشاب داری زیر لعل اندر نهان
زنهار از این بیابان وین راه بی‌نهایت</p> | <p>(۱) اژدها بین حلقه گشته، خفته زیر دامنم
(۲) شب غم گردباد آهم از جا بُرد گردون را
(۳) لاله سیراب داری زیر مشک اندر، پدید
(۴) از هر طرف که رفتم جز وحشتم نیفزود</p> |
|---|--|

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبف: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۲

در گزینه‌های (۱)، (۲) و (۴) نمود عاطفی ابیات عمدتاً بر «ترس و وحشت» تأکید دارد، اما نمود عاطفی بیت گزینه (۳) بر عشق و شادی و شور عاشقانه تأکید دارد و شاعر می‌کوشد تا چنین حسی را به خواننده منتقل کند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

«آهنگ و موسیقی» کدام گزینه با سایر گزینه‌ها متفاوت است؟

از یار به هر زخمی افگار نباید شد	۱) از دوست به هر جوری بیزار نباید شد
آبی که جز از آتش بر باد نخواهی شد	۲) ای غم‌زده خاکی کز آتش غم جوشی
فرمان برمت جاننا، بنشینم و برخیزم	۳) گفتی: «به غمم بنشین یا از سر جان برخیز»
پیش‌تر زان‌که چو گردی ز میان برخیزم	۴) یا رب از ابر هدایت برسان بارانی

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبسط: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در گزینه‌های (۱)، (۲) و (۳) هر مصراع به دو پاره آوایی تقسیم شده است؛ ابتدای هر پاره با کشش و پایان آن با ضرباهنگ بیشتری همراه است و همین امر باعث شده است که وزن شعر، تند و طرب‌انگیز باشد.
در گزینه (۴)، موسیقی برخاسته از کلمات آرام‌تر است و با محتوای عارفانه و سنگین شعر متناسب است.

۴۲ با توجه به عوامل مهم تأثیرگذار در وزن شعر، کدامیک از موارد زیر درست نیست؟

- ۱) وزن شعر، امری حسی و بیرون از ذهن کسی است که آن را درمی‌یابد.
- ۲) وزن شعر، گوش‌نواز و روح‌افزا است و خواننده را به سمت خود می‌کشد.
- ۳) وزن شعر، عاملی برای لذت‌بردن و التذاذ ادبی خواننده است.
- ۴) وزن شعر، باعث کشش و جاذبهٔ آهنگ و کلام موزون می‌شود.

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی - درس ۲

شکل درست گزینهٔ (۱) بدین شکل است:

وزن شعر، امری حسی است و بیرون از ذهن کسی که آن را درمی‌یابد، وجود ندارد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

حس و حال فضای عاطفی و محتوای کدام گزینه با آن چه روبه‌روی آن نوشته شده است، همخوانی ندارد؟

(۱) دهقان قضا، بسی چو ما کشت و درود	غم‌خوردن بیهوده نمی‌دارد سود
پر گن قدح می، به کفم در نه زود	تا باز خورم که بودنی‌ها همه بود (متفکرانه و فلسفی)
(۲) به کردار شیری که بر گور نر	زند دست و گور اندر آید به سر
نشست از بر سینه پیل‌تن	پر از خاک، چنگال و روی و دهن (حماسی و دلاورانه)
(۳) آب حیات من است، خاک سر کوی دوست	گردو جهان خرمی است، ما و غم روی دوست
ولوله در شهر نیست، جز شکن زلف یار	فتنه در آفاق نیست، جز خم ابروی دوست (عاشقانه و شورانگیز)
(۴) کاروان شهید رفت از پیش	وان ما رفته گیر و می‌اندیش
از شمار دو چشم، یک تن کم	وز شمار خرد، هزاران بیش (رسمی و خشک)

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبهم: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۲

حس و حال فضای شعری و عاطفی در گزینه (۴) با آن چه در کمانک روبه‌روی آن آمده است منطبق نیست، زیرا حس و حال فضای شعری این ابیات «غم‌انگیز و سنگین» است. این بیت را رودکی درباره مرگ شهید بلخی و در سوگ از دست دادن او سروده است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ابیات زیر با همه بیت‌ها قرابت مفهومی دارد، به جز

«ای آن که غمگنی و سزاواری	و اندر نهان، سرشک همی‌باری
رفت آن که رفت و آمد آن که آمد	بود آن که بود، خیره چه غم داری؟»
۱) رفتی و رفت بی رخت از دیده روشنی	در دیده ماند اشکی و آن نیز رفتنی
۲) قلم به آمدنی رفت اگر رضا به قضا	دهی و گر ندهی، بودنی بخواهد بود
۳) از بودنی ای دوست، چه داری تیمار؟	وز فکرت بیهوده دل و جان، آفگار
۴) از این خویشتن کشتن اکنون چه سود؟	چنین رفت و این بودنی کار بود

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبمش: علوم و فنون ادبی - درس ۳

مفهوم مشترک ابیات صورت سؤال و ابیات گزینه‌های (۲)، (۳) و (۴) «باور به تقدیر و بی‌تأثیربودن غم و اندوه انسان از آن چه سرنوشت برای او رقم زده است» می‌باشد، ولی بیت گزینه (۱) بیتی عاشقانه و خطاب به معشوق است.

منظور از «بودنی» در ابیات (۲)، (۳) و (۴) تقدیر و سرنوشت است.

با مقایسه مفهوم ابیات گزینه‌ها و بدون توجه به قطع صورت سؤال هم می‌توان به پاسخ رسید.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

تیزبازی

۴۵

حکایت «روزی شخصی پیش بهلول، بی ادبی نمود. بهلول او را ملامت کرد که چرا شرط ادب به جا نیاوردی؟ او گفت: «چه کنم؟ آب و گل مرا چنین سرشته‌اند.» گفت: «آب و گل تو را نیکو سرشته‌اند؛ اما لگد کم خورده است.» بر کدام

گزینه تأکید دارد؟

(۱) ملامت و سرزنش	(۲) ذات و سرشت
(۳) تقدیر و سرنوشت	(۴) تربیت و پرورش

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۳

عبارت «آب و گل مرا چنین سرشته‌اند» به معنی «وجود و ذات مرا این‌طور آفریده‌اند» و عبارت «لگد کم خورده است» به معنی «خوب تربیت و پرورش نیافتن» است. مفهوم نهایی حکایت، تکیه بر «تأثیر تربیت و پرورش» دارد.

مفاهیم «ذات و سرشت» و «تقدیر و سرنوشت» را در خلال حکایت می‌توان دید، اما مفهوم نهایی حکایت بر «تربیت و پرورش» تکیه و تأکید دارد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گول نخوری ✗

۴۶

عبارت «عقل و ادب پیش گیر و لهو و لعب بگذار که چون نعمت سپری شود، سختی بری و پشیمانی خوری.» با همه ابیات زیر ارتباط معنایی دارد، به جز

(۱) زر عزیز آفریده است خدای	هر که خوارش بکرد خوار بشد
(۲) به یکباره بر دوستان زر میاش	وز آسیب فردا به اندیشه باش
(۳) زر از سنگ خارا برون آورند	که با دوستان و عزیزان خورند
(۴) درخت اندر بهاران بر فشاند	زمستان، لاجرم بی برگ ماند

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

معنی عبارت صورت سؤال: عقل و ادب در پیش بگیر و خوش گذرانی و بازی را کنار بگذار، زیرا وقتی ثروت تمام شود، سختی می بینی و پشیمان می شوی.

معنی سایر ابیات:

بیت (۱): خداوند، زر (پول و ثروت) را عزیز و بارزش آفریده است؛ هر که آن را خوار کرد و بیهوده از دست داد، خوار می شود.

بیت (۲): یکباره همه دارایی و ثروت را خرج دوستان نکن و از تنگدستی آینده بترس!

بیت (۴): شاعر در تمثیلی زیبا همان مفهوم ابیات (۱) و (۲) و عبارت صورت سؤال را بیان می کند و می گوید: درخت در فصل بهار، گل و برگ و میوه می دهد، ناچار در زمستان، بی برگ و تهی دست می ماند.

اما بیت (۳) مفهومی مخالف با عبارت صورت سؤال و دیگر ابیات دارد: زر (پول و ثروت) را به سختی به دست می آورند؛ برای این که آن را با دوستان و عزیزان خرج کنند.

بیت زیر با کدام بیت قرابت مفهومی دارد؟ ۴۷

«هر کجا دردی است درمانیش هست»	دردِ عشق است آن‌که درمانیش نیست»
۱) غم عشق آمد و غم‌های دگر پاک ببرد	سوزنی باید کز پای برآرد خاری
۲) خَلَد گر به پا خاری آسان برآید	چه سازم به خاری که در دل نشیند
۳) من از دست غمت مشکل برم جان	ولی دل را تو آسان بردی از من
۴) دردم از یار است و درمان نیز هم	دل فدای او شد و جان نیز هم

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مفهوم بیت صورت سؤال: هر دردی درمانی دارد به‌جز درد عشق!
معنی و مفهوم بیت (۲): اگر خاری به پا فرورود، آسان بیرون می‌آید؛ با خاری که در دل فرورود (خار عشق) کاری نمی‌توان کرد.
بررسی سایر ابیات:
بیت (۱): غم عشق آمد و غم‌های دیگر را از دلم زدود و درمان کرد؛ همان‌طور که برای بیرون آوردن خار از پا، سوزنی لازم است.
بیت (۳): من به سختی از دست غمت جان به در می‌برم، ولی تو به آسانی دل مرا ربودی.
بیت (۴): هم دردم و هم درمانم از یار است؛ دل و جانم هر دو فدای او شد.
در بیت (۴) نیز مانند بیت صورت سؤال، از «درد» و «درمان» سخن به میان آمده است، ولی مفاهیم ابیات متفاوت است و نباید ظاهر واژه‌ها ما را فریب دهد.

گول نخوری ✗

بیت زیر با کدام بیت قرابت مفهومی دارد؟

۴۸

- «سرو را بین بر سماع بلبلان صبح خیز»
 (۱) نه باغ ماند و نه بُستان که سرو قامت تو
 (۲) آدمی زاده اگر در طَرَب آید نه عجب
 (۳) در چمن باد بهاری ز کنار گل و سرو
 (۴) بلبلان چون سخن از شاخ صنوبر گویند
- همچو سرمستان به بُستان پایکوب و دست زن»
 بُست و ولوله در باغ و بوستان انداخت
 سرو در باغ به رقص آمده و بید و چنار
 به هواداری آن عارض و قامت برخاست
 ما حدیثِ قد آن سرو سرافراز کنیم

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی - درس ۳

در بیت صورت سؤال و بیت گزینه (۲)، شاعر سرو و دیگر پدیده‌ها را در حال پایکوبی و شادمانی می‌بیند و آن را توصیف می‌کند. بررسی سایر ابیات:

در بیت (۱)، شاعر سرو قامت یار را توصیف می‌کند و آن را از سرو باغ و بوستان، برتر و زیباتر می‌داند.

در بیت (۳) نیز شاعر در تشبیهی نهفته، عارض (رخسار) یار را با گل و قامت او را با سرو مقایسه می‌کند و باد بهاری را هوادار عارض و قامت یار می‌داند.

در بیت (۴) می‌گوید: «وقتی بلبلان از شاخه درخت صنوبر سخن می‌گویند، ما داستان قامت بلند و خوش یار را به میان می‌آوریم.» در ابیات همه گزینه‌ها مانند بیت صورت سؤال، واژه‌های «سرو»، «بلبل»، «باغ»، «بستان» و ... به کار رفته است، ولی ظاهر واژه‌های ابیات نباید ما را به دام بیندازد و باید به مفهوم ابیات توجه کنیم.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گول نخوری ✗

بیت زیر با همهٔ ابیات قرابت مفهومی دارد، به جز ۴۹

ورخوار چون خارم کنی، ای گل، بدان خواری خوشم»

«گر تو گرفتارم کنی، من با گرفتاری خوشم

که خوش بود ز عزیزان، تحمل خواری

(۱) من از تو روی نیچم گرم بیازاری

من از آن روز که در بند توام آزادم

(۲) حافظ از جور تو حاشا که بگرداند روی

در همه عالم بلند و پیش تو پستیم

(۳) در همه چشمی عزیز و نزد تو خوایم

هم چنان شکر کنیمت که عزیز مایی

(۴) گر به خواری ز در خویش برانی ما را

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبث: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۳

مفهوم بیت صورت سؤال و دیگر گزینه‌ها «خوش داشتن جفای یار و تحمل جفای یار» است، اما در بیت گزینهٔ (۳)، از خواری و پستی خود در چشم یار گله دارد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مفهوم کدام بیت «متفاوت» با دیگر ابیات است؟

- (۱) آن زمان که بنهادم سر به پای آزادی
 - (۲) تا مگر به دست آرم دامنِ وصالش را
 - (۳) دامن محبت را گر کنی ز خون رنگین
 - (۴) فزخی ز جان و دل می کند در این محفل
- دستِ خود ز جان شستم از برای آزادی
می دوم به پای سر، در قفای آزادی
می توان تو را گفتن، پیشوای آزادی
دل نثار استقلال، جان فدای آزادی

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبف: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در بیت (۲)، شاعر در تلاش و تکاپو برای رسیدن به آزادی است، اما در ابیات (۱)، (۳) و (۴) شاعر آماده جان دادن و کشته شدن در راه رسیدن به آزادی است.

«در زندگی روزمره، انسان‌ها بدون آموزش رسمی بسیاری از آگاهی‌ها و مهارت‌ها را فرامی‌گیرند. این دانش‌ها به آن‌ها کمک می‌کند کارهای ساده و پیچیده را به راحتی انجام دهند و در تعامل با دیگران موفق باشند. به عنوان مثال، دانستن نحوه خرید کردن، رعایت آداب اجتماعی و استفاده از وسایل روزمره، بخشی از آموزش‌های لازم بر جامعه است. در مقابل، کسانی که در زمینه اقتصاد، زبان یا تکنولوژی تحقیق می‌کنند و روش‌های دقیق و علمی را کشف می‌کنند، علمی ویژه کسب می‌کنند. این دانش به آن‌ها امکان می‌دهد روش‌های قدیمی را تحلیل کرده و بهبود دهند و مشکلات اجتماعی را با دیدی دقیق و عمیق حل کنند. برای نمونه، توسعه فناوری‌های نوین آبیاری براساس تجربه سنتی کشاورزان شکل گرفته است.» با توجه به متن بالا، هر یک از عبارت‌های زیر مربوط به چه مفهومی است؟

• دانستن نحوه خرید کردن

• توسعه فناوری‌های نوین آبیاری

• رعایت آداب اجتماعی

• تحقیق در زمینه اقتصاد

۱) دانش عمومی - دانش علمی - ذخیره دانشی - دانش حاصل از زندگی

۲) دانش علمی - ذخیره دانشی - دانش حاصل از زندگی - دانش عمومی

۳) دانش حاصل از زندگی - دانش علمی - ذخیره دانشی - دانش تخصصی

۴) دانش عمومی - دانش تخصصی - دانش حاصل از زندگی - دانش علمی

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۱

دانستن نحوه خرید کردن و رعایت آداب اجتماعی، از مواردی است که یک جهان اجتماعی در اختیار انسان‌ها قرار می‌دهد: دانش عمومی (یا دانش حاصل از زندگی). توسعه فناوری‌های نوین آبیاری و تحقیق در زمینه اقتصاد، از مواردی است که در نتیجه رشد و توسعه علم و دانش پدید می‌آید: دانش علمی (یا دانش تخصصی).

✓ پاسخ خیلی تشریحی

علت هر یک از موارد زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- رشد و توسعه دانش علمی
 - عدم حمایت دانش عمومی از دانش علمی
 - حل تعارض میان دانش عمومی و علمی
- ۱) تلاش‌های علمی عالمان برای افزایش ذخیره دانش علمی جهان اجتماعی - تعارض بین دانش عمومی و دانش علمی در یک جهان اجتماعی - رهاکردن بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخشی دیگر
- ۲) افزوده شدن بر ذخیره دانش علمی و غنی‌تر شدن دانش عمومی جامعه - سرایت رویکرد دنیوی جهان متجدد به جوامع غیرغربی - گشودن مرزهای دانش علمی به روی جهانیان
- ۳) تلاش افراد برای حل مسائل و مشکلات موجود در جهان اجتماعی - تعاریف متفاوت جوامع از علم براساس هویت فرهنگی جهان متجدد - طرح ایده‌های جدید برای آشتی بین دانش علمی و عمومی
- ۴) شناسایی مشکلات و ارائه راه‌حلهایی برای حل مسائل اجتماعی - قطع ارتباط دوسویه دانش عمومی و دانش علمی در یک جامعه - تلاش دانش علمی برای حل مسائل و مشکلات دانش عمومی

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- تلاش‌های علمی (علت) به تدریج بر ذخیره دانش علمی جهان اجتماعی می‌افزاید و دانش عمومی را غنی‌تر می‌کند (پیامد).
- در شرایط تعارض میان دانش عمومی و دانش علمی (علت)، ارتباط دوسویه دانش عمومی و دانش علمی قطع می‌شود؛ دانش عمومی به طور همه‌جانبه از دانش علمی حمایت نمی‌کند، دانش علمی از رشد و رونق لازم بازمی‌ماند و دغدغه و توان لازم برای حل مسائل و مشکلات دانش عمومی را از دست می‌دهد (پیامد).
- رهاکردن بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخشی دیگر و طرح ایده‌های جدید (علت)، موجب حل تعارض بین دانش عمومی و دانش علمی می‌شود (پیامد).

۵۳

- با توجه به نظریه علوم انسانی و اجتماعی بومی (اسلامی و ایرانی)، هدف علوم انسانی و اجتماعی بومی در ایران چیست؟
- ۱) علمی مبتنی بر تجربه‌های روزمره مردم، زندگی عادی، مسائل ساده، مهارت‌های عمومی، دانش رایج جامعه
 - ۲) علمی همسو با هویت فرهنگی، مقاوم در برابر رویکردهای غربی، مشارکت جهانی، ارزش‌های بومی
 - ۳) علمی منطبق بر مسائل اقتصادی و رفاهی جامعه، توجه به نیازهای مادی و معنوی، همسو با هویت فرهنگی ایرانی
 - ۴) علمی بر مبنای دیدگاه اسلامی، نادیده گرفتن فرهنگ و باورهای غربی، تمرکز بر جهان معنوی

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۱

هر جامعه‌ای از جمله جامعه ایران ما به دانشی نیاز دارد که:

اولاً همسو با هویت فرهنگی و ناظر به حل مسائل همان جامعه باشد.	یعنی در حل مسائل و مشکلات بومی مفید و کارآمد باشد.
ثانیاً دغدغه کشف واقعیت و تشخیص درست و نادرست را داشته باشد.	یعنی به زبان و منطق جهان‌شمول سخن بگوید و در گشودن مرزهای دانش علمی به روی جهانیان مشارکت داشته باشد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

جامعه ایران به دانشی نیاز دارد که همسو با هویت فرهنگی خود و ناظر به حل مسائل بومی باشد. این دانش باید بتواند در برابر نفوذ سایر رویکردها، به‌ویژه رویکردهای مدرن غربی که با مبانی فکری و ارزشی جامعه اسلامی ایرانی تفاوت دارند، مقاومت کند. از سوی دیگر، علوم انسانی و اجتماعی بومی صرفاً به حل مسائل داخلی محدود نمی‌شوند، بلکه باید توانایی سخن گفتن به زبان و منطق جهانی را نیز داشته باشند تا امکان مشارکت در توسعه علم جهانی فراهم گردد.

الف) کدام یک از گزینه‌های زیر از ویژگی‌های ایده علوم انسانی و اجتماعی بومی (اسلامی و ایرانی) نمی‌باشد؟

(سوال ۳ قسمت الف) - امتحان نهایی فروردین ۱۴۰۳

- ۱) دغدغه کشف واقعیت و تشخیص درست از غلط
- ۲) سخن گفتن به زبان و منطق جهان‌شمول
- ۳) همسو با هویت فرهنگی جهان متجدد
- ۴) مشارکت در گشودن مرزهای دانش علمی به روی جهانیان

در ارتباط با رابطه دانش عمومی و دانش علمی، موارد کدام گزینه به ترتیب نشان‌دهنده دیدگاه «جدایی کامل روش دانش علمی و دانش عمومی» و «اساسی و بنیادی بودن دانش عمومی» است؟

- ۱) دانش علمی تنها از راه حس و تجربه و به صورت نظام‌مند به دست می‌آید. - این ادعا که دانش علمی راه کشف واقعیت و دانش عمومی، دانش حاصل از زندگی است را انکار می‌کند و همه دانش‌ها را دانش حاصل از زندگی می‌داند.
- ۲) دانش علمی به دانش تجربی محدود نمی‌شود، بلکه دانش‌های فراتجربی مانند دانش‌های عقلانی و وحیانی را نیز شامل می‌شود. - دانش‌ها کشف و بازخوانی واقعیت نیستند، بلکه خلق و بازسازی آن هستند که انسان‌ها برای سامان‌دادن به زندگی خود تولید می‌کنند.
- ۳) دانش عمومی، دانش حاصل از زندگی افراد است که از راه جامعه‌پذیری و فرهنگ‌پذیری به دست می‌آید. - دانش عمومی و دانش علمی رابطه متقابل دارند، بر یکدیگر اثر گذاشته و از هم اثر می‌پذیرند و به مرور متناسب می‌شوند.
- ۴) دانش علمی برای حفظ هویت خود باید از ورود دانش عمومی به قلمرو علم جلوگیری کند. - دانش علمی ضمن ریشه‌داشتن در دانش عمومی، امکان انتقاد از دانش عمومی و تصحیح آن را دارد؛ از این‌رو هر دانش علمی با هر دانش عمومی سازگار نیست.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۱

درس‌Box

رویکردهای مختلف درباره رابطه میان دانش عمومی و دانش علمی:

عبارت‌های صورت سؤال و عبارت‌های گزینه (۱) به ترتیب: دیدگاه اول - دیدگاه دوم

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): دیدگاه سوم - دیدگاه دوم

گزینه (۳): دیدگاه اول - دیدگاه سوم

گزینه (۴): دیدگاه اول - دیدگاه سوم

پاسخ خیلی تشریحی

کدام عبارت در رابطه با «جهان اجتماعی» درست است اما در رابطه با «پدیده اجتماعی» نادرست است؟

- (۱) ما انسان‌ها با تولد و ورود به جهان اجتماعی با دیگران در مجموعه‌ای از آگاهی‌ها سهیم می‌شویم که به آن‌ها ذخیره دانشی می‌گویند. - بسیاری از آدابی که مراعات می‌کنیم محصول پدیده‌های اجتماعی هستند که به صورت فرصت‌ها و محدودیت‌ها در مقابل ما قرار می‌گیرند.
- (۲) کسی که دانش عمومی دارد، به درک عمیقی از دانش علمی موجود در جهان اجتماعی خود می‌رسد. - پدیده‌های اجتماعی را انسان‌ها در ارتباط با یکدیگر به وجود می‌آورند و از آن‌جا که انسان‌ها آگاهانه و معنادار عمل می‌کنند، این پدیده‌ها ارادی هستند.
- (۳) اگر آگاهی‌ها و دانش‌های عمومی وجود نداشته باشند، زندگی اجتماعی مختل می‌شود و جهان اجتماعی فرومی‌پاشد. - انسان‌ها پدیده‌های اجتماعی را برای تأمین سعادت خود پدید می‌آورند، اما گاهی این پدیده‌ها اصل قرار می‌گیرند و تأمین سعادت به حاشیه می‌رود.
- (۴) انسان‌ها به دلیل زندگی جمعی، دانش عمومی یا دانش حاصل از زندگی را از جهان اجتماعی خود می‌گیرند. - اگر پدیده‌های اجتماعی نباشند، هیچ کنش، هنجار و ارزشی پدید نمی‌آید و در نهایت جهان اجتماعی انسان‌ها شکل نمی‌گیرد.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبفث: جامعه‌شناسی دهفم - درس ۲ / جامعه‌شناسی دوازدهفم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی گزینه‌ها:

- گزینه (۱): نادرست (مجموعه دانش‌ها و آگاهی‌هایی که ما در آن‌ها با سایر اعضای جهان اجتماعی سهیم و شریکیم، دانش عمومی نام دارد). - درست
- گزینه (۲): نادرست (کسی که دانش علمی دارد به درک عمیقی از دانش عمومی جهان اجتماعی خود می‌رسد). - نادرست (پدیده‌های اجتماعی را انسان‌ها در ارتباط با یکدیگر به وجود می‌آورند و از آن‌جا که افراد با آگاهی، اراده و هدف عمل می‌کنند، پدیده‌های اجتماعی معنادار هستند).
- گزینه (۳): درست - درست
- گزینه (۴): درست - نادرست (همه پدیده‌های اجتماعی از جمله ارزش‌ها و هنجارها از طریق کنش اجتماعی تحقق می‌یابند. اگر کنش اجتماعی نباشد، هیچ هنجاری شکل نمی‌گیرد و هیچ‌یک از ارزش‌های اجتماعی مانند عدالت، امنیت و آزادی محقق نمی‌شوند).

۵۶

در بین عبارت‌های زیر، کدام یک بخش اول آن درست و بخش دوم آن نادرست است؟
 الف) کنش‌های انسانی فعالیت‌های ارادی هستند؛ در مقابل، پیامدهای کنش لزوماً ارادی نیستند.
 ب) کنش‌های انسانی سازنده پدیده‌های اجتماعی هستند؛ این پدیده‌ها همواره معنادار هستند.
 ج) پدیده‌های فوق طبیعی را انسان‌ها خلق نکرده‌اند؛ به همین دلیل وارد جهان اجتماعی نمی‌شوند.
 د) انسان برای کسب آگاهی از پرسش و پاسخ بهره می‌برد؛ این ابزار عامل درک معنای پدیده‌های اطراف است.

۱) ج - د

۲) ب - ج

۳) د - الف

۴) الف - ب

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبفث: جامعه‌شناسی دهم - درس‌های ۱، ۲، ۳ و ۴ / جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی عبارت‌ها:

الف) درست - درست

ب) نادرست (کنش‌های اجتماعی (نه کنش‌های انسانی) سازنده پدیده‌های اجتماعی هستند.) - درست

ج) درست - نادرست (هرچند پدیده‌های فوق طبیعی را انسان‌ها خلق نکرده‌اند، اما به واسطه ارتباط با زندگی اجتماعی انسان‌ها می‌توانند وارد جهان اجتماعی شوند.)

د) درست - نادرست (درک معنای پدیده‌های اطراف، از پیامدهای بهره‌گیری از تعقل و تفکر است، نه پرسش و پاسخ از دیگران.)

عبارت‌های درست دربارهٔ «ارادی‌بودن»، «هدفداربودن» و «آگاهانه‌بودن» کنش، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

(۱) تا اراده و خواست انسان نباشد، کنشی انجام نمی‌گیرد. - با پاسخ به چرایی انجام کنش، هدف کنش روشن می‌شود. - فعالیت‌های فیزیولوژیکی بدن انسان به دلیل غیرآگاهانه‌بودن، کنش محسوب نمی‌شوند.

(۲) فعالیت‌های طبیعی بدن انسان به دلیل غیرارادی‌بودن، کنش نیستند. - اگر کنش منجر به رسیدن به هدف نشود، باز هم هدفدار است. - کنش انسان همواره براساس آگاهی صحیح صورت می‌گیرد.

(۳) اراده و تصمیم به انجام کنش شرط لازم و کافی برای تحقق آن است. - با توجه به سایر ویژگی‌های کنش، مشخص می‌شود که کنش هدفدار است. - کنش انسانی بدون وجود آگاهی انجام نمی‌گیرد.

(۴) برای انجام کنش، علاوه بر آگاهی، ارادهٔ انسان نیز ضروری است. - انسان‌ها در انجام کنش‌های خود اهداف متفاوتی دارند. - افراد اغلب به آگاهی‌های موجود در کنش‌هایشان توجهی ندارند.

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس ۱

درس‌Box

ویژگی‌های کنش انسانی:

- (۱) آگاهانه‌بودن
 - کنش آگاهانه است؛ یعنی کنش آدمی وابسته به آگاهی اوست و بدون آگاهی انجام نمی‌شود.
 - مثال: اگر آگاهی خود را نسبت به معانی کلمات از دست بدهیم، از گفتار بازمی‌مانیم.
- (۲) ارادی‌بودن
 - کنش به ارادهٔ انسان وابسته است؛ یعنی تا خواست و ارادهٔ افراد نباشد، انجام نمی‌شود.
 - در انجام کنش، علاوه بر آگاهی، اراده نیز لازم و ضروری است، زیرا ممکن است فردی به کاری آگاه باشد، ولی تصمیم (اراده) به انجام آن نگیرد.
 - فعالیت‌های طبیعی بدن مانند ضربان قلب، گردش خون و بسته‌شدن ناخودآگاه چشم در مواجهه با خطر کنش نیستند، زیرا به صورت ارادی انجام نمی‌شوند.
 - مثال: قرارگرفتن انسان‌ها بر سر دوراهی، نشان‌دهندهٔ ارادی‌بودن کنش است.
- (۳) هدفداربودن
 - فعالیت‌های انسانی، با قصد و هدف خاصی انجام می‌شود؛ اگرچه ممکن است انسان همیشه به هدف خود نرسد. بنابراین پرسش «چرا چنین کاری کردی؟» را می‌توان از هر کنشگری پرسید.
 - مثال: انسانی که به رودخانه می‌رود، از این کار هدفی دارد؛ یا قصد شنا دارد، یا قصد ماهی‌گیری و ...
- (۴) معناداربودن
 - با توجه به سه ویژگی قبلی (آگاهانه، ارادی و هدفدار بودن کنش)، یک ویژگی دیگر برای کنش انسانی پدید می‌آید؛ کنش انسان، برخلاف رفتار سایر مخلوقات، معنادار است.
 - مثال: وقتی دانش‌آموزی در کلاس، دست خود را بالا می‌آورد، معنای کار او اجازه‌خواستن از معلم است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینهٔ (۱): درست - درست (علت این که فعالیت‌های طبیعی و فیزیولوژیکی بدن انسان کنش محسوب نمی‌شوند، غیرارادی‌بودن آن‌هاست، نه غیرآگاهانه‌بودنشان).

گزینهٔ (۲): درست - درست (کنش همواره براساس آگاهی صحیح صورت نمی‌گیرد؛ در واقع ممکن است انسان‌ها با آگاهی نادرست اقدام به انجام کنش کنند).

گزینهٔ (۳): نادرست (اراده برای انجام کنش، شرط لازم برای تحقق کنش است؛ اما کافی نیست، زیرا علاوه بر اراده، عوامل دیگری مثل آگاهی هم لازم است). - نادرست (با توجه به سایر ویژگی‌های کنش (آگاهی و اراده و هدف)، کنش معنادار است). - درست

نوع پیامدهای کنش در موارد زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- سیاستمداری در مناظره سخن می‌گوید و رأی‌دهندگان انتخاب می‌کنند که به او اعتماد کنند یا نکنند.
- دانش‌آموزی ساعت‌ها برای کنکور مطالعه می‌کند و چشم‌های او خسته می‌شود.
- بیماری به پزشک مراجعه می‌کند و پس از صحبت با او، تصمیم می‌گیرد سبک زندگی‌اش را تغییر دهد.
- یک گروه مهندسی، پلی طراحی و افتتاح می‌کند که حجم ترافیک را به طور قابل توجهی کاهش می‌دهد.

۱) احتمالی - طبیعی - ارادی و به اراده دیگران - غیرارادی

۲) به اراده دیگران - غیرارادی - ارادی و احتمالی - ارادی

۳) غیرطبیعی - قطعی - به اراده خود کنشگر - طبیعی

۴) غیرارادی - غیرطبیعی - به اراده دیگر افراد - قطعی

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس ۱

درس‌Box

پیامدهای کنش انسانی:

ویژگی‌ها	نوع پیامد
پیامدهایی است که به اراده افراد انسانی بستگی ندارد. این دسته از پیامدها کنش نیستند که لازم باشد کنشگری آن‌ها را اراده کند، بلکه نتیجه طبیعی کنش‌اند. پیامدهای غیرارادی کنش قطعی هستند؛ یعنی حتماً انجام می‌شوند.	غیرارادی (طبیعی)
پیامدهایی است که به اراده افراد انسانی یعنی خود کنشگر یا افراد دیگر وابسته است. این دسته از پیامدها خودشان کنش هستند و باید یک کنشگر آن‌ها را انجام دهد. پیامدهای ارادی کنش احتمالی هستند؛ یعنی ممکن است انجام بشوند یا نشوند. اگر افراد آن‌ها را اراده کنند، انجام می‌شوند و اگر نخواهند، انجام نمی‌گیرند.	ارادی (غیرطبیعی)

بررسی عبارت‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عبارت اول: سخن‌گفتن در مناظره: کنش / تصمیم رأی‌دهندگان نسبت به اعتماد یا بی‌اعتمادی به او: پیامد ارادی کنش وابسته به اراده دیگران (غیرطبیعی - احتمالی)

عبارت دوم: مطالعه توسط دانش‌آموز: کنش / خستگی چشم: پیامد غیرارادی کنش (طبیعی - قطعی)

عبارت سوم: مراجعه به پزشک: کنش / تصمیم به تغییر سبک زندگی: پیامدارادی کنش وابسته به اراده خود کنشگر (غیرطبیعی - احتمالی)

عبارت چهارم: طراحی و افتتاح پل: کنش / کاهش حجم ترافیک: پیامد غیرارادی کنش (طبیعی - قطعی)

از بین موارد زیر، چند کنش «فردی و درونی» و چند کنش «اجتماعی و بیرونی» وجود دارد؟
«پشیمانی از یک اشتباه، نوشتن یادداشت روزانه، ترس از قضاوت جامعه، احساس مسئولیت نسبت به خانواده، رأی‌دادن در انتخابات، خیال‌پردازی در ذهن هنگام تنهایی، اندیشیدن درباره آینده شخصی، همکاری گروهی برای انجام پروژه»

(۱) پنج - سه	(۲) سه - دو
(۳) چهار - سه	(۴) چهار - چهار

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس ۲

درس‌Box

انواع کنش‌های انسانی:

- الف) کنش فردی و درونی: کنشی که فرد بدون توجه به دیگران انجام می‌دهد و نمود بیرونی ندارد، مثل تصور رودخانه‌ای خروشان در ذهن.
ب) کنش فردی و بیرونی: کنشی که فرد بدون توجه به دیگران انجام می‌دهد و نمود بیرونی دارد، مثل به تنهایی قدم‌زدن.
پ) کنش اجتماعی و درونی: کنشی که با توجه به دیگران انجام می‌شود و نمود بیرونی ندارد، مثل تفکرکردن درباره آینده مردم ایران.
ت) کنش اجتماعی و بیرونی: کنشی که با توجه به دیگران انجام می‌شود و نمود بیرونی دارد، مثل صحبت‌کردن با یک دوست.

کنش‌های فردی و درونی: پشیمانی از یک اشتباه، خیال‌پردازی در ذهن هنگام تنهایی، اندیشیدن درباره آینده شخصی (سه مورد)
کنش‌های فردی و بیرونی: نوشتن یادداشت روزانه
کنش‌های اجتماعی و درونی: ترس از قضاوت جامعه، احساس مسئولیت نسبت به خانواده
کنش‌های اجتماعی و بیرونی: رأی‌دادن در انتخابات، همکاری گروهی برای انجام پروژه (دو مورد)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۶۰

«تعریف»، «نحوه شکل‌گیری»، «اهمیت» و «نمونه» هنجارهای اجتماعی در کدام گزینه آمده است؟

- ۱) پدیده‌های مطلوب و مورد قبول افراد جامعه است. - از طریق سایر پدیده‌های اجتماعی تحقق می‌یابند. - از جنس هدف و مقصود هستند. - مردم هنگام ملاقات با یکدیگر سلام می‌کنند.
- ۲) الگوی انجام کنش اجتماعی است که مورد قبول افراد جامعه قرار می‌گیرد. - از طریق ارتباط افراد با یکدیگر پدید می‌آید. - ارزش‌های اجتماعی را پدید می‌آورند. - افراد در صف نوبت خود را رعایت می‌کنند.
- ۳) پدیده‌هایی است که افراد یک جامعه نسبت به آن گرایش و تمایل دارند. - با عمل کردن افراد براساس آن‌ها پدید می‌آیند. - پدیده‌های اجتماعی را می‌سازند. - برای رسیدن به عفت، باید حجاب داشته باشیم.
- ۴) شیوه انجام کنش اجتماعی است. - از طریق کنش‌های اجتماعی تحقق می‌یابند. - وسیله و روشی برای رسیدن به ارزش‌های اجتماعی هستند. - مهمانان در مراسم رسمی، لباس مناسب می‌پوشند.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس ۲

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓

- هنجار اجتماعی شیوه انجام کنش اجتماعی است که مورد قبول افراد جامعه قرار گرفته است؛ برای مثال در هر جامعه‌ای احوال‌پرسی از دیگران شیوه‌های معینی دارد.
- تمامی پدیده‌های اجتماعی خرد (کوچک) و کلان (بزرگ) از جمله هنجارهای اجتماعی، از طریق کنش‌های اجتماعی شکل می‌گیرند.
- ارزش‌ها از جنس هدف و مقصود هستند و هنجارها از جنس وسیله و روش رسیدن به ارزش‌ها هستند.
- همه موارد قسمت‌های چهارم گزینه‌ها، مصداق و نمونه‌ای از هنجارهای اجتماعی هستند.

کدام یک در مورد «تعریف»، «پیدایش»، «ویژگی» و «نمونه» پدیده اجتماعی درست است؟

(سوال ۵۱ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت دوم)

- ۱) به کنش اجتماعی و پیامدهای آن گفته می‌شود - انسان‌ها در ارتباط با یکدیگر آن‌ها را به وجود می‌آورند و به مرور از انسان‌ها مستقل می‌شوند - تمامی پدیده‌های اجتماعی، هویتی معنایی و ذهنی دارند - گروه دوستان
- ۲) با اراده و آگاهی انسان تعریف می‌شوند - برخی پدیده‌های اجتماعی توسط کنش اجتماعی پدید می‌آیند و مانند پدیده‌های طبیعی فرصت‌ها و محدودیت‌هایی را ایجاد می‌کنند - نظم از نظر ویژگی‌های مهم آن‌ها است - سیاست
- ۳) پدیده‌های اجتماعی با کنش‌های فردی و اجتماعی افراد پدید می‌آیند و آگاهانه و معنادار هستند - وقتی اجزا و لایه‌های جهان اجتماعی را در ارتباط با هم در نظر بگیریم، پدیده‌های اجتماعی آشکار می‌شوند - معنادار هستند - خانواده
- ۴) هر پدیده اجتماعی برای رفع نیازهای معینی از افراد و جهان اجتماعی اختصاص پیدا می‌کند - زمانی که اجزا و لایه‌های جهان اجتماعی را در ارتباط با هم در نظر بگیریم، پدیده‌های اجتماعی پدید می‌آیند - به جهان اجتماعی تعلق دارند - رعایت حیا

کنکور

کدام یک، تفاوت اساسی جهان اجتماعی با بدن موجود زنده را به درستی تبیین می‌کند؟

- (۱) عضویت اعضا در بدن موجود زنده و نظم میان آن‌ها تکوینی است و با اراده تغییر نمی‌کند؛ اما در جهان اجتماعی، نظم براساس آگاهی و قرارداد انسانی شکل می‌گیرد.
- (۲) بدن موجود زنده براساس آگاهی مشترک و عمومی سازمان نمی‌یابد؛ در حالی که جهان اجتماعی با آگاهی فردی و خصوصی تعریف می‌شود و بنابراین نظم آن مستقل از قرارداد انسانی باقی می‌ماند.
- (۳) موجود زنده حیات خود را از طریق وراثت طبیعی ویژگی‌هایی چون رنگ و جنس تداوم می‌بخشد؛ ولی جهان اجتماعی بر پایهٔ وراثت عمومی و مشترک و نیز ارادهٔ انسان‌ها استمرار می‌یابد و بازتولید می‌شود.
- (۴) جهان اجتماعی مانند بدن موجود زنده دارای طول عمر معین و وراثت طبیعی است؛ با این تفاوت که بدن موجود زنده با قرارداد و آگاهی مشترک اعضا استمرار نمی‌یابد و نظم آن تکوینی محسوب می‌شود.

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عضویت اعضا در بدن موجودات زنده و نظم آن‌ها تکوینی است، یعنی براساس آگاهی و ارادهٔ اعضا به وجود نمی‌آید و به همین دلیل با ارادهٔ اعضا تغییر نمی‌کند؛ ولی عضویت در جهان اجتماعی و نظم میان اعضای آن، با اراده و آگاهی انسان‌ها تعریف می‌شود و با قرارداد آن‌ها به وجود می‌آید.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۲): آگاهی و شناختی که جهان اجتماعی براساس آن شکل می‌گیرد آگاهی فردی و خصوصی نیست، بلکه نوعی آگاهی مشترک و عمومی است.

گزینه‌های (۳) و (۴): جهان اجتماعی از طریق وراثت منتقل نمی‌شود، بلکه عامل انتقال فرهنگ در یک جهان اجتماعی، آموزش و تربیت است.

- روش انتقال فرهنگ از نسلی به نسل دیگر چگونه است؟
 - کدام‌یک، تأثیر خانواده‌های تک‌فرزند و چندفرزند بر کودکان را به درستی نشان می‌دهد؟
 - درست‌ترین تبیین از استمرار ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی کدام است؟
 - کدام‌یک، ورود موجودات طبیعی و فوق طبیعی به جهان اجتماعی را به درستی نشان می‌دهد؟
- (۱) فرهنگ از طریق آموزش و تربیت به نسل بعد منتقل می‌شود. - فرزندان تک‌فرزند مهارت تقسیم کار و تعاون را یاد نمی‌گیرند. - ارزش‌ها و هنجارها از طریق کنش‌های اجتماعی تحقق و تداوم می‌یابند. - موجودات طبیعی و فوق طبیعی همواره خارج از جهان اجتماعی قرار می‌گیرند.
- (۲) فرهنگ از طریق حفظ و انتقال آگاهانه نسل‌ها ادامه می‌یابد. - چندفرزندها مهارت‌های ارتباطی، تعاون و تقسیم کار را یاد می‌گیرند. - افراد براساس عمل کردن به ارزش‌ها و هنجارها موجب تداوم آن‌ها می‌شوند. - ارتباط موجودات با زندگی اجتماعی انسان آن‌ها را درون جهان اجتماعی قرار می‌دهد.
- (۳) جهان اجتماعی بدون انتقال از طریق آموزش فرومی‌پاشد و از بین می‌رود. - والدین خانواده‌های چندفرزند، توقع بالا و حمایت زیادی از فرزندان دارند. - تعلیم و تربیت و تشویق و تنبیه از ابزارهای استمرار هنجارها و ارزش‌ها هستند. - موجودات طبیعی و فوق طبیعی با زندگی اجتماعی انسان‌ها مرتبط نیستند.
- (۴) از طریق جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی فرهنگ تداوم می‌یابد. - تک‌فرزندها در تعامل با همسالان آسیب‌پذیر هستند. - جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی زمینه استمرار هنجارها و ارزش‌ها را فراهم می‌آورد. - موجودات طبیعی و فوق طبیعی مستقل از جهان اجتماعی انسان‌ها نیستند.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس‌های ۲ و ۳

مقایسه نوع تربیت در خانواده‌های تک‌فرزند و چندفرزند:

خانواده‌های تک‌فرزند	خانواده‌های چندفرزند
(۱) در خانواده‌های تک‌فرزند، نوع ارتباط محدود به ارتباط پدر، مادر و فرزند است. (۲) معمولاً کودکان در این خانواده‌ها ارتباط با هم‌نسل‌های خود را نمی‌آموزند.	(۱) در خانواده‌هایی که چندین فرزند دارند، از تمرکز افراطی والدین بر فرزندان کاسته می‌شود و پدر و مادر با درک تفاوت‌های کودکان خود انتظاراتشان را تنظیم می‌کنند. (۲) فرزندان نیز در تعامل با یکدیگر ارتباط گرفتن با دیگران، تقسیم کار، تعاون و همکاری در انجام کارها را یاد می‌گیرند.
(۳) در اغلب خانواده‌های تک‌فرزند، والدین	هم انتظار بالایی از فرزند خود دارند. هم حمایت و پشتیبانی زیادی از او به عمل می‌آورند. همین وضعیت می‌تواند کودک را متوقع و سخت‌گیر یا زودرنج و آسیب‌پذیر کند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- فرهنگ از طریق وراثت منتقل نمی‌شود، بلکه با حفظ و انتقال آگاهانه نسل‌ها استمرار می‌یابد و پایدار می‌ماند.
- در خانواده چندفرزند، کودکان مهارت ارتباط، تعاون و تقسیم کار را در تعامل با یکدیگر می‌آموزند و تفاوت‌ها را تجربه می‌کنند.
- افراد با عمل کردن براساس ارزش‌ها و هنجارها آن‌ها را تداوم می‌بخشند.
- هر موجود طبیعی یا ماوراءطبیعی از طریق ارتباط با زندگی اجتماعی انسان وارد جهان اجتماعی می‌شود و حضورش وابسته به این ارتباط است.

هر کدام از موارد زیر، در کدام قسمت جدول قرار می‌گیرد؟ **۶۳**

پدیده / لایه	عینی	ذهنی
عمیق	«الف»	«د»
سطحی	«ج»	«ب»

- جدایی رسمی زن و شوهر از یکدیگر
- صداقت، اطمینان و امنیت در خانواده
- احساس تعلق مردم به کشور و سرزمین
- نابرابری در ثروت و سرمایه اقتصادی

- (۱) ج - ب - د - الف
(۲) الف - ب - ج - د
(۳) ج - د - ب - د
(۴) الف - د - الف - ج

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس ۴

این سؤال، ترکیب مباحث مربوط به اجزای جهان اجتماعی (پیوستار عینی و ذهنی) با مباحث مربوط به لایه‌های جهان اجتماعی (سطحی و عمیق) است. برای پاسخ به هر قسمت؛ ابتدا باید محسوس و نامحسوس بودن را مشخص کنید. سپس تأثیرگذاری این پدیده بر جهان اجتماعی را بررسی کنید.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

جدایی رسمی زن و شوهر از یکدیگر	محسوس و قابل مشاهده است: عینی	تأثیر زیادی بر جهان اجتماعی ندارد: سطحی
صداقت، اطمینان و امنیت در خانواده	نامحسوس و غیر قابل مشاهده است: ذهنی	تأثیر فراگیری بر جهان اجتماعی ندارد: سطحی
احساس تعلق مردم به کشور و سرزمین	نامحسوس و غیر قابل مشاهده است: ذهنی	تأثیرات فراگیر بر جهان اجتماعی دارد: عمیق
نابرابری در ثروت و سرمایه اقتصادی	محسوس و قابل مشاهده است: عینی	تأثیرات فراگیر بر جهان اجتماعی دارد: عمیق

فرض کنید در یک جامعه برخی هنجارها و نمادها تغییر کنند، اما عقاید و ارزش‌های اصلی همچنان ثابت بمانند. نتیجه تغییر این هنجارها و نمادها کدام است؟

- ۱) جهان اجتماعی دچار فروپاشی کامل می‌شود و ارزش‌ها و عقاید آن از بین می‌رود، زیرا ارزش‌ها تعیین‌کننده ثبات هستند.
- ۲) تغییر هنجارها و نمادها محدود و سطحی است و تأثیر بنیادین بر جهان اجتماعی ندارد، چون عقاید و ارزش‌ها باقی مانده‌اند.
- ۳) تغییر هنجارها موجب تغییر ارزش‌ها و فروپاشی جهان اجتماعی می‌شود، چون هنجارها پایه‌ای‌ترین لایه جهان اجتماعی هستند.
- ۴) برخی از اجزای عمیق جهان اجتماعی آسیب می‌بینند، اما تغییرات در لایه‌های سطحی تأثیرات همه‌جانبه‌ای بر خود جهان اجتماعی نمی‌گذارند.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس ۴

هنجارها و نمادها جزء لایه‌های سطحی جهان اجتماعی هستند و تغییرشان تا زمانی که عقاید و ارزش‌ها (لایه‌های عمیق) دست‌نخورده باقی بمانند، تأثیر بنیادین بر جهان اجتماعی ندارد. در مقابل، عقاید و ارزش‌ها پایه و اساس جهان اجتماعی‌اند و تغییر آن‌هاست که موجب تحول اساسی می‌شود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۶۵

هر یک از موارد زیر، نشان‌دهنده چه مفهومی است؟

- میانگین تعداد فرزندان که هر زن باید به دنیا بیاورد تا جمعیت پایدار بماند.
 - مهارت‌های پذیرفته‌شده توسط گروهی که با فرهنگ عمومی سازگار نیست.
 - تقسیم‌بندی پدیده‌های جهان اجتماعی براساس میزان اهمیت آن‌هاست.
 - ساختارهای رسمی و غیررسمی برای برطرف کردن نیازهای جامعه است.
- (۱) رشد طبیعی جمعیت - خرده‌فرهنگ مخالف - اجزای جهان اجتماعی - جهان اجتماعی
 (۲) نرخ جایگزینی - خرده‌فرهنگ مخالف - لایه‌های جهان اجتماعی - نهاد اجتماعی
 (۳) نرخ جایگزینی - ضد فرهنگ - لایه‌های جهان اجتماعی - جهان اجتماعی
 (۴) رشد طبیعی جمعیت - ضد فرهنگ - اجزای جهان اجتماعی - نهاد اجتماعی

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس‌های ۲، ۳ و ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- نرخ جایگزینی به این معنی است که هر زن در طول عمر خود چه تعداد فرزند به دنیا می‌آورد. جمعیت‌شناسان رقم جایگزینی را بین عدد ۲/۱ تا ۲/۲ تعیین می‌کنند؛ به عبارت دیگر، هر زن در طول عمر خود باید حداقل دو فرزند به دنیا بیاورد تا روند طبیعی جمعیت دچار اختلال نشود.
- بخش‌هایی از فرهنگ که مربوط به یک قوم، قشر، صنف یا گروه است «خرده‌فرهنگ» نامیده می‌شود. خرده‌فرهنگ‌هایی که درون یک فرهنگ عمومی قرار دارند، اغلب با فرهنگ عمومی سازگارند. به خرده‌فرهنگ‌های سازگار با فرهنگ عمومی «خرده‌فرهنگ موافق» می‌گویند. در مواردی ممکن است عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و مهارت‌های پذیرفته‌شده در یک خرده‌فرهنگ، ناسازگار و مخالف با فرهنگ عمومی باشد. در این صورت، این خرده‌فرهنگ را ضد فرهنگ (خرده‌فرهنگ مخالف) می‌نامند.
- بررسی بخش‌های جهان اجتماعی براساس میزان اهمیت آن‌ها، نشان‌دهنده تقسیم‌بندی آن به لایه‌های عمیق و سطحی است. لایه‌های عمیق اهمیت زیادی دارند و لایه‌های سطحی از اهمیت کم‌تری برخوردارند.
- نهاد اجتماعی مجموعه‌ای از عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و نمادهایی است که برای رفع نیازهای معینی از افراد و جهان اجتماعی اختصاص پیدا می‌کند.

پاسخ به چند مورد از پرسش‌های زیر، از رسالت‌های علم روان‌شناسی به شمار می‌آید؟

- چه عواملی باعث افزایش ریسک طلاق در زوجین می‌شود؟
- آیا ویژگی‌های روان‌شناختی در سعادت بشر نقش دارند؟
- آیا داشتن فرزند بیشتر موجب رضایت زوجین از زندگی زناشویی‌شان می‌شود؟
- برای درمان اعتیاد چه نوع از مداخلات دارویی مؤثرتر است؟

(۲) سه

(۱) چهار

(۴) یک

(۳) دو

مشاوره در کتاب درسی شما به برخی از موضوعات، به طور مشخص اشاره نشده و این موضوعات فقط با بیان نمونه‌ها و مثال‌های مختلف مطرح شده‌اند. ما برخی از این مطالب را در قالب درس‌باکس برای شما فراهم کرده‌ایم، پس به درس‌باکس‌ها توجه کنید.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱

موضوعاتی در محدوده علم روان‌شناسی می‌گنجد که دو ویژگی داشته باشد:

- (۱) قابلیت بررسی علمی داشته باشد: ← یعنی بتوان آن‌ها را به صورت مستقیم یا غیرمستقیم مشاهده کرده و با ابزارها و روش‌های علمی مورد مطالعه قرار داد؛ بنابراین موضوعاتی مانند شانس، روح، تقدیر، سعادت و ... که قابل مشاهده نیستند، در محدوده علم روان‌شناسی قرار نمی‌گیرد.
- (۲) به موضوع علم روان‌شناسی مربوط شود: ← موضوع علم روان‌شناسی رفتار و فرایندهای ذهنی است، پس باید پدیده‌ای که بررسی می‌شود یا رفتار باشد و یا فرایند ذهنی مانند: ادراک، حافظه، انگیزه و ...

در صورتی که موضوع مورد نظر حتی یکی از دو ویژگی بیان‌شده را نداشته باشد، در محدوده علم روان‌شناسی قرار نمی‌گیرد.

موضوعاتی در قلمرو علم روان‌شناسی می‌گنجد که قابلیت بررسی علمی داشته و همچنین موضوع آن رفتار و فرایندهای ذهنی باشد. پرسش اول به عوامل مؤثر بر طلاق اشاره دارد، برخی از این عوامل مانند ویژگی‌های شخصیتی افراد، میزان سازگاری و هوش زوجین و ... به موضوع علم روان‌شناسی مربوط می‌شوند. پرسش سوم به رضایت زوجین از زندگی اشاره دارد که از فرایندهای ذهنی بوده و در قلمرو علم روان‌شناسی می‌گنجد اما پرسش دوم، پرسشی است که «سعادت» بشر و ارتباط ویژگی‌های روان‌شناختی را با آن مطرح کرده است. «سعادت» از مفاهیمی است که قابلیت بررسی علمی ندارد و از دیدگاه‌های مختلف تفاسیر و تعبیرهای مختلفی دارد؛ بنابراین در حیطه علم روان‌شناسی قرار ندارد. پرسش چهارم، به درمان اعتیاد از طریق مداخلات دارویی اشاره دارد که به علم پزشکی مربوط است.

درس‌باکس

نکته

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۶۷

کدام یک از عبارتهای زیر، در خصوص «روش شهودی و دریافت درونی» در کسب معرفت و آگاهی درست است؟
الف) می تواند تکمیل کننده آگاهی و معرفت به دست آمده از روش استدلال های منطقی و دلایل فلسفی باشد.
ب) تنها در صورتی درست و واقعی است که از طریق روش تجربی تأیید شود.
ج) آن را می توان در مقابل روش های تجربی که مبتنی بر امور محسوس هستند، دانست.
د) تجربه خاص و منحصر به فرد یک نفر است که یافته های آن در صورت رعایت ضوابط خاص می تواند تکرار پذیر شود.

۱) «الف» - «ج»

۲) «ب» - «د»

۳) «الف» - «د»

۴) «ب» - «ج»

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

انسان ها برای کسب آگاهی و معرفت از منابع مختلفی استفاده می کنند. این منابع عبارتند از:

- منابع کسب آگاهی و معرفت
- ۱) عقل (استدلال های منطقی، روش های فلسفی و ...)
 - ۲) استناد به وحی، آیات الهی، سخن و عمل بزرگان دین (احادیث و روایات)
 - ۳) شهود و دریافت درونی و ...
 - ۴) تجربه (روش های علم تجربی)

نکته

- ۱) هرگاه برای رسیدن به دانش از مثال های مختلف عینی استفاده کرده و به نتیجه گیری کلی برسیم و سپس نتیجه به دست آمده را مورد آزمایش قرار دهیم تا ببینیم درست است یا نه، روش به کار گرفته شده روش علمی (یا علم تجربی) است.
- ۲) هرگاه از ابزارها و روش های قابل مشاهده و عینی برای پژوهش بهره می بریم، روش به کار گرفته شده روش علمی است.
- ۳) چهار منبع کسب آگاهی و معرفت در مقابل هم نیستند، بلکه تکمیل کننده جنبه های مختلف معرفت و آگاهی هستند.
- ۴) هر منبع ابزار، روش ها و ویژگی های مخصوص به خود را دارد.

بررسی عبارتها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- الف) درست؛ اگرچه هر یک از منابع ویژگی های مخصوص به خود را دارند، اما می توانند تکمیل کننده جنبه های مختلف آگاهی و معرفت باشند.
ب) نادرست؛ هر یک از منابع در جایگاه خود معتبر هستند و می توانند ما را به پاسخ درست و واقعی برسانند و الزاماً نیازی به تأیید یافته های آن توسط منابع دیگر نیست. ضمن این که برخی امور به طور کلی از حیطه مطالعه از طریق روش های تجربی خارج هستند.
ج) نادرست؛ دقت کنیم که این چهار منبع کسب آگاهی و معرفت را نباید در مقابل یکدیگر قلمداد نمود.
د) درست؛ اگرچه روش شهودی مبتنی بر تجربیات درونی شخص است و در بسیاری از مواقع قابل تعمیم به دیگران نیست، اما اگر ضوابط علمی در مورد یافته های آن ها رعایت شود، می تواند قابلیت تکرار داشته و از طریق روش علمی بررسی شود.

کدام یک از عبارتهای زیر، در خصوص «روش تجربی در کسب معرفت و آگاهی» درست است؟

(سوال ۶۶ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت اول)

- الف) از روش های دقیق و قابل اندازه گیری برای بررسی موضوعات محسوس و نامحسوس استفاده می کند.
ب) در صورتی که به درستی استفاده شود، منجر به آگاهی و معرفت یکسان در همه موضوعات می شود.
ج) جنبه های مختلف آگاهی و معرفت حاصل از سایر منابع را تکمیل می کند.
د) ملاک اعتبار و پذیرش گزاره های مطرح شده، بررسی از طریق مشاهده و تجربه است.

۱) «الف» - «ب»

۲) «ب» - «ج»

۳) «الف» - «د»

۴) «ب» - «ج»

کنکور

۶۸

در کدام یک از گزینه‌های زیر، ترتیب مراحل و جهت پیکان‌ها (یک‌سویه یا دوسویه بودن مفاهیم) به کامل‌ترین و درست‌ترین شکل رسم شده است؟

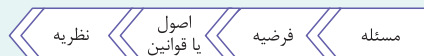
- ۱) مسئله ← فرضیه ← اصول یا قوانین → نظریه
- ۲) فرضیه ← مسئله → اصول یا قوانین ← نظریه
- ۳) مسئله → فرضیه ← اصول یا قوانین ← نظریه
- ۴) مسئله ← فرضیه → اصول یا قوانین ← نظریه

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

در نمودار زیر به پیوستگی مراحل شکل‌گیری مفاهیم مهم در علم تجربی اشاره شده است:

نکته

- ۱) رابطه بین مراحل این مفاهیم از نوع سلسله‌مراتبی است؛ یعنی شکل‌گیری هر مفهوم مستلزم وجود مفهوم قبلی است.
- ۲) رابطه بین مسئله و فرضیه رابطه‌ای دوسویه است، یعنی فرضیه‌ها می‌توانند ضمن این‌که در پاسخ به یک سؤال می‌آیند باعث طرح سؤال‌های دیگر نیز بشوند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مراحل شکل‌گیری مفاهیم علمی به ترتیب عبارت‌اند از: مسئله، فرضیه، اصول یا قوانین و نظریه که در بین آن‌ها رابطه بین «مسئله» و «فرضیه» دوسویه است، یعنی فرضیه‌ها می‌توانند ضمن این‌که در پاسخ به یک سؤال می‌آیند باعث طرح سؤال‌های دیگر هم بشوند؛ بنابراین ترتیب مراحل در گزینه‌های (۱)، (۳) و (۴) درست هستند، اما جهت پیکان‌ها و دوسویه بودن مفاهیم فقط در گزینه (۳) درست است.

۱) به نظر شما بین مسئله، فرضیه، قانون و نظریه علمی چه ارتباطی وجود دارد؟ (روان‌شناسی - فعالیت ۱ - ۳ صفحه کتاب درسی)

به صورت گروهی بحث کنید و نتیجه را به کلاس گزارش دهید.

کتاب
درسی

در رابطه با اهداف علوم تجربی کدام گزینه درست است؟

- (۱) هر چهار هدف علم تجربی، یعنی توصیف، تبیین، پیش‌بینی و کنترل، رابطه‌ای سلسله‌مراتبی دارند، به این معنا که تا هدف قبلی محقق نشود، به هدف بعدی نمی‌توان دست یافت.
- (۲) هر چند امکان وجود تبیین‌های درست پیرامون یک موضوع، در روش‌های مختلف کسب معرفت وجود دارد، ولی در هر روش تنها یک تبیین می‌تواند در ارتباط با یک موضوع درست باشد.
- (۳) به دلیل پیچیدگی‌ها و دشواری رعایت مسائل اخلاقی در روان‌شناسی، توصیف و تبیین پدیده‌های انسانی امکان‌پذیر نیست.
- (۴) بهره‌مندی دانشمندان از دانش و نظریات علم خود در فرایند پژوهش‌های تجربی مستلزم تکیه‌داشتن این نظریات بر نظریه‌ها و مبانی غیرتجربی است.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۱

درس‌Box

هدف علم روان‌شناسی همانند سایر علوم تجربی توصیف، تبیین، پیش‌بینی و کنترل است. رابطه اهداف روان‌شناسی به صورت نمودار زیر است.

نکته

- (۱) اولین هدف «توصیف» است. در علم روان‌شناسی و قبل از ورود به بررسی رفتارهای «انسان» و یا پیش از ورود به بررسی فرایندهایی مانند «هوش» یا «حافظه» اول باید بدانیم که با چه توصیفی قصد بررسی آن‌ها را داریم.
- (۲) هدف دوم «تبیین» پدیده‌هاست. هر دانشمند زمانی که یک پدیده را تبیین می‌کند در حال بیان علل اتفاق افتادن آن پدیده در جهان است.
- (۳) پس از برگزیدن یک توصیف و تبیین خاص از یک پدیده، تا حد زیادی می‌توان به «پیش‌بینی» و «کنترل» آن پدیده دست یافت.
- (۴) هدف نهایی علوم «کنترل» پدیده‌هاست؛ یعنی زمانی که بدانیم یک پدیده چگونه به وجود می‌آید می‌توانیم با ایجاد شرایط مناسب آن را به وجود آوریم و یا در صورت عدم نیاز به پدیده از بروز آن جلوگیری کنیم.

بررسی گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینه (۱): **نادرست**؛ توصیف بر تبیین و تبیین بر پیش‌بینی و کنترل مقدم هستند، اما نمی‌توان گفت که پیش‌بینی بر کنترل مقدم است، زیرا پس از مشخص شدن توصیف و تبیین هر پدیده تا اندازه زیادی می‌توان به صورت هم‌زمان، به پیش‌بینی و کنترل آن پدیده دست یافت و به همین جهت است که لازمه رسیدن به هدف کنترل، رسیدن به هدف پیش‌بینی نیست.
- گزینه (۲): **نادرست**؛ نه تنها ممکن است در روش‌های کسب آگاهی و معرفت تبیین‌های درستی پیرامون یک موضوع وجود داشته باشد، مثلاً تبیینی در روش شهودی و تبیینی در روش تجربی بلکه در هر روش کسب آگاهی و معرفت نیز ممکن است چند تبیین درست باشند، مثلاً در علم تجربی برای پدیده واحد اضطراب تبیین‌های درستی متعددی وجود داشته باشد.
- گزینه (۳): **نادرست**؛ اگرچه دشواری توصیف و تبیین موضوعات روان‌شناختی ناشی از پیچیدگی و وجود ابعاد جسمانی و غیرجسمانی و ویژگی‌های مختلف آدمی است و رعایت مسائل اخلاقی موجب دشواری تکرارپذیری در پژوهش‌های روان‌شناختی می‌شود، ولی نمی‌توانیم بگوییم که توصیف و تبیین پدیده‌های انسانی امکان‌پذیر نیست.
- گزینه (۴): **درست**؛ هر نظریه علمی که براساس مشاهده و تجربه شکل گرفته، خود بر نظریه‌ها و مبانی غیرتجربی (یعنی سه حیطه دیگر آگاهی و معرفت) تکیه دارد.

«یک تیم از روان‌شناسان شناختی در حال مطالعه بر روی «توانایی حل مسئله» در افراد با هوش بالا هستند. هدف نهایی آن‌ها، طراحی یک برنامه آموزشی نوین است که به طور مؤثر بتواند این توانایی را در جامعه بهبود بخشد و به نوعی آن را «کنترل» کند.»

با توجه به این متن، پاسخ صحیح به سؤالات زیر در کدام گزینه آمده است؟

- مهم‌ترین دلیل دشواری در دستیابی به هدف نهایی این گروه چیست؟
- دخالت کدام عامل بر مشاهده و دقت این تیم تحقیقاتی می‌تواند تأثیر جدی بگذارد؟
- کدام عبارت می‌تواند اولین هدف این روان‌شناسان را محقق سازد؟

۱) پیچیدگی و وجود ابعاد مختلف جسمانی و غیرجسمانی در انسان - تأثیرگذاری اصول و قوانین موجود در زمینه توانایی حل مسئله بر ذهن محققان - حل مسئله فرایندی است که به وسیله آن فرد می‌کوشد راه‌حل مناسبی برای حل مشکل پیدا کند.

۲) پیچیدگی و وجود ابعاد مختلف جسمانی و غیرجسمانی در انسان - ناتوانی در بیان چستی توانایی حل مسئله - آموزش‌های مناسب می‌تواند باعث بهبود توانایی حل مسئله شود.

۳) دشواری توصیف دقیق توانایی حل مسئله و هوش - تأثیرگذاری اصول و قوانین موجود در زمینه توانایی حل مسئله بر ذهن محققان - هوش بالا باعث بهبود توانایی حل مسئله می‌شود.

۴) دشواری توصیف دقیق توانایی حل مسئله و هوش - ناتوانی در بیان چستی توانایی حل مسئله - هوش به معنای توانایی سازگاری با محیط است.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۱

درس‌Box

هدف علم روان‌شناسی همانند سایر علوم تجربی، توصیف، تبیین، پیش‌بینی و کنترل موضوع پژوهش است که این اهداف به صورت سلسله‌مراتبی محقق می‌شوند، یعنی اولین هدف علم توصیف و نهایی‌ترین هدف آن کنترل پدیده‌ها است.

توصیف: ۱) «توصیف» بیان روشن و تا حد ممکن دقیق از «چستی» مفهوم و موضوعی است که قصد مطالعه آن را داریم.

۲) چگونگی توصیف هر دانشمند از یک موضوع یا پدیده، تأثیر بسیار زیادی در مواجهه با آن موضوع و بررسی علمی آن دارد.

۳) دانشمندان سعی می‌کنند تا در توصیف موضوعات و پدیده‌های مختلف، دقیق و بی‌طرف باشند. با وجود این، روان‌شناسان همانند سایر دانشمندان علوم تجربی، غالباً تحت تأثیر پیش‌فرض‌ها، نظریات پذیرفته‌شده در هر علم، ارزش‌ها و هم‌چنین جهت‌گیری‌های موجود در ذهن خویش هستند که این امر بر مشاهده و دقت آن‌ها تأثیر جدی می‌گذارد.

تبیین: ۱) تبیین به بیان «چرایی» اتفاق افتادن یک پدیده می‌پردازد.

۲) همیشه این احتمال وجود دارد که برای یک موضوع یا پدیده، تبیین‌های متفاوت و در عین حال صحیحی وجود داشته باشد؛ بنابراین نباید با دست‌یافتن به یک تبیین خاص، تبیین‌های محتمل یا صحیح دیگر را رد کنیم.

پیش‌بینی و کنترل: مهم‌ترین دلیل دشواری پیش‌بینی و کنترل در روان‌شناسی، پیچیدگی و دشواری توصیف و تبیین این علم است که ناشی از وجود ابعاد جسمانی و غیرجسمانی در انسان (پیچیدگی انسان) و وجود عوامل متعدد تأثیرگذار بر پدیده‌های روان‌شناختی است.

بررسی سؤالات: پاسخ خیلی تشریحی

سؤال اول: مهم‌ترین دلیل دشواری پیش‌بینی و کنترل در علم روان‌شناسی، پیچیدگی و دشواری توصیف و تبیین در موضوع‌های مختلف این علم است، مثلاً انسان و رفتارهای او به عنوان موضوعی برای بررسی‌های علمی در روان‌شناسی دارای ابعاد و ویژگی‌های مختلف و بسیار پیچیده‌ای است که باعث می‌شود توصیف دقیق از موضوع‌های مختلف در انسان مانند هوش، اراده، حل مسئله و ... بسیار دشوار گردد؛ بنابراین قسمت اول در همه گزینه‌ها درست هستند.

سؤال دوم: دانشمندان سعی می‌کنند تا در توصیف موضوع‌ها و پدیده‌های مختلف، دقیق و بی‌طرف باشند با وجود این، روان‌شناسان همانند سایر دانشمندان علوم تجربی، غالباً تحت تأثیر پیش‌فرض‌ها، نظریه‌های پذیرفته‌شده در هر علم، ارزش‌ها و هم‌چنین جهت‌گیری‌های موجود در ذهن خویش هستند که این امر بر مشاهده و دقت آن‌ها تأثیر جدی می‌گذارد. (تأیید گزینه‌های ۱) و ۳)

توجه داشته باشید که اگرچه توصیف پدیده‌های روان‌شناختی دشوار است، ولی نمی‌توانیم بگوییم روان‌شناسان در توصیف این پدیده‌ها ناتوان هستند و امکان توصیف آن‌ها وجود ندارد. (رد گزینه‌های (۲) و (۴))

سؤال سوم: اولین هدف علم روان‌شناسی **توصیف** دقیق پدیده‌هاست. در موضوع مطرح‌شده در متن سؤال، متغیرهایی که بررسی می‌شود «حل مسئله» و «آموزش‌های مؤثر بر افزایش حل مسئله» هستند و متغیری که افراد مورد تحقیق باید واجد آن باشند «هوش» است؛ پس هر کدام از گزینه‌هایی که در آن‌ها یکی از این متغیرها تعریف و توصیف شده باشد می‌تواند پاسخ سؤال باشد. در گزینه (۱) «فرایند حل مسئله» و در گزینه (۴) «مفهوم هوش» توصیف شده است، ولی عبارات موجود در گزینه‌های (۲) و (۳) فرایند حل مسئله را تبیین کرده‌اند.

کدام جمله بهترین تعریف از مفهوم «روش علمی» است؟

- (۱) فرایندی سازمان یافته که به منظور کشف حقایق مشخص شده، با نظم و دقت انجام می شود.
- (۲) فرایند جست و جویی سیستماتیک و ساختاریافته که برای روشن ساختن یک موقعیت مبهم انجام می گیرد.
- (۳) روشی نظام مند و دقیق برای جمع آوری و تحلیل داده های علمی به منظور ارائه فرضیه های قطعی.
- (۴) روندی مبتنی بر مشاهده و آزمایش برای کسب شناخت درباره موضوعات نامشخصی که ذهن دانشمند را درگیر کرده است.

مشاوره برای موفقیت در تست های تعریفی پیچیده باید معنای دقیق واژه ها و تفاوت های ریز بین آن ها را به خاطر بسپاری و به متن کتاب وفادار بمانی.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

روش علمی یعنی فرایند جست و جوی باقاعده و نظام دار برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین.

● گزینه (۲) دقیقاً تمامی ارکان مهم تعریف روش علمی را دارد:

«جست و جویی سیستماتیک و ساختاریافته» همان «فرایند جست و جوی باقاعده و نظام دار» است.

«روشن ساختن یک مسئله مبهم» معادل «مشخص کردن یک موقعیت نامعین» است.

● سایر گزینه ها دارای اشکالات ظریف ولی مهمی هستند:

گزینه (۱): «حقایق مشخص شده» با «مسئله مبهم» تناقض دارد، چراکه روش علمی ابزاری برای روشن ساختن موقعیت «نامعینی» است.

گزینه (۳): «فرضیه قطعی» یک مفهوم نادرست است. فرضیه یک حدس اولیه است که قطعیت ندارد و در صورت قطعیت یافتن دیگر فرضیه نیست.

گزینه (۴): موضوعات نامشخصی که ذهن دانشمند را درگیر کرده است فقط «موقعیت نامعین» از تعریف روش علمی را در بر می گیرد. هم چنین عبارت این گزینه فقط بر مشاهده و آزمایش که از ابزارهای آن است تمرکز دارد، بدون اشاره به قاعده مندی و نظام دار بودن این روش.

پاسخ پرسش‌های زیر به ترتیب در کدام گزینه آورده شده است؟

- مهم‌ترین تفاوت دانشمندان با افراد عادی چیست؟
- هدفمندی در جریان روش علمی ناشی از کدام است؟
- تبیین نتیجه‌بخش نبودن اقدام در فرایند روش علمی چیست؟

- ۱) نظم و قاعده جاری در فرایند مواجهه با مسائل - در جست‌وجو بودن - بدون فرایند بودن اقدام
- ۲) نادرست‌دانستن تبیین‌های ارائه‌شده در سایر منابع کسب دانش - شناسایی موقعیت‌های ناشناخته - بدون هدف بودن اقدام
- ۳) نظم و قاعده جاری در فرایند مواجهه با مسائل - در جست‌وجو بودن - بدون هدف بودن اقدام
- ۴) نادرست‌دانستن تبیین‌های ارائه‌شده در سایر منابع کسب دانش - شناسایی موقعیت‌های ناشناخته - بدون فرایند بودن اقدام

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۱

درس‌Box

یکی از کاربردی‌ترین تعاریف روش علمی عبارت است از:

فرایند جست‌وجوی باقاعده و نظام‌دار برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین. در این تعریف از چند واژه استفاده شده است:

فرایند بودن	به جریان یک عمل اشاره دارد. وقتی از مبدأ به سوی مقصد در حال حرکت هستیم، جریان رسیدن به هدف را «فرایند» گویند.
هدفمندی	در روش علمی همواره به دنبال جست‌وجوی چیزی هستیم. در جست‌وجوی چیزی بودن باعث می‌شود تا روش علمی هدفمند باشد. گاهی ممکن است بدون هدف اقدامی صورت بگیرد؛ در این صورت اقدام محقق‌شده به دلیل توجه‌نداشتن به هدف مشخص نتیجه‌بخش نخواهد بود.
نظام‌دار بودن	روش علمی تابع قواعد مشخصی است که به صورت منظم طی می‌شوند. مهم‌ترین تفاوت دانشمند با فرد عادی در این است که هرچند هر دو با مسئله مواجه می‌شوند، اما مواجهه دانشمند برخلاف فرد عادی، منظم و قاعده‌مند است.
موقعیت نامعین	دانشمند به دنبال ابهام‌زدایی و روشن‌سازی است. دانشمند با طرح مسئله، موقعیت‌های ناشناخته و مجهول را شناسایی می‌کند و سپس با روش‌های تجربی، سعی می‌کند تا به آن‌ها پاسخ داده و این موقعیت‌ها را روشن سازد.

بررسی سؤالات:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- سؤال اول: مهم‌ترین تفاوت دانشمند با فرد عادی **منظم و قاعده‌مند بودن** دانشمند است که به ویژگی «باقاعده و نظام‌دار» بودن روش علمی برمی‌گردد.
- سؤال دوم: در **جست‌وجوی** چیزی بودن باعث می‌شود روش علمی هدفمند باشد؛ پس هدفمندی، ناشی از در جست‌وجو بودن در روش علمی است.
- سؤال سوم: اقدام بدون هدف به دلیل توجه‌نداشتن به هدف نتیجه‌بخش نخواهد بود و به همین خاطر تبیین نتیجه‌بخش نبودن اقدام (یعنی علت آن) **بدون هدف بودن** آن است.

- (۱) تکرارپذیری موجب دستیابی به برداشت‌های یکسان یا تقریباً یکسان از پدیده‌های مورد آزمایش می‌شود.
- (۲) تعریف عملیاتی میدان مغناطیسی به مراتب از تعریف عملیاتی اعتمادبه‌نفس دشوارتر است.
- (۳) روشی که به وسیلهٔ شخص دیگری قابل تکرار نباشد، اگر فرد را به پاسخ مسئله هم برساند، در مجموعهٔ روش علمی قرار نمی‌گیرد، حتی اگر تعریف عملیاتی انجام شده باشد.
- (۴) تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی یکی از علل دشواری رسیدن به مفهومی مشترک از پدیده‌های روان‌شناختی است.

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۱

درس‌Box

ویژگی‌های روش علمی (روش مورد نظر روان‌شناسان تجربی):

تکرارپذیری	تعریف عملیاتی
- خصوصی و شخصی نبودن یافته‌ها، یعنی هر فردی با رعایت ضوابط علمی بتواند آزمایش‌های دیگران را تکرار کرده و به نتایج مشابه برسد. - اگر روش رسیدن به پاسخ قابل تکرار نباشد، آن روش علمی نیست. - به سبب (۱) رعایت مسائل اخلاقی، (۲) پیچیدگی‌های پژوهش‌های مربوط به انسان و (۳) تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی، یافته‌های روان‌شناسی به اندازهٔ سایر علوم تجربی تکرارپذیر نیست. - به جهت محدودیت در تکرارپذیری، روش علمی همواره با محدودیت‌هایی در تبیین پدیده‌های انسانی مواجه بوده و نمی‌تواند پاسخ بسیاری از پرسش‌های بشر را بدهد.	- برای انجام یک آزمایش صحیح و سهولت در اندازه‌گیری مورد نیاز است. - هر متغیر باید به صورت شفاف، دقیق و قابل اندازه‌گیری بیان شود (متغیر هر چیزی است که تغییر می‌کند). - همهٔ افراد با مطالعهٔ تعریف، باید به برداشت یکسان یا تقریباً یکسانی از متغیر برسند. - تعریف عملیاتی پدیده‌های روان‌شناختی دشوارتر است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

یافته‌های به‌دست‌آمده از روش علمی شخصی نیست، بلکه هر دانشمند با رعایت ضوابط علمی، می‌تواند یافته‌های دیگران را تکرار کند. به همین دلیل، اگرچه ممکن است بسیاری از انسان‌ها با روش‌های منحصر به فرد مسائلی را حل کنند، اما اگر پاسخ آن‌ها به وسیلهٔ دیگران قابل تکرار نباشد، در مجموعهٔ روش علمی قرار نمی‌گیرد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینهٔ (۱): تعریف عملیاتی موجب دستیابی به برداشت‌های یکسان یا تقریباً یکسان از پدیده‌های مورد آزمایش می‌شود، نه تکرارپذیری.
- گزینهٔ (۲): تعریف عملیاتی مفاهیم مرتبط با انسان از مفاهیم علوم تجربی مانند فیزیک دشوارتر است، نه بالعکس.
- گزینهٔ (۴): تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی یکی از علل دشواری «تکرارپذیری» در مفاهیم روان‌شناختی است، در حالی که رسیدن به مفهومی مشترک از نتایج «تعریف عملیاتی» است.

پژوهشگری بررسی خود را با موضوع تأثیر آرامش جاری در فضای خانه و خانواده بر موفقیت تحصیلی در سال کنکور فرزندان صورت‌بندی کرده است. در رابطه با پژوهش او، کدام گزینه درست است؟

- (۱) متغیرهای این پژوهش که لازم است تعریف عملیاتی، یعنی تعریفی عینی و کمی شوند، به ترتیب خانواده و موفقیت تحصیلی هستند.
- (۲) در صورتی که رابطه مستقیم متغیرهای این پژوهش تأیید شود، پژوهشگران به هدف دوم علم روان‌شناسی رسیده‌اند.
- (۳) به دلیل ملاحظات اخلاقی این پژوهش تکرارپذیر نیست، زیرا نمی‌توان با مداخله در شرایط خانواده‌ها آرامش آن‌ها را بر هم زد.
- (۴) پیش از شروع این پژوهش لازم است تا پژوهشگران بدانند با چه پیش‌بینی‌ای از این متغیرها بررسی خود را شروع می‌کنند.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱

بررسی گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینه (۱): نادرست؛ متغیرهای این پژوهش «میزان آرامش در فضای خانواده» و «موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان در سال کنکور» هستند که هر دو می‌بایست تعریف عملیاتی شوند.
- گزینه (۲): درست؛ رابطه مستقیم دو متغیر یعنی آن که با افزایش یک متغیر، دیگری نیز افزایش پیدا کند و یا با کاهش یک متغیر، متغیر دیگر هم کاهش یابد. مثلاً متغیرهای اضافه‌وزن و احتمال ابتلا به بیماری قلبی رابطه مستقیم دارند، زیرا با افزایش وزن بر احتمال ابتلا به بیماری قلبی نیز افزوده می‌شود. در صورتی که در این پژوهش رابطه مستقیم متغیرها تأیید شود، برای تبیین (هدف دوم علم روان‌شناسی) پدیده موفقیت تحصیلی در سال کنکور به موضوعی به نام آرامش در فضای خانه رسیده‌ایم.
- گزینه (۳): نادرست؛ پژوهش‌های روان‌شناختی به دلیل مسائل اخلاقی، پیچیدگی‌های پژوهش در رابطه با انسان و تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی مسیر دشوارتری برای رسیدن به تکرارپذیری دارند، اما با این وجود، تکرارپذیری برای پژوهش‌های روان‌شناسی ممکن و ضروری است. برای مثال در این پژوهش می‌توان مسیر پژوهشی را بدون مداخله و از طریق مشاهده یا پرسش‌نامه و مصاحبه پیش برد تا با در نظر گرفتن مسائل اخلاقی، تکرارپذیری پژوهش نیز محقق شود.
- گزینه (۴): نادرست؛ قبل از ورود به هر موضوع باید بدانیم با چه توصیفی (نه پیش‌بینی) از آن موضوع قصد بررسی آن را داریم. باید توجه داشته باشید اگر عبارت گزینه به این صورت نگاشته می‌شد که «پیش از شروع پژوهش لازم است تا بدانیم چه پیش‌بینی‌ای از نتایج (نه متغیرها) داریم» عبارت درست بود، زیرا پیش از شروع پژوهش پاسخی احتمالی به مسئله یا همان فرضیه وجود دارد.

روان‌شناسی قصد دارد با استفاده از روش علمی، رابطه بین مدت‌زمان ورزش روزانه با میزان فشار روانی دانش‌آموزان را بررسی کند. درستی یا نادرستی عبارتهای زیر، به ترتیب کدام است؟

(سوال ۶۶ کنکور انسانی ۱۴۰۳ - نوبت اول)

- متغیرهای پژوهش مدت‌زمان ورزش، میزان فشار روانی و دانش‌آموزان است.
 - برای ابهام‌زدایی و ارائه یک معنی واحد و مشترک، متغیرهای پژوهش به صورت عملیاتی تعریف می‌شوند.
 - طبق قواعد مشخص، منحصر به فرد و مبنی بر دریافت شخصی، رابطه بین متغیرها تبیین می‌شود.
 - با استفاده از مصاحبه یا پرسش‌نامه می‌توان متغیرها را به طور دقیق و مستقیم مشاهده و اندازه گرفت.
- (۱) درست - نادرست - درست - درست
(۲) درست - نادرست - درست - درست
(۳) نادرست - درست - نادرست - نادرست
(۴) نادرست - درست - نادرست - درست

کنکور

کدام عبارت‌ها در خصوص «تعریف روان‌شناسی» نادرست است؟

- الف) علی‌رغم اختلاف نظرهای موجود، روان‌شناسان به تعریف واحد و جامعی از روان‌شناسی رسیده‌اند.
 ب) تغییر در توصیف و تبیین‌های موجود در یک علم باعث تغییر در مبانی و پیش‌فرض‌های آن علم می‌شود.
 ج) بررسی فرایند حافظه در میمون‌ها نیز از موضوعات علم روان‌شناسی است، زیرا در این علم مطالعه رفتار و برخی از انواع شناخت شامل حیوانات نیز می‌شود.
 د) تشخیص چهره مادر توسط نوزاد چندماهه نمونه‌ای از رفتار است.

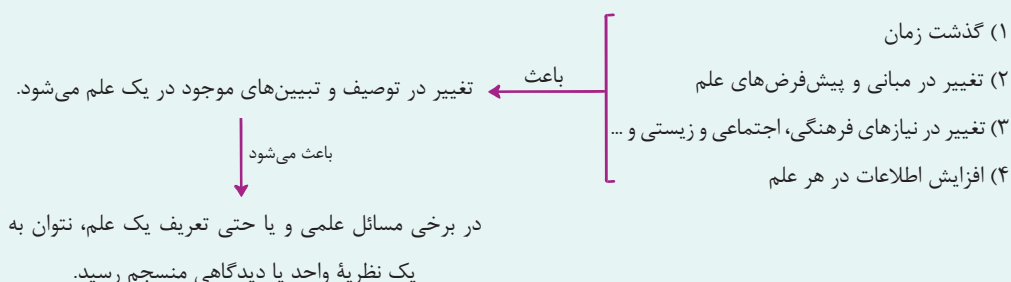
- (۱) «الف» - «ب»
 (۲) «ب» - «ج»
 (۳) «الف» - «د»
 (۴) «الف» - «ب» - «د»

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۱

درس‌ی Box

دلایل عدم وجود تعریف واحد برای روان‌شناسی عبارت‌اند از:

علی‌رغم این که تعریف واحدی برای روان‌شناسی وجود ندارد ولی یکی از جامع‌ترین تعاریف عبارت است از:
 علم مطالعه رفتار و فرایندهای ذهنی (شناخت)

نکته

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی عبارت‌ها:

الف) در بین روان‌شناسان تعریف واحدی برای روان‌شناسی وجود ندارد، ولی تعاریف جامعی وجود دارد که یکی از آن‌ها در کتاب درسی بیان شده است. — نادرست

ب) تغییر در مبانی و پیش‌فرض‌های آن علم باعث تغییر در توصیف و تبیین‌های موجود در یک علم می‌شود، نه بالعکس. — نادرست
 ج) بررسی رفتار و فرایندهای ذهنی از موضوعات علم روان‌شناسی است. از آنجایی که حیوانات دارای فرایندهای ذهنی سطح پایین‌تر مانند توجه، ادراک و حافظه (شناخت پایه) هستند؛ بنابراین علم روان‌شناسی به آن می‌پردازد. — درست

د) تشخیص چهره مادر توسط نوزاد چندماهه نمونه‌ای از شناخت و فرایندهای ذهنی (ادراک) است، زیرا قابل مشاهده نبوده و از طریق آثار آن قابل مشاهده و بررسی می‌شود. — نادرست

در یک سمینار علمی، چهار پژوهشگر برجسته در حال بحث و تبادل نظر پیرامون پیچیدگی‌های مطالعه پدیده‌های روان‌شناختی هستند. هر یک پدیده‌ای خاص را مطرح و بر دشواری‌های ذاتی مطالعه آن تأکید می‌کند:

- پژوهشگر (۱): مطالعه «عملکرد حافظه کوتاه‌مدت» در افراد مسن
 - پژوهشگر (۲): بررسی «رفتارهای پرخاشگرانه» (مانند هل دادن و فریادزدن) در کودکان پیش‌دبستانی
 - پژوهشگر (۳): تحلیل «تصمیم‌گیری‌های اخلاقی» در موقعیت‌های خاص
 - پژوهشگر (۴): مشاهده «الگوهای حرکتی بدن» هنگام دروغ گفتن
- کدام گزینه جدول زیر را به ترتیب «الف»، «ب»، «ج» و «د» درباره موضوع مورد مطالعه این دانشمندان به درستی تکمیل می‌کند؟

پژوهشگر	موضوع مورد مطالعه	ویژگی‌ها
۱	 (الف)	برای بررسی آن لازم است تأثیرات قابل مشاهده شناسایی شوند.
۲	رفتار	 (ب)
۳	 (ج)	ماهیت آن برای بررسی مستقیم موضوع مورد مطالعه مناسب نیست.
۴	رفتار	 (د)

- (۱) رفتار - بدون نیاز به واسطه‌ای به نام اثرات، مستقیم بررسی می‌شود. - فرایندهای ذهنی - در سایر آزمایش‌های مرتبط با موضوع، تفاوتی با مدل حیوانی ندارد.
- (۲) رفتار - در انسان‌ها همانند حیوانات قابل پژوهش است. - رفتار - پیوند میان ذهن و اثرات آن است.
- (۳) فرایندهای ذهنی - در انسان‌ها همانند حیوانات قابل پژوهش است. - رفتار - پیوند میان ذهن و اثرات آن است.
- (۴) فرایندهای ذهنی - بدون نیاز به واسطه‌ای به نام اثرات، مستقیم بررسی می‌شود. - فرایندهای ذهنی - در سایر آزمایش‌های مرتبط با موضوع، تفاوتی با مدل حیوانی ندارد.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۱

یکی از جامع‌ترین تعاریف روان‌شناسی عبارت است از: علم مطالعه رفتار و فرایندهای ذهنی (شناخت)

رفتار: به هر نوع فعالیت مورد مشاهده «مستقیم» جاندار گفته می‌شود.

فرایندهای ذهنی: از اموری هستند که به شکل مستقیم قابل مشاهده نیستند و به واسطه آثار و کارکردهای قابل مشاهده آن‌ها مورد مطالعه قرار می‌گیرند.

در بسیاری از آزمایش‌ها، تفاوت جدی و بنیادی میان انسان و حیوان گذاشته نمی‌شود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی قسمت‌های خالی در جدول:

الف) پژوهشگر (۱) عملکرد حافظه را مورد بررسی قرار داده است. حافظه به فرایندهای ذهنی اشاره دارد؛ بنابراین قسمت «الف» در گزینه‌های (۳) و (۴) درست است.

ب) پژوهشگر (۲) در پی بررسی رفتارهای پرخاشگرانه بوده است. به هر نوع فعالیت مورد مشاهده جاندار رفتار می‌گویند. رفتار به طور مستقیم قابل مشاهده است، پس عبارت «ب» در همه گزینه‌ها درست است.

ج) پژوهشگر (۳) به بررسی تصمیم‌گیری پرداخته. تصمیم‌گیری به فرایندهای ذهنی اشاره دارد، پس قسمت «ج» در گزینه‌های (۱) و (۴) درست است.

د) پژوهشگر (۴) در پی مشاهده رفتار کودکان بوده است. مطالعه رفتار محدود به انسان نیست و در بسیاری از آزمایش‌ها، تفاوت جدی و بنیادی میان انسان و حیوان گذاشته نمی‌شود؛ بنابراین قسمت «د» در گزینه‌های (۱) و (۴) درست است.

یک شرکت بازی‌سازی، در حال توسعهٔ یک بازی رایانه‌ای جدید است. آن‌ها در مراحل طراحی، با دو رویکرد متفاوت مواجه شده‌اند:

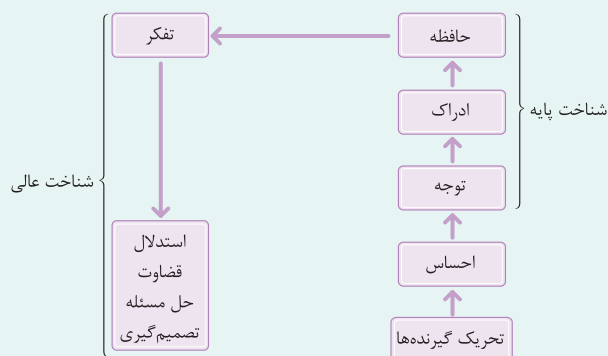
- رویکرد «الف»: طراحی مراحل بازی به گونه‌ای باشد که بر شناسایی سریع محرک‌ها (مانند شکل و رنگ کلیدها)، انتخاب آن‌ها از میان چند محرک و ارائهٔ پاسخ فوری براساس حواس تمرکز کند.
 - رویکرد «ب»: طراحی معماهایی در بازی که حل آن‌ها مستلزم «ارتباط‌دادن اطلاعات پراکنده»، «قضاوت دربارهٔ پیامدهای احتمالی» و «استنتاج قوانین پنهان بازی» باشد.
- با توجه به توضیحات ارائه‌شده در متن، کدام گزینه صحیح‌ترین تحلیل را از رویکردها و پیامد شناختی آن‌ها ارائه می‌دهد؟
- ۱) رویکرد «الف» بر «پردازش ادراکی» تمرکز دارد که به «شناخت عالی» منجر می‌شود؛ در حالی که رویکرد «ب»، با تأکید بر «تفکر»، صرفاً «شناخت پایه» را ارتقا می‌دهد.
 - ۲) رویکرد «الف» به «شناخت پایه» می‌پردازد و بر پایهٔ «پردازش ادراکی» است؛ در حالی که رویکرد «ب» به دنبال «شناخت عالی» است و مستلزم «پردازش مفهومی» است.
 - ۳) هر دو رویکرد بر «پردازش مفهومی» متکی هستند، اما رویکرد «ب» به دلیل تمرکز بر حل مسئله، پایداری و کارآمدی شناخت را به مراتب بیشتر از رویکرد «الف» افزایش می‌دهد.
 - ۴) رویکرد «ب» مستقیماً با «حافظهٔ قوی» در ارتباط است و هر فردی که حافظهٔ قوی داشته باشد، لزوماً شناخت شکل‌گرفته‌اش پایدارتر و کارآمدتر خواهد بود؛ در حالی که رویکرد «الف» ارتباطی با سطوح بالاتر شناخت ندارد.

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

درس‌Box

شناخت سطوح مختلفی دارد: ۱) شناخت پایه، ۲) شناخت عالی. هر یک از سطوح شناخت دارای مراحل است که چگونگی شکل‌گیری آن‌ها در زیر آمده است:

پردازش به معنای دریافت و فهم بیشتر است. انسان‌ها در پردازش به یک شیوه عمل نمی‌کنند:

- انواع پردازش
- ۱) ادراکی: صرفاً مبتنی بر ویژگی‌های حسی و ظاهری مانند شکل و اندازهٔ محرک است.
 - ۲) مفهومی: علاوه بر ویژگی‌های حسی، تحت تأثیر ویژگی‌های کیفی مانند دوام و ماندگاری محرک هم هست.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

رویکرد «الف» (شناسایی سریع محرک‌ها، انتخاب محرک‌ها، پاسخ فوری براساس حواس): مطابق متن، محرک‌ها گیرنده‌های حسی همچون گوش و چشم را تحریک می‌کنند که به نتیجهٔ آن «احساس» می‌گویند. پس از آن، ما به کمک «توجه»، یک یا چند محرک احساس‌شده را انتخاب می‌کنیم؛ سپس محرک انتخاب‌شده را تعبیر و تفسیر می‌کنیم. به فرایند تفسیر و معنی‌بخشی به محرک‌های انتخابی «ادراک» گفته می‌شود. فرایندهای توجه و ادراک جزء «شناخت پایه» هستند. هرگاه پردازش صرفاً بر ویژگی‌های حسی مانند اندازه و شکل ظاهری محرک تکیه داشته باشد، «پردازش ادراکی» است. این رویکرد دقیقاً بر همین ویژگی‌ها تمرکز دارد.

رویکرد «ب» (ارتباط‌دادن اطلاعات پراکنده، قضاوت، استنتاج قوانین پنهان):

تفکر شامل استدلال، قضاوت، حل مسئله و تصمیم‌گیری است و از توجه تا تصمیم‌گیری «شناخت» نامیده می‌شود. هرچه از شناخت پایه به سوی شناخت عالی پیش می‌رویم، عمل پردازش پیچیده‌تر می‌شود.

پردازشی که علاوه بر ویژگی‌های حسی تحت تأثیر ویژگی‌های کیفی قرار دارد «پردازش مفهومی» است. این رویکرد به وضوح فراتر از توجه صرف به ویژگی‌های حسی عمل کرده و به استنتاج قوانین پنهان (و غیرظاهری) و پیوند دادن بین اطلاعات می‌پردازد که از ویژگی‌های کیفی و پردازش مفهومی است. با توجه به این توضیحات، به بررسی گزینه‌ها می‌پردازیم:

بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱): **نادرست**؛ بخش اول (رویکرد «الف» بر پردازش ادراکی) صحیح است، اما این که منجر به «شناخت عالی» می‌شود، لزوماً این‌طور نیست. بخش دوم نیز کاملاً غلط است؛ رویکرد «ب» (تفکر) به دنبال «شناخت عالی» است و نه صرفاً «شناخت پایه».

گزینه (۲): **درست**؛ رویکرد «الف» شامل فرایندهای توجه و ادراک (شناخت پایه) و مبتنی بر «پردازش ادراکی» (صرفاً مبتنی بر ویژگی‌های حسی) است.

رویکرد «ب» شامل فرایندهای تفکر، قضاوت و استنتاج (شناخت عالی) و مبتنی بر «پردازش مفهومی» (علاوه بر ویژگی‌های حسی، متأثر از ویژگی‌های کیفی) است. این گزینه دقیق‌ترین و کامل‌ترین تحلیل را ارائه می‌دهد.

گزینه (۳): **نادرست**؛ قسمت اول عبارت نادرست است، زیرا رویکرد «الف» بر «پردازش ادراکی» متکی است ولی بخش دوم عبارت درست است؛ زیرا «هرچه پردازش ما مفهومی‌تر باشد، شناخت شکل‌گرفته پایدارتر و کارآمدتر خواهد بود» و رویکرد «ب» مفهومی است.

گزینه (۴): **نادرست**؛ «حافظه» جزء «شناخت پایه» و «تفکر» جزء «شناخت عالی» است، هرچند حافظه برای تفکر لازم است، اما هر فردی که حافظه قوی داشته باشد شناخت شکل‌گرفته در او لزوماً پایدارتر و کارآمدتر نخواهد بود، زیرا ممکن است فرد براساس ویژگی‌های ظاهری (پردازش ادراکی) استدلال و حل مسئله کرده باشد.

پاسخ به پرسش‌های زیر، به ترتیب در کدام گزینه به درستی ذکر شده است؟

(الف) ما در فرایند «توجه» می‌توانیم چند محرک را انتخاب کنیم؟

(ب) کدام فرایند جزء شناخت پایه به حساب می‌آید؟

(ج) والدین مریم برای این که مدرسه‌اش را انتخاب کنند، به نمرات مستمر دانش‌آموزان در طول سال توجه می‌کنند،

نوع پردازش آنان در تصمیم‌گیری کدام است؟

(۱) فقط یک محرک - حافظه - ادراکی

(۲) یک یا چند محرک - احساس - مفهومی

(۳) حداقل دو محرک - ادراک - مفهومی

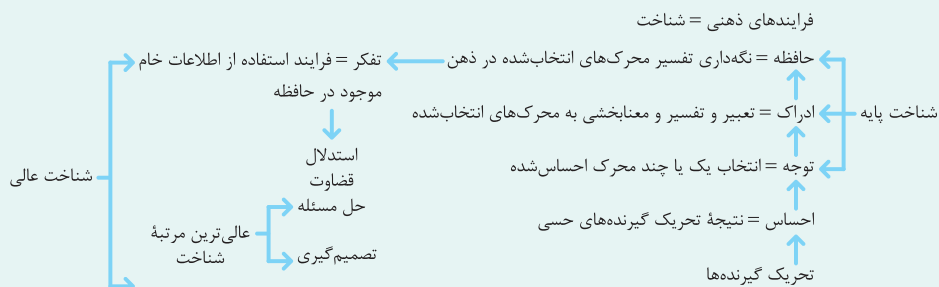
(۴) حداقل یک محرک - توجه - ادراکی

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۱

درس‌Box

شناخت چیست؟

بررسی پرسش‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

(الف) ما برای توجه، یک یا چند محرک احساس شده را انتخاب می‌کنیم؛ بنابراین حداقل یک محرک و حداکثر چند محرک می‌تواند

انتخاب شود. (تأیید گزینه‌های (۲) و (۴))

(ب) فرایندهایی همچون توجه، ادراک و حافظه جزء شناخت پایه به حساب می‌آیند. (رد گزینه (۲))

(ج) والدین مریم در تصمیمشان فقط به نمرات مستمر دانش‌آموزان توجه کرده‌اند، در حالی که صرف توجه به نمرات نمی‌تواند

ویژگی‌های کیفی چون میزان یادگیری، روش‌های تربیتی صحیح، افزایش مهارت‌های ارتباطی و ... را که لازمه یک انتخاب صحیح

است را مشخص کند؛ بنابراین تصمیم‌گیری والدین مریم براساس پردازش ادراکی بوده است.

برای هر یک از موضوعات زیر، کدام یک از روش‌های جمع‌آوری اطلاعات مناسب‌تر است؟

- خانمی که معتقد است با همسرش نمی‌تواند ارتباط کلامی برقرار کند و ارتباط عاطفی‌شان لطمه خورده است.
- معلمی که حدس می‌زند یکی از دانش‌آموزانش مستعد صرع است.
- مربی مهد که علت پرخاشگری کودک را رفتار نامناسب دوستانش با او می‌داند.
- رئیس شرکتی برای استخدام کارمندان می‌خواهد کسانی را انتخاب کند که مطمئن باشد احساس مسئولیت‌پذیری بالایی دارند.

(۱) مصاحبه - روش‌های مبتنی بر علم اعصاب - مشاهده طبیعی - مشاهده

(۲) مصاحبه - روش‌های مبتنی بر علم اعصاب - مشاهده طبیعی - آزمون

(۳) پرسش‌نامه - آزمون - مشاهده آزمایشگاهی - پرسش‌نامه

(۴) پرسش‌نامه - آزمون - مشاهده آزمایشگاهی - مصاحبه

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱

درس‌Box

برخی از روش‌های جمع‌آوری اطلاعات در روان‌شناسی عبارت‌اند از:

- ← مشاهده
 - یکی از روش‌های اصلی جمع‌آوری اطلاعات و توصیف موضوعات مختلف است.
 - برای بررسی رفتار آدمیان و حیوانات کاربرد دارد.
 - هم (۱) در محیط طبیعی هم (۲) در محیط آزمایشگاهی صورت می‌گیرد.
 - اطلاعات باید به شکل دقیق ثبت شوند و در آن باید تا جای ممکن از تعصب و پیش‌داوری‌ها به دور بود.
- ← پرسش‌نامه
 - برای بررسی اطلاعاتی که به طور مستقیم نمی‌توان مشاهده کرد، کاربرد دارد.
 - برای بررسی رفتار و افکار فرد از خود فرد پرسیده می‌شود.
 - باید دقیق و معتبر باشد.
 - به صورت‌های مختلف نمره‌گذاری می‌شود.
- ← مصاحبه
 - برای بررسی موضوعاتی که نمی‌توان به طور مستقیم مشاهده کرد و یا سوالات از پیش تعیین‌شده‌ای برای آن در نظر گرفت کاربرد دارد.
 - به صورت گفت‌وگوی دوطرفه انجام می‌شود.
 - هدفمند و سازمان‌یافته است.
- ← آزمون
 - ابزاری برای کمی‌کردن ویژگی‌های روان‌شناختی است.
 - ساخت آن بسیار دشوار است و فرایند پیچیده‌ای را طی می‌کند.
 - باید دو ویژگی مهم داشته باشد: (۱) دقیقاً همان چیزی را اندازه‌گیری کند که برای آن ساخته شده است.
 - (۲) در دفعات متعدد اجرا نمره یکسان یا تقریباً یکسان بدهد.
 - استفاده از آن، چگونگی اجرا و تفسیر آن باید در کنار سایر روش‌ها باشد و به دست افراد متخصص انجام شود.
 - بیش از هر روشی افراد عادی جامعه ممکن است با استفاده از این ابزار مواجه شده باشند.
 - نباید مشخصات و اطلاعات به‌دست‌آمده از آن به صورت عمومی و برای دیگران منتشر شود.
- ← روش‌های مبتنی بر علم اعصاب
 - با استفاده از فنون مختلف، عملکرد مغز مورد مشاهده قرار می‌گیرد.
 - برخی از این فنون عبارت‌اند از: (۱) تصویربرداری تشدید مغناطیسی (MRI) (۲) نوار مغزی مغناطیسی (MEG) (۳) تحریک مغناطیسی سراسر جمجمه (TMS)
 - در این روش به مطالعه دقت مکانی و زمانی مناطق مختلف مغز به هنگام انجام یک فعالیت ذهنی پرداخته می‌شود.

موضوع اول: موضوعاتی مانند مشکلات زناشویی و ارتباط عاطفی را نمی‌توان به صورت مستقیم و یا با کمک پرسش‌نامه‌های از پیش تعیین‌شده مطالعه کرد، چون کاملاً شخصی است و از فردی به فرد دیگر متفاوت است؛ بنابراین بهترین روش برای این موضوعات روش مصاحبه است.

موضوع دوم: برای بررسی وجود مشکلات در ساختار مغز و بروز بیماری‌هایی چون صرع بهترین روش، بررسی از طریق روش‌های مبتنی بر علم اعصاب است تا بتوان ساختار مغز و عملکرد آن را به دقت مورد مطالعه قرار داد.

موضوع سوم: بررسی دلایل پرخاشگری کودک از طریق مشاهده رفتار در موقعیت‌های طبیعی قابل بررسی است. توجه داشته باشید که این مربی نمی‌تواند موقعیتی را عمدانه ایجاد کند (آزمایشگاهی) تا در آن دوستان کودک با او رفتار نامناسب داشته باشند تا مربی آن را مشاهده کند، زیرا چنین روشی از نظر اخلاقی قابل قبول نیست و ممکن است کودک آسیب جسمانی و روانی ببیند. موضوع چهارم: برای بررسی میزان احساس مسئولیت‌پذیری افراد نیاز به اندازه‌گیری و ارائه نمره دقیق است، اگرچه می‌توان از طریق روش‌های دیگر مانند پرسش‌نامه هم به نمره دقیق رسید، ولی رئیس شرکت می‌خواهد این نمره اعتبار کافی داشته باشد تا اطمینان او را تضمین کند؛ بنابراین بهترین روش برای او آزمون است.

دانشمندی را در نظر بگیرید که گام‌های پژوهشی زیر نشان‌دهنده فرایند بررسی اوست. در رابطه با بررسی او کدام گزینه درست است؟

- الف) با استفاده از سنجۀ هوش، آزمودنی‌ها را به دو دسته «با هوش بالاتر» و «با هوش پایین‌تر» تقسیم می‌کند.
- ب) هر دسته را به صورت مجزا تحت آموزش محتوایی واحد با روش‌های «تعاملی» و «غیرتعاملی» قرار داده و رفتارهای آن‌ها را در کلاس درس به دقت تحت نظر می‌گیرد.
- ج) از هر دو دسته، آزمون کتبی از محتوای تدریس شده می‌گیرد.
- د) براساس نتایج کمی به‌دست‌آمده از مرحله «ج» و نتایج کیفی به‌دست‌آمده از مرحله «ب» نتیجه‌گیری می‌کند.
- ۱) از روش مشاهده استفاده نکرده است، زیرا در جریان طبیعی رفتار دانش‌آموزان مداخلاتی داشته است.
- ۲) برای رعایت قواعد پژوهشی لازم است تا وقایع را دقیق ثبت کرده و اطلاعات به‌دست‌آمده از اشخاص را به صورت عمومی منتشر نکند.
- ۳) در جریان بررسی خود از سه روش جمع‌آوری اطلاعات متمایز استفاده کرده است.
- ۴) در مرحله «ب» برای جمع‌آوری داده‌های کیفی از روش مصاحبه بهره جسته است.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی گزینه‌ها:

گزینه ۱: نادرست؛ مشاهده هم در محیط طبیعی و هم در محیط آزمایشگاهی صورت می‌گیرد. مشاهده در محیط آزمایشی به معنای آن است که دانشمند با مداخله در شرایط محیطی، آزمودنی را در شرایط به خصوصی قرار می‌دهد و رفتار او را مشاهده می‌کند. در این پژوهش دانشمند رفتارهای دانش‌آموزان را به دقت تحت نظر گرفته، پس از روش مشاهده استفاده کرده است.

گزینه ۲: درست؛ دانشمند به واسطه استفاده از روش مشاهده لازم است از تعصب و پیش‌داوری به دور باشد و وقایع را به دقت ثبت کند و به واسطه استفاده از روش آزمون در مرحله‌های اول و سوم لازم است اطلاعات و مشخصات به‌دست‌آمده در فرایند پژوهش را به صورت عمومی و برای دیگران منتشر نکند.

گزینه ۳: نادرست؛ این دانشمند در مرحله دوم پژوهش خود از روش مشاهده در محیط آزمایشگاهی و در مرحله سوم پژوهش خود از روش آزمون استفاده کرده است. به این ترتیب در جریان پژوهش از دو روش جمع‌آوری اطلاعات استفاده شده، نه از سه روش.

گزینه ۴: نادرست؛ پژوهشگر در مرحله «ب» رفتار دانش‌آموزان را در فرایند یادگیری مشاهده کرده است و وارد صحبت هدفمند با آن‌ها نشده است، پس از روش مصاحبه بهره نبرده است.

• عَيْنُ الْأَنْسَبِ لِلْجَوَابِ عَنِ التَّرْجُمَةِ أَوْ الْمَفْهُومِ مِنْ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ: (٨١ - ٨٩)

۸۱

﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَأَنَّهُمْ بُنْيَانٌ مَرْصُوصٌ﴾:

- (۱) به راستی که خدا آنانی را دوست می‌دارد که در راه او می‌جنگند و همچون بنایی استوار هستند.
- (۲) همانا خداوند دوست دارد کسانی که در راه او صف در صف پیکار می‌کنند به‌سان بنیانی استوار باشند.
- (۳) خداوند دوستدار کسانی است که در راهش، صف در صف می‌جنگند، آن‌ها همچون یک بنا استوار هستند.
- (۴) بی‌گمان الله کسانی را که صف در صف در راهش پیکار می‌کنند، دوست می‌دارد، گویی آن‌ها بنیادی استوار هستند.

مشاوره در آزمون‌ها غالباً سؤال اول عربی یکی از آیات قرآن داخل کتابه؛ پس حتماً از قبل معنای آیات رو با دقت یاد بگیرین، چون گاهی ممکنه نکاتی داشته باشن که نیاز به بررسی‌شدن قبل از آزمون دارن.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

حواست به «صَفًّا» و عبارت «كَأَنَّهُمْ بُنْيَانٌ مَرْصُوصٌ» باشه.

ترجمه‌نشدن «إِنَّ» در جملات و عبارات غیرقرآنی هیچ اشکالی ندارد، اما در آیات قرآن حتماً باید ترجمه شود.

مثال «إِنَّ» ایران إحدى الدُّول الجميلة:

قطعاً ایران یکی از کشورهای زیباست. ✓ ایران یکی از کشورهای زیباست. ✓

در این تست، کلمه «إِنَّ» حتماً باید ترجمه شود، زیرا یک آیه قرآن است.

کلمات مهم: «إِنَّ»: قطعاً / «يُحِبُّ»: دوست می‌دارد / «الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ»: کسانی که پیکار می‌کنند / «فِي سَبِيلِهِ»: در راهش / «صَفًّا»:

صف در صف / «كَأَنَّهُمْ»: گویی آن‌ها / «بُنْيَانٌ مَرْصُوصٌ»: بنیادی استوار

خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): کلمه «صَفًّا» صف در صف ترجمه نشده است. - و (اضافی است).

گزینه (۲): به‌سان بنیانی استوار باشند (عبارت «كَأَنَّهُمْ بُنْيَانٌ مَرْصُوصٌ» یک جمله مستقل است و نباید به عنوان جزئی از جمله قبلی ترجمه شود. «آن‌ها به‌سان بنیانی استوار هستند».)

گزینه (۳): «إِنَّ» قطعاً ترجمه نشده است. - دوستدار («يُحِبُّ» فعل است، ولی «دوستدار» اسم است). - همچون یک بنا استوار هستند («بُنْيَانٌ مَرْصُوصٌ» یک ترکیب وصفی است؛ پس «مَرْصُوصٌ» استوار» باید به شکل صفت ترجمه شود، ولی در این عبارت به شکل مسند ترجمه شده است.)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَأَنَّهُمْ بُنْيَانٌ مَرْصُوصٌ﴾ الصَّف: ۴

(عربی، زبان قرآن (۳) - تمرین ۲ صفحه ۸ کتاب درسی)

کتاب
درسی

«بعدها نزلت الأمطار الشديدة من السماء في الربيع، صيرت أوراق الأشجار الجميلة على الأغصان، خضرة و نضرة»:

- (۱) بعد از بارش باران‌های شدید از آسمان در بهار، برگ‌های درختان زیبا روی شاخه‌ها سبز و تر و تازه گردیدند!
- (۲) پس از این‌که در بهار باران‌ها از آسمان به شدت باریدند، برگ‌های زیبا روی شاخه‌های درختان سرسبز و تر و تازه شدند!
- (۳) بعد از آن‌که باران‌های شدیدی در بهار از آسمان نازل شد، برگ‌های درختان را روی شاخه‌های زیبا سرسبز و تازه گردانند!
- (۴) پس از آن‌که باران‌های شدید در بهار از آسمان باریدند، برگ‌های زیبای درختان را بر روی شاخه‌ها سرسبز و تر و تازه گردانند!

مشاوره در سؤالات ترجمه تک‌عبارتی بهتره ابتدا گزینه‌ها رو به شکل عمودی با هم مقایسه کنین و بعد از این‌که یک تفاوت بین گزینه‌ها پیدا کردین، به سراغ معادل عربی اون کلمه رفته و رد گزینه کنین. سپس این کار رو با سایر گزینه‌ها ادامه بدید تا زمانی که گزینه صحیح مشخص بشه.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: عربی دهم - درس ۱

«أوراق الأشجار الجميلة» رو بررسی کنی تمومه.

Hint

درسی Box

ترکیب وصفی - اضافی

دو ترکیب زیر را در نظر بگیرید:

● الصديق الذكي ← دوست باهوش (ترکیب وصفی)

● صديقنا ← دوست ما (ترکیب اضافی)

حالا اگر بخواهیم این دو ترکیب را یک‌جا و با همدیگر بیاوریم، چه می‌گوییم؟

در فارسی می‌گوییم «دوست باهوش ما»، یعنی اول صفت و بعد مضاف‌الیه را می‌آوریم، اما در عربی می‌گوییم «صديقنا الذكي»، یعنی اول مضاف‌الیه را می‌آوریم و بعدش صفت را. در این حالت، موصوف و صفت از هم فاصله می‌گیرند. به ترکیب‌هایی مثل «صديقنا الذكي» که در آن به طور هم‌زمان برای یک اسم هم مضاف‌الیه به کار می‌رود و هم صفت، ترکیب وصفی - اضافی می‌گوییم. پس در عربی، بین موصوف و صفت می‌تواند فاصله بیفتد و بینشان مضاف‌الیه قرار بگیرد، اما هیچ‌گاه بین مضاف و مضاف‌الیه در عربی فاصله‌ای نمی‌افتد.

در این تست، ترکیب «أوراق الأشجار الجميلة» یک ترکیب وصفی - اضافی است که در آن، «الأشجار» مضاف‌الیه «أوراق» و «الجميلة» صفت آن است. دقت کنید که اگر «الجميلة» صفت «الأشجار» بود، باید به شکل مجرور (الجميلة) به کار می‌رفت نه منصوب (الجميلة).

کلمات مهم: «بعدها»: پس از آن‌که / «نزلت الأمطار الشديدة»: باران‌های شدید باریدند / «في الربيع»: در بهار / «صيرت»: گردانند / «أوراق الأشجار الجميلة»: برگ‌های زیبای درختان / «على الأغصان»: بر روی شاخه‌ها / «خضرة و نضرة»: سرسبز و تر و تازه خطاهای سایر گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی

- گزینه (۱): بارش «نزلت» فعل ماضی است، ولی «بارش» مصدر و معادل «نُزل» است. - برگ‌های درختان زیبا (با توجه به منصوب‌بودن «الجميلة»، این کلمه صفت «أوراق» است نه «الأشجار»، بنابراین «برگ‌های زیبای درختان» صحیح است. - گردیدند (معادل «صارت» شدند، گردیدند) است نه «صيرت: گردانند».
- گزینه (۲): به شدت «الشديدة» صفت «الأمطار» است، بنابراین باید به شکل صفت ترجمه شود نه فید. در نتیجه «باران‌های شدید» صحیح است. - شاخه‌های درختان (معادل «أغصان الأشجار» است، ولی در این عبارت چنین ترکیبی نداریم). - شدند (معادل «صارت: شدند، گردیدند» است نه «صيرت: گردانند».)
- گزینه (۳): باران‌های شدیدی «الأمطار الشديدة» معرفه است، ولی «باران‌های شدیدی» نکره است. - شاخه‌های زیبا (معادل «الأغصان الجميلة» است، ولی در این عبارت چنین ترکیبی نداریم).

کسر گرفتن انتهای فعل مضارع نشانه مجزوم بودن آن است.

نکته

«المواطنون الْمُتَّقُونَ الَّذِينَ يُحَافِظُونَ عَلَى الْمَرَافِقِ الْعَامَّةِ فِي مَدِينَتِهِمْ وَ يَنْصَحُونَ الْآخَرِينَ بِأَنْ يَتَّقُوا فِي اسْتِهْلَاكِ الْكَهْرَبَاءِ فَهَمَّ يَشْعُرُونَ بِالْمَسْئُولِيَّةِ»:

مشاوره در سؤالات ترجمه تک‌عبارتی بهتره ابتدا گزینه‌ها رو به شکل عمودی با هم مقایسه کنین و بعد از این که یک تفاوت بین گزینه‌ها پیدا کردین، به سراغ معادل عربی اون کلمه رفته و رد گزینه کنین. سپس این کار رو با سایر گزینه‌ها ادامه بدید تا زمانی که گزینه صحیح مشخص بشه.

- ۱) هم‌میهنان با فرهنگی که از تأسیسات عمومی در شهرشان محافظت می‌کنند و دیگران را نصیحت می‌کنند تا در مصرف برق صرفه‌جویی شود، احساس مسئولیت می‌کنند!
- ۲) شهروندان با فرهنگی که از تأسیسات عمومی در شهرشان حفاظت می‌کنند و دیگران را نصیحت می‌کنند که در مصرف برق صرفه‌جویی کنند، احساس مسئولیت می‌کنند!
- ۳) هم‌وطنان با فرهنگی که از اماکن عمومی شهر خود مراقبت می‌کنند و با نصیحت کردن دیگران از آنان می‌خواهند که در مصرف برق صرفه‌جویی کنند، احساس مسئولیت دارند!
- ۴) شهروندانی با فرهنگ‌اند که مراقب تأسیسات عمومی در شهر خود هستند و به دیگران پند می‌دهند که در مصرف برق صرفه‌جویی کنند، زیرا احساس مسئولیت دارند!

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: عربی دهم - درس ۲

حل این تست به کمی دقت نیاز داره. حواست به نحوه ترجمه «المواطنون الْمُتَّقُونَ»، «ينصحون» و «أَنْ يَتَّقُوا» باشه.

کلمات مهم: «المواطنون الْمُتَّقُونَ الَّذِينَ»: شهروندان با فرهنگی که / «يُحَافِظُونَ عَلَى الْمَرَافِقِ الْعَامَّةِ»: از تأسیسات عمومی در شهرشان حفاظت می‌کنند / «ينصحون الْآخَرِينَ»: دیگران را نصیحت می‌کنند / «بِأَنْ يَتَّقُوا»: که صرفه‌جویی کنند / «فِي اسْتِهْلَاكِ الْكَهْرَبَاءِ»: در مصرف برق / «يَشْعُرُونَ بِالْمَسْئُولِيَّةِ»: احساس مسئولیت می‌کنند

خطاهای سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: صرفه‌جویی شود (اولاً «أَنْ يَتَّقُوا» جمع است نه مفرد. ثانياً این فعل معلوم است نه مجهول).
- گزینه ۳: نصیحت کردن («ينصحون» فعل مضارع است، ولی «نصيحت کردن» مصدر است). - از آنان می‌خواهند (اضافی است).
- گزینه ۴: شهروندانی با فرهنگ‌اند که («المواطنون الْمُتَّقُونَ» یک ترکیب وصفی است؛ پس باید «المُتَّقُونَ» به شکل صفت ترجمه شود نه مسند). - زیرا (اضافی است).

«كان المصحح قد وجد في الصفحة التاسعة من هذا الكتاب خمسة أخطاء علمية؛ بعضها يرتبط بالأخطاء الحسابية و الأخرى بالأشكال التي رسمها المؤلف»:

- ۱) ویراستار در صفحه نه این کتاب، پنج اشتباه علمی یافته بود؛ برخی از آن‌ها به خطاهای محاسباتی و بقیه به شکل‌هایی که مؤلف کشیده بود، مربوط می‌شد!
- ۲) در صفحه نهم این کتاب پنج خطای علمی توسط ویراستار پیدا شده است؛ بعضی از آن‌ها خطاهای محاسباتی و بقیه آن‌ها به شکل‌هایی مرتبط بود که مؤلف کشیده بود!
- ۳) ویراستار در صفحه نه این کتاب پنج خطای علمی پیدا کرده بود؛ تعدادی از آن‌ها مربوط به خطاهای ریاضی هستند و بقیه آن‌ها شکل‌هایی بودند که مؤلف کشیده بود!
- ۴) در صفحه نهم این کتاب ویراستار پنج اشتباه علمی پیدا کرده است که بعضی از آن‌ها به خطاهایی که محاسباتی هستند و بقیه به شکل‌هایی که مؤلف کشیده است، ارتباط دارند!

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: عربی دهم - درس ۲

زمان فعل «كان ... قد وجد» چیه؟ «التاسعة» عدد اصلیه یا ترتیبی؟

وقتی «كان» در کنار فعل دیگری در جمله به کار برود، دیگر به معنای «بود» نیست و خودش ترجمه نمی‌شود. در این صورت، «كان» زمان فعل بعد از خودش را تغییر می‌دهد. («كان» زمان فعل بعد از خودش رو عقب می‌کشد!) مثلاً در ساختار «كان + مضارع» فعل «كان» را ترجمه نکرده و فعل مضارع بعدش را به شکل ماضی استمراری ترجمه می‌کنیم. الف) كان + مضارع ← ماضی استمراری (ساختار ماضی استمراری در فارسی ← «می + ماضی ساده» ← می‌رفتم، می‌رفتی، می‌رفت، می‌رفتیم، می‌رفتید، می‌رفتند) مثال کانوا یسمعون ← می‌شنیدند ب) كان + قد + ماضی = كان + ماضی ← ماضی بعید (ساختار ماضی بعید در فارسی ← بن ماضی + ه + بود + شناسه ← رفته بودم، رفته بودی، رفته بود، رفته بودیم، رفته بودید، رفته بودند) مثال كان الطالب سمع = كان الطالب قد سمع ← دانش‌آموز شنیده بود. در این تست، «كان ... قد وجد» یافته بود» معادل ماضی بعید است.

کلمات مهم: «كان ... قد وجد» یافته بود / «المصحح» ویراستار / «في الصفحة التاسعة»: در صفحه نه / «خمس أخطاء علمية»: پنج اشتباه علمی / «يرتبط»: مربوط می‌شد / «الأخطاء الحسابية»: خطاهای محاسباتی / «الأخرى»: بقیه / «بالأشكال التي»: به شکل‌هایی که / «رسمها المؤلف»: مؤلف کشیده بود

خطاهای سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۲): توسط (اضافی است). - پیدا شده است (اولاً «كان ... قد وجد» معادل ماضی بعید است، ولی «پیدا شده است» ماضی نقلی است. ثانیاً «وجد» در این عبارت معلوم است، ولی «پیدا شده است» مجهول است.)
- گزینه ۳): نه «التاسعة: نهم، نهمین» عدد ترتیبی است نه اصلی. - مربوط ... هستند (فعل «يرتبط» مضارع است، ولی به خاطر حضور «كان» در ابتدای جمله آن را به شکل ماضی ترجمه می‌کنیم، ولی «مربوط هستند» مضارع است). - شکل‌هایی بودند («بودند» اضافی است.)
- گزینه ۴): پیدا کرده است («كان ... قد وجد» معادل ماضی بعید است، ولی «پیدا کرده است» ماضی نقلی است). - خطاهایی که محاسباتی هستند («الأخطاء الحسابية» یک ترکیب وصفی است و در ترجمه ترکیب وصفی نباید میان دو کلمه از حرف «که» استفاده کنیم). - ارتباط دارند (فعل «يرتبط» مضارع است، ولی به خاطر حضور «كان» در ابتدای جمله آن را به شکل ماضی ترجمه می‌کنیم، ولی «ارتباط دارند» مضارع است.)

«كان» بر تمامی افعال یک جمله و تا زمانی که آن جمله تمام نشده، تاثیرگذار است.

مشاوره در سؤالات ترجمه تک‌عبارتی بهتره ابتدا گزینه‌ها رو به شکل عمودی با هم مقایسه کنین و بعد از این‌که یک تفاوت بین گزینه‌ها پیدا کردین، به سراغ معادل عربی اون کلمه رفته و رد گزینه کنین. سپس این کار رو با سایر گزینه‌ها ادامه بدید تا زمانی که گزینه صحیح مشخص بشه.

Hint

درس‌Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

«قد يُسمع أن الناس يتمنون مع الحسرة و الندامة: ليت أيام الطفولة ترجع مرة أخرى و لكنهم يُضيعون نفس الأيام التي يعيشون فيها!»:

(۱) گاهی شنیده می‌شود که مردم با حسرت و پشیمانی آرزو می‌کنند: کاش روزهای کودکی بار دیگر برگردد ولی آن‌ها همین روزهایی را که در آن زندگی می‌کنند، تباہ می‌کنند!

(۲) از مردم گاهی شنیده شده است که با حسرت و پشیمانی آرزو می‌کنند: کاش روزهای کودکی دوباره باز می‌گشت ولی آن‌ها خودشان روزهایی را که در آن زندگی می‌کنند، تباہ می‌نمایند!

(۳) گاهی شنیده می‌شود که مردم با افسوس و ندامت آرزو دارند: کاش روزهای کودکی مان بار دیگر بازگردد ولی همان‌ها روزهایی را که در آن زندگی می‌کنند، تباہ می‌کنند!

(۴) شاید شنیده شود که مردم با افسوس و پشیمانی آرزو می‌کنند: کاش روزهای کودکی دوباره برمی‌گشت ولی آنان همین روزهایی را که در آن زندگی می‌کنیم هم تباہ کرده‌اند!

مشاوره در سؤالات ترجمه تک‌عبارتی بهتره ابتدا گزینه‌ها رو به شکل عمودی با هم مقایسه کنین و بعد از این که یک تفاوت بین گزینه‌ها پیدا کردین، به سراغ معادل عربی اون کلمه رفته و رد گزینه کنین. سپس این کار رو با سایر گزینه‌ها ادامه بدید تا زمانی که گزینه صحیح مشخص بشه.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

حواس‌ت به زمان فعل‌های عبارت باشه.

«قد» در ساختار «قد + مضارع» معادل «گاهی» یا «شاید» است.

مثال ییأس ← ناامید می‌شود / قد ییأس ← گاهی ناامید می‌شود / شاید ناامید شود

در این تست، فعل «قد یسمع» به شکل «گاهی شنیده می‌شود» یا «شاید شنیده شود» ترجمه می‌شود.

کلمات مهم: «قد یسمع»: گاهی شنیده می‌شود، شاید شنیده شود / «أن»: که / «یتمنون»: آرزو می‌کنند / «مع الحسرة و الندامة»: با حسرت و پشیمانی / «ليت»: کاش / «أيام الطفولة»: روزهای کودکی / «ترجع»: برگردد / «مرة أخرى»: بار دیگر / «لكنهم»: ولی آن‌ها / «یضیعون»: تباہ می‌کنند / «نفس الأيام التي»: همین روزهایی که / «يعيشون فيها»: در آن زندگی می‌کنند

خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): از مردم («از» اضافی است). - شنیده شده است («قد یسمع» مضارع است، ولی «شنیده شده است» ماضی نقلی است). - باز می‌گشت («ترجع» مضارع است، ولی «باز می‌گشت» ماضی استمراری است). - خودشان (اضافی است). «نفس» در این عبارت به شکل «همین» ترجمه می‌شود.

گزینه (۳): کودکی مان (در «الطفولة» ضمیری وجود ندارد، بنابراین ضمیر «مان» اضافی است).

گزینه (۴): برمی‌گشت (مانند گزینه (۲)) - زندگی می‌کنیم («يعيشون» جمع مذکر غایب است نه متکلم مع‌الغیر). - تباہ کرده‌اند («یضیعون» مضارع است، ولی «تباہ کرده‌اند» ماضی نقلی است).

درسی Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مشاوره برای حل کردن این نوع تست‌ها به تمرین و تکرار زیادی نیاز داریم. پس حتماً قبل از آزمون‌ها برای تمرین کردن این مدل تست‌ها وقت کافی بگذاریم! این تست‌ها کمی وقت‌گیر هستند، ولی غالباً نباید بیشتر از یک دقیقه وقتتون رو بگیرن!

- (۱) لا یُخرج الأطفال و المرضى من بیوتهم عندما یصبح الجوّ مُعْبَرًا: تا وقتی هوا غبارآلود است، بچه‌ها و بیماران نباید از خانه‌هایشان بیرون بیایند!
- (۲) إن تُحبّ الوصول إلى الغایات العالیة فأحسین واجباتك الصّغیرة: اگر دوست داری به هدف‌های بلند برسی، وظایف کوچکت را درست انجام بده!
- (۳) لا ترعّم أنّ الفوز بالعلم یُنقّذک بل الأهمّ منه العمل به: خیال نکن که با دانش رستگار می‌شوی و نجات می‌یابی، بلکه مهم‌تر از آن، عمل کردن به آن است!
- (۴) لا تُکرهوا الآخرين بإطعام المساکین لأنّ قيمة الأعمال بالتّیّات: نباید دیگران را به غذا دادن به درماندگان مجبور کنید، زیرا ارزش کارها به نیت‌ها است!

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

سریعاً ترجمه تمام کلمات رو بررسی کن!

برای ترجمه ساختار «لا + مضارع» به حالت‌های زیر توجه کنید.

مثال	حالت‌های مختلف
لا یذهب: نمی‌رود	اگر «لا» انتهای مضارع را تغییر نداده باشد ← مضارع منفی (غیردستوری) است.
لا تذهبوا: نروید ✓ نباید بروید ✗	اگر فعل مخاطب باشد ← دستوری منفی
لا تذهب: نباید برویم ✓	اگر غایب یا متکلم باشد ← نباید + مضارع التزامی

Hint

درس‌Box

نکته

کسر گرفتن انتهای فعل مضارع نشانه مجزوم بودن آن است!

مثال «لا یُجَزَّب»: فعل نهی ✓ مضارع منفی ✗

«لا یُخرج» در گزینه (۱) فعل نهی است.

تذکر: دقت کنید که در ترجمه نهی مخاطب از «نبايد» استفاده نمی‌کنیم!

مثال «لا ترفع»: بالا نبر ✓ نباید بالا ببری ✗

در گزینه (۴)، ترجمه «لا تُکرهوا» به شکل «نبايد مجبور کنید» اشتباه بوده و «مجبور نکنيد» صحیح است.

کلمات مهم:

- گزینه (۱): «لا یُخرج الأطفال»: بچه‌ها نباید بیرون بیایند / «المرضى»: بیماران / «من بیوتهم»: از خانه‌هایشان / «عندما»: وقتی که / «یصبح»: می‌شود / «الجوّ»: هوا / «مُعْبَرًا»: غبارآلود
- گزینه (۲): «إن تُحبّ الوصول»: اگر دوست داری برسی / «إلى الغایات العالیة»: به هدف‌های بلند / «أحسین»: درست انجام بده / «واجباتك الصّغیرة»: وظایف کوچکت
- گزینه (۳): «لا ترعّم»: خیال نکن / «أنّ»: که / «الفوز بالعلم»: به دست آوردن دانش / «یُنقّذک»: تو را نجات می‌دهد / «بل»: بلکه / «الأهمّ منه»: مهم‌تر از آن / «العمل به»: عمل کردن به آن
- گزینه (۴): «لا تُکرهوا الآخرين»: دیگران را مجبور نکنید / «إطعام المساکین»: به غذا دادن به درماندگان / «لأنّ»: زیرا / «قيمة الأعمال»: ارزش کارها / «بالتّیّات»: به نیت‌ها
- خطاهای سایر گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): تا وقتی («عندما» یعنی «وقتی که») - است («یُصبح» یعنی «می‌شود»)

گزینه (۳): رستگار می‌شوی (اولاً «الفوز به» مصدر است نه فعل. ثانیاً «الفوز» به تنهایی یعنی «رستگاری»، ولی وقتی در کنار حرف «به» می‌آید، به معنی «به دست آوردن» است.) - نجات می‌یابی (اولاً «یُنقّذ» غایب است نه مخاطب. ثانیاً ضمیر «ك» مفعولی است، ولی به شکل «تو را» ترجمه نشده است.)

گزینه (۴): نباید مجبور کنید («لا تُكْرِهُوا: مجبور نکنید» نهی مخاطب است و در نهی مخاطب از لفظ «نبايد» استفاده نمی‌کنیم). ترجمه صحیح گزینه‌ها:

گزینه (۱): وقتی که هوا غبارآلود می‌شود، بچه‌ها و بیماران نباید از خانه‌هایشان بیرون بیایند.

گزینه (۳): خیال نکن که به دست آوردن دانش، تو را نجات می‌دهد؛ بلکه مهم‌تر از آن، عمل کردن به آن است.

گزینه (۴): دیگران را به غذا دادن به درماندگان مجبور نکنید، زیرا ارزش کارها به نیت‌ها است.

- (۱) لا یأس یستطیع أن یدخل فی قلب من توکل علی الله: هیچ یأسی نمی تواند در قلب کسی که به خداوند تکیه کرده است، وارد شود!
- (۲) لعلّ الَّذی یفتخر بالتَّسبِّبِ بأنّ الفخر بالخلق الحسن: امیدوارم کسی که به نژاد افتخار می کند، آگاه شود که افتخار به اخلاق نیکوست!
- (۳) خُذِ الْحَقَّ و إنْ ضَرَّكَ فَإِنَّمَا المؤمن من یتبع الحقَّ: حق را بپذیر اگرچه به زیان باشد، زیرا فقط کسی که از حق پیروی کند، مؤمن است!
- (۴) عندما کنْتُ أستمعُ إلی ذکریات جدّتی کأَنّی أَعِیشُ معها: وقتی به خاطرات مادربزرگم گوش می دادم، گویی من همراه او زندگی می کردم!

مشاوره برای حل کردن این نوع تست ها به تمرین و تکرار زیادی نیاز داریم؛ پس حتماً قبل از آزمون ها برای تمرین کردن این مدل تست ها وقت کافی بگذاریم! این تست ها کمی وقت گیر هستند، ولی غالباً نباید بیشتر از یک دقیقه وقتتان را بگیرن!

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

سریعاً ترجمه تمام کلمات رو بررسی کن!

کلمات مهم:

- گزینه (۱): «لا یأس یستطیع»: هیچ یأسی نمی تواند / «أن یدخل»: [که] وارد شود / «فی قلب من توکل علی الله»: در قلب کسی که به خداوند تکیه کرده است
- گزینه (۲): «لعلّ»: امید است / «الَّذی یفتخر بالتَّسبِّبِ»: کسی که به نژاد افتخار می کند / «بأنّ»: آگاه شود / «الفخر بالخلق الحسن»: افتخار به اخلاق نیکوست
- گزینه (۳): «خُذِ الْحَقَّ»: حق را بپذیر / «و إنْ ضَرَّكَ»: اگرچه به زیان باشد / «فإنّما»: زیرا فقط / «من یتبع الحقَّ»: کسی که از حق پیروی کند
- گزینه (۴): «عندما»: وقتی / «کنْتُ أستمعُ»: گوش می دادم / «إلی ذکریات جدّتی»: به خاطرات مادربزرگم / «کأَنّی»: گویی من / «أَعِیشُ معها»: همراه او زندگی می کردم

خطای این گزینه:

امیدوارم («لَعَلَّ» یعنی «امید است، شاید»، ولی «امیدوارم» فعل مضارع و معادل «أرجو» است). ترجمه صحیح: «امید است کسی که به نژاد افتخار می کند آگاه شود که افتخار به اخلاق نیکوست».

«فروشنده در فروش خانه مردد است ولی خریدار مصمم به خرید آن است»:

- (۱) البائع متردّد في بيع البيت ولكنّ المشتريّ قد عزم على شرائه!
- (۲) البائع يتردّد في بيع بيته ولكنّ المشتري عازم على شراء البيت!
- (۳) المشتري متردّد في شراء البيت ولكنّ البائع عازم على بيعه!
- (۴) البائع متردّد في بيع البيت ولكنّ المشتري عازم على شرائه!

مشاوره در این مدل سؤالات به تفاوت گزینه‌ها مثل بودن یا نبودن ضمیر، جمع یا مفرد بودن کلمات، «ال» داشتن یا نداشتن اسم‌ها و ... خیلی دقت کن!

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

«مردد» و «مصمم» اسم هستند یا فعل؟ معادل عربی «فروشنده» و «خریدار» چی می‌شه؟

کلمات مهم: فروشنده: «البائع» / در فروش خانه: «في بيع البيت» / مردد: «متردّد» / ولی: «ولكنّ» / خریدار: «المشتري» / مصمم به خرید آن: «عازم على شرائه»

خطاهای سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): قد عزم (فعل ماضی و معادل ماضی نقلی و به معنی «تصمیم گرفته است» می‌باشد، ولی «مصمم» اسم است).
- گزینه (۲): يتردّد (فعل مضارع و به معنی «تردید دارد» می‌باشد، ولی «مردد» اسم است). - بيته (به معنی «خانه‌اش» است و ضمیر «ه» اضافی است). - شراء البيت (به معنی «خرید خانه» است نه «خرید آن»).
- گزینه (۳): «المشتري» و «البائع» به جای هم استفاده شده‌اند. - شراء (به معنی «خرید» است نه «فروش»). - بيعه (به معنی «فروش آن» است نه «خرید آن»).

عَيْنُ الْأَبْعَدِ عَنْ مَفْهُومِ الْعِبَارَةِ: «النَّاسُ مَوْتَى وَ أَهْلُ الْعِلْمِ أَحْيَاءُ!»

- (۱) جان شاخه‌ای است میوه آن علم و فضل و رای
(۲) خوش تر شوی به فضل ز لعلی که در زمین است
(۳) مالی که ز تو کس نستاند علم است
(۴) هرگز نمیرد آن که دلش زنده شد به عشق
- در شاخه‌ای نگر که چه خوش رنگ میوه‌هاست
برتر پری به علم ز مرغی که در هواست
حرزی که تو را به حق رساند علم است
ثبت است بر جریده عالم دوام ما

مشاوره سؤالات مفهوم غالباً بدون تغییر از جملات کتاب درسی طرح می‌شن؛ پس باید از قبل بررسی شده باشن و حواست باشه که سؤال چی رو می‌خواد، دورترین یا نزدیک‌ترین؟

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبهم: عربی دوازدهم - درس ۱

به دنبال بیتی بگرد که مفهوم «برتری علم و دانش» رو نداشته باشه.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ترجمه عبارت: «مردم مردگان‌اند و اهل علم زنده‌اند.»

مفهوم عبارت: برتری و حیات‌بخشی علم

توضیح:

گزینه‌های (۱)، (۲) و (۳) همگی به برتری و ارزش علم اشاره می‌کنند، اما گزینه (۴) درباره عشق است، نه علم.

بنابراین گزینه (۴) دورترین معنا را دارد.

فَقَرَّرَ يَعْلَمُ وَ لَا تَطْلُبُ بِهِ بَدَلًا

فَالنَّاسُ مَوْتَى وَ أَهْلُ الْعِلْمِ أَحْيَاءُ

(عربی، زبان قرآن (۳) - متن درس اول صفحه ۲ کتاب درسی)

کتاب
درسی

● اقرأ النَّصَّ التالي ثمَّ أجِبْ عن الأسئلة (٩٠ - ٩٤) بما يُناسب النَّصَّ:

الكهرباء تُعدّ من أهمّ الإكتشافات الّتي غيّرت حياة الإنسان في العصر الحديث. بعد إنتاج المصابيح و استخدام ضوءها تَوَسَّعَ حضور الكهرباء في حياة الإنسان. هي تُستخدَم في المنازل لتشغيل الأجهزة الكهربائية مثل الثَّلاجات و المُكيِّفات و الأنوار و بدون الكهرباء لا يُمكن للمدارس و المستشفيات و المصانع أن تعمل بشكل طبيعيّ. كما أنّ الإنترنت و الحواسيب تعتمد على الكهرباء بشكل كامل. تُؤدّي الكهرباء في توفير الراحة و تسريع الأعمال اليوميّة دوراً مهمّاً. في وسائل النقل أيضاً تلعب الكهرباء دوراً مُتزايداً كما نرى في السيَّارات الكهربائيّة و القطارات الحديثة. الكهرباء ضروريّة أيضاً في الزراعة حيث تُستخدَم لتشغيل الآلات الزراعيّة.

بدون الكهرباء تعود الحياة إلى الوراء و تُصبح أكثر صعوبة. كما أنّ الصِّناعات الجديدة تعتمد على نظمات الطّاقة الكهربائيّة لتنظيم الإنتاج و مراقبة الكيفيّة. لا ننسى أنّ الكهرباء تُستخدَم أيضاً في التدفئة (رَفَع درجة الحرارة) و التبريد. لهذا السبب يَجِبُ علينا الحفاظ على مصادر الطّاقة و تعلّم كيفيّة استخدامها بشكل صحيح. فالكهرباء ليست فقط ضوءاً بل هي حياة و ركن أساسيّ من أركان الحضارة الحديثة.

ترجمه متن:

برق از مهم ترین کشفیاتی به شمار می رود که زندگی انسان را در عصر جدید تغییر داد. پس از تولید لامپ ها و استفاده از نور آن ها، حضور برق در زندگی انسان گسترش یافت. آن (برق) در خانه ها برای به کار انداختن وسایل برقی مانند یخچال ها، کولرها و لامپ ها استفاده می شود و بدون برق، مدارس، بیمارستان ها و کارخانه ها نمی توانند به صورت عادی کار کنند. همان گونه که اینترنت و کامپیوترها به طور کامل به برق وابسته هستند. برق در فراهم کردن آسایش و سرعت بخشیدن به کارهای روزمره نقش مهمی ایفا می کند. در وسایل حمل و نقل نیز برق نقش فزاینده ای بازی می کند، همان طور که در خودروهای برقی و قطارهای مدرن می بینیم. برق در کشاورزی نیز ضروری است، چراکه برای به کار انداختن ماشین های کشاورزی استفاده می شود.

بدون برق، زندگی به عقب برمی گردد و دشوارتر می شود. هم چنین صنایع جدید برای تنظیم تولید و کنترل کیفیت به سیستم های انرژی الکتریکی وابسته هستند. فراموش نکنیم که برق در گرمایش (افزایش دما) و سرمایش نیز استفاده می شود. به همین دلیل باید از منابع انرژی محافظت کرده و نحوه استفاده صحیح از آن ها را یاد بگیریم. پس برق فقط یک نور نیست، بلکه زندگی و یک ستون اصلی از ستون های تمدن نوین است.

عین الصّحیح: ٩٠

- (١) إن لم تُكتشف الكهرباء فلن تقدّر البشر على أن يُعالج كثيرٌ من الأمراض!
- (٢) عندما ينقطع تيار الكهرباء في منطقة تتوقّف الحياة فيها و لا يُمكن القيام بعمل!
- (٣) اعتماد حياة الإنسان المعاصر على الكهرباء من أخطار تُهدّده و علينا أن نجد مفرّاً منه!
- (٤) اكتشاف الكهرباء أدّى إلى ظهور الحضارة الجديدة الّتي تختلف كثيراً عن الحضارات القديمة!

مشاوره در مورد حل سوالات درک متن چند نکته رو در نظر داشته باشین:

(١) سوالات درک متن رو در آخر سوالات عربی جواب بدین.

(٢) متن رو باید با دقت ولی با سرعت بخونین. این کار نیاز به تمرین و تکرار زیاد داره. خوندن نصف و نیمه متن خیلی فایده ای نداره.

(٣) توی متن و گزینه ها به کلماتی که معنای «هیچ، همه، گاهی، اصلاً فقط، همیشه، بعضی، قطعاً، ممکنه و ...» دارن، دقت کنین.

(٤) در سوالات درک مطلب برای تشخیص گزینه صحیح یا خطا عجله نکنین و حتماً همه گزینه ها رو بخونین و سپس بهترین گزینه رو انتخاب کنین.

پاسخ: گزینه ٤

زیرمبست، عربی دوازدهم - درس ١

کلمات مهم: «الكهرباء»: برق / «تُعَدّ»: به شمار می رود / «من أهمّ الإكتشافات الّتي»: از مهم ترین کشفیاتی که / «غیّرت»: تغییر داد / «الحديث»: جدید / «إنتاج المصابيح»: تولید لامپ ها / «تَوَسَّعَ»: گسترش یافت / «تُستخدَم»: استفاده می شود / «تشغيل الأجهزة الكهربائيّة»: به کار انداختن وسایل برقی / «الثَّلاجات و المُكيِّفات»: یخچال ها و کولرها / «المستشفيات و المصانع»: بیمارستان ها و کارخانه ها /

«كما أن»: همان گونه که / «الحواسيب»: کامپیوترها / «تؤدي»: ایفا می کند / «توفير الراحة»: فراهم کردن آسایش / «تلعب»: بازی می کند / «دوراً متزايداً»: نقش فزاینده ای / «نرى»: می بینیم / «لتشغيل الآلات الزراعية»: برای به کار انداختن ماشین های کشاورزی / «تعود»: برمی گردد / «الوراء»: عقب / «أكثر صعوبة»: دشوارتر / «نظامات الطاقة الكهربائية»: سیستم های انرژی الکتریکی / «لا ننسى»: فراموش نکنیم / «التدفئة»: گرمایش / «التبريد»: سرمایش / «مصادر الطاقة»: منابع انرژی / «أركان الحضارة الحديثة»: ستون های تمدن نوین

ترجمه گزیده ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): اگر برق کشف نمی شد، انسان ها نمی توانستند بسیاری از بیماری ها را درمان کنند. ← در متن اشاره شد که برق در بیمارستان ها و تجهیزات پزشکی ضروری است، اما مستقیم نگفت اگر کشف نمی شد، نمی توانستیم بسیاری از بیماری ها را درمان کنیم؛ پس نادرست است.

گزینه (۲): وقتی جریان برق در یک منطقه قطع می شود، زندگی در آن جا متوقف می شود و نمی توان کاری انجام داد. ← متن گفت که بدون برق، زندگی به عقب برمی گردد و سخت تر می شود، ولی نگفت زندگی کاملاً متوقف می شود یا هیچ کاری نمی شود کرد. این گزینه هم اغراق دارد.

گزینه (۳): وابستگی زندگی انسان معاصر به برق از خطرانی است که او را تهدید می کند و باید راه گریزی از آن بیابیم. ← متن هیچ اشاره ای به این که وابستگی به برق «خطر» دارد یا باید از آن «فرار کنیم» نکرده. برعکس، تأکیدش بر ضرورت و اهمیت استفاده درست بود.

گزینه (۴): کشف برق منجر به ظهور تمدن جدیدی شد که بسیار با تمدن های قدیم تفاوت دارد. ← این دقیقاً با محتوای متن هماهنگ است؛ متن گفت که برق نه فقط روشنائی بلکه رکن اصلی تمدن مدرن است و زندگی امروز را از گذشته بسیار متفاوت کرده است.

- (۱) الصناعات اليدوية التي تُنتج بدون استخدام الكهرباء أقلّ كفاءةً من المصنوعات الكهربائية!
- (۲) السيارات الكهربائية و الجوّالات الذّكيّة من أحدث مظاهر استخدام الكهرباء في الحياة!
- (۳) نقدر أن نُقسّم تاريخ حياة البشر إلى قسمين؛ الحياة قبل اكتشاف الكهرباء و الحياة بعده!
- (۴) تعرّف الإنسان على الكهرباء لأوّل مرّة مع استخدام المصابيح المضيئة!

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

ترجمه گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینه (۱): صنایع دستی که بدون استفاده از برق تولید می‌شوند، از مصنوعات برقی کیفیت کم‌تری دارند. ← متن هیچ‌جایی نگفت صنایع دستی یا غیربرقی از نظر کیفیت پایین‌تر هستند؛ فقط اشاره کرد صنایع جدید بر پایه برق کار می‌کنند؛ بنابراین این جمله نادرست است.
- گزینه (۲): خودروهای برقی و تلفن‌های هوشمند از جدیدترین مظاهر استفاده از برق در زندگی هستند. ← متن به خودروهای برقی و وسایل مدرن وابسته به برق اشاره کرد؛ این جمله صحیح است.
- گزینه (۳): می‌توانیم تاریخ زندگی بشر را به دو بخش تقسیم کنیم: زندگی قبل از کشف برق و زندگی بعد از آن. ← متن بر اهمیت برق در زندگی مدرن تأکید داشت و تقسیم تاریخ به قبل و بعد از برق منطقی است؛ جمله صحیح است.
- گزینه (۴): انسان برای اولین بار با استفاده از چراغ‌های روشنایی با برق آشنا شد. ← متن گفت بعد از تولید چراغ‌ها، استفاده از برق گسترده شد؛ پس این جمله صحیح است.

«هي تُستخدَم في المنازل لتشغيل الأجهزة الكهربائية مثل الثَّلاجات و المَكَيِّفات و الأنوار و بدون الكهرباء لا يُمكن للمدارس و المستشفيات و المصانع أن تعمل بشكل طبيعي.» كم جمع تكسير جاء في هذه العبارة؟

(۱) ثلاثة (۲) أربعة (۳) خمسة (۴) ستة

پاسخ: گزینة ۳

زیرمبحث: عربی دهم - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

جمع های مکسر عبارت اند از:

(۱) المنازل ← جمع «المنزل» (۲) الأجهزة ← جمع «الجهاز» (۳) الأنوار ← جمع «النور» (۴) المدارس ← جمع «المدرسة» / (۵) المصانع ← جمع «المصنع»

• عین الخطأ في الإعراب و التحليل الصرفي: (٩٣ - ٩٤)

«لا يُمكنُ - إنتاج - تعتمد - الآلات»:

٩٣

- ١) لا يُمكن: فعل مضارع للثني - للغائب المفرد - مزيد ثلاثي من باب إفعال / فعل و فاعل و الجملة فعلية
- ٢) الآلات: جمع تكسير أو مكسر (مفردة: «آلة») - معرب - معرّف بأل / مضاف إليه و مجرور
- ٣) إنتاج: اسم - مفرد مذکر - مصدر مزيد ثلاثي على وزن «إفعال» - معرب / مضاف إليه و مجرور
- ٤) تعتمد: فعل مضارع - للغائبة - مزيد ثلاثي (مصدره: اعتماد) - لازم - معلوم / فعل مع فاعله خبر أنّ

مشاوره در این مدل تست‌ها
حتماً حتماً دقت کنین که صحیح رو
می‌خواد یا خطا رو!!!

پاسخ: گزینه ٢

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ١

اول موارد سمت راست رو بررسی کن، چون نیاز به بررسی جمله ندارن. بعد اگه سؤال حل نشد، موارد سمت چپ رو بررسی کن!

Hint

خطاهای این گزینه:

پاسخ خیلی تشریحی

جمع تکسیر أو مکسر («الآلات» جمع مؤنث سالم است نه جمع مکسر، زیرا اگر «ات» را از آخر آن برداریم و به جای آن «ة» بگذاریم، به مفرد کلمه یعنی «الآلة» می‌رسیم.)

«تُستخدَم - الکهرباء - تَوَسَّع - غَيَّرَت»:

- ۱) الکهرباء: اسم - مفرد مذکر - معرب - معرّف بآل / مبتدأ و مرفوع و خبره «تُعَدُّ»
- ۲) تُستخدَم: فعل مضارع - للغائب المؤنث - مزید ثلاثی من باب استفعال - مبني للمجهول / فعل فاعله محذوف
- ۳) تَوَسَّع: فعل ماضٍ - للغائب - مزید ثلاثی - مضارع: «تَوَسَّع» - معلوم / فعل و فاعله «حضور»
- ۴) غَيَّرَت: فعل ماضٍ - للغائبة - مزید ثلاثی (مصدره تغییر) - متعَدّ - معلوم / مفعوله «حياة»

مشاوره در این مدل تست‌ها حتماً دقت کنید که صحیح رو می‌خواد یا خطا رو!!!

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

اول موارد سمت راست رو بررسی کن، چون نیاز به بررسی جمله ندارن. بعد اگه سؤال حل نشد، موارد سمت چپ رو بررسی کن!

اسم‌هایی که در انتهای آن‌ها «اء» زائد وجود دارد، مؤنث هستند.

مثال صحراء - زهراء - حمراء - خضرأء - كهزأء

خطاهای این گزینه:

مذکر («الکهرباء» مؤنث است نه مذکر. اگر خوب دقت کنید می‌بینید که فعل «تُعَدُّ» هم به شکل مؤنث برایش به کار رفته است).

Hint

درس‌Box

پاسخ خیلی تشریحی

● عین الجواب الصحیح للأسئلة التالية: (۹۵ - ۱۰۰)

عین الخطأ عن ضبط حركات الحروف:

۹۵

- (۱) أَنْعَمَ اللَّهُ مُنْهَرِغَةً عَلَى الْإِنْسَانِ وَ لَكِنَّهُ لَا يَشْكُرُ رَبَّهُ!
- (۲) فِي الدَّقِيقَةِ الْعِشْرِينَ أَمَرَ الْحَكَمَ بِخُرُوجِ لَاعِبِينَ اثْنَيْنِ!
- (۳) حَضَرَ السِّيَّاحُ فِي قَاعَةِ الْمَطَارِ وَ لَكِنَّ الدَّلِيلَ لَمْ يَحْضُرْ!
- (۴) لَا تَجْتَمِعُ خَصَلَتَانِ فِي مُؤْمِنٍ؛ الْبُخْلُ وَ الْكِبْدُ!

مشاوره در این تست‌ها لازم نیست همه حركاتها بررسی بشن و غالباً با بررسی چند گروه کلمه خاص به پاسخ صحیح می‌رسیم، اما ممکنه گاهی تلفظ کلماتی مثل «الْفُط» که در فارسی به شکل متفاوتی به کار می‌رن هم مورد سؤال قرار بگیره.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: عربی دهم - درس ۲

اول برو سراغ وزن فعل‌ها و مصدرهای مزید و حرکت نون در آخر جمع‌های مذکر سالم و مثنی. بعد به اسم تفضیل‌ها، اسم فاعل‌ها و اسم مفعول‌ها و در نهایت به فعل‌های مجهول دقت کن!

Hint

درس Box

علامت «ین» میان اسم‌های مثنی و جمع مذکر سالم مشترک است، اما حرکت حرف قبل «ی» و هم‌چنین حرکت حرف «ن» در اسم‌های مثنی و جمع مذکر سالم متفاوت است.

مثال «موظفین» = «موظفین» = «موظفین» ← مثنی ← دو کارمند

«موظفین» = «موظفین» ← جمع مذکر سالم ← کارمندان
بنابراین اگر اسمی به «ین» ختم شده باشد و هیچ علامتی را نداشته‌ایم، باید با کمک کلمات دیگر جمله تشخیص دهیم که آن اسم مثنی است یا جمع.

مثال شاهدتُ موظفین في مَنْظَمَتِهِمَا. ← با توجه به مثنی بودن ضمیر «هما» (آن دو) نتیجه می‌گیریم که «موظفین» مثنی است. شاهدتُ موظفین في مَنْظَمَتِهِمْ. ← با توجه به جمع بودن ضمیر «هم» (آنها) نتیجه می‌گیریم که «موظفین» جمع است.

تذکر: اگر آخر اسمی سه حرف «تین» را کنار هم دیدید (مثل «معلمتین») یعنی در واقع «یک اسم مؤنث + ین» داریم؛ پس قطعاً «ین» در این حالت نمی‌تواند نشانه جمع مذکر سالم باشد (نشانه جمع برای مؤنث‌ها «ات» است). در نتیجه قطعاً یک اسم مثنی مؤنث داریم.

مثال الصابرتین ← جمع × مثنی ✓ (الصابرة + ین ← مثنی مؤنث ← دو صبور)

قریتین ← جمع × مثنی ✓ (قرية + ین ← مثنی مؤنث ← دو روستا)

خطاهای این گزینه:

پاسخ خیلی تشریحی

العشرین (اعداد عقود (عشرون، ثلاثون، ...، تسعون) دقیقاً شبیه به جمع‌های مذکر سالم هستند و «ن» آخرشان همواره فتحه دارد، بنابراین «العشرین» صحیح است. - لاعبین (با توجه به عدد «اثْنَيْنِ: دو»، «لاعبین» باید مثنی باشد نه جمع، در نتیجه «لاعبین» صحیح است).

- (۱) يَا رَبِّي الْعَظِيمُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ دَعَاءٍ لَا يُسْمَعُ فَلَا فَائِدَةَ لَهَا!
- (۲) لِي وَالِدٌ مُزَارِعٌ لَهُ مَزْرَعَةٌ كَبِيرَةٌ يَزْرَعُ فِيهِ أَنْوَاعَ الْخَضِرَاوَاتِ!
- (۳) بَعْدَمَا قَرَعْتَ سَاحَةَ الْبَيْتِ وَحُجْرَاتِهِ مِنَ الشَّكَّانِ أَطْفَأْتُ الْمَصَابِيحَ!
- (۴) جَمَعْنَا التَّفَايَاتِ مِنَ الصَّفِّ بَعْدَ انْتِهَاءِ حَصَّةِ تُمَارَسَ فِيهِمَا نَشَاطَاتِ حُرَّةٍ!

مشاوره مطابقت ضمیر با مرجع خودش از نظر جنس و تعداد مبحث کم تکراری در تست های کنکوره، ولی در کنکور ۱۴۰۴ از آن سوالی مطرح شد.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: عربی دهم - درس ۱

Hint

درس Box

بررسی کن هر ضمیری به کدام اسم برمی گردد و بعد چک کن که جنس و تعدادشون با هم یکیه یا نه.

ضمیرها اسم هایی هستند که برای جلوگیری از تکرار یک اسم به کار می روند (همون «من»، تو، او، ها، شما، ایشان» فودمون ضمیرن). ضمیرها دو دسته هستند: (۱) ضمیر منفصل (جدا) (۲) ضمیر متصل (پیوسته) در جدول زیر انواع ضمایر را مرور می کنیم.

ضمیر منفصل	ترجمه	صیغه	ضمیر متصل	ترجمه
هُوَ	او	مفرد مذکر غایب	ـه، ه	او، ـش
هُمَا	آن دو (آن ها)	مثنی مذکر غایب	ـهما	آن دو، ـشان
هُنَّ	آن ها	جمع مذکر غایب	ـهن	آن ها، ـشان
هِيَ	او	مفرد مؤنث غایب	ـها	او، ـش
هُمَا	آن دو (آن ها)	مثنی مؤنث غایب	ـهما	آن دو، ـشان
هُنَّ	آن ها	جمع مؤنث غایب	ـهن	آن ها، ـشان
أَنْتَ	تو	مفرد مذکر مخاطب	ـكَ	تو، ـت
أَنْتَما	شما دو نفر (شما)	مثنی مذکر مخاطب	ـكما	شما دو نفر، ـتان
أَنْتُمْ	شما	جمع مذکر مخاطب	ـکم	شما، ـتان
أَنْتِ	تو	مفرد مؤنث مخاطب	ـكِ	تو، ـت
أَنْتَما	شما دو نفر (شما)	مثنی مؤنث مخاطب	ـكما	شما دو نفر، ـتان
أَنْتُنَّ	شما	جمع مؤنث مخاطب	ـكنَّ	شما، ـتان
أَنَا	من	متکلم وحده	ـي	من، ـم
نَحْنُ	ما	متکلم مع الغیر	ـنا	ما، ـمان

تذکر: ضمایر برای جمع های غیرانسان به صورت مفرد مؤنث به کار می روند.

مثال فتَحْنَا أَبْوَابَ الصُّفُوفِ وَ نَافِذَاتِهَا. (درهای کلاس ها و پنجره های شان را باز کردیم).

ضمیر مفرد مؤنث «ها» برای جمع غیرانسان «الصُّفُوفِ» (کلاس ها) به کار رفته است.

ترجمه و بررسی گزینه ها:

پاسخ خیلی تشریحی

- گزینه (۱): ای پروردگار بزرگم، به تو پناه می برم از دعایی که شنیده نشود، پس هیچ فایده ای برای آن نیست! — ضمیر «ها» در «لها» به «دُعَاء» برمی گردد. «دُعَاء» مذکر است، ولی «ها» مؤنث است و «لَهُ» صحیح است.
- گزینه (۲): پدری کشاورز دارم که مزرعه ای بزرگ دارد که در آن انواع سبزیجات می کارد! — ضمیر «ه» در «فیه» به «مزرعة» برمی گردد. «مزرعة» مؤنث است، ولی «ه» مذکر است و «فیها» صحیح است.
- گزینه (۳): پس از آن که حیاط خانه و اتاق های آن از ساکنان خالی شد، چراغ ها را خاموش کردم! — ضمیر «ه» در «حُجْرَاتِهِ» به «البیت» برمی گردد که هر دو مذکر هستند، در نتیجه صحیح است.
- گزینه (۴): بعد از پایان زنگی که در آن فعالیت های آزاد انجام می دادیم، زباله ها را از کلاس جمع کردیم! — ضمیر «هما» در «فیهما» به «حصّة» برمی گردد. «حصّة» مفرد است، ولی «هما» مثنی است و «فیهما» صحیح است.

(سؤال ۹۶ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت اول)

عَيْنُ الْخَطَا عَنْ الضَّمِيرِ:

- ۱) أَحَبُّ جَارِي لِأَخْلَاقِهِ الْحَسَنَةِ لَهُ بِنْتُ حَسَنَةٍ كَذَلِكَ وَهُوَ شَاكِرٌ لِرَبِّهِ.
- ۲) كُلَّمَا أَصَابَتْكَ مُصِيبَةٌ تَقَبَّلْهَا بِالصَّبْرِ وَالْإِيمَانِ. وَتَحَمَّلْهَا خَيْرٌ لَكَ إِنْ عَرَفْتَهَا.
- ۳) يَنْزِلُ الْعَامِلُ الْقَوِيُّ الْبُضَائِعَ مِنَ السَّيَّارَةِ وَهِيَ كَثِيرَةٌ بَدُونِ صَعُوبَةٍ لِأَنَّهُ شَابٌّ.
- ۴) التَّمَلُّهُ مَخْلُوقَةً صَغِيرَةً وَزَنْهَا قَلِيلٌ وَلَكِنَّهَا تَحْمِلُ شَيْئًا وَزَنْهَا أَكْثَرُ مِنْهَا خَمْسِينَ مَرَّةً.

- (۱) في شارعنا ثلاثون و اثنان بيتاً و لكل بيت ثلاث طبقات!
- (۲) لي بيتان اثنتان في محافظة مازندران، أحدهما كبير جداً!
- (۳) سافرتُ مع خمسة من المحسنين إلى قرية لبناء مدرسة واحدة!
- (۴) شاهدتُ اثنتي عشرة تلميذات مشغولات بالمطالعة في المكتبة!

مشاوره در سال‌های اخیر، از مبحث اعداد و این تیپ تست چندین تست چون دار در کنکور مطرح شده؛ پس نکات مربوط به قواعد اعداد و معدود رو خوب بلد باشین.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: عربی دهم - درس ۲

خواست به جنس و تعداد معدودها و ساختار خود اعداد باشه.

Hint

درس Box

نکات مهم عدد و معدود

(۱) شرایط معدود برای اعداد مختلف:

برای ۱ ← مفرد (کتاب واحد) / برای ۲ ← مثنی (شجرتان اثنان) / برای ۳ تا ۱۰ ← جمع (ثلاثة کُتُب) / برای بقیه اعداد ← مفرد (أحد عشر کوباً)

(۲) اعداد اصلی قبل از معدود به کار می‌روند به جز «واحد: یک» و «اثنان: دو».

مثال پانزده مسابقه ← خمس عشرة مسابقة ✓ مسابقة خمس عشرة ✗

• یک کتاب ← کتاب واحد ✓ واحد کتاب ✗

• دو مسلمان ← مُسلمانان ✓ اثنان مُسلمان ✗ مُسلمین اثنین ✓ اثنین مُسلمین ✗

(۳) اعداد ترتیبی را بعد از معدود خود می‌آوریم.

مثال زنگ سوم ← الحصة الثالثة هفته دوم ← الأسبوع الثاني

(۴) در زبان عربی در اعدادی که حرف «و» در آنها به کار رفته است، ابتدا یکان را می‌آوریم و سپس دهگان را (یعنی مثلاً به پای «مِئول و پنج» می‌گیم «پنج و مِئول» و بعد عربیش می‌کنیم).

مثال شصت و نه ← تسع و ستون ✓ ستون و تسع ✗

نود و شش ← ست و تسعون ✓ تسعون و ست ✗

خطاهای سایر گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): ثلاثون و اثنان (در عربی ابتدا یکان را می‌آوریم سپس دهگان را. در نتیجه «اثنان و ثلاثون: سی و دو» صحیح است).

گزینه (۲): بیتان اثنتان («بیتان: دو خانه» مذکر است نه مؤنث، ولی «اثنتان» مؤنث است و «اثنان» صحیح است).

گزینه (۴): اثنتي عشرة تلميذات (معدود اعداد بزرگ‌تر از ده باید به شکل مفرد باشد، ولی «تلميذات» جمع است و «اثنتي عشرة تلميذة» دوازده دانش‌آموز» صحیح است).

- (۱) عليك أن تكون مجتهداً في اكتساب المهارات لعلك تصل إلى أهدافك!
- (۲) ليت عندي سيارة جميلة أستطيع أن أسافر بها إلى المسافات البعيدة!
- (۳) في كل تجربة دروس ليتنا نتعلم من أخطائنا لنحسن أعمالنا!
- (۴) كأن الحسد أضّر للنفوس من أي مرض فعلينا أن نبتعد عنه!

مشاوره یکی از تیپ تست‌های مهم در مبحث حروف مشبیه بالفعل کاربرد این حروف در جمله‌ست که باید از قبل با کاربردها و کلیدواژه‌های هر یک از این حروف آشنا باشیم.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

بررسی کن ببین در کدام گزینه نه معادل کلمه «کاش» وجود دارد و نه «شاید».

Hint

درس Box

ترجمه، کاربرد و کلیدواژه‌های حروف مشبیه بالفعل

لکن: تکمیل معنای جمله قبلش / رفع ابهام از آن (یکمّل معنی جمله ما قبل، لتکمیل الجملة السابقة/ يرفع الإبهام، يُزيل الإبهام، رفع التوهم)	إنّ: تأکید بر کل جمله اسمیه بعدش / رفع شک (یؤکّد علی الجملة بأجمعها، للتأكيد، يرفع الشك، لإزالة الشك، رفع التردد، وقوعه حتمی)
لیت: بیان آرزوی غیرممکن / ناامیدی / حسرت (تمنّی، يتمنّى، طلب ممكن بعيد، لن يتحقّق، لا يمكن وقوعه/ لا رجاء، لا يرجو، لا أمل، لا يأمل، یأس، الحسرة)	أنّ: ربط دادن و وصل کردن دو جمله (تواصل، يربط الجملتين، لإيجاد صلة، لإيجاد الارتباط، يرتبط)
لعلّ: بیان امیدواری / بیان شک (ترجّی، رجاء، يرجو، له أمل، يدلّ علی الإمكان و تحقّق الفعل/ الشكّ و التردد)	کأنّ: تشبیه / تخمین و گمان / بیان شک (التشبيه، المشابهة/ تخمين، ظنّ/ شكّ و تردید، متردداً)

سؤال از ما عبارتی را می‌خواهد که در آن نه «بیان آرزو» وجود داشته باشد و نه «امیدواری». «التمنّی: آرزو» کلیدواژه مربوط به «لیت» و «الرجاء: امیدواری» کلیدواژه مربوط به «لعلّ» است.
در گزینه (۴)، هیچ‌یک از این دو حرف به کار نرفته است، اما در گزینه (۱) «لعلّ» و در گزینه‌های (۲) و (۳) «لیت» به کار رفته است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

(سؤال ۹۹ کنکور انسانی ۱۴۰۳ - نوبت دوم)

عین ما لا نرجو وقوعه:

- (۱) يُحِبُّ أبوك أنك تُصبح أنت رجلاً صادقاً في المستقبل!
- (۲) لعلّ عزّمك الراسخ سهّل لك الوصول إلى الغاية الأصلية!
- (۳) بعض الطلاب بعد الامتحان يقولون: ليتنا كنّا نسعى أكثر!
- (۴) يُريد كلّ شخص في الدنيا الراحة و لكنّها لا تتحقّق إلا بالصعوبة!

کنکور

عَيْنُ الْخَطَا فِي إِعْرَابِ الْأَسْمِ أَوْ الْخَبَرِ لِلْحُرُوفِ الْمَشَبِّهَةِ بِالْفِعْلِ:

- (۱) كَأَنَّ الْعُلَمَاءَ هُمُ الَّذِينَ يُنِيرُونَ طَرِيقَ الْأُمَّةِ بِالْعِلْمِ وَالْمَعْرِفَةِ!
- (۲) إِنَّ الشُّعُوبَ الْخَرَّةَ مُقَاوِمُونَ أَمَامَ الْأَعْدَاءِ وَ يُوَاصِلُونَ صِرَاعَهُمْ!
- (۳) إِنِّي أَعْتَقِدُ أَنَّ الْكَلِمَاتَ عَيُونََ الْمَعْنَى وَ تُوصِلُنَا إِلَى مَا فِي الْقُلُوبِ!
- (۴) كَيْفَ تَقْدِرُونَ عَلَيَّ أَنْ تَسْمَعُوا الْأَصْوَاتَ مِنْ بَعِيدٍ وَ لَكِنَّا عَاجِزُونَ عَنْهُ!

مشاوره یکی از تیپ تست‌های معروف در مبحث، حروف مشبیه بالفعل، تأثیر قواعد آن‌ها بر جمله و تشخیص اسم و خبر اون‌ها و اعراب هر کدومه. برای این که بتوانیم از پس حل این مدل تست‌ها بر بیاییم، باید بر انواع اعراب و نشانه‌های مختلف اون‌ها مسلط باشیم.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

حواست باشه هر اسمی که آخرش «وَن» داره لزوماً جمع مذکر سالم نیست و ممکنه جمع مکسر باشه.

Hint

درس Box

وقتی حروف مشبیه بالفعل بر سر یک جمله اسمیه (مبتدا + خبر) می‌آیند، علاوه بر تغییرات معنایی که با هم یاد گرفتیم، دو تغییر قواعدی نیز به وجود می‌آورند:

(۱) مبتدا را به اسم حرف مشبیه بالفعل (مثلاً اسم «إِنَّ» یا اسم «لَيْتَ») و خبر را به خبر حرف مشبیه بالفعل (مثلاً خبر «لَعَلَّ» یا خبر «لَكِنَّ») تبدیل می‌کنند.

(۲) اعراب مبتدا را از مرفوع به منصوب تبدیل می‌کنند.

مثال الْبُسْتَانُ جَمِيلٌ (باغ، زیبا است). ← إِنَّ الْبُسْتَانَ جَمِيلٌ (قطعاً باغ، زیبا است).
مبتدا و مرفوع خبر و مرفوع اسم إِنَّ و منصوب خبر إِنَّ و مرفوع

التَّلْمِيزَانِ مُجْتَهِدَانِ (دو دانش‌آموز، تلاشگر هستند). ← كَأَنَّ التَّلْمِيزَيْنِ مُجْتَهِدَانِ (گویی دو دانش‌آموز، تلاشگر هستند).

مبتدا و مرفوع خبر و مرفوع اسم كَأَنَّ و منصوب خبر كَأَنَّ و مرفوع

الشَّائِمُونَ نَادِمُونَ (دشنامگویان، پشیمان هستند). ← أَطَقْتُ أَنْ الشَّائِمِينَ نَادِمُونَ (مطمئنم که دشنام‌گویان، پشیمان هستند).

مبتدا و مرفوع خبر و مرفوع اسم أَنْ و منصوب خبر أَنْ و مرفوع

بررسی گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی

گزینه (۱): «الْعُلَمَاءَ» اسم حرف «كَأَنَّ» و «الَّذِينَ» خبر آن است. «الْعُلَمَاءَ» که علامت اعرابش مشخص نشده و «الَّذِينَ» هم اسم مبني است؛ بنابراین اعراب خود را نشان نمی‌دهد و فتحة آخر آن نشانه اعرابش نیست!

گزینه (۲): «الشُّعُوبَ» اسم «إِنَّ» و «مُقَاوِمُونَ» خبر آن است. «الشُّعُوبَ» که علامت اعرابش مشخص نشده و «مُقَاوِمُونَ» جمع مذکر سالم است و به درستی به صورت مرفوع به «و» آمده است.

گزینه (۳): «الْكَلِمَاتِ» اسم «أَنَّ» و «عَيُونََ» خبر آن است. «عَيُونََ» باید مرفوع باشد، ولی به اشتباه به شکل منصوب نوشته شده است. دقت کنید که «عَيُونََ» جمع مکسر است نه جمع مذکر سالم، در نتیجه علامت اعرابش را در آخرین حرفش نشان می‌دهد و «عَيُونََ» منصوب به فتحة است، در حالی که باید مرفوع باشد و «عَيُونََ» صحیح است.

گزینه (۴): ضمیر «نا» در «لَكِنَّا» اسم «لَكِنَّ» و «عَاجِزُونَ» خبر آن است. «عَاجِزُونَ» جمع مذکر سالم است و به درستی به صورت مرفوع به «و» آمده است.

- (۱) لا تکأثب بینی و بین صدیقی الَّذی قد هاجر إلی «کندا» قبل سنتین!
- (۲) الَّذینَ حصلوا علی تَمَنّیاتهم كانوا قد إختاروا السَّعی لا الرّاحة!
- (۳) لا بلد یوجد فی العالم کبلدنا «إیران» فی تنوّع الآثار التّاریخیة!
- (۴) شخصٌ یواصل محاولته دائماً یفهم أنّه لا عُسَر یبقی أبداً!

مشاوره تشخیص لای نفی جنس از ساده ترین مباحث عربی دوازدهم. برای تشخیص اون حتماً باید بر ویژگی های اسم بعد از اون و ترجمه ش تسلط داشته باشین.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

خواست باشه لای نفی جنس بر سر اسمی میاد که نه «ال» داره نه تنوین و فقط آخرش یه فتحه می گیره.

حرف «لا» در ساختار «لا + اسمی که فقط آخرش یک فتحه (-) دارد (بدون «ال»، بدون تنوین) از نوع نفی جنس است و به شکل «هیچ...ی نیست» ترجمه می شود!

مثال «لا وسیله هنا»: هیچ وسیله ای این جا نیست (وجود ندارد).

در گزینه (۲)، «لا» بر سر یک اسم «ال» دار آمده است؛ بنابراین قطعاً لای نفی جنس نیست.

در گزینه (۲) «لا» بر سر «الرّاحة» آمده است که «ال» دارد، پس قطعاً لای نفی جنس نیست. ضمناً این «لا» به معنی «نه» است نه «هیچ». ترجمه گزینه ها:

گزینه (۱): بین من و دوستم که دو سال پیش به «کانادا» مهاجرت کرده، هیچ مکاتبه ای وجود ندارد.

گزینه (۲): کسانی که به آرزوهایشان رسیدند، تلاش را انتخاب کرده بودند، نه راحتی را.

گزینه (۳): هیچ کشوری در جهان مانند کشور ما «ایران» از نظر تنوع آثار تاریخی وجود ندارد.

گزینه (۴): کسی که همیشه به تلاشش ادامه می دهد، می فهمد که هیچ سختی ای برای همیشه باقی نمی ماند.

Hint

درس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

دانشود رایگان تمام آزمون های آزمایشی

در کانال تلگرام ما :

آزمونها آزمایشی

t.me/Azmoonha_Azmayeshi

سازمان پژوهش و آموزش کشور

سند

گزینه دو
مؤسسه آموزشی فرهنگی

آکا

شرکت تعاونی خدمات آموزشی کارکنان
سازمان سنجش آموزش کشور

زبختار

join us ...

مشاوره توی سؤال اول، می‌خوام بهتون مهم‌ترین نکته در مطالعه درس تاریخ رو گوشزد کنم: ترکیبی‌خوندن! آگه یک نگاهی به سؤالات کنکور بندازین، می‌بینین که اکثر سؤالات ترکیبیه و مهم‌تر از اون، یک نخ تسبیح این نکات ترکیبی رو به هم وصل می‌کنه، یعنی چی؟ یعنی این‌که سؤالات ترکیبی حول محور یک موضوع خاصه که در درس‌ها و پایه‌های مختلف پراکنده شده، پس حین مطالعه، هر جایی به نکته‌ای رسیدین که یادتون اومد جای دیگه هم مطلب دیگه‌ای رو درباره‌اش یاد گرفته بودین، اون‌ها رو کنار هم بخونین. درست مثل تاریخ‌نویسی سنتی و جدید که هم در درس ۱ دهم و هم در درس ۱ دوازدهم بهشون پرداخته شده!

یک استاد رشته تاریخ در دانشگاه با دادن یک کتاب تاریخی به دانشجویانش، از آن‌ها می‌خواهد که تحلیل کنند این اثر با دارابودن چه ویژگی‌هایی در زمره تاریخ‌نویسی جدید قرار می‌گیرد. بر این اساس، چه تعداد از تحلیل‌های ارائه‌شده کاملاً درست هستند؟

- اگر مورخ در اثرش به مدارک و اسناد استناد کرده باشد، حتماً تاریخ‌نگاری نوین است، زیرا اساس این شیوه بر استناد به مدارک معتبر و دوری از داستان‌پردازی است.
- چون مؤلف از یافته‌های علوم و فنون مختلف همچون زبان‌شناسی، باستان‌شناسی، گاه‌شماری، اسطوره‌شناسی و فلسفه هم در اثرش استفاده کرده است، با تاریخ‌نگاری جدید روبه‌رو هستیم.
- می‌توان تأثیر نشر مقالات علمی، ایجاد مراکز تحقیقاتی و گزینش دقیق منابع را در ارتقای روش به کار گرفته شده در این اثر مشاهده کرد، پس این کتاب، پیرو تاریخ‌نگاری جدید نوشته شده است.
- این اثر یک تاریخ‌نگاری جدید است، زیرا تنها به توصیف وقایع جنگ‌های ایران و روسیه اکتفا نکرده است، بلکه تمام اقدامات سیاسی و نظامی فتحعلی‌شاه قاجار را پوشش داده است.

(۲) سه

(۱) چهار

(۴) یک

(۳) دو

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبهمث: ترکیبی؛ تاریخ دهم - درس ۱ / تاریخ دوازدهم - درس ۱

درس‌Box

مروری بر مهم‌ترین ویژگی‌های تاریخ‌نگاری جدید:

بررسی عبارت‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عبارت اول: نادرست؛ برخی از مورخان درباری پیرو تاریخ‌نویسی سنتی نیز به اسناد و مدارک دولتی دسترسی داشته‌اند و می‌توانستند از آن‌ها برای ثبت و نگارش رویدادها استفاده کنند؛ پس نمی‌توان با قطعیت گفت که صرف استناد به مدارک تاریخی، با تاریخ‌نگاری جدید روبه‌رو هستیم. (بخش دوم گزینه درست است.)

اساس تاریخ‌نگاری نوین بر سنجش دقیق منابع، استناد به اسناد و مدارک معتبر و دوری از داستان‌پردازی بود.

عبارت دوم: درست؛ استفاده از نتایج تحقیقات علوم چون باستان‌شناسی، زبان‌شناسی، جغرافیا، جامعه‌شناسی و اسطوره‌شناسی در مطالعه تاریخ، یکی از شیوه‌های کار تاریخ‌نویسان جدید است.

نکته

علاوه بر این‌ها، توی درس ۱ تاریخ دهم، از علوم دیگه‌ای که در تاریخ‌نگاری برید مورد استفاده قرار می‌گیرن، نام بردیم؛ مثل فلسفه، جغرافیا، اقتصاد و گاه‌شماری!

عبارت سوم: نادرست؛ گزینش دقیق منابع از اصول و شیوه کار روش تاریخ‌نویسی جدید است، نه از عوامل ارتقای آن.
عبارت چهارم: نادرست؛ تاریخ‌نویسی سنتی بیشتر بر تاریخ زندگی شاهان و جنگ‌های آنان تمرکز دارد، اما در تاریخ‌نگاری جدید، مورخ علاوه بر توصیف رویدادها، در ابعادی وسیع‌تر، به زمینه‌ها و علت‌های سیاسی، نظامی، اقتصادی و اجتماعی وقایع هم می‌پردازد.

الف) روش تاریخ‌نگاری جدید بر چه اصولی استوار است؟ (ذکر یک مورد کافی است.)

(سؤال ۹ قسمت الف) - امتحان نوایی فرورد ۱۴۰۳

کدام گزینه درست‌ترین مقایسه را از اقدامات و آرای محمدحسن خان اعتمادالسلطنه (۱)، میرزا محمدجعفر خورموجی (۲) و خاوری شیرازی (۳) ارائه داده است؟

الف) نکوهش تملق‌گویی

ب) پرداختن به امیرکبیر

ج) ریاست دارالطباعه همایونی

د) مورخ عصر فتحعلی‌شاه

۱) «ب» مختص به (۲) و «الف» از اشتراکات هر سه است.

۲) «د» از وجوه پیوند (۲) و (۳) و «ج» از ویژگی‌های (۱) است.

۳) «ب» از وجوه پیوند (۱) و (۲) و «ج» از ویژگی‌های (۱) است.

۴) «د» از ویژگی‌های (۳) و «الف» از اشتراکات هر سه است.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۱

درکس Box

اعتمادالسلطنه رئیس دارالطباعه دولتی بود یا دارالترجمه همایونی؟

● در عصر قاجار برخی از تاریخ‌نگاران سنتی، در عین پایبندی به ساختار کلی تاریخ‌نویسی سنتی، بعضی از ویژگی‌های این نوع از تاریخ‌نگاری را نقد کردند.

● یکی از پیشگامان انتقاد به تملق و متکلف‌نویسی خاوری شیرازی مورخ مشهور زمان فتحعلی‌شاه و نویسنده تاریخ ذوالقرنین است. او به حقیقت‌نویسی و مختصرنویسی علاقه نشان داد و تملق‌گویی را نکوهش کرد؛ چنان‌که در این باره نوشته است: «تاریخ‌نگار را هم لازم است راست‌گفتاری پیشه کند. فرشته را دیو نخواند و دیو را فرشته نداند...». البته او خود همه‌جا پایبند به این نظر نبوده است.

● میرزا محمدجعفر خورموجی، از مورخان عصر ناصری و مؤلف کتاب حقایق‌الخبار ناصری که از منتقدان تملق‌گویی بوده، نخستین کسی است که واقعیت قتل امیرکبیر را بازتاب داده است.

● محمدحسن خان اعتمادالسلطنه نیز اگرچه تاریخ‌نویس دربار در عصر ناصری بود، گام‌های بلندی در حوزه تاریخ‌نویسی عصر قاجار برداشت و سعی کرد آثار خود را تا حدودی از پرده‌پوشی‌ها و مداحی‌های رایج مورخان رسمی دور سازد. او در یکی از آثارش به نام صدرالتواریخ، امیرکبیر را ستایش می‌کند.

ابتدا به بررسی مصادیق هر عبارت می‌پردازیم:

الف) هر سه مورخ از منتقدان تملق‌گویی و مدح‌درباری بوده‌اند.

خاوری شیرازی همه‌جا به نظر خود مبنی بر اجتناب از تملق پایبند نبوده است.

ب) میرزا محمدجعفر خورموجی، نخستین کسی است که واقعیت قتل امیرکبیر را بازتاب داده است. محمدحسن خان اعتمادالسلطنه در یکی از آثارش به نام «صدرالتواریخ»، امیرکبیر را ستایش می‌کند.

میرزا محمدجعفر خورموجی مؤلف کتاب حقایق‌الخبار ناصری است.

ج) محمدحسن خان اعتمادالسلطنه در عصر ناصرالدین‌شاه به ریاست دارالترجمه همایونی (نه دارالطباعه دولتی) برگزیده شد.

ترجمه آثار اروپایی از زمان عباس‌میرزا آغاز و در عصر ناصرالدین‌شاه با تأسیس مدرسه دارالفنون، ایجاد دارالطباعه (چاپخانه) دولتی و دارالترجمه همایونی گسترش یافت.

د) خاوری شیرازی مورخ عصر فتحعلی‌شاه قاجار است.

بنابراین فقط گزینه (۴) کامل‌ترین مقایسه را انجام داده است.

۱) چون دارالطباعه (چاپخانه) دولتی و دارالترجمه همایونی کنار هم نیامدن، ممکنه ذهنت گول بخوره و گزینه (۳) رو درست فرض کنی و دیگه گزینه (۴) رو هم بررسی نکنی که به شک بیفتی! برای این‌که توی دام‌های این‌طوری نیفتی، حتماً هر ۴ گزینه رو بررسی کن.

گول‌نخوری

۲) ضمناً به کلیدواژه‌ها هم دقت کن؛ گزینه (۱) هم ممکنه درست به نظر بیاد، اما «ب» مختص به یک نفر نیست و یک ویژگی مشترک بین دو مورخه.

کدام مورد درباره ساختار اجتماعی و اقتصادی مکه (۱)، یثرب (۲) و طائف (۳) در دوره جاهلی درست است؟

(سؤال ۱۰٪ الکتور انسانی ۱۴۰۳ - نوبت دوم)

الف) روابط اقتصادی گسترده

ب) اشتغال به کشاورزی

ج) زیست‌گروه‌ها و قبایل یهودی

د) نبود مرجع سیاسی قدرتمند

۱) «د» از وجوه مشترک ۱، ۲ و ۳ و «ج» از نقاط مشترک ۲ و ۳ است.

۲) «الف» از وجوه پیوند ۱ و ۳ و «ب» از وجوه اشتراک ۲ و ۳ است.

۳) «ج» و «د» از ویژگی‌های ۲ و «الف» از اشتراکات ۱ و ۲ است.

۴) «ج» از اشتراکات ۱ و ۳ و «ب» و «د» از ویژگی‌های ۲ است.

عبارات داده شده ویژگی های منابع مختلف تاریخ نگاری معاصر هستند. موارد کدام گزینه تنها مختص به یک منبع نیست؟

(الف) روایت و متن تولید شده، حاصل یک نقش آفرینی فعال و دوسویه است.

(ب) دربردارنده کلیه مکاتبات حکومتی، فرمان ها و نامه های شخصی است.

(ج) بازتاب دهنده عقاید گروه ها و احزاب سیاسی گوناگون است.

(د) نویسندگان آن محدود به افراد ایرانی نیستند.

- (۱) «الف» - «ج»
- (۲) «ب» - «د»
- (۳) «ج» - «د»
- (۴) «ب» - «الف»

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبعض: تاریخ دوازدهم - درس ۱

کلاس Box

نشریات قدیمی منبع پژوهشی ارزشمندی در مطالعات تاریخ معاصر محسوب می شوند. بسیاری از احزاب و گروه های سیاسی، اجتماعی و مذهبی نشریات مخصوص به خود را منتشر کرده اند.

اسناد حاوی اطلاعات بسیار ارزشمند و منحصربه فرد درباره مسائل و موضوع های سیاسی، اداری، اقتصادی (مالی، ملکی و معاملات) و فرهنگی، دیدگاه و عملکرد افراد، شخصیت ها، احزاب و گروه های سیاسی، اجتماعی و مذهبی است. (درستی «ج»)

در دوره قاجار چند تن از اروپاییان که اغلب مدتی را در ایران به سر برده بودند، کتاب هایی درباره تاریخ ایران نوشتند که جزء منابع آن دوره به شمار می روند.

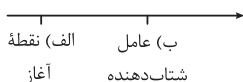
عده ای از سفرا، مأموران، بازرگانان و جهانگردان خارجی هم خاطرات سفر خود به ایران را در قالب سفرنامه نوشته و منتشر کرده اند. (درستی «د»)

بررسی عبارت های نادرست:

(الف) در تاریخ شفاهی، به دلیل حضور مصاحبه گر و طرح پرسش های آگاهانه، نقش آفرینی دوسویه است و روایت و متن تولید شده، حاصل گفت و گوی مصاحبه گر با مصاحبه شونده است.

(ب) اسناد تاریخی از مهم ترین منابع پژوهش تاریخی به شمار می آیند و شامل کلیه مکاتبات حکومتی، فرمان ها، معاهدات سیاسی، نامه های شخصی و اداری، اسناد مالی و قضایی، گزارش های اقتصادی، فرهنگی، نظامی و حقوقی می شوند.

کدام گزینه دو رویداد «ترجمه آثار اروپایی به فارسی» (۱) و «انتشار روزنامه در ایران» (۲) را با توجه به نمودار خط زمان زیر به درستی بیان می‌کند؟

(۱) روی نقطه «الف» مربوط به عهد عباس میرزا است که مقدم بر جنگ‌های ایران و روس اتفاق افتاده است.

(۲) روی نقطه «ب» به انقلاب مشروطه اشاره دارد و این نشریات به همراه تراجم در زمره کتاب‌های تاریخی قرار دارند.

(۳) (۱) روی نقطه «ب» به تأسیس دارالفنون اشاره دارد و نوشته‌های تاریخی بخش زیادی از آثار ترجمه‌شده را تشکیل می‌دهند.

(۴) (۲) روی نقطه «الف» به دست میرزا صالح شیرازی رقم خورد که مؤخر از فوت میرزا فتحعلی‌خان آخوندزاده است.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ابتدا رویدادهای صورت سؤال را مرور می‌کنیم:

جنگ‌های ایران و روسیه در دوران پادشاهی فتحعلی‌شاه قاجار توجه زمامداران و نخبگان ایران را به دنیای غرب جلب کرد. آنان با مقایسه وضعیت ایران و غرب، در جست‌وجوی درک علل پیشرفت جوامع غربی و عقب‌ماندگی ایران برآمدند. در نتیجه چنین کنجکاوی‌هایی بود که ذیل برنامه‌های اصلاحی عباس میرزا (ولیعهد فتحعلی‌شاه) ترجمه آثار اروپایی به تدریج آغاز شد و سپس در عصر ناصرالدین‌شاه با تأسیس مدرسه دارالفنون و ایجاد دارالطباعه (چاپخانه) دولتی و دارالترجمه همایونی گسترش یافت. اولین روزنامه ایران توسط میرزا صالح شیرازی (یکی از دانشجویان اعزامی به انگلستان) در تهران به چاپ رسید. (۱۲۵۳ ق. پس از پیروزی انقلاب مشروطه، نشریات رشد سریعی پیدا کردند.

نشریات شامل دو گروه عمده روزنامه‌ها و مجلات می‌شوند.

بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱): درست - نادرست؛ ترجمه آثار اروپایی به فارسی پس از (مؤخر از) جنگ‌های ایران و روس است.

جنگ‌های ایران و روس در زمان فتحعلی‌شاه قاجار رخ داد.

گزینه (۲): درست - نادرست؛ نشریات و کتاب‌های تاریخی، دو گونه متفاوت از منابع تاریخی عصر به شمار می‌روند.

کتاب‌ها به عنوان یکی از گونه‌های تاریخ‌نگاری عصر معاصر شامل انواع کتاب‌های تاریخی، ادبی، خاطرات، سفرنامه‌ها و زندگی‌نامه‌ها (تراجم) می‌شوند.

گزینه (۳): درست - درست

در دوره ریاست محمدحسن‌خان اعتمادالسلطنه بر دارالترجمه همایونی، آثار فراوانی به فارسی ترجمه شد. نوشته‌های تاریخی، بخش قابل توجهی از نخستین آثار ترجمه‌شده از زبان‌های اروپایی به زبان فارسی را تشکیل می‌دادند و ترجمه آن‌ها تأثیر بسزایی در آشنایی نویسندگان و مورخان ایرانی با بینش و روش مورخان اروپایی داشت.

گزینه (۴): درست - نادرست؛ میرزا فتحعلی‌خان آخوندزاده از سال‌های ۱۲۲۸ تا ۱۲۹۵ ق. می‌زیسته و اولین روزنامه ایران را میرزا صالح شیرازی در سال ۱۲۵۳ ق. منتشر کرده است.

کدام گزینه دربارهٔ مؤسسات پژوهشی تاریخ شفاهی درست است؟

- ۱) فرایند جمع‌آوری اطلاعات در آن‌ها، فرایندی زمان‌گیر است که ممکن است به چندین جلسه تقسیم شود.
- ۲) اطلاعات جمع‌آوری‌شده در این مؤسسات مربوط به افرادی است که صاحب مقام بوده‌اند و کارهای مهمی بر عهده داشته‌اند.
- ۳) در عهد قاجار با سفرهای ناصرالدین‌شاه و مظفرالدین‌شاه به اروپا و تأثیرپذیری از مراکز اروپایی در ایران گسترش یافتند.
- ۴) با توجه به اهمیت آن‌ها در پژوهش‌های تاریخی، در بسیاری از کشورها برای نگهداری، مرمت و طبقه‌بندی آثار تاریخی به وجود آمده‌اند.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۱

ویژگی‌های مؤسسات پژوهشی تاریخ شفاهی:

- در مؤسسات تاریخ شفاهی، متخصصان از طریق گفت‌وگوی آگاهانه و هدایت‌شده، اقدام به جمع‌آوری اطلاعات می‌کنند.
- جلسات مصاحبه ممکن است چندین جلسه به طول بینجامد.
- جلسات مصاحبه به صورت صوتی یا تصویری ضبط می‌شوند.
- اطلاعات جمع‌آوری‌شده به دقت اعتبارسنجی شده و به صورت مکتوب یا غیرمکتوب منتشر می‌شود.

درستی گزینه (۱) که از درس باکس بالا مشفمه.

بررسی گزینه‌های نادرست:

- گزینه (۲): تاریخ شفاهی می‌تواند دربردارندهٔ اطلاعات مردم عادی از هر طبقهٔ اجتماعی نیز باشد.
- گزینه (۳): مربوط به سفرنامه‌نویسی است.
- گزینه (۴): مربوط به آرشیو است.

کزنس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام گزینه عبارت زیر را به درستی کامل می‌کند؟

«تاریخ شفاهی خاطرات»

- (۱) برخلاف - تمرکز اصلی خود را بر موضوعات مورد علاقهٔ راوی و زندگی اطرافیان وی می‌گذارد
- (۲) مانند - به سراغ ثبت و ضبط روایت‌های مردم عادی می‌رود
- (۳) برخلاف - به عنوان یک روش و نه منبع پژوهشی در تاریخ مورد استفاده قرار می‌گیرد
- (۴) مانند - به دلیل این‌که فراتر از تاریخ‌نگاری صرف است، موجب تنوع و گسترده‌شدن آگاهی‌های تاریخی می‌شود

مشاوره مبحث تاریخ شفاهی، جزء تغییرات درسی کتاب تاریخ ۱۴۰۴ هست و توی نسخهٔ سال‌های قبلی نبوده، پس احتمال این‌که این مطلب جدید جزء یکی از سؤالات مستقل یا ترکیبی کنکور آینده (و نیز امتحان نهایی) باشه، خیلی زیاده! برای همین توی این آزمون هم دوتا سؤال مستقل ازش دادیم تا تسلط بیشتری نسبت بهش پیدا کنین. بهتره از همین الان شباهت‌ها و تفاوت‌های تاریخ شفاهی با سایر منابع تاریخ معاصر مخصوصاً خاطرات رو به شکل مقایسه‌ای یادگیرین.

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۱

در دورهٔ معاصر عدهٔ زیادی از شخصیت‌های سیاسی، نظامی، اقتصادی و فرهنگی و یا مردم عادی اقدام به نگارش خاطرات خویش کردند.

البته به طور کلی، معمولاً خاطرات را کسانی نوشته‌اند که صاحب مقام بوده و کارهای مهمی بر عهده داشته‌اند.

تاریخ شفاهی می‌تواند دربردارندهٔ اطلاعات مردم عادی از هر طبقهٔ اجتماعی باشد.

بررسی گزینه‌های نادرست:

گزینهٔ (۱): خاطرات تنها موضوعات مورد علاقهٔ نگارنده و افرادی که در اطراف وی بوده‌اند را مورد توجه قرار می‌دهند، اما متخصصان تاریخ شفاهی مسائل مربوط به زندگی، کار، فرهنگ، دادوستد، آداب و رسوم و به طور کلی همهٔ موضوعات و مسائل را پوشش می‌دهند. گزینهٔ (۳): به دلیل حضور مصاحبه‌گر و طرح پرسش‌های آگاهانه، نقش‌آفرینی در تاریخ شفاهی دوسویه است و متن تولیدشده، حاصل گفت‌وگوی مصاحبه‌گر و مصاحبه‌شونده است. به همین دلیل، اطلاعات تولیدشده در تاریخ شفاهی، یک منبع تاریخی و فراتر از خاطره‌نگاری است.

گزینهٔ (۴): خاطرات در زمرهٔ کتاب‌ها از گونهٔ منابع تاریخی معاصر قرار دارند. تاریخ شفاهی (برخلاف خاطرات) به دلیل پوشش همهٔ موضوعات و مسائل مربوط به کار و زندگی، موجب گسترده‌شدن آگاهی‌های تاریخی شده و امکانی را فراهم می‌آورد که انسان‌های بیشتری در تحقیقات شرکت کنند.

متن حاصل همکاری مصاحبه‌گر و مصاحبه‌شونده (علت): تاریخ شفاهی یک منبع تاریخی است. (معلول).

پوشش‌دادن همهٔ مسائل (علت): تاریخ شفاهی موجب گسترده‌شدن آگاهی‌های تاریخی شده و امکانی را فراهم می‌آورد که انسان‌های بیشتری در تحقیقات شرکت کنند (معلول).

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گول نخوری ✗

متن زیر مقدمهٔ یک مقاله است که توسط یک مورخ نوشته شده است. با توجه به جملات تفکیک شده، مشخص کنید هر قسمت به کدام یک از موارد تعریف لغوی تاریخ، هدف تاریخ یا مفهوم علم تاریخ اشاره دارد؟

«در سال ۱۷۸۹م، شعله‌های خشم مردم فرانسه، به آتشی فراگیر بدل شد و با حمله به زندان باستیل و آزادی زندانیان در قالب انقلابی مردمی، بنیادهای سیاسی و اجتماعی کشور لرزید (الف). شکاف طبقاتی، ظلم اشراف و کلیسا و نظام اقتصادی نابرابر از دلایل مهم این انقلاب بود (ب). برای درک و آگاهی بیشتر از این رویداد سرنوشت‌ساز، کافیست نگاهی به آثار نویسندگانی چون ویکتور هوگو انداخت؛ آن‌جا که در رمان‌هایی چون بینوایان، تصویر روشنی از شکاف‌های طبقاتی و رنج طبقات فرودست ترسیم می‌شود (ج).»

۱) «الف» تاریخ را به عنوان مجموعه‌ای از حوادث بیان می‌کند، «ب» به تعریف علمی تاریخ اشاره دارد و «ج» هدف علم تاریخ را نشان می‌دهد.

۲) «الف» تاریخ را از نظر زمانی بیان می‌کند، «ب» به تعریف علمی تاریخ اشاره دارد و «ج» هدف علم تاریخ را نشان می‌دهد.

۳) «الف» به تعریف علمی تاریخ اشاره می‌کند، «ب» هدف علم تاریخ را بیان می‌کند و «ج» تاریخ را به عنوان بیان‌کنندهٔ حوادث معرفی می‌نماید.

۴) «الف» به هدف علم تاریخ اشاره می‌کند، «ب» به تعریف علمی تاریخ اشاره دارد و «ج» تاریخ را از لحاظ بیان‌کنندهٔ حوادث توضیح می‌دهد.

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: تاریخ دهم - درس ۱

کرتی Box

- ۱) مجموعه حوادث و رویدادهایی که فرد یا جامعه از سر گذرانده است، مثل تاریخ ایران باستان.
 - ۲) علم و روش علمی که به وسیلهٔ آن رویدادهای گذشته براساس شواهد و مدارک مطالعه و تحلیل می‌شود، مثل تاریخ روابط اقتصادی ایران و هند در عهد اشکانیان.
 - ۳) تعیین روز، ماه و سال، مثل تقویم سالانه.
- معانی واژهٔ تاریخ
- **تعریف علم تاریخ:** علمی است که به مطالعهٔ جنبه‌های مختلف زندگی انسان‌ها و جامعه‌ها در گذشته می‌پردازد و علل و نتایج افکار و اعمال پیشینیان را بررسی و تحلیل می‌کند.
 - **هدف علم تاریخ:** آگاهی از زندگی اجتماعی در گذشته است و شامل تمام جنبه‌های فکری، مذهبی، سیاسی، نظامی، اقتصادی، علمی، حقوقی و هنری می‌شود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عبارت «الف» سیر یک اتفاق یعنی انقلاب کبیر فرانسه را توضیح می‌دهد. اگرچه عدد ۱۷۸۹ در متن به چشم می‌خورد، نباید فکر کرد که تعریف تاریخ صرفاً به زمان و تاریخ وقوع رویداد مربوط است؛ بلکه این قسمت مجموعه‌ای از حوادث منتهی به انقلاب، مثل خشم مردم، قیام و حمله به زندان و نهایت انقلاب را بیان می‌کند و در واقع روند و دنباله‌ای از اتفاقات را نشان می‌دهد. عبارت «ب» به تعریف علمی تاریخ اشاره دارد؛ یعنی تاریخی که به مطالعهٔ جنبه‌های مختلف زندگی انسان‌ها و جوامع گذشته می‌پردازد و علل و نتایج افکار و اعمال پیشینیان را بررسی و تحلیل می‌کند. در این قسمت به دلایل و علل وقوع انقلاب پرداخته شده است. عبارت «ج» هم به هدف علم تاریخ اشاره دارد؛ هدفی که آگاهی از زندگی اجتماعی گذشته را در بر می‌گیرد، شامل همهٔ جنبه‌های فکری، مذهبی، سیاسی، نظامی، اقتصادی، علمی، حقوقی و هنری. برای فهم بهتر این دورهٔ تاریخی، باید از منابع ادبی مثل آثار ویکتور هوگو استفاده کرد تا منشأ این رویداد را بهتر شناخت و درک کرد.

کدام گزینه با ویژگی‌های یک موضوع پژوهش تاریخی در تضاد است؟

- (۱) حرفی تازه بزند.
- (۲) نظر جدیدی ارائه دهد.
- (۳) با اندک منابع و اطلاعات قابل انجام باشد.
- (۴) مفید واقع شود.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: تاریخ دهم - درس ۱

کرتس Box

ملاک‌های لازم در مرحله انتخاب موضوع از مراحل پژوهش‌های تاریخی:

- موضوع تحقیق باید تازه و غیرتکراری باشد.
- نظر جدیدی ارائه دهد.
- موضوع تحقیق باید دارای اثر و فایده باشد.
- دارای منابع و اطلاعات کافی باشد.

در انتخاب موضوع پژوهش لازم است به برخی معیارها توجه شود، از جمله آن‌که محقق باید موضوعی را برگزیند که دارای منابع و اطلاعات کافی باشد، نه این‌که با اندک منابع قابل انجام باشد.

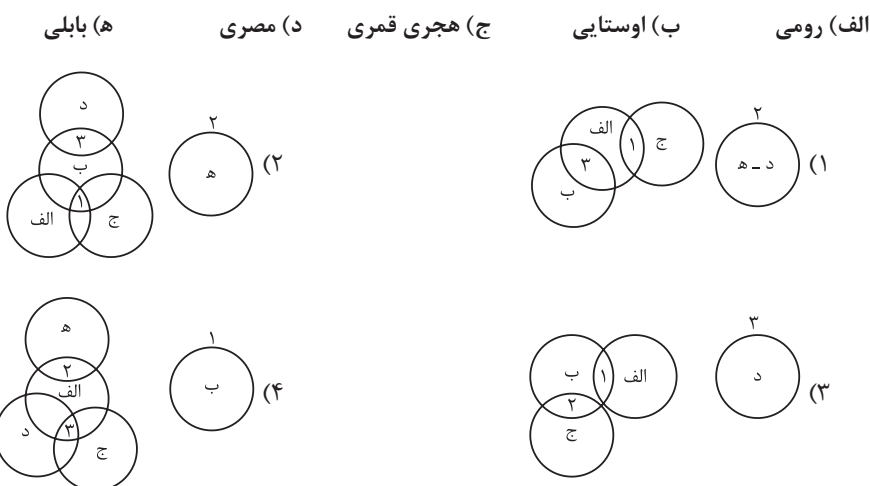
پاسخ خیلی تشریحی ✓

هر یک از عبارات زیر به ویژگی‌های گاه‌شماری‌های مختلف اشاره دارد. با تطبیق آن‌ها، کدام شکل ارتباط درستی را نشان می‌دهد؟

(۱) مبدأ این گاه‌شماری اتفاقی حول محور یک شخص بود.

(۲) سال سوم در این گاه‌شماری ۱۳ ماهه بود.

(۳) ماه دوازدهم در این گاه‌شماری ۳۵ روزه بود.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبدا: تاریخ دهم - درس ۲

دکتر Box

گاه‌شماری اوستایی	گاه‌شماری مصریان	گاه‌شماری بابلی
خورشیدی - قمری بود.	خورشیدی - قمری بود.	خورشیدی - قمری بود.
سال به ۱۲ ماه قمری ۳۰ یا ۲۹ روزه تقسیم می‌شد.	در هر دو، سال به ۱۲ ماه ۳۰ روزه تقسیم می‌شد.	سال به ۱۲ ماه قمری ۳۰ یا ۲۹ روزه تقسیم می‌شد.
پنج روز اضافی به آخر ماه دوازدهم اضافه می‌شد.	پنج روز اضافی به آخر ماه دوازدهم اضافه می‌شد.	—
سال قمری: ۳۵۴ شبانه‌روز سال خورشیدی: ۳۶۵ و یک‌چهارم شبانه‌روز	سال: ۳۶۵ و یک‌چهارم شبانه‌روز	سال قمری: ۳۵۴ شبانه‌روز سال خورشیدی: ۳۶۵ و یک‌چهارم شبانه‌روز
رفع اختلاف سال قمری با خورشیدی: هر سه سال یک ماه به سال می‌افزودند.	محاسبه یک‌چهارم شبانه‌روز اضافی: افزودن یک روز به سال در هر چهار سال: کبیسه گرفتن	رفع اختلاف سال قمری با خورشیدی: هر سه سال یک ماه به سال می‌افزودند.
رایج در بین‌النهرین، قلمرو هخامنشیان و دوره اشکانیان	گاه‌شماری رومی براساس آن اصلاح شد.	در دوره اشکانیان و ساسانیان رواج داشت.

بررسی موارد:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عبارت ۱: از ویژگی‌های مشترک گاه‌شماری‌های رومی، اوستایی و هجری قمری است.

مبدأ گاه‌شماری رومی در سال ۵۲۵ م. میلاد حضرت مسیح شد.

مبدأ گاه‌شماری اسلامی، هجرت پیامبر از مکه به مدینه است.

مبدأ گاه‌شماری اوستایی به تخت نشستن هر پادشاه بود.

عبارت ۲: از ویژگی‌های گاه‌شماری بابلی است.

در گاه‌شماری بابلی، سال به ۱۲ ماه قمری ۳۰ یا ۲۹ روزه تقسیم می‌شد. از آن‌جا که سال قمری ۳۵۴ شبانه‌روز و سال خورشیدی ۳۶۵ و یک‌چهارم شبانه‌روز است، برای رفع این اختلاف، هر سه سال، یک ماه به سال می‌افزودند (۱۳ ماه). عبارت ۳: از اشتراکات گاه‌شماری‌های مصری و اوستایی است.

در گاه‌شماری مصری، سال به ۱۲ ماه ۳۰ روزه تقسیم می‌شد و پنج روز اضافی، به آخر ماه دوازدهم افزوده می‌شد.

در گاه‌شماری اوستایی، سال به ۱۲ ماه خورشیدی ۳۰ روزه تقسیم می‌شد، سپس پنج روز اضافی را به نام «اندرگاه» (پنجه) به آخر ماه دوازدهم می‌افزودند.

هر یک از موارد زیر به ترتیب مربوط به کدام مراحل از کار باستان‌شناس است؟

(۱) نیازمند تجربه و هوشیاری زیاد

(۲) تطبیق بناهای باستانی تمدن‌ها

(۳) استفاده از سامانه اطلاعات جغرافیایی

(۴) رجوع به کتاب‌های تاریخی

(۱) شناسایی و کشف: (۱ و ۳) / حفاری: (۳) / استخراج و تنظیم اطلاعات: (۲)

(۲) شناسایی و کشف: (۳) / حفاری: (۱ و ۲) / استخراج و تنظیم اطلاعات: (۴)

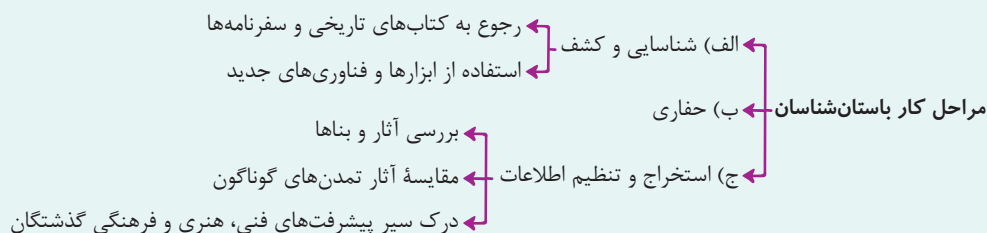
(۳) شناسایی و کشف: (۳ و ۴) / حفاری: (۱) / استخراج و تنظیم اطلاعات: (۲)

(۴) شناسایی و کشف: (۴) / حفاری: (۲ و ۳) / استخراج و تنظیم اطلاعات: (۱)

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: تاریخ دهم - درس ۳

کارت Box

● مرحله اول: شناسایی و کشف

✓ پاسخ خیلی تشریحی

رجوع به کتب تاریخی و استفاده از ابزارها و فناوری‌های جدید و پیشرفته‌ای مانند پهپادها، رادارها، عکس‌های هوایی، تصاویر ماهواره‌ای، روش‌های الکترومغناطیسی و سامانه اطلاعات جغرافیایی که قابلیت زیادی در نقشه‌برداری، کشف و بازسازی دقیق محوطه و آثار باستانی دارند. (عبارت‌های ۳ و ۴)

● مرحله دوم: حفاری

یکی از مراحل حساس کار باستان‌شناسان و نیازمند دانش، تجربه و دقت فراوان است. (عبارت ۱)

● مرحله سوم: استخراج و تنظیم اطلاعات

از طریق مقایسه آثار و بناهای باستانی سرزمین‌ها و تمدن‌های گوناگون، روابط جوامع گذشته و تأثیرات فرهنگی و اقتصادی آن‌ها بر یکدیگر را توضیح می‌دهند. (عبارت ۲)

هر یک از عبارت‌های زیر در توصیف کدام یک از اقوام و تمدن‌های باستانی بیان شده است؟

الف) حکومتی مبتنی بر قدرت و اختیارات فراوان پادشاه و اطاعت کامل حاکمان ولایات از او بود.

ب) پس از مرگ فرمانروا، هر یک از اعضای خانواده او، حتی همسرش، می‌توانست جانشین او شود.

ج) فرماندهان نظامی قدرت سیاسی را از کاهنان گرفتند و حکومت را در خانواده خود موروثی کردند.

د) در مرکز بین‌النهرین می‌زیستند و اقوامی با اندیشه، آداب و رسوم و هنرهای گوناگون را تحت امپراتوری خود متحد کردند.

۱) بابل قدیم - سومری‌ها - بین‌النهرین - اکدی‌ها

۲) اموری‌ها - مصر - سومری‌ها - اکدی‌ها

۳) بابل قدیم - مصر - بین‌النهرین - اموری‌ها

۴) اموری‌ها - سومری‌ها - سومری‌ها - اموری‌ها

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: تاریخ دهم - درس ۴

کوتاه Box

مصر باستان	بین‌النهرین		
	بابل	اکد	سومر
به سه دوره قدیم، میانه و جدید تقسیم شد.	حدود ۱۹۰۰ ق. م. قدرت گرفتند.	در مرکز بین‌النهرین بودند.	جنوب بین‌النهرین
فرعون‌ها در دوره قدیم در اوج قدرت قرار داشتند.	قوم اموری نام داشتند.	حدود ۲۴۰۰ ق. م. قدرت گرفتند.	اولین شهرها در این منطقه به وجود آمده‌اند.
اداره امور بر عهده کارگزار کل کشور بود.	خدایان متعددی را می‌پرستیدند.	سارگن امپراتوری بزرگی از دریای مدیترانه تا کوه‌های زاگرس تشکیل داد.	دولت - شهر بودند.
در دوره‌ای، یکتاپرستی رواج یافت.	مشهورترین فرمانروایشان حمورابی بود.		خدایان متعددی را می‌پرستیدند.
اساس زندگی مبتنی بر کشاورزی بود.	قدرت حمورابی مبتنی بر اختیارات فراوان فرمانروا بود.		در ابتدا کاهنان قدرت سیاسی و دینی داشتند.
مبدع خط‌های هیروگلیف و دموتیک بودند.	حمورابی سند قانون‌گذاری ایجاد کرد.	مردم و اقوام با آداب و رسوم مختلف متحد شدند.	صنعتگران سومری در ساخت ابزارهای مفرغین مهارت داشتند.
مبدع کاغذ پاپیروس بودند.	پایتخت اموری‌ها، بابل، شهرت بسیار داشت.		مخترع خط بودند.
بناهای باستانی شهری دارند.			

بررسی عبارت‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) سلسله بابل قدیم از قوم اموری‌ها (از اقوام بین‌النهرین)

ب) مصر باستان

ج) اقوام سومری (از اقوام بین‌النهرین)

د) اقوام اکدی (از اقوام بین‌النهرین)

هریک از عبارات زیر، به ترتیب در توصیف کدام یک از اقوام، تمدن‌ها یا ساکنان محوطه‌های باستانی است؟

(سوال ۱۰۲ کنکور انسانی ۱۴۰۳ - نوبت اول)

- الف) مس و طلا را از معادن دوردست استخراج می‌کردند.
 ب) برای به دست آوردن منابع طبیعی و معدنی، اقدام به لشکرکشی می‌کردند.
 ج) برای به دست آوردن فلزات و سنگ‌های قیمتی، به غرب ایران حمله می‌کردند.
 د) در حدود ۶۰۰۰ سال پیش به مهارت ذوب و قالب‌گیری مس رسیده بودند.
- ۱) رومی‌ها - بابلی‌ها - سومری‌ها - ساکنان شهاداد در کرمان
 ۲) مصری‌ها - رومی‌ها - اکدی‌ها - ساکنان تپهٔ یحیی در کرمان
 ۳) رومی‌ها - مصری‌ها - آشوری‌ها - ساکنان تل ابلیس در کرمان
 ۴) مصری‌ها - اکدی‌ها - آشوری‌ها - ساکنان تپهٔ زاغه در قزوین

کدام موارد درباره زنجیره علل و نتایج شکل گیری نخستین تمدن ها و تمدن بین النهرین (از چپ به راست) درست است؟
الف) افزایش جمعیت و تولید مازاد بر نیاز → گسترش روستاها → حفر آبراه ها و آبگیرهای متعدد → امکان نبود کشت دیم

ب) آشنایی مردمان مناطق مختلف با مهارت های یکدیگر → دادوستد → تولید اضافه بر نیاز → تخصصی شدن کارها
ج) دادوستد میان روستاها → تولید مازاد بر نیاز → ایجاد سکونتگاه های دائم → کاشت، داشت و برداشت محصول
د) پیدایش نخستین شهرها → تولید مازاد بر خوراک → به زیر کشت بردن زمین های وسیع → کمبود بارندگی

(۱) «الف» - «ب»

(۲) «الف» - «د»

(۳) «ب» - «ج»

(۴) «ج» - «د»

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: تاریخ دهم - درس ۴

کرتس Box

کشاورزان به منظور کاشت، داشت و برداشت محصول از دوره گردی دست برداشتند. ← نخستین روستاها ایجاد شد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

به دلیل تولید مازاد بر نیاز → در تولید محصولات مهارت و تخصص یافتند.

دادوستد میان روستاهای دور و نزدیک آغاز شد. ← زمینه آشنایی مردم مناطق مختلف با آداب و رسوم و مهارت های یکدیگر فراهم شد.

نحوه شکل گیری تمدن بین النهرین: به دلیل کمبود بارندگی، امکان کشت دیم وجود نداشت. ← ساکنان منطقه با حفر آبراه ها و ایجاد آبگیری های متعدد، زمین های وسیعی را در اطراف رودهای دجله و فرات به زیر کشت بردند. ← محصولات فراوان و مازاد بر نیاز تولید شد. ← افزایش جمعیت و تولید مازاد بر خوراک موجب شد روستاها گسترش پیدا کنند. ← نخستین شهرها پدید آمدند.

کدام موارد درباره زنجیره علل و نتایج رویدادهای اجتماعی و اقتصادی ایران در سده های ۵ و ۶ هجری (از چپ به راست)، درست است؟
(سؤال ۱۰۷ کنکور انسانی ۱۴۰۳ (فارغ از کشور))

الف) توسعه زبان فارسی → رشد شهرها → رونق تجارت → توسعه حمل و نقل

ب) رونق تجارت → رشد شهرها → برقراری امنیت → افزایش قدرت نظامی

ج) انتقال بازار به شهر بیرونی → گسترش ربض ها → رشد تجارت → نظام دیوانی کارآمد

د) اهمیت یافتن صرافان → رشد تجارت → توسعه شهرها → وجود نهادهای اداری کارآمد

(۴) الف - د

(۳) ب - ج

(۲) الف - ج

(۱) ب - د

کدام گزینه اطلاعات درستی را دربارهٔ تمدن مصر ارائه می‌کند؟

- (۱) رود نیل که از دریاچه‌های آفریقای مرکزی به جنوب و به دریای مدیترانه می‌ریزد، تأثیر مهمی در مهربان دانستن خدایان مصری داشته است.
- (۲) با وجود نقش حفاظتی صحراهای گرم در شمال این تمدن، مصر سرانجام از طریق شبه‌جزیرهٔ سینا در شمال شرق مورد هجوم قرار گرفت.
- (۳) با آن‌که فرعون قدرت و اعتبار زیادی در میان مردم داشت، اما وظیفهٔ رسیدگی به جرایم بر عهدهٔ وزیر یا کارگزار کل کشور بود.
- (۴) ترویج یکتاپرستی، دوران زندگی حضرت یوسف و کاربرد محاسبات دقیق هندسی در ساخت اهرام سه‌گانه از رویدادهای امپراتوری جدید مصر محسوب می‌شود.

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۲

فرعون‌ها برای ادارهٔ امور از شخصی به عنوان وزیر یا کارگزار کل کشور استفاده می‌کردند که مسئولیت ادارهٔ امور مالی، اداری و قضایی (مثل رسیدگی به جرایم) را بر عهده داشت.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینهٔ (۱): رود نیل از دریاچه‌های آفریقای مرکزی به سمت شمال جاری می‌شود و به دریای مدیترانه می‌ریزد.
- گزینهٔ (۲): موانع طبیعی مانند صحراهای گرم در شرق و غرب و صخره‌های شمالی، مصر را از تهاجم خارجی حفظ می‌کرد.
- گزینهٔ (۴): در دورهٔ امپراتوری قدیم مصر، قدرت فرعون‌ها در اوج بود و اهرام سه‌گانه به دستور آنان ساخته شد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با توجه به موارد زیر، کدام شکل به درستی ترسیم شده است؟

(الف) مکانی که مردم بر حسب نیاز، آن را برای زندگی انتخاب کرده و به اشغال درآورده‌اند.

ب) نزدیک بودن شهر به روستاهای پرجمعیت مجاور و یا منابع معدنی در جذب نیروی کار و توسعه صنایع آن شهر تأثیر زیادی دارد.

ج) در سکونت‌گزینی انسان‌ها در کنار رودها، عواملی چون آب فراوان، آب‌وهوای ملایم و خاک حاصلخیز جلگه‌ها نقش مهمی داشته است.

د) این پدیده و جایگاه آن ممکن است عوامل انسانی و طبیعی مانند روستاها و شهرهای اطراف آن، نقش سیاسی و اداری آن، آبوهوا، راه‌های ارتباطی و ... باشند.

- (١) «الف» → مغاير با «ب» ← مطابق با «د» / «د» → مطابق با «ج» ← مغاير با «الف»
 (٢) «د» → مغاير با «ب» ← مطابق با «الف» / «الف» → مطابق با «ج» ← مغاير با «د»
 (٣) «د» → مغاير با «ب» ← مطابق با «الف» / «الف» → مطابق با «ج» ← مغاير با «الف»
 (٤) «الف» → مغاير با «ب» ← مطابق با «د» / «د» → مطابق با «ج» ← مغاير با «د»

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: پغراخیای دوازدهم - درس ۱

منظور از هستهٔ اولیه مکانی است که مردم برحسب نیاز، آن را برای زندگی انتخاب کرده و به اشغال درآورده‌اند (الف). مطابق است با در سکونت‌گزینی انسان‌ها در کنار رودها، عواملی چون آب فراوان، آب‌وهوای ملایم و خاک حاصلخیز جلگه‌ها نقش مهمی دارند (ج).

منظور از موقعیت یک شهر یا روستا، وضعیت آن سکونتگاه نسبت به پدیده‌های پیرامون خود و همچنین جایگاه آن در سطح ناحیه است. این پدیده و جایگاه ممکن است عوامل انسانی و طبیعی مانند روستاها و شهرهای اطراف آن، نقش سیاسی و اداری آن، آب‌وهوا، راه‌های ارتباطی، دسترسی به منابع معدنی و انرژی و ناهمواری باشند (د). مطابق است با نزدیک‌بودن شهر به روستاهای ی‌رجمعیت مجاور و یا منابع معدنی در جذب نیروی کار و توسعه صنایع آن شهر تأثیر زیادی دارد (ب).

پاسخ خیلی تشریحی ✓

(سؤال ۱۱۸ کنکور انسانی، ۱۴۰۴ - نوبت اول)

با توجه به موارد زیر، کدام شکل به درستی ترسیم شده است؟

الف) پیروان یک دین با توجه به باورها و اعتقادات خود، چشم‌اندازهای خاصی را در قالب معماری و ایجاد مکان‌های مقدس به وجود می‌آورند.

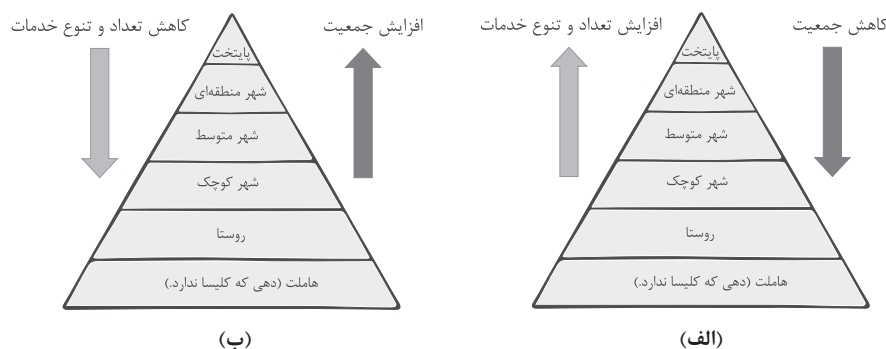
(ب) دولت میانمار، مسلمانان را شهروند این کشور نمی‌داند و به همین دلیل ساخت مسجد در این کشور را ممنوع، اعلام کرده است.

(ج) نواحی تنها تحت تأثیر روابط معمول انسان‌ها با محیط طبیعی نیست بلکه تصمیم‌گیری حکومت‌ها، به شدت بر نواحی تأثیر می‌گذارد.

د) انسان‌ها در محیط‌های طبیعی، تغییراتی به وجود می‌آورند و در نتیجه نواحی مختلفی را ایجاد می‌کنند یا آن‌ها را تغییر می‌دهند.

- (١) «الف» ← مغاير با — «ج» ← مطابق با / «ب» ← «ب» ← مطابق با — «د» ← مغاير با — «الف»
- (٢) «ب» ← مغاير با — «ج» ← مطابق با / «الف» ← «الف» ← مطابق با — «د» ← مغاير با — «ب»
- (٣) «ب» ← مغاير با — «ج» ← مطابق با / «الف» ← «ب» ← مطابق با — «د» ← مغاير با — «الف»
- (٤) «الف» ← مغاير با — «ج» ← مطابق با / «ب» ← «الف» ← مطابق با — «د» ← مغاير با — «ب»

۱۱۵ با توجه به تصاویر زیر، کدام مورد به مطلب درستی اشاره کرده است؟

مشاوره این نوع تست توی درس جغرافی کنکور رایجه و معمولاً یکی از تصاویر نادرسته. حالا این تصویر یا از متن کتاب طراحی می‌شه یا از تصاویر خود کتابه.

- ۱) شکل «الف» درست است، زیرا در قاعدهٔ هرم، سکونتگاه‌هایی با بیشترین میزان جمعیت قرار می‌گیرند که در آن خدمات متنوعی به ساکنان ارائه می‌دهند.
- ۲) شکل «ب» درست است، زیرا هر چه جمعیت یک سکونتگاه بیشتر شود، خدماتی که آن سکونتگاه ارائه می‌دهد بیشتر و متنوع‌تر می‌شود.
- ۳) شکل «الف» نادرست است، زیرا در رأس هرم سکونتگاه‌هایی با کم‌ترین میزان جمعیت قرار دارند که خدمات کم‌تری به ساکنان خود ارائه می‌کنند.
- ۴) شکل «ب» نادرست است، زیرا هر چه جمعیت یک سکونتگاه بیشتر شود، خدماتی که ارائه می‌دهد، کم‌تر می‌شود.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبست: مفروضات دوازدهم - درس ۱

سکونتگاه‌ها براساس میزان جمعیت و عملکرد به دو دسته طبقه‌بندی می‌شوند:

- سکونتگاه‌های کوچک یا کم‌جمعیت معمولاً خدمات کم‌تر و محدودی به ساکنان ارائه می‌دهند.
- سکونتگاه‌های بزرگ‌تر با جمعیت بیشتر که تعداد و تنوع خدمات در آن بسیار زیاد است.

عملکرد یک سکونتگاه به معنای خدماتی است که ارائه می‌کند.

در هرم سلسله‌مراتب سکونتگاه‌ها، قاعدهٔ هرم و ردیف‌های پایین سکونتگاه‌هایی با کم‌ترین میزان جمعیت قرار می‌گیرند و با حرکت به سوی بالا و رأس هرم، جمعیت سکونتگاه‌ها بیشتر می‌شود.

هر دو شکل «الف» و «ب» درست است.

هر دو شکل یک نمونهٔ رتبه‌بندی یا سلسله‌مراتب را در سکونتگاه‌های اروپا نشان می‌دهد. در قاعدهٔ هرم و ردیف‌های پایین، سکونتگاه‌هایی با کم‌ترین میزان جمعیت قرار می‌گیرند. این سکونتگاه‌ها خدمات کم‌تری را نیز ارائه می‌دهند. با حرکت به سوی بالای هرم، جمعیت سکونتگاه‌ها بیشتر می‌شود و خدماتی هم که ارائه می‌دهند، بیشتر و متنوع‌تر است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: درست - نادرست: در قاعدهٔ هرم سکونتگاه‌های با جمعیت کم‌تر و خدمات کم‌تر قرار دارد.

گزینه ۳: نادرست - نادرست: با حرکت به سوی بالا و رأس هرم، جمعیت سکونتگاه‌ها بیشتر می‌شود.

گزینه ۴: نادرست - نادرست: هر چه جمعیت سکونتگاه بیشتر شود، خدماتی که ارائه می‌دهد بیشتر و متنوع‌تر می‌شود.

حواست باشه گاهی ممکنه هر دو تصویر به درستی رسم شده باشن و چون پیش‌فرض ذهنیت اینه که یکیش نادرسته، توی دام گزینه‌های نادرست نیفتی.

درس Box

نکته

نکته

پاسخ خیلی تشریحی

گول نخوری

کدام گزینه با توجه به موارد مطرح شده، به درستی بیان شده است؟

الف) دامنه نفوذ

ب) آستانه جمعیتی نفوذ

- ۱) «الف» یعنی کم‌ترین مسافتی که مردم منطقه برای دریافت کالا یا خدمات از آن سکونتگاه طی می‌کنند. -
 «ب» یعنی حداکثر جمعیت یک منطقه که تقاضای کالا، خدمات یا عملکردی از یک سکونتگاه دارند.
- ۲) «الف» یعنی بیشترین مسافتی که مردم منطقه برای دریافت کالا یا خدمات از آن سکونتگاه طی می‌کنند. -
 «ب» یعنی حداکثر جمعیت یک منطقه که تقاضای کالا، خدمات یا عملکردی از یک سکونتگاه دارند.
- ۳) «الف» یعنی بیشترین مسافتی که مردم منطقه برای دریافت کالا یا خدمات از آن سکونتگاه طی می‌کنند. -
 «ب» یعنی حداقل جمعیت یک منطقه که تقاضای کالا، خدمات یا عملکردی از یک سکونتگاه دارند.
- ۴) «الف» یعنی کم‌ترین مسافتی که مردم منطقه برای دریافت کالا یا خدمات از آن سکونتگاه طی می‌کنند. -
 «ب» یعنی حداقل جمعیت یک منطقه که تقاضای کالا، خدمات یا عملکردی از یک سکونتگاه دارند.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: مفاهیم دوازدهم - درس ۱

- **حوزه نفوذ:** به محدوده جغرافیایی که از یک سکونتگاه کالا و انواع خدمات دریافت می‌کند و بین آن محدوده و سکونتگاه جریان کالا، خدمات و رفت‌وآمد وجود دارد، حوزه نفوذ آن سکونتگاه گفته می‌شود.
- سکونتگاهی که حوزه نفوذ کم‌وسعتی دارد مانند یک شهر کوچک، فقط ممکن است به چند روستای پیرامون خود خدمات بدهد.
- سکونتگاهی که حوزه نفوذ بسیار گسترده‌ای دارد، می‌تواند خدمات خود را در سطح یک ناحیه یا کشور و حتی جهان ارائه کند.

کارت Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در زمینه بررسی حوزه نفوذ یک سکونتگاه به دو جنبه توجه می‌شود:

الف) آستانه جمعیتی نفوذ، یعنی **حداقل جمعیت** یک منطقه که تقاضای کالا، خدمات یا عملکردی از یک سکونتگاه دارند.

ب) دامنه نفوذ، یعنی **بیشترین مسافتی** که مردم منطقه برای دریافت کالا یا خدمات از آن سکونتگاه طی می‌کنند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: الف) نادرست: بیشترین مسافت / ب) نادرست: حداقل جمعیت

گزینه ۲: ب) نادرست: حداقل جمعیت

گزینه ۴: الف) نادرست: بیشترین مسافت

براساس اطلاعات داده‌شده، مرتبط با (۱) مگاسیتی (۲) مگالاپلیس (۳) متروپل (۴) کلان‌شهر، کدام گزینه به درستی مطرح شده است؟

الف) در امتداد مسیرهای ارتباطی و حمل‌ونقل پدید آمده‌اند.

ب) برخی شکل خوشه‌ای و کپکشان‌ی و کریدوری پیدا کرده‌اند.

ج) حداقل جمعیت آن در ایران ۱ میلیون نفر است.

د) ممکن است مرکز تجاری یا حکومتی باشد.

ه) حوزه نفوذ وسیعی در سطح جهان دارند.

(۱) با افزایش جمعیت در (۳) منطقه‌ای به وجود می‌آید که «ه» از ویژگی‌های آن است و منظور از (۴) همان پایتخت کشورهاست که «د» برخلاف «ج» از ویژگی‌های آن است.

(۲) «ج» و «د» از ویژگی‌های (۱) و (۴) و «الف» و «ب» از ویژگی‌های (۲) هستند و (۴) در برخی کشورها به شهرهایی با جمعیت بیش از ۱۰ میلیون نفر اطلاق می‌شود.

(۳) همان منطقه ابرشهری است که «الف» و «ج» از ویژگی‌های آن محسوب می‌شوند و «ب» و «د» به ترتیب از ویژگی‌های (۳) و (۴) هستند.

(۴) معادل (۴) است که «الف»، «ب» و «ه» از ویژگی‌های آن محسوب می‌شوند و «د» و «ج» به ترتیب از ویژگی‌های (۳) و (۴) هستند.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: جغرافیای دوازدهم - درس ۱

از مادرشهر تا زنجیره کلان‌شهرها (مگالاپلیس)

کتابخانه

ویژگی‌ها	نام منطقه
- بزرگ‌ترین و مهم‌ترین شهر یک ناحیه، استان یا یک کشور است. - ممکن است پایتخت یا شهر اصلی یک ناحیه باشد که مرکز حکومتی، مذهبی، تجاری و ... است. - از این جنبه‌ها بر سایر سکونتگاه‌ها برتری دارد. - معمولاً در برخی از کشورها به مادرشهر، کلان‌شهر نیز گفته می‌شود. - برخی معتقدند کلان‌شهر ترجمه و معادل واژه مگاسیتی است و به شهرهایی با بیش از ۱۰ میلیون نفر جمعیت اطلاق می‌شود. - در کشور ایران، طبق مصوبه شورای عالی معماری و شهرسازی، به مادرشهرهایی که بیش از ۱ میلیون نفر جمعیت داشته باشند، کلان‌شهر گفته می‌شود. <u>مثال</u> → تهران، مشهد، اصفهان، کرج، قم و ...	مادرشهر (متروپل)
- به تدریج با افزایش جمعیت مادرشهرها و گسترش حومه‌های آن‌ها به وجود می‌آید. - در پیرامون برخی از مادرشهرها، شهرها و شهرک‌های اقماری پدید آمده‌اند.	منطقه مادرشهری
- شهرهایی با بیش از ده میلیون نفر جمعیت هستند. - این شهرها به سبب نقش مهم آن‌ها در اقتصاد و تجارت جهانی، حوزه نفوذ بسیار وسیعی در سطح جهان دارند.	جهان‌شهر
- زنجیره‌ای از مادرشهرها یا کلان‌شهرها هستند. - در نتیجه گسترش فوق‌العاده زیاد دو یا چند مادرشهر در امتداد مسیرهای ارتباطی و حمل‌ونقل پدید آمده‌اند. - در مگالاپلیس، حومه‌ها و شهرک‌های اقماری یک مادرشهر به حومه‌ها و شهرک‌های مادرشهر دیگر پیوند می‌خورد. - معمولاً در امتداد راه‌های ارتباطی، شکل خطی و کریدوری و برخی نیز شکل خوشه‌ای و کپکشان‌ی پیدا کرده‌اند.	مگالاپلیس (منطقه ابرشهری)

نام منطقه	ویژگی‌ها
مگالاپلیس (منطقه ابرشهری)	مهم‌ترین ویژگی‌ها: - تمرکز و انبوهی جمعیت شهری - تمرکز مؤسسات مالی و پولی - تمرکز صنایع دانش‌بنیان - فراوانی آلودگی بین مادرشهرهای هم‌جوار با انواع وسایل حمل‌ونقل زمینی و هوایی

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ابتدا مصداق هر عبارت را مشخص می‌کنیم:

الف ← مگالاپلیس (۲)

ب ← مگالاپلیس (۲)

ج ← کلان‌شهر (معادل انگلیسی: مگاسیتی) (۱)

د ← مادرشهر (معادل انگلیسی: متروپل) (۳)

ه ← جهان‌شهر

معمولاً در برخی از کشورها، به مادرشهر کلان‌شهر گفته می‌شود.

بررسی گزینه‌های نادرست:

گزینه (۱): با افزایش جمعیت در ۳ منطقه مادرشهری به وجود می‌آید، اما منظور از «ه» جهان‌شهر است نه منطقه مادرشهری و منظور از ۴ همیشه پایتخت کشورها نیست و «د» و «ج» هر دو از ویژگی‌های ۴ هستند.

گزینه (۳): «ب» از ویژگی‌های مگالاپلیس است.

گزینه (۴): ۲ معادل ۴ نیست و «ه» از ویژگی‌های جهان‌شهر است.

حواست باشد تشابه اسمی مگاسیتی و مگالاپلیس گیجت نکنه.

با توجه به موارد زیر، کدام شکل به درستی ترسیم شده است؟

(۱) مهاجرت تدریجی و طولانی مدت

(۲) ناهمگام با توسعه صنعتی

(۳) مهاجرت کوتاه تر و سریع تر

(۴) همگام با تحولات صنعتی شدن

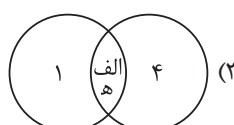
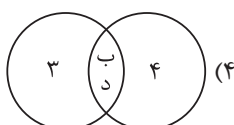
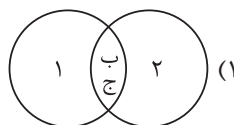
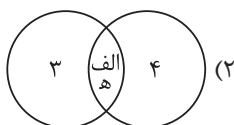
الف) آمریکای شمالی

ب) کشورهای آسیایی

ج) کشورهای آفریقایی

د) آمریکای لاتین

ه) اروپا

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: جغرافیای دوازدهم - درس ۱

کلاس Box

مروزی بر فرایند مهاجرت از روستاها به شهرها در نقاط مختلف جهان	
ویژگی مهاجرتی	کشور
تدریجی و طولانی مدت همگام با تحولات صنعتی شدن	کشورهای توسعه یافته و صنعتی اروپا و آمریکای شمالی
ناهمگام با توسعه صنعتی کوتاه تر و سریع تر از رشد صنعتی	کشورهای آسیایی، آفریقایی و آمریکای لاتین

در سده نوزدهم و نیمه اول قرن بیستم، در کشورهای توسعه یافته و صنعتی اروپا و آمریکای شمالی، به دنبال توسعه صنایع کارخانه‌ای، مهاجرت از روستاها به شهرها رخ داد. البته این مهاجرت تدریجی و طولانی مدت بوده و طی دهه‌ها سال و همگام با تحولات صنعتی شدن صورت گرفته است. بعدها با ورود کشورهای آسیایی، آفریقایی و آمریکای لاتین به دوره صنعتی شدن، مهاجرت‌های فزاینده‌ای از روستاها به شهرها در این نواحی به وقوع پیوست، اما این مهاجرت‌ها نه تنها با توسعه صنعتی همگام نبود، بلکه طی دوره‌های زمانی کوتاه تر و سریع تر از رشد صنعتی رخ داد.

ممکنه تصور کنی که مهاجرت در کشورهای اروپایی و آمریکای لاتین با سرعت و در آسیا و آفریقا به کندی صورت گرفته و در دام گزینه‌های (۱) و (۲) بیفتی، اما توجه کن که سرعت همیشه به ویژگی مثبت نیست، حداقل در مقوله مهاجرت.

پاسخ خیلی تشریحی

گول نخوری

با توجه به موارد زیر، کدام گزینه مطالب درستی را مطرح نموده است؟

الف) دولت با استفاده از درآمد نفتی، بیشترین سرمایه‌گذاری‌ها، توسعه کارخانه‌ها و تجهیزات و زیرساخت‌ها را به شهرها اختصاص داد.

ب) توجه به صنایع مونتاژ و واردات کالا از کشورهای خارجی موجب فراهم آمدن شرایط انهدام کشاورزی در ایران بود.

ج) در این دوره، علاوه بر تهران، ۷ شهر با بیش از یک میلیون نفر جمعیت به کلان‌شهر تبدیل شدند.

د) در این دوره، تعداد زیادی از روستاهای پرجمعیت به شهر تبدیل شدند یا در بافت شهرهای هم‌جوار ادغام گردیدند.

۱) از نظر ترتیب زمانی رویدادهای مربوط به شهرنشینی در ایران، «الف» بر «ب» مقدم است و «ج» برخلاف «د» مربوط به دوران پس از انقلاب اسلامی است.

۲) «د» و «ب» به ترتیب مربوط به دوران پس از انقلاب اسلامی و پیش از آن هستند و «الف» و «ج» به ترتیب مربوط به دوران شهرنشینی کند و شهرنشینی سریع هستند.

۳) «د» و «ب» به ترتیب مربوط به دوران پیش از انقلاب اسلامی و پس از آن هستند و «الف» و «ج» مربوط به دوران شهرنشینی سریع هستند.

۴) از نظر ترتیب زمانی رویدادهای مربوط به شهرنشینی در ایران، «ب» بر «د» مقدم است و «ج» برخلاف «ب» مربوط به دوران پس از انقلاب اسلامی است.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: مفروضات دوازدهم - درس ۱

تغییرات جمعیت شهری و روستایی در ایران

درس Box

مشخصات	روند شهرنشینی
● تا سال ۱۳۳۵ مهاجرت از روستاها به شهرها به کندی صورت می‌گرفت. ● محصولات کشاورزی بخش عمده تولیدات داخلی را تشکیل می‌داد.	کند
از سال ۱۳۳۵ به بعد روند شهرنشینی در ایران سرعت گرفت. مهم‌ترین علت شهرنشینی سریع: ● اختصاص بیشترین استفاده از درآمدهای نفتی به سرمایه‌گذاری‌ها، توسعه کارخانه‌ها و تجهیزات و زیرساخت‌ها در شهرها ● اصلاحات ارضی در روستاها از سال ۱۳۴۱ (اصلاحات ارضی یعنی تغییر قوانین مالکیت زمین و توزیع مجدد آن به نفع کشاورزان). ● تقسیم نادرست زمین در دوران اصلاحات ارضی، حمایت نکردن دولت از کشاورزان، توجه به صنایع مونتاژ و واردات کالا از کشورهای خارجی → ایجاد شرایط انهدام کشاورزی در ایران → شدت گرفتن مهاجرت روستاییان به شهرها ● از دیگر موضوعاتی که در زمینه شهرنشینی در ایران رخ داد: تبدیل تهران به مادرشهر ملی و مهاجرت گسترده مردم از سراسر کشور → افزایش شدید جمعیت تهران → ایجاد فاصله زیاد با سایر شهرها. ● پس از انقلاب اسلامی، مهاجرت از روستا به شهر و از شهرهای کوچک به شهرهای بزرگ ادامه یافت. تعداد زیادی از روستاهای پرجمعیت به شهر تبدیل شدند یا در بافت شهرهای هم‌جوار ادغام گردیدند. برخی از آبادی‌ها خالی از سکنه شدند. ۷ شهر دیگر به کلان‌شهر تبدیل شدند. رشد شهرهای بزرگ و کوچک و شهرک‌های اقماری در اطراف تهران، این شهر را به یک منطقه کلان‌شهری بزرگ تبدیل کرد.	سریع

عبارت‌های «الف» و «ب» مربوط به قبل از انقلاب و عبارت‌های «ج» و «د» مربوط به پس از انقلاب اسلامی هستند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱): «د» مربوط به دوران پس از انقلاب اسلامی است.

گزینه ۲): «الف» و «ج» هر دو مربوط به دوران شهرنشینی سریع هستند.

گزینه ۳): «د» مربوط به دوران پس از انقلاب اسلامی است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با توجه به موارد زیر، کدام گزینه مطالب درستی را مطرح نموده است؟ (سؤال ۱۱۷ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت اول)

- الف) ایران از نظر موقعیت مطلق، در عرض جغرافیایی ۲۵ تا ۴۰ درجه نیمکره شمالی قرار دارد.
- ب) راه‌ها و همچنین وسایل حمل‌ونقل کافی، امکان اتصال بین نواحی و تبادل کالاها را فراهم می‌کنند.
- ج) در ایران امکان کشت انواع گوناگون میوه‌های سردسیری، نیمه‌گرمسیری و گرمسیری وجود دارد.
- د) بخش باغداری در کشور ما از مهم‌ترین اقلام صادراتی است که سالانه ارز فراوانی را وارد کشور می‌کند.
- ۱) دستیابی به وضعیت «د» به ترتیب زمانی، وابسته به موارد «ب»، «الف» و «ج» است.
- ۲) دستیابی به شرایط «ب» تحت تأثیر مورد «ج» می‌باشد و شرایط «الف» منجر به «د» می‌شود.
- ۳) ویژگی‌های مطرح‌شده در «ج» به دلیل «الف» و رسیدن به وضعیت «د» وابسته به «ب» می‌باشد.
- ۴) ویژگی مطرح‌شده در «الف» زمینه‌ساز «د» و رسیدن به «ب» در صورت داشتن ویژگی‌های «ج» است.

چه تعداد از موارد زیر در خصوص واقعیت‌ها یا رویدادهای جغرافیایی محسوس و مشهود نادرست ذکر شده‌اند؟

پدیده

الف) امکان مشاهده آن‌ها تنها در محیط‌های جغرافیایی وجود دارد.

ب) عمدتاً انسان ساخت است و در طول زمان دچار تغییر می‌شود.

ج) مجموعه‌ای متعادل است که تحت تأثیر هوش و استعداد انسان‌ها توسعه می‌یابد.

د) در هر مکان قابل مشاهده بوده و بر یکدیگر تأثیر گذاشته و از هم تأثیر می‌پذیرند.

۳ (۴)

۲ (۳)

۱ (۲)

صفر (۱)

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: جغرافیای دهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی

پدیده به یک واقعیت یا رویداد جغرافیایی که محسوس و مشهود باشد گفته می‌شود که می‌تواند عوارض طبیعی یا انسان‌ساخت باشد، مانند خاک، آب و سرمایه.

در هر مکان، پدیده‌های مختلفی وجود دارد که بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند و از هم تأثیر می‌پذیرند.

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) پدیده هم می‌تواند عوارض طبیعی یا انسان‌ساخت باشد. پس هم در محیط طبیعی و هم در محیط جغرافیایی (حاصل تغییر محیط طبیعی به دست انسان به منظور رفع نیازها) مشاهده می‌شود.

ب) پدیده‌ها می‌توانند طبیعی و یا انسان‌ساخت باشند؛ پس این‌که عمدتاً انسان‌ساخت است نادرست است.

ج) این تعریف مربوط به محیط طبیعی است نه پدیده. پدیده یک واقعیت یا رویداد جغرافیایی است نه یک مجموعه.

د) در هر مکان پدیده‌های مختلفی وجود دارند که بر یکدیگر تأثیر گذاشته و از هم تأثیر می‌پذیرند.

با توجه به متن، موارد مطرح شده در کدام گزینه، پاسخ درستی برای سؤالات زیر ارائه می کند؟

«یکی از دلایل اصلی افزایش جمعیت شهر تهران در سال های اخیر، تمرکز صنایع و کارخانه ها و ادارات مهم در محدوده این شهر است.»

الف) مفهوم زیر را در کدام دسته از پرسش های کلیدی جغرافیا می توانیم بررسی کنیم؟

ب) پژوهشگر در کدام مرحله از مراحل پژوهش در جغرافیا، با این موضوع روبه رو می شود؟

۱) چرا و چه موقع - نتیجه گیری

۲) چرا و چه طور - نتیجه گیری

۳) چرا و چه طور - تدوین فرضیه

۴) چه طور و چه موقع - تدوین فرضیه

مشاوره معمولاً تشخیص پاسخ سؤال های «چه طور» و «چرا» به کم سخته. حواست باشه که دلیل و عامل اصلی وقوع رویداد، پاسخ به سؤال «چرا» ست.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: *جغرافیای دهم - درس ۲*

جمله قطعی بیان شده نه فرضی؛ بنابراین با نتیجه گیری روبه رو هستیم نه فرضیه.

Hint

درسی Box

سؤالات کلیدی در جغرافیا

- کجا: با رکن اساسی جغرافیا یعنی مکان وقوع پدیده ها سروکار دارد.
- چرا: به علت وقوع پدیده ها می پردازد.
- چه چیز: بر ماهیت هر پدیده یا مسئله دلالت دارد.
- چه موقع: به روند زمانی موضوعات می پردازد.
- چه کسی یا چه کسانی: روابط متقابل انسان و محیط را مورد توجه قرار می دهد.
- چه طور: به سیر تکوین و تحول پدیده ها می پردازد.

در خصوص سؤال «الف» می توانیم علت وقوع این پدیده را مورد بررسی قرار دهیم. بنابراین می توانیم چرایی وقوع آن را مورد پرسش قرار دهیم. هم چنین می توانیم زمان وقوع این پدیده را بررسی کنیم؛ به این معنی که به دنبال پاسخ پرسش چه موقع باشیم. در خصوص سؤال «ب» باید بررسی کنیم که آیا جمله حاوی پاسخ پیشنهادی و حدس و گمان است یا به واسطه ارائه دلیل و منطق به تأیید یا رد فرضیه می پردازد. با توجه به این که حدس و فرضی در عبارت مطرح نشده و علت پرسش شکل گرفته در ذهن پژوهشگر آورده شده، در این جا با نتیجه گیری روبه رو هستیم نه فرضیه سازی.

پاسخ خیلی تشریحی

پاسخ به سؤال «چه طور» یعنی بررسی سیر تکوین و تحول پدیده، در عبارت سؤال نیامده است.

نکته

با توجه به عبارت زیر، کدام گزینه به ترتیب مراحل پژوهش در جغرافیا را به درستی مطرح کرده است؟
«یک جغرافی‌دان با هدف توسعه یک شهر به مطالعه همه‌جانبه می‌پردازد و مسائل زیر را طرح و بررسی می‌کند:

الف) نقشه‌خوانی و بررسی امکان گسترش فیزیکی شهر

ب) طرح موضوع و بررسی اهمیت انجام این پژوهش

ج) تحلیل آماری امکان توسعه شهر با بررسی دقیق میزان منابع و ذخایر آب در دسترس»

۱) طرح سؤال و بیان مسئله - جمع‌آوری اطلاعات - تدوین فرضیه

۲) جمع‌آوری اطلاعات - طرح سؤال و بیان مسئله - پردازش اطلاعات

۳) طرح سؤال و بیان مسئله - تدوین فرضیه - پردازش اطلاعات

۴) جمع‌آوری اطلاعات - طرح سؤال و بیان مسئله - نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: مفروضات دهم - درس ۱

درس‌Box

- مراحل پژوهش در جغرافیا
- ۱) طرح سؤال و بیان مسئله
 - ۲) تدوین فرضیه
 - ۳) جمع‌آوری اطلاعات
 - ۴) پردازش اطلاعات
 - ۵) نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

مراحل ذکرشده در صورت سؤال را به ترتیب بررسی می‌کنیم.

الف) نقشه‌خوانی و بررسی امکان گسترش فیزیکی شهر:

در این مرحله، جغرافی‌دان در حال جمع‌آوری اطلاعات به منظور مطالعه و پاسخ‌گویی به سؤالات خود است و با توجه به انجام نقشه‌خوانی، جمع‌آوری اطلاعات را به روش کتابخانه‌ای انجام داده است.

ب) طرح موضوع و بررسی اهمیت انجام این پژوهش:

در این‌جا پژوهشگر مسئله خود را به طور واضح و روشن بیان کرده و همچنین این پرسش را برای خود مطرح کرده که انجام این پژوهش چه اهمیتی دارد. به همین دلیل مرحله طرح سؤال و بیان مسئله را طی کرده.

ج) پیش‌بینی امکان توسعه شهر با بررسی دقیق میزان منابع و ذخایر آب در دسترس:

در این مرحله، این جغرافی‌دان پس از جمع‌آوری، استخراج و طبقه‌بندی اطلاعات، مرحله پردازش اطلاعات را انجام می‌دهد که ضمن آن تجزیه و تحلیل اطلاعات آغاز می‌شود.

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓

با توجه به موقعیت نسبی و مطلق هر یک از پدیده‌های جغرافیایی زیر در ایران، کدام گزینه، ارتباط صحیح میان ویژگی‌ها و این پدیده‌ها را نشان می‌دهد؟

پدیده‌ها:

(۱) خلیج فارس

(۲) دریای عمان

(۳) دریای خزر

ویژگی‌ها:

الف) برخورداری از ذخایر نفت و گاز

ب) واقع بودن در نزدیکی مدار رأس‌السرطان

ج) فراهم بودن امکان دسترسی ایران به آب‌های آزاد

د) امکان دسترسی ایران به بازار کشورهای آسیای میانه

(۱) عبارت «د» مختص پدیده (۳) است و «الف» میان پدیده‌های (۲) و (۳) مشترک است.

(۲) عبارت «ج» مختص پدیده (۲) است و «الف» میان پدیده‌های (۱) و (۳) مشترک است.

(۳) عبارت «الف» میان پدیده‌های (۱) و (۲) مشترک است و «ب» مختص پدیده (۳) است.

(۴) عبارت «ب» میان پدیده‌های (۱) و (۲) مشترک است و «د» مختص پدیده (۲) است.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: جغرافیای دهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ویژگی مشترک خلیج فارس و دریای خزر:

خلیج فارس: بزرگ‌ترین منبع انرژی جهان، ذخایر باارزشی دارد، زیرا حدود ۶۶ درصد ذخایر نفت جهان و ۲۸ درصد ذخایر گاز طبیعی را در خود جای داده است.

دریای خزر: بزرگ‌ترین پهنه آبی محصور در خشکی است و به واسطه منابع نفت و گاز، تأمین ۹۰٪ از خاویار جهان و دسترسی به بازار مصرف ۳۰۰ میلیون نفری آسیای میانه از موقعیت نسبی بالایی برخوردار است.

ویژگی‌های مشترک عمان و خلیج فارس: مجاورت با مدار رأس‌السرطان

کدام گزینه از ویژگی‌ها و قابلیت‌های منحصربه‌فرد دریای عمان می‌باشد؟ (سؤال ۳ - قسمت ج) - امتحان نهایی فروردین ۱۴۰۳

(۲) مراکز صید مروارید

(۱) عمق مناسب دریا

(۴) بزرگ‌ترین منبع انرژی جهان

(۳) وجود انواع ماهیان خاویاری

امتحان
نهایی

چه تعداد از عبارت‌های زیر در مورد «مرزهای ایران» صحیح است؟

الف) ایران از طریق مرزهای آبی خود به آب‌های آزاد دسترسی دارد.

ب) بیشترین طول مرزهای آبی ایران مختص به رودخانه‌ها است.

ج) ایران کوتاه‌ترین مرز را با ارمنستان دارد و طولانی‌ترین مرز را با عراق دارد.

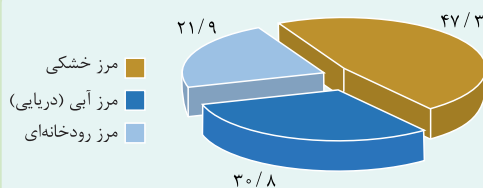
د) ایران از طریق مرزهای آبی جنوبی خود به بازار آسیای میانه دسترسی دارد.

(۱) سه (۲) دو (۳) چهار (۴) یک

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: جغرافیای دهم - درس ۳

درس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

دریای عمان باعث دسترسی ایران به آب‌های آزاد (اقیانوس هند) می‌شود (درستی «الف») و دریای عمان یکی از مرزهای آبی ایران است.

ایران با ۱۵ کشور مرز خشکی و آبی دارد که کوتاه‌ترین آن با ارمنستان و طولانی‌ترین آن با عراق است. (درستی «ج») بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) بیشترین سهم مرزهای آبی ایران با ۳۰/۸ درصد مختص به مرزهای دریایی (آبی) است.

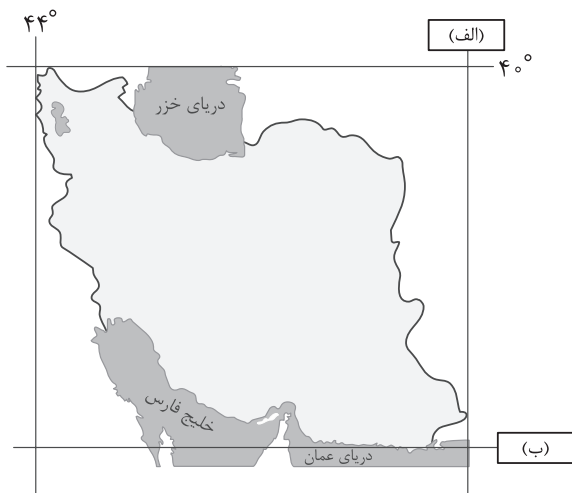
د) ایران از طریق دریای خزر به واسطه منابع نفت و گاز و خاویار و دسترسی به بازار مصرفی آسیای میانه اهمیت دارد و دریای خزر یک مرز آبی در شمال ایران است.

ایران در سواحل شمالی با دریای خزر و در سواحل جنوبی با خلیج فارس و دریای عمان مرز دریایی دارد.

(سؤال ۹ قسمت ب) - امتحان نهایی فروردین ۱۴۰۳

امتحان
نهایی

۱۲۵ با توجه به نقشه زیر، کدام گزینه به درستی بیان شده است؟

- (۱) «ب» نشان‌دهنده موقعیت عرضی ایران در ۲۵ درجه جنوبی واقع در شمال منطقه معتدله نیمکره شمالی است و «الف» موقعیت طولی ایران را در ۶۳ درجه شرقی نمایش می‌دهد.
- (۲) «الف» موقعیت طولی ایران را در ۲۵ درجه شمالی واقع در جنوب منطقه معتدله نیمکره شمالی نشان می‌دهد و «ب» نشان‌دهنده موقعیت طولی ایران در ۶۳ درجه غربی است.
- (۳) «ب» موقعیت عرضی ایران را در ۲۵ درجه شمالی واقع در جنوب منطقه معتدله نیمکره شمالی نشان می‌دهد و «الف» موقعیت طولی ایران را در ۶۳ درجه شرقی نشان می‌دهد.
- (۴) «الف» موقعیت عرضی ایران را در ۲۵ درجه جنوبی واقع در شمال منطقه معتدله نیمکره شمالی نشان می‌دهد و «ب» نشان‌دهنده موقعیت طولی ایران در ۶۳ درجه غربی است.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: مفروضات دهم - درس ۳

موقعیت عرضی ایران: ایران در عرض جغرافیایی ۲۵ تا ۴۰ درجه در جنوب منطقه معتدله نیمکره شمالی واقع شده. موقعیت طولی ایران: ایران در ۴۴ تا ۶۳ درجه طول شرقی واقع شده است.

گسترده‌گی کشور ما در این عرض‌ها به تنوع آب‌وهوا در آن منجر شده است. این تنوع آب‌وهوایی در نوع تولیدات کشاورزی، محیط زیست و در نهایت پیشرفت کشور ما مؤثر است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کسی که گمان می‌کند هر آن‌چه در ذهن می‌پروراند، به وجود می‌آید:

- (۱) حمل وجود بر ماهیت را نیازمند به دلیل می‌داند
- (۲) وجود را از ویژگی‌های ذاتی یا اجزای تعریفی اشیا نمی‌داند
- (۳) مغایرت ذهنی وجود و ماهیت را نپذیرفته است
- (۴) ضرورتاً عینیت وجود و ماهیت در ذهن و خارج را پذیرفته است

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۱

درس‌Box

اگر «وجود» و «ماهیت» با هم مغایر نباشند (برهان خلف)، چه مشکلاتی پیش می‌آید؟

- تصور وجود و ماهیت از هم جدا نمی‌شود (علت). ← امور فرضی بی‌معنی می‌شود (معلول).
- نتایج مشترک عینیت و جزئیت وجودداشتن همه چیز بی‌نیاز از دلیل می‌شد و حمل وجود بر ماهیت، نیاز به دلیل نداشت.
- وجود و ماهیت نفی وجود از هیچ ماهیتی ممکن نبود.
- ماهیت‌ها منشأ اثر موجودات می‌شدند.

نتیجه اختصاصی عینیت وجود و ماهیت ← همه چیز یکی می‌شود. به عبارتی همه ماهیت‌ها یکی می‌شود.

نتیجه اختصاصی جزئیت وجود و ماهیت ← تسلسل علل نامتناهی ممکن می‌شود.

براساس نظریه فیلسوفان مسلمان و اثبات ابن‌سینا، وجود و ماهیت در ذهن مغایرت دارند؛ یعنی هر واقعیتی که در جهان خارج وجود دارد، در ذهن به دو مفهوم «وجود» و «ماهیت» تجزیه می‌شود.

اگر کسی وجود و ماهیت را در ذهن عین یکدیگر بداند، باید بپذیرد که هر آن‌چه در ذهن می‌آید، قطعاً وجود دارد و این باطل است، چون ما می‌توانیم بسیاری از چیزها را تصور کنیم که وجود ندارند، مانند دیو، غول، سیمرغ و بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): اگر کسی گمان کند هر آن‌چه در ذهن می‌آید، به وجود می‌آید، حمل وجود بر ماهیت را بی‌نیاز از دلیل می‌داند.

گزینه (۲): اگر کسی گمان کند هر آن‌چه در ذهن می‌آید، به وجود می‌آید، وجود را از اجزای تعریفی ماهیات می‌داند.

گزینه (۴): کسی که فکر می‌کند هر چه در ذهن بیاید، باید موجود شود، یا عینیت وجود و ماهیت را پذیرفته یا جزئیت آن‌ها را.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- (۱) «ماهیات» فقط در جهان خارج موجود می‌شوند و در ذهن، هیچ‌گونه واقعیتی ندارند.
- (۲) شکل در واقعی یا خیالی بودن یک موجود، مؤید تفاوت بین ماهیت ذهنی و خارجی است.
- (۳) وقتی می‌گوییم «جیوه فلز مایع است»، یعنی ماهیت جیوه از دو جزء فلز و مایع تشکیل شده است.
- (۴) مغایرت وجود و ماهیت، مهم‌ترین پایه برهان علیت در سنت فلسفی خدانشناسی مسلمانان و غرب است.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۱

درس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ذاتیات یک شیء که همان اجزای تعریفی آن هستند، ماهیت آن شیء را تشکیل می‌دهند و «فلز مایع» تعریف جیوه است. بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): از نظر فلسفی، ماهیت هم در خارج می‌تواند وجود داشته باشد و اشیایی که در خارج موجود نیستند، اگر هیچ وجودی در ذهن ما نداشته باشد، نمی‌توانیم به آن‌ها توجه کنیم و در موردشان حکم و قضاوت نماییم.
- گزینه (۲): این شک مؤید مغایرت میان وجود و ماهیت است.
- گزینه (۴): مغایرت وجود و ماهیت پایه برهان وجوب و امکان در خدانشناسی است.

در کدام مورد، هر دو حمل، بی‌نیاز از دلیل‌اند؟

- (۱) حمل تصدیق بر علم - حمل اندیشه بر استقرا
- (۲) حمل سه‌بعدی بر حلزون - حمل فاقد حواس بر درخت آلبالو
- (۳) حمل لوزی بر مربع - حمل دارای قطرهای عمود بر هم بر لوزی
- (۴) حمل دارای قضاوت بر تصدیق - حمل مغایر با وجود بر ماهیت

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۱

حلزون موجودی جسمانی است و سه‌بعدی‌بودن، ویژگی ذاتی جسم است. درخت آلبالو گیاه است و گیاه، جسم نامی غیرحساس است. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): نیازمند دلیل، چون علم می‌تواند تصدیق یا تصور باشد. - بی‌نیاز از دلیل

گزینه (۳): بی‌نیاز از دلیل (یکی از تعاریف مربع عبارت است از «لوزی‌ای با اضلاع عمود بر هم») - نیازمند دلیل

گزینه (۴): بی‌نیاز از دلیل - نیازمند دلیل

برای این‌که یک حمل بی‌نیاز از دلیل باشد، محمول یا باید ویژگی ذاتی موضوع یا تعریف موضوع یا بخشی از تعریف موضوع و یا مترادف با موضوع باشد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

کدام توضیح به عنوان دلیل «مغایرت نداشتن مستطیل با چهارضلعی» قابل قبول است؟

- (۱) همواره می‌توان چهارضلعی را بر مستطیل حمل کرد.
- (۲) هیچ مستطیلی را نمی‌توان یافت که فاقد اضلاع چهارگانه باشد.
- (۳) برای چهارضلعی دانستن مستطیل به چیزی جز دقت در مفهوم مستطیل نیاز نیست.
- (۴) مستطیل، نوعی متوازی‌الاضلاع است و هر متوازی‌الاضلاعی که فرض شود، قطعاً چهار ضلع دارد.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مستطیل را می‌توان «چهارضلعی با زوایای 90° درجه» تعریف کرد. بنابراین مفهوم مستطیل چیزی جز مفهوم «چهارضلعی با زوایای 90° درجه» نیست و به تعبیر دیگر، از دقت در مفهوم مستطیل، می‌توان به چهارضلعی بودن و دارای زوایای 90° درجه بودنش حکم کرد و این دو مورد، ذاتی مستطیل بوده و با آن مغایرت ندارند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

این‌که هر مستطیلی چهارضلعی است (که به عبارات مختلف در گزینه‌ها بیان شده است)، دلیل بر عدم مغایرت (که همان ذات یا ذاتی بودن است) نمی‌شود. مثلاً سه زاویه داشتن همواره بر مثلث قابل حمل است، اما ذاتی آن نیست و با مثلث مغایرت دارد.

دقت کنید که در اشکال هندسی، فقط شکل بودن و تعداد اضلاع آن‌ها، ویژگی ذاتی محسوب می‌شود و بی‌نیاز از دلیل است.

نوع کدام حمل متفاوت است؟ ۱۳۰

(۲) انسان نفس می‌کشد.

(۱) جاندار، جانور است.

(۴) اورانیوم عنصر است.

(۳) کتاب دارای دو بُعد است.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۱

حمل عنصر بر اورانیم بی‌نیاز از دلیل است، چراکه عنصر جزء تعریف اورانیم است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): جاندارها یا گیاه هستند یا جانور؛ پس حمل جانور بر جاندار نیازمند دلیل است.

گزینه (۲): نفس کشنده‌بودن جزء ویژگی‌های ذاتی انسان نیست؛ ذات انسان حیوان ناطق و دارای جسم‌بودن است.

گزینه (۳): کتاب یک جسم است و جسم، جوهر سه‌بعدی است نه دویعدی؛ پس حمل دویعدی بر یک جسم نیازمند دلیل است.

منظور از نوع حمل همان نیازمند دلیل یا بی‌نیاز از دلیل بودن حمل است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

دلیل آوری برای حمل محمول بر موضوع در کدام گزینه، بی مورد است؟

کدام حمل، بی نیاز از دلیل است؟

(۲) جانوران میرا هستند.

(۱) آبوهوا شرجی است.

(۴) خدا یگانه است.

(۳) درخت گیاه است.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

زمانی که محمول جزء تعریف مفهوم موضوع باشد یا محمول مفهومی عام تر از موضوع باشد که به وسیله آن، موضوع تعریف می شود یا محمول عین همان مفهوم موضوع باشد، حمل محمول بر موضوع دلیل لازم ندارد. گیاه مفهوم عام تر درخت است و حمل آن بر درخت نیازمند دلیل نیست.

بررسی سایر گزینه ها:

گزینه (۱): شرجی بودن یک مفهوم مستقل است که به آبوهوا نسبت داده می شود و این حمل نیازمند دلیل است.

گزینه (۲): میرابودن ویژگی ای است که درست است همه جانوران آن را دارا هستند و ضروری است، اما مفهومی خارج از تعریف جانوران است و جزء تعریفی آن نیست؛ پس نیازمند دلیل است.

گزینه (۴): درست است که خدا لزوماً و عقلاً یگانه است، ولی فیلسوفان و الهی دانان برای این حمل دلیل عقلی اقامه می کنند.

اگر بتوانید برای یک قضیه مثال نقض پیدا کنید، آن قضیه نیازمند دلیل است.

کدام گزینه تحلیل فلسفی مناسبی از جمله زیر است؟

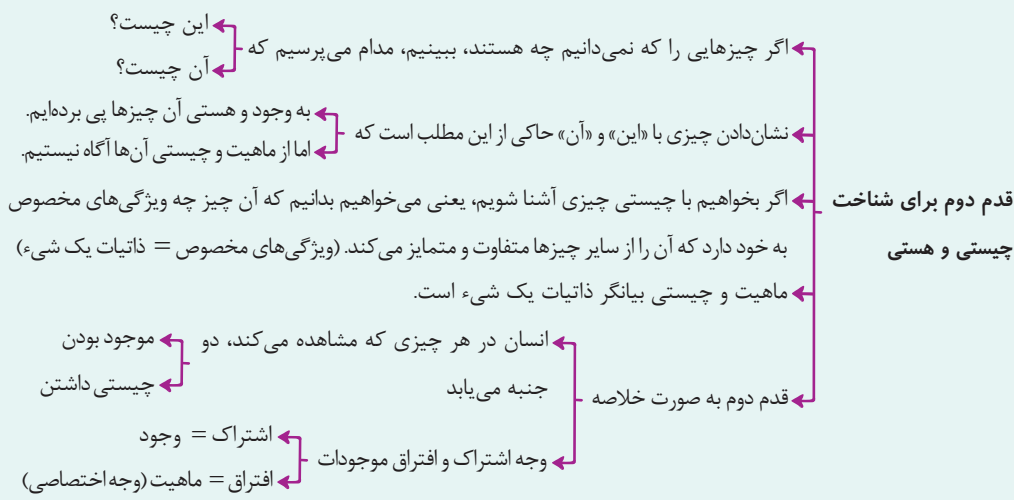
«فردی کم‌بینا با اشاره به جسمی دور از خود، تأکید می‌کند که چیزی آن جاست.»

- ۱) اشاره او به آن جسم، بیانگر درک وجود فارغ از درک ماهیت است، هرچند در خارج، این دو همراه هم هستند.
- ۲) به ماهیت آن اشاره کرده است، زیرا بدون ماهیت نمی‌توان به چیزی اشاره کرد و در مورد آن سخن گفت.
- ۳) ماهیت و وجود آن جسم را حتماً تشخیص داده است، زیرا وجود بدون ماهیت امکان تحقق ندارد.
- ۴) ممکن است دچار خطا شده باشد و چیزی در فاصله دور نباشد، مثل زمانی که سراب می‌بینیم.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۱

درس‌Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

وقتی فرد نمی‌داند که چه چیزی در فاصله دور قرار دارد و نمی‌تواند آن را توصیف کند، بنابراین صرفاً فهمیده است که وجود دارد. پس نمی‌توان گفت به ماهیتی اشاره کرده است (رد گزینه ۲). هرچند در عالم خارج وجود و ماهیت همراه هم هستند، ولی او تنها وجود را تشخیص داده است و تشخیصی در مورد ماهیت آن چیز ندارد. (رد گزینه ۳). درست است هنگامی که سراب می‌بینیم، به نوعی خطای حسی دچار شده‌ایم و ممکن است این فرد نیز دچار خطای حسی شده باشد، ولی به دنبال تحلیل فلسفی هستیم و این گزینه تحلیل فلسفی نیست (رد گزینه ۴).

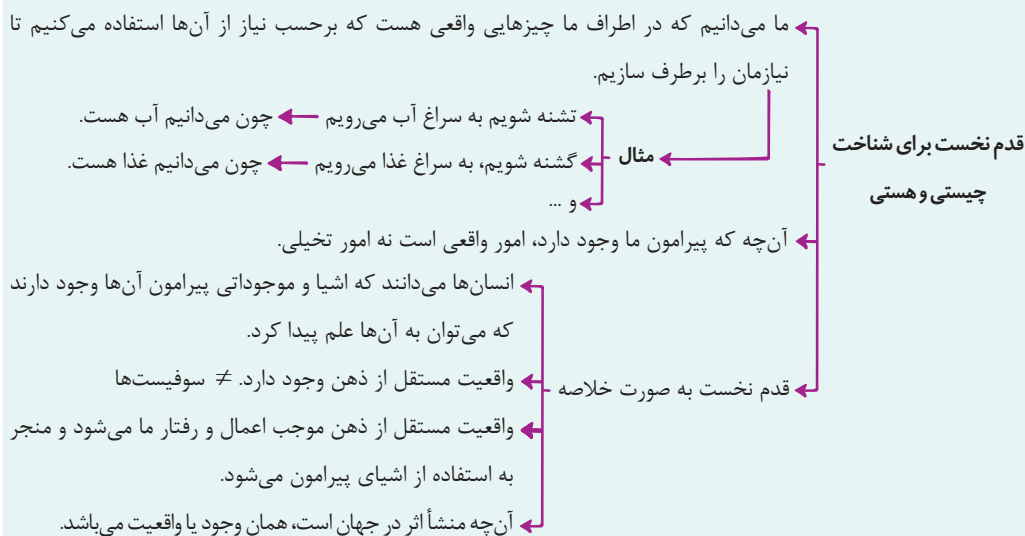
کدام گزینه در رابطه با اصل واقعیت، بیانگر مطلب درستی است؟

- (۱) در این اصل پی می‌بریم، هر چیزی در جهان را می‌توان از دو حیث وجود و ماهیت مورد بررسی قرار داد.
- (۲) بدون پذیرش این اصل نمی‌توانیم قبول کنیم که وجود و ماهیت، دو جزء وقایع بیرونی هستند.
- (۳) برای رفع حاجات و نیازهای خود ناگزیر به توسل به واقعیات امور ابژکتیو هستیم.
- (۴) حمل واقعیت بر ماهیات و ذاتیات مختلف نیازمند دلیل حسی یا عقلی است.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۱

درس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در اصل واقعیت که قدم اول، شناخت هستی و چیستی است، می‌پذیریم که در خارج از ذهن، اموری واقعی یا ابژکتیو هستند که به واسطه آن‌ها می‌توانیم نیازهایمان را برطرف کنیم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): در قدم دوم شناخت هستی و چیستی، متوجه می‌شویم که هر چیز قابل مشاهده یا هر واقعیت (نه هر چیز) دو جنبه قابل بررسی دارد.

گزینه (۲): وجود و ماهیت دو جزء از یک واقعیت نیستند، بلکه دو جنبه یا دو مفهوم هستند.

گزینه (۴): گزینه درستی است، اما به اصل واقعیت ارتباط ندارد.

کدام مورد توضیح درستی دربارهٔ دانش منطق است؟

- (۱) برخی دانش‌ها مانند ریاضیات را می‌توان در خدمت آن دانست.
- (۲) آموختن آن باعث پدیدآمدن ساختار فکری منسجمی می‌شود.
- (۳) اقسام مختلف آگاهی‌های ذهن، مبنای تقسیم آن به دو بخش اصلی است.
- (۴) حیطة کاربرد آن براساس حجم اطلاعاتی که به ذهن وارد می‌شود، تعیین می‌گردد.

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: منطق دهم - درس ۱

درس Box

بخش‌های اصلی		تفکر، راه رسیدن به علم است.	
علم	(۱) تصور	● آگاهی و درکی که نسبت به یک مفهوم داریم. ● به واقعیت داشتن یا نداشتن یا ارتباط آن با سایر امور کاری نداریم. ● تصور = مفهوم = معنا = صورت ذهنی = ادراک ساده بدون حکم ● تصور همان تصویر نیست.	
	(۲) تصدیق	● برقراری ارتباط میان تصورها ● قابلیت صدق (تطابق با عالم خارج) و کذب (عدم تطابق با عالم خارج) را دارد. ● حکم و قضاوت دارد = قضیه ● در آن‌ها اوصافی را به چیزی نسبت می‌دهیم یا از آن سلب می‌کنیم. ● جمله خبری کامل و معنادار، تصدیق است. هر جمله‌ای تصدیق نیست. ← جملات ← امر و نهی ← استفهامی ← تصدیق نیستند. ← آرزو ← تعجب	
تفکر و علم	(۱) تعریف	● در آن روش صحیح تعریف کردن بیان می‌شود تا از تعریف اشتباه پرهیز کنیم. ● با «چیستی» در ارتباط است. ← جملاتی که با «چیست» پایان می‌پذیرند، تعریف هستند. ● از آن‌جا که تفکر راه رسیدن به علم است، تعریف با کدام بخش علم ارتباط دارد؟ تصور	
	(۲) استدلال	● در آن روش صحیح استدلال کردن بیان می‌شود تا از استدلال اشتباه پرهیز کنیم. ● با «چرایی» در ارتباط است. ← جملاتی که با «چرا» آغاز می‌شود، استدلال هستند. ● از آن‌جا که تفکر راه رسیدن به علم است، استدلال با کدام بخش علم ارتباط دارد؟ تصدیق ● اغلب تبلیغات، استدلال هستند.	

پاسخ خیلی تشریحی ✓

منطق براساس اقسام فکر و اندیشه به دو بخش تعریف و استدلال تقسیم می‌شود. مبنای تقسیم فکر و اندیشه به تعریف و استدلال نیز تقسیم دانش به تصور و تصدیق است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): دانش منطق علمی ابزاری است؛ یعنی در خدمت سایر علوم است.

گزینهٔ (۲): به کارگیری منطق موجب استحکام بنای فکری می‌شود، نه آموختن آن.

گزینهٔ (۴): حیطة کاربرد آن همواره سراسر زندگی است. دقت کنید که حجم اطلاعات می‌تواند اهمیت آن را بیشتر کند، نه این که حیطة‌اش را تعیین نماید.

(سوال ۱۲۶ کنکور انسانی ۱۴۰۳ - نوبت دوم)

کدام عبارت درباره دانش منطق مناسب‌تر است؟

- (۱) نوعی توجه به فرایند اندیشه، شناخت آن و آسیب‌های آن است.
- (۲) قواعدی ذهنی است که ارسطو آن‌ها را دسته‌بندی کرده و گسترش داد.
- (۳) دانستن آن‌ها برای انسان لازم است تا بتواند بیماری‌های ذهن خود را درمان کند.
- (۴) آموختن آن باعث می‌شود که تعریف‌هایمان دقیق و استدلال‌هایمان پیچیده باشد.

برای درک کدام گزینه، فقط به تعریف نیاز داریم؟

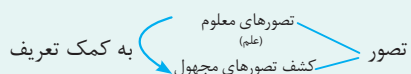
- (۱) فعالیت اقتصادی واحدهای خصوصی، رشد اقتصادی ایجاد می‌کند.
- (۲) اقتصاد یک علم پیچیده است که تخصص در آن الزامی است.
- (۳) آمارهای اقتصادی کشور دچار خطاهای محاسباتی هستند.
- (۴) بحران‌های اقتصادی که سال گذشته در کشور ایجاد شد.

پاسخ: گزینه ۴

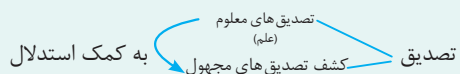
زیرمبحث: منطق دهم - درس ۱

درس Box

به کمک تعریف، از تصورات معلوم به شناخت تصورات مجهول دست می‌یابیم.

به کمک استدلال از تصدیق‌های معلوم به کشف تصدیق‌های مجهول دست می‌یابیم.

یادآوری دوباره ← تفکر یا همان اندیشه، راه رسیدن به علم و دانش جدید می‌باشد.

معلوم ساختن مجهولات

پاسخ خیلی تشریحی ✓

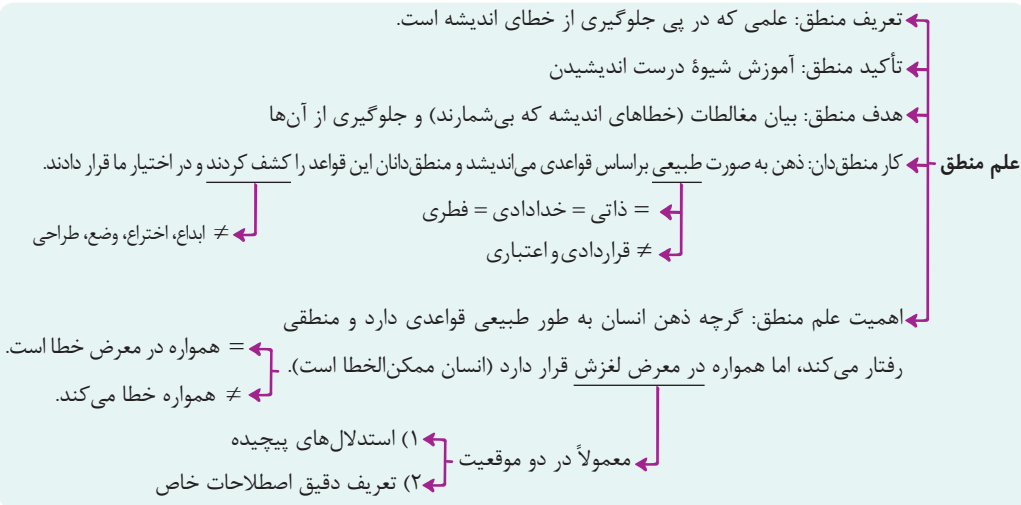
تعریف استفاده از تصورات معلوم برای روشن کردن تصور مجهول است؛ پس باید در گزینه‌ها به دنبال تصور بود. هر آن چه تصدیق نباشد، تصور است و تنها در گزینه (۴) است که جمله ناقص بوده و تصدیق نیست.

- (۱) دانش منطق می‌کوشد از طریق آموزش شیوه درست اندیشیدن، انسان‌ها را قادر به تشخیص خطاهای ذهنی نماید.
- (۲) منطق‌دانان با طرح قواعد منطقی کمک کردند تا فرایند طبیعی اندیشیدن، خطای کم‌تری داشته باشد.
- (۳) انسان‌ها بدون دانستن نام قواعد منطقی از آن‌ها استفاده می‌کنند، ولی ذهن انسان همواره در حال لغزش است.
- (۴) منطق‌دانان می‌کوشند تا از طریق جلوگیری از خطاهای اندیشیدن به هدف خود، یعنی شناسایی مغالطه‌ها برسند.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: منطق دهم - درس ۱

درس‌Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

علم منطق به همراه بیان قوانین حاکم بر ذهن، روش‌های جلوگیری از مغالطات را بیان می‌کند؛ البته تأکید منطق بر آموزش شیوه درست اندیشیدن است — تا از این طریق — قادر به تشخیص خطاهای ذهن باشیم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): منطق‌دانان قواعد منطقی را کشف کرده‌اند، نه این‌که طراحی یا ابداع کرده باشند.

گزینه (۳): ذهن انسان همواره در معرض لغزش است، ولی همواره در حال لغزش نیست؛ یعنی امکان خطا دارد، نه این‌که خطا کند.

گزینه (۴): منطق‌دانان می‌کوشند از طریق شناسایی و دسته‌بندی مغالطه‌ها، به هدف خود که جلوگیری از خطای اندیشه است، دست یابند.

دقت کنید که مسیر دستیابی به هدف منطق (جلوگیری از مغالطه‌ها) از تأکید منطق (آموزش شیوه درست اندیشیدن) می‌گذرد.

در کدام گزینه، نوع دلالت لفظ بر معنا می‌تواند باعث بروز مغالطه شود؟

- (۱) برو ای گدای مسکین در خانه علی زن
(۲) رنگ رخساره خبر می‌دهد از سر ضمیر
(۳) خدا رو شکر امروز سازم کوک است.
(۴) انسان باید به استاد خود احترام بگذارد.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: منطق دهم - درس ۲

درس‌Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در مغالطه توسل به معنای ظاهری، کسی که دچار مغالطه شده، دلالت مطابقی را با دلالت تضمنی یا التزامی اشتباه می‌گیرد. بنابراین اگر کلمه‌ای دارای دلالت تضمنی یا التزامی باشد، زمینه برای بروز مغالطه توسل به معنای ظاهری فراهم می‌شود. در عبارت «سازم کوک است»، ممکن است منظور گوینده به معنای «حال خوب» باشد که معنای التزامی است. بررسی سایر گزینه‌ها:

در سایر گزینه‌ها کلمات اشاره‌شده در معنای اصلی (دலالت مطابقی) خود به کار رفته‌اند.

در کدام مورد، خطای رخ داده در نتیجه‌گیری می‌تواند از دو مغالطه مختلف در حوزه لفظ و معنا ناشی شده باشد؟

- (۱) مادرم فرشته است، فرشته موجود جسمانی نیست؛ پس مادرم جسمانی نیست.
- (۲) شریک تجاری‌ام روباه است، روباه، دُم بزرگی دارد؛ پس شریک تجاری‌ام دُم بزرگی دارد.
- (۳) انسان در زیر زبانش پنهان است، زیر زبان، فضای کوچکی دارد؛ پس انسان خیلی کوچک است.
- (۴) بهمن، پسر بزرگ من است، زمستان فصل آمدن بهمن است؛ پس پسر بزرگ من زمستان‌ها می‌آید.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: منطق دهم - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در گزینه (۱)، اگر نام مادر فرشته بوده، مغالطه اشتراک لفظ رخ داده، اما اگر منظور از فرشته، به دلالت التزامی، پاکی و مهربانی مادر بوده، مغالطه توسل به معنای ظاهری رخ داده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۲): روباه در مقدمه اول فقط می‌تواند دلالت التزامی داشته باشد، پس فقط توسل به معنای ظاهری است.
- گزینه (۳): زیر زبان در مقدمه اول فقط می‌تواند دلالت التزامی داشته باشد، پس فقط توسل به معنای ظاهری است.
- گزینه (۴): بهمن در مقدمه اول فقط می‌تواند به دلالت مطابقی، اسم خاص پسر باشد، پس فقط اشتراک لفظ است.

نکته

مغالطه‌های ناشی از خطاهای لفظی، عبارت‌اند از:

- (۱) اشتراک لفظ
- (۲) توسل به معنای ظاهری
- (۳) نگارش کلمات
- (۴) ابهام در مرجع ضمیر

نوع کدام مغالطه به درستی مشخص شده است؟ ۱۳۹

- (۱) برادرم کوه است، کوه محکم است؛ پس برادرم محکم است. (اشتراک لفظ)
- (۲) از دوستش پرسید که ماشین مادرش را کجا پارک کرده است. (ابهام در مرجع ضمیر)
- (۳) امارتی خواهم ساخت که در طول دوران‌ها شبیهش وجود نداشته باشد. (توسل به معنای ظاهری)
- (۴) کنفرانس فلسفی که در شهر تهران برگزار شد، بسیار زیاد، مفید واقع قرار گرفت. (نگارشی کلمات)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: منطق دهم - درس ۲

درس Box

گاهی در برخی جملات ابهام وجود دارد که ناشی از مشخص نبودن مرجع ضمیر و یا مشخص نبودن و دوپهلوبودن یک عبارت است. ← مغالطه ابهام در مرجع ضمیر = مغالطه ابهام در عبارت

ابهام در مرجع ضمیر

رستم بر اسب نشست، دستی بر سرش کشید و حرکت کرد.
← سر رستم / سر اسب

مثال

سارا کتاب‌های احمد را به برادرش داد.
← برادر سارا / برادر احمد

کاهن معبد لیدیه قبل از جنگ پادشاه لیدیه با ایران به او گفت: «در جنگ لیدیه با ایران آن پادشاهی قدرتمند نابود خواهد شد.»
← پادشاهی ایران / پادشاهی لیدیه

پاسخ خیلی تشریحی

در این عبارت، ضمیر «ش» در کلمه «ماشینش» مرجع نامشخصی دارد. ماشین مادر دوستش کجاست یا ماشین مادر خود گوینده کجاست.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): کوه در جمله اول دلالت التزامی دارد و در عبارت دوم دلالت مطابقی دارد؛ پس مغالطه توسل به معنای ظاهری رخ داده است.

گزینه (۳): امارت به معنای پادشاهی است و اگر با املای عمارت بیان شود، به معنی ساختمان است. پس این عبارت می‌تواند مغالطه نگارشی داشته باشد.

گزینه (۴): هیچ مغالطه‌ای ندارد.

در تشبیه، اگر ادات ذکر شود، دلالت مطابقی است و اگر ذکر نشود، دلالت التزامی است.

نکته

در مقابل کدام گزینه، مغالطه‌ای که ممکن است رخ دهد، به درستی آمده است؟

(سوال ۱۲۶ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت دوم)

- (۱) علی با برادرش به دیدن دوستش رفت. (نگارش کلمات)
- (۲) مردم شهر شما مانند ما باعاطفه نیستند. (نگارش کلمات)
- (۳) پیر خرد گوش شنوا و چشم بینا دارد. (ابهام در مرجع ضمیر)
- (۴) می‌توان گفت که کلام فلسفه است، اما عرفان نه. (ابهام در مرجع ضمیر)

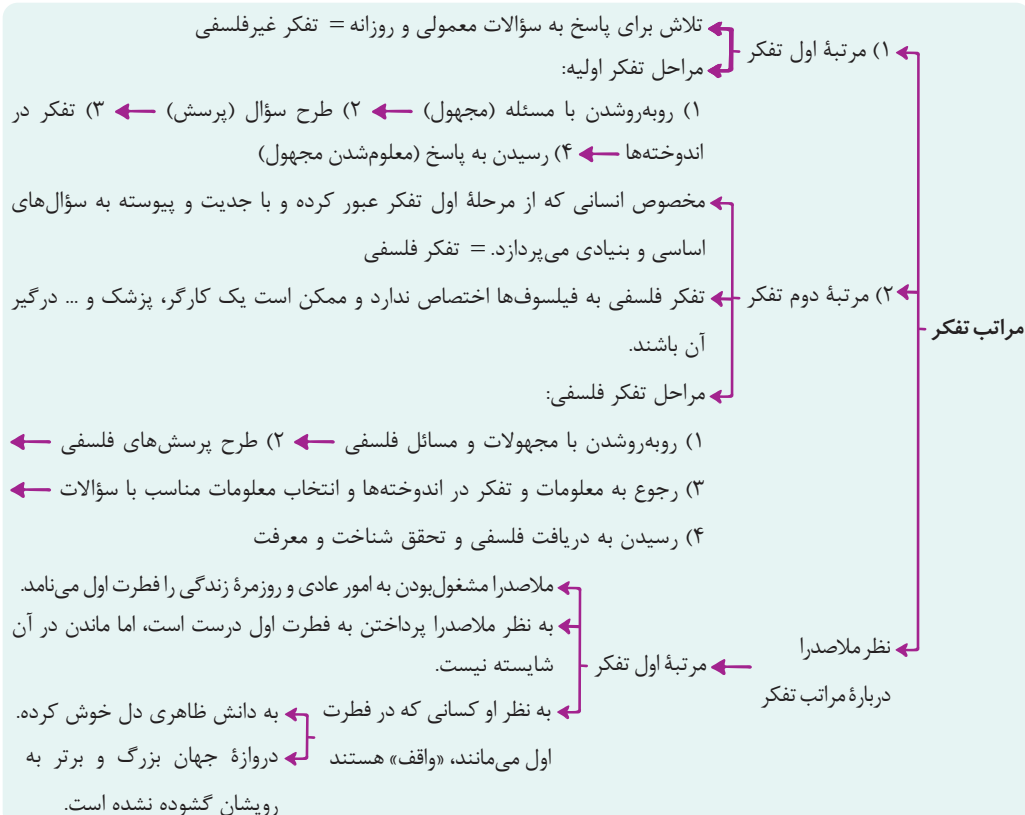
کنکور

- (۱) تفکر فلسفی نوعی از تفکر در انسان است که مراحل آن با تفکر غیرفلسفی متفاوت بوده و نتیجه متفاوتی دارد.
- (۲) برخلاف تفکر غیرفلسفی که به امور بی‌اهمیت یا کم‌اهمیت می‌پردازد، تفکر فلسفی به امور مهم زندگی اختصاص دارد.
- (۳) تفکر فلسفی و غیرفلسفی مراحل یکسانی دارند، ولی موضوع مورد مطالعه و اندیشه در آن‌ها متفاوت است.
- (۴) تفکر فلسفی برخلاف تفکر غیرفلسفی که مربوط به عموم مردم است، به اندیشمندان اختصاص دارد.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: فلسفه یازدهم - درس ۱

درس‌Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مراحل اندیشه‌ورزی و تفکر به قرار زیر است:

روبه‌روشدن با مسئله ← طرح سؤال ← تفکر در اندوخته‌ها ← رسیدن به پاسخ

و مراحل تفکر فلسفی به صورت زیر است:

روبه‌روشدن با مسئله فلسفی ← طرح سؤالات فلسفی ← تفکر در اندوخته‌های متناسب با سؤال فلسفی ← رسیدن به دریافت فلسفی همان‌طور که مشاهده می‌شود، تفاوت انواع تفکر (غیرفلسفی یا فلسفی) صرفاً در موضوع مورد تفکر است و مراحل آن تغییری نمی‌کند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): مراحل تفکر در همه انواع آن یکسان است.

گزینه (۲): تفکر غیرفلسفی پرداختن به امور عادی و روزمره است و این به معنای بی‌اهمیت بودن آن‌ها نیست؛ بسیاری از موضوعات روزمره موضوعات مهمی هستند، مانند انتخاب رشته تحصیلی، شغل و ...

گزینه (۴): تفکر فلسفی اختصاصی به اندیشمندان و فیلسوفان ندارد و هر کس به طور جدی و پیوسته به سؤالات بنیادی بپردازد، وارد تفکر فلسفی شده است.

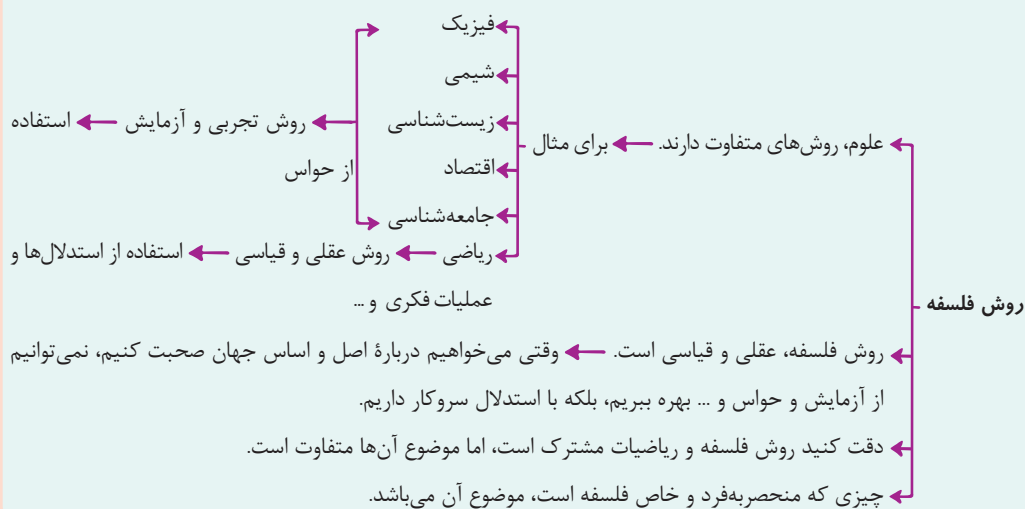
روش پرداختن به موضوع در کدام گزینه با سایر گزینه‌ها متفاوت است؟

- (۱) دو مقدار مساوی با مقدار سوم با یکدیگر مساوی هستند.
- (۲) جهان هستی چه در حیطه مادیات و چه در حیطه مجردات، تحت قانون علیت اداره می‌شود.
- (۳) ذات خداوند از این جهت که غیب کامل است و بی‌نهایت است، برای انسان با ذهن محدود ناشناخته می‌ماند.
- (۴) رایانه‌های بسیار قدرتمند برای محاسبه لگاریتم یا انتگرال‌های پیچیده، محاسبات ریاضیاتی را با الگوریتم‌های جدید انجام می‌دهند.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: فلسفه یازدهم - درس ۱

درس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

هر دانشی با دانش دیگر از دو جهت می‌تواند متمایز باشد: (۱) موضوع (۲) روش. دانش‌های تجربی برای رشد و پیشرفت خود و پاسخ به مجهولاتشان از روش‌های تجربی و استقرایی بهره می‌برند و دانش‌هایی مانند ریاضیات و فلسفه از روش عقلی و استدلالی استفاده می‌کنند.

عبارت گزینه (۴) یک خبر یا یک اطلاع جمع‌آوری شده درباره رایانه‌های قوی است و خودش حامل هیچ بحث علمی و عقلانی نیست. بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): مربوط به دانش ریاضیات است که روش آن عقلی است.
- گزینه (۲): مربوط به فلسفه است که به روش عقلی، مسائل خود را بررسی می‌کند.
- گزینه (۳): مربوط به فلسفه (هستی‌شناسی) است که روش آن عقلی است.

(سؤال ۱۳۲ کنکور انسانی ۱۴۰۳ - نوبت دوم)

روش بررسی کدام گزاره با بقیه متفاوت است؟

- (۱) قوه نطق و قابلیت حیات، از نفس مجرد انسان ناشی می‌شود.
- (۲) فعل اخلاقی اگر در جهت سعادت حقیقی باشد، فضیلت است.
- (۳) اندیشه‌ها و تصمیم‌گیری‌های انسان، تابع شرایط اجتماعی او است.
- (۴) براساس مکتب رواقی، برای رسیدن به سعادت باید به فرمان خرد گوش فراداد.

نوع کدام پرسش متفاوت است؟ **۱۴۲**

- (۱) چرا نباید در طول زندگی دروغ بگوییم؟
- (۲) فلسفه اخلاق چه زمانی ابداع شده است؟
- (۳) چرا دروغ گفتن امری مذموم و بد شناخته می‌شود؟
- (۴) دروغ گفتن چه تأثیری در کنش افراد نسبت به یکدیگر دارد؟

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: فلسفه یازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

سؤال از علت معیار مذموم بودن یا خوب بودن یک رفتار در فلسفه اخلاق بررسی می‌شود؛ پس این سؤال یک سؤال فلسفی است. علم اخلاق بیان می‌کند که کدام کار خوب است و باید آن را انجام بدهیم و کدام کار بد است و نباید انجام بدهیم، اما فلسفه اخلاق چرایی خوب بودن و بد بودن یک عمل را بررسی می‌کند. به بیان بهتر، معیار تشخیص حسن و قبح افعال در فلسفه اخلاق بررسی می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): یک سؤال اخلاقی است که در علم اخلاق بررسی می‌شود.

گزینه (۲): سؤالات تاریخی درباره موضوعات فلسفی، سؤالات فلسفی نیستند، بلکه سؤالات تاریخی هستند، زیرا با روش حس و تجربه به پاسخ می‌رسیم نه با روش عقلی.

گزینه (۴): یک سؤال در حوزه علوم اجتماعی است.

دقت کنید که انواع پرسش‌ها، شامل پرسش فلسفی و پرسش غیرفلسفی است و راه پاسخ به آن‌ها هم به ترتیب تفکر فلسفی و تفکر غیرفلسفی است.

نکته

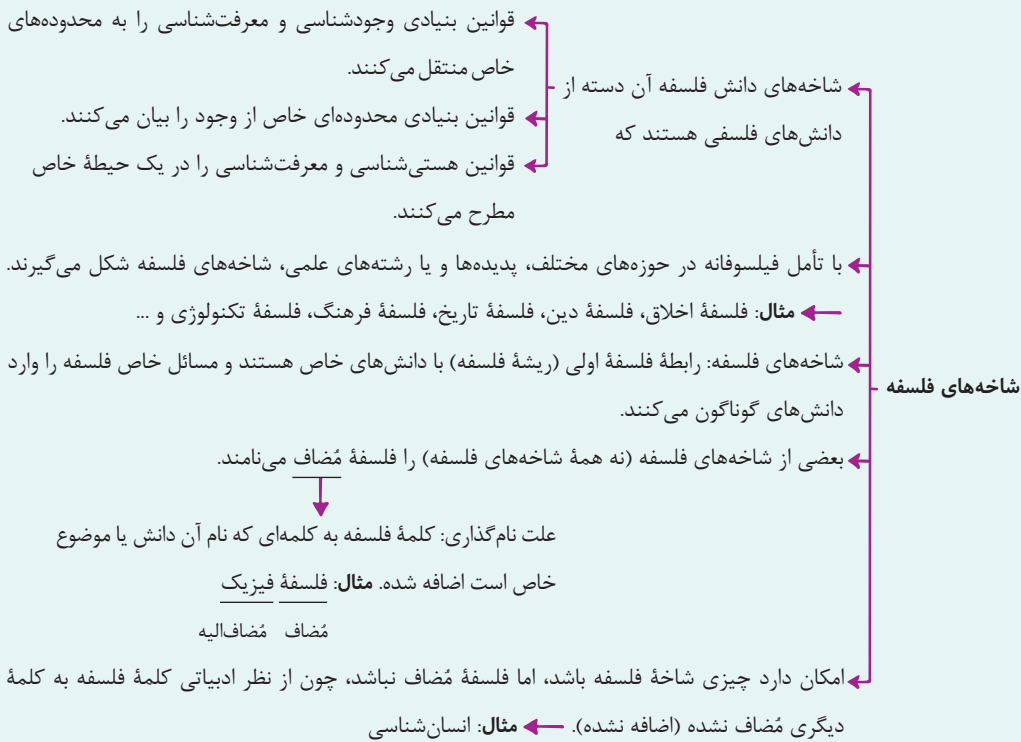
کدام گزینه درباره شاخه‌های فلسفه درست است؟

- (۱) دانش‌های انسانی، پل ارتباطی میان بخش اصلی و فرعی فلسفه می‌باشد.
- (۲) این‌گونه نیست که امروزه فلسفه‌های مضاف صرفاً ناظر بر علوم ایجاد شده باشد.
- (۳) برای درک بهتر فلسفه علوم تربیتی، می‌توان مکاتب علوم تربیتی را مطالعه کرد.
- (۴) دیدگاه لیبرالیسم در علوم اجتماعی بر اهمیت فرد و آزادی‌های فردی تأکید دارد.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: فلسفه یازدهم - درس ۲

درس‌Box

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓

امروزه دامنه فلسفه‌های مضاف بسیار توسعه پیدا کرده است و ناظر به بسیاری از علوم مانند فلسفه حقوق و حتی ناظر بر پدیده‌ها مانند فلسفه طبیعت است. پس این‌گونه نیست که صرفاً فلسفه‌های مضاف ناظر بر علوم باشند، بلکه ناظر بر برخی پدیده‌ها هم، فلسفه مضاف شکل گرفته است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): شاخه‌های فلسفه یا همان فلسفه‌های مضاف، پل ارتباطی بخش اصلی و ریشه‌ای فلسفه با علوم مختلف شده است، نه برعکس آن.

گزینه (۳): برای درک بهتر هر مکتب علوم تربیتی، ابتدا باید فلسفه‌ای که پشتوانه آن مکتب است را مطالعه کنیم و نه برعکس آن.

گزینه (۴): دیدگاه لیبرالیسم، یک دیدگاه سیاسی در علوم سیاسی است، نه فلسفه علوم اجتماعی. البته که افراد قائل به اصالت فرد از این دیدگاه سیاسی بهره می‌برند.

با توجه به بخش‌های اصلی و فرعی فلسفه و علوم مختلف، کدام گزینه ترتیب نمودار زیر را به درستی تعیین می‌کند؟

انسان موجودی است مختار	انسان توانایی شناخت امور غیر محسوس را دارد.	گران‌فروشی رفتار زشتی است.
(۳)	(۲)	(۱)

۱ (۲) ← ۳ ← ۲

۳ ← ۲ ← ۱ (۱)

۲ ← ۱ ← ۳ (۴)

۱ ← ۲ ← ۳ (۳)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: فلسفه یازدهم - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ترتیب بخش اصلی و فرعی فلسفه و علوم مختلف به شرح زیر است:

بخش اصلی فلسفه ← شاخه‌های فلسفه (بخش فرعی فلسفه) ← علوم مختلف

بنابراین جمله (۲) که مربوط به معرفت‌شناسی (بخش اصلی فلسفه) است، ابتدا، سپس جمله (۳) که مربوط به بخش‌های فرعی فلسفه (انسان‌شناسی فلسفی) و در نهایت جمله (۱) که مربوط به علم خاص (اخلاق) می‌باشد، قرار می‌گیرد.

با توجه به ارتباط میان بخش‌های اصلی و فرعی فلسفه و علوم، گزاره‌ها را در جای مناسب قرار دهید.

(سؤال ۵ - امتحان نوبتی فرداد ۱۴۰۳ (پایه یازدهم))

۱) دروغی که به نفع من باشد ایرادی ندارد.

۲) شناخت انسان فقط امور محسوس را در بر می‌گیرد.

۳) انسان موجودی تک‌ساحتی است.

الف)	ب)	ج)
------------	----------	----------

اگر یک فیلسوف دربارهٔ شغل فرزند خودش بگوید: «چون او در خانوادهٔ ما بزرگ شده، استعدادش در آموختن فلسفه است و اجازهٔ تغییر مسیر خانوادگی خود را ندارد»، ممکن است پیرو کدام نظریه باشد؟

(۱) اصالت فرد
(۲) اصالت جامعه
(۳) اصالت فرد و جامعه توأمان
(۴) اصالت اختیار انسانی

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: فلسفهٔ یازدهم - درس ۲

درسی Box

دیدگاه فیلسوفان	ویژگی‌ها	گرایش سیاسی	کلمات و اصطلاحات
اصالت فرد	جامعه را مجموعه افرادی می‌دانند که کنار هم زندگی می‌کنند. منافع و مصلحت افراد بر منافع جامعه مقدم است.	«لیبرالیسم» که تأمین‌کنندهٔ آزادی‌های فردی است.	سرمایه‌داری مالکیت خصوصی آزادی مدارس خصوصی
اصالت جامعه	افراد جامعه نقش و هویت مستقل ندارند و افکار، اندیشه‌ها و تصمیمات آن‌ها تابع شرایط اجتماعی است. منافع جمع در اولویت است.	«سوسیالیسم» که تأمین‌کنندهٔ منافع جمعی است.	عدالت اجتماعی مالکیت دولتی بیمه‌های فراگیر تعاونی اقتصادی مدارس دولتی
اصالت فرد و جامعه	افراد تحت تأثیر عوامل اجتماعی هستند، اما هیچ‌گاه قدرت اختیار و تصمیم‌گیری خود را از دست نمی‌دهند و می‌توانند روی جامعه اثر بگذارند. جامعه مجموعهٔ افرادی است که مدت طولانی کنار هم زندگی می‌کنند و روح جمعی (هدف مشترک) دارند.	—	—

طرفداران نظریهٔ اصالت جامعه معتقدند افراد جامعه نقش و هویت مستقلی ندارند و افکار و اندیشه‌ها و تصمیم‌گیری‌های آنان تابع شرایط اجتماعی آنان است (فرد در انتخاب‌های خود تابع است و اختیاری ندارد).

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام مورد در ارتباط با کارآفرینان صحیح است؟

- (۱) کارآفرین کسی است که بدون نیاز به نوآوری و پذیرش خطر، تنها با پیروی از روش‌های قدیمی تولید، محصولات را عرضه می‌کند.
- (۲) کارآفرینان معمولاً از شروع یک سرمایه‌گذاری جدید پرهیز می‌کنند و منتظر شرایط کاملاً مطمئن می‌مانند.
- (۳) کسی که می‌خواهد کارآفرین باشد، نیازی به مهارت‌های ابتکار عمل ندارد و تنها با داشتن سرمایه می‌تواند کالا یا خدمتی را ارائه دهد.
- (۴) کارآفرین لازم است آگاهی و دانش زیادی برای اتخاذ تصمیمات مناسب درباره موقعیت شرکت، پیشنهاد محصول، قیمت‌گذاری، تبلیغات و استخدام نیروی کار داشته باشد.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۱

درسی Box

● با نوآوری و خطرپذیری، محصولات جدیدی تولید و عرضه می‌کند یا راه‌های جدیدی برای تولید کشف می‌کند.	کارآفرین کسی است که
● بینشی برای مشاهده فرصت‌های کسب‌وکار دارد که دیگران از مشاهده آن ناتوانند یا به ذهنشان خطور نمی‌کند.	
● شجاعتی برای شروع یک سرمایه‌گذاری جدید دارد که دیگران فاقد آن هستند.	
● ایده‌های خود را امیدوارانه به کسب‌وکارهای سودآور تبدیل می‌کند.	
● بتواند با داشتن مهارت‌های ابتکار عمل عوامل مختلف را در کنار هم جمع کند و کالا یا خدمتی را تولید کند.	
● (کارآفرینی به تلاش و کار زیادی نیاز دارد تا بتواند کسب‌وکار را زنده نگه دارد، چراکه کسی که می‌خواهد کارآفرین باشد، باید مهارت‌های ابتکار عمل را داشته باشد تا بتواند با جمع کردن عوامل مختلف در کنار هم، کالا یا خدمتی را تولید کند).	
● آگاهی و دانش زیادی برای اتخاذ تصمیمات مناسب درباره (۱) موقعیت شرکت، (۲) پیشنهاد محصول، (۳) قیمت‌گذاری، (۴) تبلیغات و (۵) استخدام نیروی کار دارد.	
● توانایی مالی لازم برای راه‌اندازی کسب‌وکارش را دارد و می‌داند که در آغاز کارش ممکن است با موفقیت کم‌تر یا عدم موفقیت روبه‌رو شود.	

به بررسی گزینه‌ها می‌پردازیم:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینه (۱): نادرست است؛ کارآفرین کسی است که با نوآوری و خطرپذیری، محصولات جدیدی تولید و عرضه می‌کند یا راه‌های جدیدی برای تولید کشف می‌کند.
- گزینه (۲): نادرست است؛ کارآفرینان شجاعتی برای شروع یک سرمایه‌گذاری جدید دارند که دیگران فاقد آن هستند.
- گزینه (۳): نادرست است؛ کسی که می‌خواهد کارآفرین باشد، باید مهارت‌های ابتکار عمل را داشته باشد تا بتواند با جمع کردن عوامل مختلف در کنار هم، کالا یا خدمتی را تولید کند.
- گزینه (۴): صحیح است.

۱۴۷ هر کلمه یا عبارت، به ترتیب به کدام قسمت جدول مربوط است؟

- تیزبین
- منابع را به شکل کارایی مدیریت و هماهنگ می کنند.
- پرانگیزه
- ایده ها را به محصولات جدید، فرایندها و یا کسب و کارهای جدید تبدیل می کنند.
- یادگیرنده
- کارآفرینان واقع بین هستند، اما مطمئن و دلگرم به موفقیت اقتصادی اند.

ویژگی	توضیحات
خوش بین	«الف»
«ب»	از کارشناسان، همکاران و مشتریان می آموزند و خود را با شرایط بازار وفق می دهند.
«ج»	فرصت های کسب و کار را زمانی که دیگران شاید متوجه نشوند می بینند.
سازمان دهنده	«د»
«ه»	نظم، انضباط، پایداری، اشتیاق و توانایی حل مسئله را دارند.
نوآور	«و»

۱) «ه» - «و» - «ب» - «الف» - «ج» - «د»

۲) «ب» - «الف» - «ج» - «د» - «ه» - «و»

۳) «ج» - «د» - «ه» - «و» - «ب» - «الف»

۴) «ج» - «د» - «ه» - «الف» - «ب» - «و»

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۱

ویژگی های مشترک کارآفرینان موفق

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ویژگی	توضیحات
خوش بین	کارآفرینان واقع بین هستند، اما مطمئن و دلگرم به موفقیت اقتصادی اند. (الف)
یادگیرنده (ب)	از کارشناسان، همکاران و مشتریان می آموزند و خود را با شرایط بازار وفق می دهند.
تیزبین (ج)	فرصت های کسب و کار را زمانی که دیگران شاید متوجه نشوند می بینند.
سازمان دهنده	منابع را به شکل کارایی مدیریت و هماهنگ می کنند. (د)
پرانگیزه (ه)	نظم، انضباط، پایداری، اشتیاق و توانایی حل مسئله را دارند.
نوآور	ایده ها را به محصولات جدید، فرایندها و یا کسب و کارهای جدید تبدیل می کنند. (و)

صاحب شرکتی در طول یک سال ۸۴۰ میلیون تومان درآمد از انجام ۱۰۵۰ پروژه طراحی سایت به دست آورده است. اگر هزینه پروژه‌های انجام‌شده یک‌پنجم درآمد سالانه شرکت باشد، پاسخ‌های زیر به ترتیب از راست به چپ کدام است؟

• سود این شرکت چند میلیون تومان است؟

• قیمت هر پروژه طراحی سایت چند ریال است؟

(۲) ۶۷۲ - ۷,۵۰۰,۰۰۰

(۱) ۶۷۲ - ۸,۰۰۰,۰۰۰

(۴) ۶۹۰ - ۷,۵۰۰,۰۰۰

(۳) ۶۹۰ - ۸,۰۰۰,۰۰۰

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

میلیون تومان $۸۴۰ =$ درآمد سالانه

میلیون تومان $۱۶۸ = \frac{۱}{۵} \times ۸۴۰ =$ درآمد سالانه شرکت $\times \frac{۱}{۵} =$ هزینه سالانه

میلیون تومان $۶۷۲ = ۸۴۰ - ۱۶۸ =$ هزینه سالانه - درآمد سالانه شرکت = سود سالانه

قیمت هر پروژه طراحی سایت $\times$ تعداد پروژه‌های طراحی سایت انجام‌شده = درآمد سالانه

$$\Rightarrow ۸۴۰,۰۰۰,۰۰۰ = ۱۰۵۰ \times x \Rightarrow x = \frac{۸۴۰,۰۰۰,۰۰۰}{۱۰۵۰} = ۸۰۰,۰۰۰ \text{ تومان} = ۸۰۰,۰۰۰ \times ۱۰ = ۸,۰۰۰,۰۰۰ \text{ ریال}$$

برای تبدیل تومان به ریال، عدد مورد نظر را در عدد ۱۰ ضرب می‌کنیم (به بیان ساده‌تر، یک صفر به عدد اضافه می‌کنیم) و برعکس برای تبدیل ریال به تومان، عدد مورد نظر را بر عدد ۱۰ تقسیم می‌کنیم (به بیان ساده‌تر، یک صفر از عددمان کم می‌کنیم).

نکته

صاحب شرکتی در طول یک سال ۵۶۰ میلیون تومان درآمد از ارائه ۷۰۰ فعالیت خدماتی به دست آورده است. اگر هزینه خدمات ارائه‌شده یک‌چهارم درآمد شرکت باشد، پاسخ پرسش‌های زیر به ترتیب از راست به چپ کدام است؟

(سوال ۱۴۷ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت دوم)

• سود این شرکت، چند میلیون تومان است؟

• قیمت هر فعالیت خدماتی ارائه‌شده چند ریال است؟

(۲) ۴۲۰ - ۶,۰۰۰,۰۰۰

(۱) ۴۲۰ - ۶,۰۰۰,۰۰۰

(۴) ۴۲۰ - ۸,۰۰۰,۰۰۰

(۳) ۴۲۰ - ۸,۰۰۰,۰۰۰

کنکور

یک آموزشگاه زبان در نیم سال اول، کلاس های آموزشی خود را به قیمت ۴۰۰ هزار تومان برای هر فرد برگزار کرده است. اگر تعداد ثبت نامی ها ۲۲۰ نفر باشد و هزینه برگزاری کلاس برای هر نفر ۲۵۰ هزار تومان باشد، پاسخ پرسش های

زیر به ترتیب (از راست به چپ) کدام است؟

الف) درآمد کل آموزشگاه چه قدر است؟

ب) سود یا زیان آموزشگاه چه قدر است؟

(۱) ۹۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان - ۴۴,۰۰۰,۰۰۰ تومان سود

(۲) ۸۸,۰۰۰,۰۰۰ تومان - ۳۳,۰۰۰,۰۰۰ تومان سود

(۳) ۹۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان - سود نداشته است.

(۴) ۸۸,۰۰۰,۰۰۰ تومان - ۳۳,۰۰۰,۰۰۰ تومان زیان

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف)

شهریه کلاس × تعداد افراد ثبت نام شده = درآمد تولید کننده

$$= ۲۲۰ \times ۴۰۰,۰۰۰ = ۸۸,۰۰۰,۰۰۰ \text{ تومان}$$

ب)

هزینه برگزاری کلاس × تعداد افراد ثبت نام شده = مجموع هزینه برگزاری

$$= ۲۲۰ \times ۲۵۰,۰۰۰ = ۵۵,۰۰۰,۰۰۰ \text{ تومان}$$

هزینه های تولید - درآمد = سود

$$= ۸۸,۰۰۰,۰۰۰ - ۵۵,۰۰۰,۰۰۰ = ۳۳,۰۰۰,۰۰۰ \text{ تومان}$$

۱۵۰

در صورتی که درآمد یک کسب و کار از هزینه‌های تولید آن کم‌تر باشد، کدام یک از گزینه‌های زیر به ترتیب می‌تواند برای کاهش زیان و حفظ سطح تولید مناسب‌تر باشد؟

- (۱) افزایش قیمت محصول - کاهش تعداد کارکنان حتی اگر تولید کاهش یابد.
- (۲) افزایش تولید - کاهش قیمت محصول به زیر هزینه تولید
- (۳) صرفه‌جویی در منابع و پرهیز از هزینه‌های غیرضروری - بازاریابی و فروش محصول با قیمت مناسب
- (۴) کاهش مصرف مواد اولیه - توقف موقت تولید برای کاهش هزینه‌ها

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

اگر درآمدهای به‌دست‌آمده از هزینه‌های تولید کم‌تر باشد، کسب و کار شما دچار ضرر و زیان می‌شود. بنابراین تلاش می‌کنید با افزایش درآمد و کاهش هزینه‌ها از وضعیت زیان دوری کنید.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): اگر قیمت محصول بدون توجه به بازار افزایش یابد، ممکن است مشتریان از خرید صرف‌نظر کنند و درآمد کاهش یابد. - کاهش تعداد کارکنان به‌گونه‌ای که تولید کاهش یابد نیز نادرست است، چراکه هدف حفظ سطح تولید است.
- گزینه (۲): افزایش تولید بدون توجه به نیاز بازار، ممکن است سبب مازاد عرضه و در نتیجه کاهش قیمت شود که به خودی خود می‌تواند باعث کاهش درآمد و افزایش زیان شود. - کاهش قیمت به زیر هزینه تولید، به معنای زیان قطعی است و برخلاف اصل اقتصادی سودآوری است. حتی اگر تولید بیشتر شود، اگر هر واحد با ضرر فروخته شود، مجموع ضرر بیشتر می‌شود.
- گزینه (۴): کاهش مصرف مواد اولیه اگر باعث کاهش کیفیت یا تولید شود، به زیان منجر می‌شود. توقف تولید هر چند هزینه‌ها را کاهش می‌دهد، اما درآمد را به صفر می‌رساند و ممکن است مشتریان دائمی از دست بروند.

کدام گزینه در ارتباط با مسئولیت اخلاقی و کسب درآمد حلال صحیح نیست؟

- ۱) اشخاصی که با فعالیت‌های غیرقانونی به هم‌نوعانشان ظلم می‌کنند و از مزایای کسب درآمد حلال نیز محروم می‌مانند.
- ۲) از جمله پیامدهای رفتار افرادی که کارهای غیرشرعی انجام می‌دهند قراردادان اقتصاد خود و جامعه در سراسری سقوط است.
- ۳) این دسته از افراد از آب کره می‌گیرند و معمولاً از رانت و موقعیت‌هایی که با فریب و ظاهرسازی به دست می‌آورند، سوءاستفاده می‌کنند و درآمدهای کلان کسب می‌کنند.
- ۴) افراد رباخوار کالاهای مورد نیاز مردم را در مواقع ضروری انبار کرده و بعد از مدتی آن کالاهای را با قیمتی بالا می‌فروشند.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۱

کرتی Box

این افراد درآمدهای خود را به صورت غیرطبیعی زیاد است، خانه و خودروی گران‌قیمت دارند، اما در میان مردم بدنام‌اند.

اگر سراغ این افراد را از مردم درستکار بگیرید، به شما هشدار می‌دهند که با آن‌ها نشست و برخاست نکنید.

این دسته از انسان‌ها معمولاً راه‌هایی را بلدند که می‌توانند به قول خودشان از آب، کره بگیرند.

این افراد معمولاً از رانت‌ها و موقعیت‌هایی که با فریب و ظاهرسازی به دست می‌آورند، سوء استفاده می‌کنند و به درآمدهای کلانی دست می‌یابند.

معمولاً به دنبال ارزان‌خریدن و گران‌فروختن‌اند و خرید و فروش یا قاچاق برخی از کالاها در انحصار آن‌هاست.

اگر کسی بخواهد با آن‌ها وارد رقابت اقتصادی شود، با انواع شگردها او را از پای درمی‌آورند و سود خودشان را حفظ می‌کنند.

این افراد معمولاً به کسب و کارهای حرام اشتغال دارند، مثلاً با احتکار کالاهای مورد نیاز مردم در مواقع ضروری و گران‌فروختن آن‌ها، سودهای سرشار می‌برند.

برخی برای سود بیشتر، کتاب‌ها یا فیلم‌های مبتذل و غیراخلاقی را تولید و منتشر می‌کنند. کالایی را برخلاف آنچه هست، به مشتری نشان می‌دهند تا مشتری را فریب دهند.

اهل رشوه‌دادن و رشوه‌گرفتن‌اند و با رباخواری امورشان را می‌گذرانند.

به‌طور کلی، کسب و کارهایی که در مسیر تولید کالا و خدمات مشروع نباشد، غارتگرانه و حرام هستند.

از آن‌جا که معمولاً دست این افراد در روستاها و محله‌های کوچک زود رو می‌شود، ترجیح می‌دهند به شهرهای بزرگ کوچ کنند تا آسان‌تر به فعالیت‌های خود بپردازند.

این افراد نه تنها با فعالیت‌های غیرقانونی و غیرشرعی به هم‌نوعانشان ظلم می‌کنند، بلکه از مزایای کسب درآمد حلال نیز محروم مانده و اقتصاد خود و جامعه را در سراسری سقوط قرار می‌دهند.

ویژگی‌های افرادی که به کسب و کار حرام مشغول‌اند

احتکار کردن یعنی کالاهای مورد نیاز مردم را در مواقع ضروری انبار کردن و بعد از مدتی، آن‌ها را گران یا به قیمت بالا فروختن. پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام یک از گزینه‌های زیر مصداق کارآفرینی نیست؟

- (۱) تأسیس یک استارت‌آپ آموزشی توسط گروهی پژوهشگر با هدف افزایش بهره‌وری نیروی کار غیرمتخصص از طریق طراحی برنامه‌های نوآورانه آموزش مجازی در کارخانه‌ها
- (۲) طراحی و راه‌اندازی یک خط تولید خودکار با فناوری هوش مصنوعی که توانسته زمان عرضه محصول جدیدی را به بازار به طور چشمگیری کاهش دهد.
- (۳) عضو تیم حرفه‌ای هوش مصنوعی در یک شرکت چندملیتی شدن
- (۴) شبکه ارائه خدمات پزشکی در منزل در کمتر از ۱۵ دقیقه بعد از تماس تلفنی را راه‌اندازی کردن

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کارآفرین کسی است که با نوآوری و خطرپذیری، محصولات جدیدی تولید و عرضه می‌کند یا راه‌های جدیدی برای تولید کشف می‌کند. با توجه به این توضیح، در گزینه (۳)، فرد صرفاً به یک تیم موجود ملحق شده است، نه این‌که خودش کسب‌وکاری راه‌اندازی کرده باشد. به عبارت دیگر، نوآوری یا خلق خدمت/محصول جدید از طرف خودش دیده نمی‌شود و ریسک‌پذیری فردی برای شروع یک فعالیت اقتصادی جدید مطرح نیست. بنابراین عضویت در یک تیم نوآورانه اگرچه ارزشمند است، اما به تنهایی مصداق کارآفرینی نیست.

مشخص کنید از موارد زیر، کدام مورد کارآفرینی است؟ برای پاسخ خود دلیل بیاورید و از آن دفاع کنید.

(اقتصاد - برای تفکر و تمرین صفحه ۱۰ کتاب درسی)

- کار شخصی در مغازه ساندویچ‌فروشی خودش
- تدریس در مدرسه دولتی
- عضو نیروی فعال در ارتش شدن
- راه‌اندازی خدمات باغبانی در منزل

کتاب
درسی

کدام گزینه دربارهٔ کسب‌وکار شخصی صحیح است؟

- (۱) کسب‌وکار شخصی غالباً با هدفی غیرتجاری اما سودآور راه‌اندازی می‌شود و گاهی در جهت توسعهٔ علمی و دینی قدم برمی‌دارد.
- (۲) کسب‌وکار شخصی بزرگ‌مقیاس است و فعالیت‌هایی همچون خدمات، عمده‌فروشی و صنعتگران کلان را شامل می‌شود.
- (۳) امروزه بسیاری از کسب‌وکارها در ایران به شکل شخصی‌اند. بنگاه‌های معاملات ملکی، کشاورزان و هنرمندان از نمونه‌های کسب‌وکار شخصی‌اند.
- (۴) کسب‌وکار شخصی مالکیت کامل سود جدا دارد و این موضوع امکان رقابت بالاتر به دلیل مقیاس تولید بالا و امکان سرمایه‌گذاری بیشتر را فراهم می‌کند.

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۲

نمونه‌هایی از کسب‌وکارهای شخصی:

مشاغل خویش‌فرمایی مانند تعمیرکاران خودرو و لوازم خانگی / بنگاه‌های معاملات ملکی / خرده‌فروشان / کشاورزان / صنعتگران خرد و هنرمندان / زمینه‌های تخصصی (مانند پزشکی، دندان‌پزشکی، وکالت و حسابداری)

مزایای کسب‌وکار شخصی	معایب کسب‌وکار شخصی
راه‌اندازی آسان و هزینه‌های نسبتاً اندک	بار سنگین مسئولیت (همه چیز به شما برمی‌گردد، حتی در ناخوشی و سفر)
آزادی عمل و سهولت در تصمیم‌گیری (تصمیم‌گیری در مورد بازاریابی، تغییر شرایط بازار و ...)	مشکل تأمین مالی (پس‌انداز شخصی و قرض از دوستان و خانواده)
مالکیت کامل سود	مسئولیت نامحدود در مقابل بدهی‌ها و دعاوی
منافع مالیاتی (فقط یک بار مالیات بر درآمد می‌دهید).	-

بررسی سایر گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینهٔ (۱): مؤسسهٔ غیرانتفاعی یا خیریه‌ها برای انجام مأموریت‌های غیرسودآور و با هدفی غیرتجاری شکل می‌گیرد که مأموریت‌های آن اغلب در زمینه‌های انسانی و اجتماعی شکل می‌گیرد.

گزینهٔ (۲): بیشتر کسب‌وکارهای شخصی کوچک‌مقیاس‌اند و در همه نوع فعالیتی از کشاورزی تا صنعت به‌ویژه خدمات حضور دارند. خرده‌فروشان و صنعتگران خرد جزء کسب‌وکار شخصی هستند، نه عمده‌فروشان و صنعتگران کلان و بزرگ.

نکته

گزینهٔ (۴): امکان رقابت بالاتر به دلیل‌های مقیاس تولید بالا، امکان سرمایه‌گذاری بیشتر و قیمت پایین‌تر نسبت به رقبای از مزایای ایجاد شرکت (سهامی) است.

دارایی شرکتی معادل بیست و پنج هزار سهم، هر یک به ارزش ۲/۵ میلیون تومان است. با توجه به این اطلاعات:
 الف) اگر شخصی ۳ هزار سهم از این شرکت سهامی را خریداری کرده باشد، مالک چند درصد از سهام شرکت است؟
 ب) اگر شخصی با سرمایه اولیه ۲۵ میلیارد تومان وارد این شرکت شده باشد و سود این شرکت در پایان سال معادل ۴۸ میلیارد تومان باشد، سهم این شخص از عایدی سالیانه شرکت چه قدر است؟

۱) ۱۲٪ - ۱۹۲ میلیارد ریال
 ۲) ۹٪ - ۱۹۵ میلیارد ریال
 ۳) ۱۲٪ - ۱۹۵ میلیارد ریال
 ۴) ۹٪ - ۱۹۲ میلیارد ریال

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۲

کرنس Box

فرمول‌های مهم مربوط به مسائل سهام:

$$\frac{\text{تعداد سهام خریداری شده}}{\text{تعداد سهام کل شرکت}} \times 100 \quad \text{یا} \quad \frac{\text{ارزش سهام خریداری شده}}{\text{ارزش سهام شرکت}} \times 100 = \text{میزان مالکیت فرد از دارایی شرکت (به درصد)}$$

$$\frac{\text{ارزش سهام خریداری شده توسط فرد}}{\text{تعداد سهام شرکت}} = \text{ارزش هر سهم} \quad \text{یا} \quad \frac{\text{ارزش سهام شرکت}}{\text{تعداد سهام شرکت}} = \text{ارزش هر سهم}$$

$$\text{سود شرکت} \times \text{درصد مالکیت فرد} = \text{سود تعلق گرفته به فرد}$$

$$\text{ارزش هر سهم} \times \text{تعداد سهام خریداری شده توسط فرد} = \text{مبلغ هزینه شده توسط فرد}$$

(الف)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

$$\text{درصد} = 12 = \frac{3,000}{25,000} \times 100 = \frac{\text{تعداد سهام خریداری شده توسط فرد}}{\text{تعداد سهام کل شرکت}} \times 100 = \text{میزان مالکیت فرد از دارایی شرکت (به درصد)}$$

(ب)

$$\text{درصد} = 40 = \frac{25,000,000,000}{25,000 \times 2,500,000} \times 100 = \frac{\text{ارزش سهام خریداری شده توسط فرد}}{\text{ارزش سهام کل شرکت}} \times 100 = \text{میزان مالکیت فرد از دارایی شرکت (به درصد)}$$

$$\text{میلیارد ریال} = 192 = 19/2 \times 10 = 19/2 \times 48 = \frac{40}{100} \times 48 = \text{سود شرکت} \times \text{درصد مالکیت فرد} = \text{سود تعلق گرفته به فرد}$$

- کدام گزینه به ترتیب عیب کسب و کار شخصی، مزیت کسب و کار شرکتی و مزیت کسب و کار خویش فرمایی را نشان می‌دهد؟
- (۱) هزینه‌های راه‌اندازی بالا - مالکیت کامل سود - آزادی عمل و سهولت در تصمیم‌گیری
 - (۲) پرداخت مالیات بر سود علاوه بر مالیات بر درآمد - امکان افزایش سرمایه از طریق اخذ وام‌های بانکی - راه‌اندازی آسان و هزینه‌های نسبتاً اندک
 - (۳) مشکل تأمین مالی - مسئولیت محدود برای سهامداران - مالکیت کامل سود
 - (۴) بار سنگین مسئولیت حتی در شرایط ناخوشی یا سفر - تخصص‌گرایی بیشتر و امکان جذب افراد توانمندتر - امکان رقابت بالاتر

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- معایب کسب و کار شخصی
- بار سنگین مسئولیت (همه چیز به شما برمی‌گردد، حتی در ناخوشی و سفر) ← گزینه (۴)
 - مشکل تأمین مالی (پس‌انداز شخصی و قرض از دوستان و خانواده) ← گزینه (۳)
 - مسئولیت نامحدود در مقابل بدهی‌ها و دعاوی
- حذف گزینه‌های (۱) و (۲)
- مزایای کسب و کار شرکتی
- مسئولیت محدود برای سهامداران (ضرر و بدهی سهامداران: محدود به میزان سهم) ← گزینه (۳)
 - امکان افزایش سرمایه و تأمین مالی بانکی از طریق:
 - افزایش سهامداران یا افزایش سرمایه آن‌ها
 - اخذ وام‌های بانکی ← گزینه (۲)
 - امکان رقابت بالاتر (به دلیل مقیاس تولید بالا، امکان سرمایه‌گذاری بیشتر و قیمت پایین‌تر نسبت به رقیب)
 - تخصص‌گرایی بیشتر (امکان جذب افراد توانمندتر در زمینه‌های تخصصی و ویژه) ← گزینه (۴)
- حذف گزینه (۱)
- مزایای کسب و کار شخصی یا خویش‌فرمایی
- راه‌اندازی آسان و هزینه‌های نسبتاً اندک ← گزینه (۲)
 - آزادی عمل و سهولت در تصمیم‌گیری (تصمیم‌گیری در مورد بازاریابی، تغییر شرایط بازار و ...) ← گزینه (۱)
 - مالکیت کامل سود ← گزینه (۳)
 - منافع مالیاتی (فقط یک بار مالیات بر درآمد می‌دهید)
- حذف گزینه (۴)

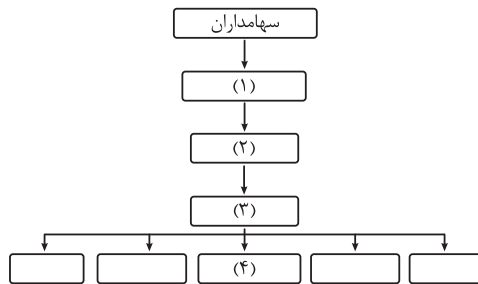
مشاغل خویش‌فرمایی نوعی از کسب و کار شخصی است. به این معنا که فرد برای خودش کار می‌کند، نه برای شخص یا سازمان دیگر.

نکته

کدام گزینه دربردارنده پاسخ صحیح پرسش‌های زیر است؟

الف) کدام مورد از موارد ذکر شده در اساسنامه شرکت‌ها نیست؟

ب) کدام موارد تکمیل‌کننده نمودار زیر (که مربوط به ساختار سازمانی یک شرکت سهامی است) است؟ (به ترتیب)

۱) الف) سهام شرکت چه میزان است و چگونه

تقسیم و فروخته می‌شود؟ / ب) ۱) هیئت‌مدیره،

۲) مدیرعامل، ۳) مدیر مالی، ۴) رئیس هیئت‌مدیره

۲) الف) ساعات کاری روزانه کارکنان شرکت /

ب) ۱) هیئت‌مدیره، ۲) رئیس هیئت‌مدیره،

۳) مدیرعامل، ۴) مدیر روابط عمومی

۳) الف) نوع و مدل تجهیزات یا فناوری‌های مورد استفاده شرکت / ب) ۱) هیئت‌مدیره، ۲) مدیرعامل، ۳) رئیس هیئت‌مدیره،

۴) مدیر اجرایی

۴) الف) شرکت برای چه کسب‌وکاری تشکیل شده است؟ / ب) ۱) هیئت‌مدیره، ۲) رئیس هیئت‌مدیره، ۳) مدیرعامل،

۴) مدیر روابط عمومی

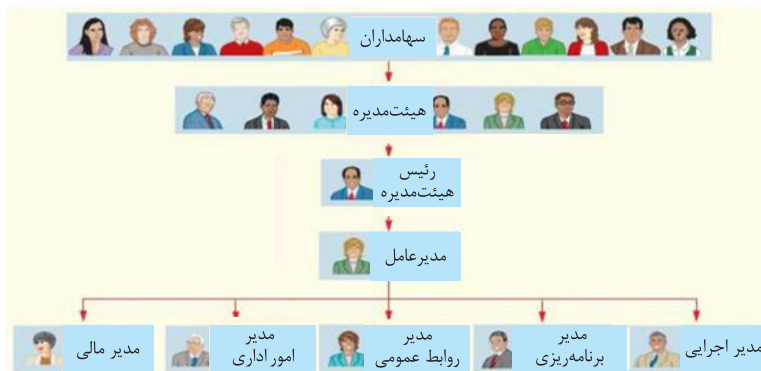
پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓ الف)

- موارد مشخص شده در اساسنامه شرکت
- ← شرکت برای چه کسب‌وکاری تشکیل شده است؟
 - ← سهام شرکت چه میزان است و چگونه تقسیم و فروخته می‌شود؟
 - ← چگونه شرکت سرمایه اولیه خود را تأمین می‌کند؟
 - ← چگونه سود و زیان تقسیم می‌شود؟
 - ← سهامداران چه حقوق و مسئولیت‌هایی در شرکت دارند؟
 - ← شرکت چگونه منحل می‌شود؟

ب)

۱) هیئت‌مدیره

۲) رئیس هیئت‌مدیره

۳) مدیرعامل

۴) مدیر اجرایی یا مدیر برنامه‌ریزی یا مدیر روابط عمومی یا مدیر امور اداری یا مدیر مالی

هر یک از عبارت‌های زیر مرتبط با چه کسب‌وکاری است؟

الف) چند نفر از سرمایه‌گذاران قصد دارند مجموعه‌ای از رستوران‌های زنجیره‌ای فست‌فود راه‌اندازی کنند و فعالیت خود را به صورت رسمی و ثبت‌شده انجام دهند. سود حاصل نیز به نسبت سرمایه تأمین رشد و توسط هر یک از اعضا تقسیم می‌شود.

ب) سارا که به تازگی موفق به اخذ مدرک تخصصی در حوزه خدمات زیبایی شده است، تصمیم دارد در سال جدید، سالن زیبایی اختصاصی خود را راه‌اندازی کند.

ج) گروهی از کشاورزان می‌خواهند برای خرید کود، دانه و سایر مواد مرتبط به صورت عمده هزینه کنند و هزینه‌ها را در بین اعضا تقسیم کنند.

۲) الف) تعاونی / ب) شرکت / ج) تعاونی

۱) الف) شرکت / ب) کسب‌وکار شخصی / ج) شرکت

۴) الف) شرکت / ب) شرکت / ج) شرکت

۳) الف) شرکت / ب) کسب‌وکار شخصی / ج) تعاونی

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) چند نفر با هم سرمایه‌گذاری می‌کنند و یک کسب‌وکار رسمی و ثبت‌شده راه‌اندازی می‌کنند. چون چند نفر در اداره و تأمین سرمایه سهم هستند و سود را براساس سرمایه تقسیم می‌کنند، این یک فعالیت تجاری گروهی است که به شکل شرکت عمل می‌کند. ب) سارا به صورت فردی و مستقل تصمیم گرفته یک سالن زیبایی راه‌اندازی کند. چون این کسب‌وکار توسط یک نفر اداره می‌شود و سود آن هم متعلق به همان فرد است، این نوع کسب‌وکار شخصی یا خصوصی است.

ج) چند کشاورز با هم برای کاهش هزینه‌ها و رفع نیازهای مشترکشان همکاری می‌کنند، هزینه‌ها را تقسیم می‌کنند و به صورت گروهی مواد مورد نیازشان را تهیه می‌کنند. این نوع فعالیت که برای منافع مشترک اعضا انجام می‌شود، ماهیت تعاونی دارد.

کدام یک از عبارتهای زیر به ویژگیهای تعاونی اشاره دارد؟

- (الف) افزایش سرمایه برای یک شرکت تعاونی مصرف و تولیدی، فقط از طریق افزایش تعداد سرمایه گذاران امکان پذیر است.
 (ب) توزیع سود احتمالی، در پایان دوره به نسبت سرمایه هر عضو است.
 (ج) هر کدام از اعضا به طور یکسان در سود و زیان آن شریک هستند.
 (د) افزایش سرمایه فقط از طریق بانک امکان پذیر است.
 (ه) تعاونیها مراحل راه اندازی کاملاً متفاوتی با شرکتها دارند.
 (و) شرکت تعاونی کسب و کاری است که با هدف تأمین نیازمندیهای اعضا تشکیل می شود و به بهبود وضعیت اقتصادی آنها کمک می کند.
 (ز) در تعاونی تولید، تعدادی تولید کننده جهت بهره مندی از مزایای فعالیت های اقتصادی با مقیاس بزرگ گرد هم می آیند.

(۱) «ب» - «و» - «ز»

(۲) «الف» - «ج» - «ه»

(۳) «ب» - «ج» - «ه»

(۴) «الف» - «و» - «ز»

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۲

تعاونیها

- شرکت تعاونی کسب و کاری است که با هدف تأمین نیازمندیهای اعضا تشکیل می شود و به بهبود وضعیت اقتصادی آنها کمک می کند.
- در تعاونی تولید، تعدادی تولید کننده جهت بهره مندی از مزایای فعالیت های اقتصادی با مقیاس بزرگ گرد هم می آیند و با اقدامات جمعی منفعت خود را بیشینه می کنند.
- مثال: تعاونی کشاورزی را عده ای از کشاورزان تشکیل می دهند تا برای تهیه بذر مرغوب و تهیه سموم و کود و نیز امکان بازاریابی، تبلیغات جمعی و ایجاد زنجیره توزیع (راهی که کمک می کند کالا از دست تولید کننده به درستی و مؤثر به دست خریدار برسد) به آنها کمک کند.

تعاونیها مراحل راه اندازی کم و بیش مشابهی با شرکتها دارند.	شباهت تعاونیها با شرکتها
توزیع سود احتمالی در تعاونیها همانند شرکتها در پایان دوره به نسبت سرمایه هر عضو است.	
نحوه اداره تعاونیها براساس هر نفر، یک رأی است؛ یعنی هر کدام از اعضا صرف نظر از این که چه قدر از سرمایه تعاونی را تأمین کرده باشد، یک رأی خواهد داشت.	تفاوت تعاونیها با شرکتها

بررسی عبارات صورت سؤال:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- (الف) نادرست است؛ تعاونیها می توانند از روش های دیگری مثل دریافت وام، سرمایه شان را افزایش دهند، نه فقط با اضافه کردن سرمایه گذار.
 (ب) صحیح است.
 (ج) نادرست است؛ توزیع سود احتمالی در تعاونیها در پایان دوره به نسبت سرمایه هر عضو است.
 (د) نادرست است؛ منابع افزایش سرمایه محدود به بانک نیست و می تواند از طریق جذب اعضای جدید یا سرمایه گذاری مجدد اعضا و یا اخذ وام باشد.
 (ه) نادرست است؛ تعاونیها مراحل راه اندازی کم و بیش مشابهی با شرکتها دارند.
 (و) صحیح است.
 (ز) صحیح است.

کدام گزینه در خصوص کسب و کاری که خودش هویت قانونی دارد، صحیح نیست؟

- ۱) می تواند با دیگر کسب و کارها یا افراد وارد قرارداد شود.
- ۲) این نوع از کسب و کارها حقوق و تعهدات خاصی دارند، دقیقاً همانند آن چه که انسان ها انجام می دهند.
- ۳) قانون با این کسب و کار مشابه با یک فرد و یا انسان رفتار می کند.
- ۴) این نوع از کسب و کارها می توانند مورد شکایت واقع شوند، ولی نمی توانند علیه دیگر کسب و کارها شکایت کنند.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

شرکت کسب و کاری است که خودش هویت قانونی دارد؛ به این معنی که قانون با یک شرکت مشابه با یک فرد و یا انسان رفتار می کند. شرکت ها حقوق و تعهدات خاصی دارند، دقیقاً همانند آن چه که انسان ها انجام می دهند. برای مثال، یک شرکت می تواند دارایی داشته باشد، با دیگر شرکت ها یا افراد وارد قرارداد شود و حتی علیه آن ها شکایت کند و مورد شکایت قرار بگیرد.

با توجه به اطلاعات جدول زیر، عملکرد سالیانه یک دامدار را بررسی کنید. او با کمک ۱۰ کارگر و یک دام‌پزشک، در طول سال توانسته ۴۰ رأس گوسفند پروار کند و آن‌ها را به قیمت ۲ میلیارد تومان بفروشد. کدام گزینه نشان‌دهنده نتیجه مالی این فعالیت است؟

۱	اجاره ماهیانه زمین و اصطبل	۵ میلیون تومان
۲	حقوق متوسط ماهیانه هر کارگر	۴ میلیون تومان
۳	حقوق ماهیانه دام‌پزشک	۱۰ میلیون تومان
۴	خوراک و دارو برای دام‌ها	۳ برابر هزینه حمل‌ونقل و بازاریابی
۵	هزینه حمل‌ونقل و بازاریابی	۳۰۰ میلیون تومان
۶	هزینه‌های جانبی (آب، برق و تعمیرات)	$\frac{1}{3}$ هزینه حمل‌ونقل و بازاریابی
۷	خرید منزل مسکونی دامدار	۵۵ میلیون تومان

(۲) ۴۰ میلیون تومان سود

(۴) ۳۰ میلیون تومان ضرر

(۱) ۲۰ میلیون تومان سود

(۳) ۵۰ میلیون تومان ضرر

مشاوره در حل این سؤال‌ها به چند نکته باید توجه داشته باشید:

(۱) اگر نتیجه عملکرد سالیانه خواسته شده است، باید تمامی اقلام هزینه و درآمد به صورت سالیانه محاسبه شوند.

(۲) به نوع هزینه‌های ذکر شده در صورت سؤال توجه کنیم. اگر هزینه‌ها مربوط به روند تولید کالا هستند (مانند هزینه خرید مواد اولیه، حقوق کارگران یا کارمندان، هزینه استهلاک، هزینه‌های حمل‌ونقل و ...) حتماً باید در محاسبات لحاظ شوند، ولی اگر ارتباطی با تولید کالا ندارند (مانند هزینه‌های شخصی مدیر بنگاه یا کارمندان یا خرید منزل مسکونی صاحب باغ، نباید به عنوان هزینه‌های تولید در نظر گرفته شوند).

(۳) برای به دست آوردن میزان سود یا زیان سالیانه یک کارگاه، ابتدا باید هزینه‌های مختلف آن کارگاه را به صورت سالیانه محاسبه و جمع کرده، سپس میزان درآمد سالیانه بنگاه را به دست بیاوریم. حال اگر میزان درآمد بیشتر از میزان هزینه‌ها باشد، آن‌گاه بنگاه اقتصادی سود کرده است، ولی اگر میزان درآمد کمتر از میزان هزینه‌ها باشد، آن‌گاه بنگاه اقتصادی متحمل ضرر و زیان شده است.

(۴) باید توجه کنیم چه سودی از ما خواسته شده است؛ سود حسابداری (بدون در نظر گرفتن هزینه فرصت یا همان هزینه‌های پنهان تولید) یا سود واقعی (با احتساب هزینه فرصت). در این سؤال، سود حسابداری مد نظر است.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

کل محصول تولیدشده و فروخته‌شده $\times$ قیمت هر واحد از محصول = درآمد

$>$ هزینه - درآمد = سود

$<$ هزینه - درآمد = زیان

اجاره یا خریداری ماشین‌آلات و سایر سرمایه‌های فیزیکی + اجاره یا خریداری محلی به عنوان مغازه = هزینه‌های مستقیم هزینه خرید مواد اولیه + حقوق یا دستمزد کارمندان (کارگران) +

هزینه فرصت یا هزینه پنهان = هزینه‌های غیرمستقیم

هزینه‌های مستقیم - درآمد = سود حسابداری

(هزینه‌های غیرمستقیم + هزینه‌های مستقیم) - درآمد = سود اقتصادی (سود ویژه یا سود واقعی)

ابتدا به بررسی هزینه‌ها می‌پردازیم.

مورد (۱): اجاره زمین و اصطبل به صورت ماهیانه داده شده است که ما باید اجاره سالیانه زمین و اصطبل را محاسبه کنیم. برای این منظور با توجه به این‌که هر سال برابر با ۱۲ ماه است، بنابراین کافی است هزینه اجاره ماهیانه زمین و اصطبل را در عدد ۱۲ ضرب کنیم تا اجاره سالیانه زمین و اصطبل را به دست آوریم:

میلیون تومان $60 = 5 \times 12 =$ اجاره سالیانه زمین و اصطبل

پاسخ خیلی تشریحی

مورد (۲): این دامداری دارای ۱۰ نفر کارگر است. باید محاسبه کنیم مجموع کارگران سالیانه چه مبلغی را تحت عنوان حقوق دریافت می‌کنند؛ بنابراین داریم:

$$\text{میلیون تومان } 480 = 4 \times 10 \times 12 = \text{حقوق سالیانه مجموع کارگران}$$

مورد (۳): باید حقوق سالیانه دام‌پزشک را حساب کنیم:

$$\text{میلیون تومان } 120 = 10 \times 12 = \text{حقوق سالیانه دام‌پزشک}$$

ردیف‌های ۴، ۵ و ۶ برای هزینه‌های خوراک و دارو برای دام‌ها، هزینه حمل‌ونقل و بازاریابی و هزینه‌های جانبی (آب، برق و تعمیرات) است و مشاهده می‌کنیم که یک مبلغ کلی ذکر شده است و اشاره‌ای به ماهیانه یا سالیانه بودن آن‌ها نشده است. در این حالت، باید میزان ذکرشده را به عنوان هزینه سالیانه در نظر بگیریم و لذا خواهیم داشت:

$$\text{میلیون تومان } 900 = 3 \times 300 = \text{خوراک و دارو برای دام‌ها}$$

$$\text{میلیون تومان } 300 = \text{هزینه حمل‌ونقل و بازاریابی}$$

$$\text{میلیون تومان } 100 = \frac{1}{3} \times 300 = \text{هزینه‌های جانبی (آب، برق و تعمیرات)}$$

مورد (۷): خرید منزل مسکونی دامدار جزء هزینه‌های تولید این دامداری محسوب نمی‌شود و لذا نباید در محاسبات ما لحاظ شود. در مرحله بعد، باید مجموع هزینه‌های سالیانه بنگاه تولیدی را محاسبه کنیم.

$$\text{میلیون تومان } 1,960 = 60 + 480 + 900 + 300 + 100 + 120 = \text{مجموع هزینه‌های سالیانه دامداری}$$

سپس باید درآمد سالیانه کارگاه تولیدی را محاسبه کنیم.

در صورت سؤال داریم که دامدار در طول سال توانسته ۴۰ رأس گوسفند پروار کند و آن‌ها را به قیمت ۲ میلیارد تومان بفروشد. یعنی ۲ میلیارد تومان به عنوان کل درآمد در نظر گرفته می‌شود، چراکه قیمت تمامی ۴۰ رأس گوسفند است، نه قیمت یک گوسفند پرورش‌یافته (نباید ۲ میلیارد تومان را در ۴۰ ضرب کنیم). اگر قیمت یک گوسفند پرورش‌یافته را می‌داد، باید ۲ میلیارد تومان را در ۴۰ ضرب می‌کردیم. اگر تشخیص این مورد برای شما دشوار است، به عدد داده‌شده توجه کنید؛ اگر عدد بزرگ بود درآمد کلی داده شده است و اگر کوچک بود قیمت یک واحد داده شده است.

$$\text{میلیون تومان } 2,000 = \text{میلیارد تومان } 2 = \text{درآمد سالانه حاصل از فروش گوسفندان}$$

حال می‌توانیم با کم کردن مجموع هزینه‌های سالیانه کارگاه تولیدی از درآمد، سود یا زیان کارگاه تولیدی را محاسبه کنیم (میزان درآمد بیشتر از هزینه‌هاست، در نتیجه کارگاه تولیدی سودده است).

$$\text{میلیون تومان } 40 = 2,000 - 1,960 = \text{هزینه‌های تولید} - \text{درآمد} = \text{سود}$$

با توجه به اطلاعات ارائه‌شده در جدول زیر، نتیجه عملکرد سالیانه یک باغدار به همراه دوازده نفر کارگر و یک مهندس کشاورزی با تولید هفت و نیم تن میوه به ارزش شش و نیم میلیارد تومان، کدام مورد است؟

(سؤال ۵۱ آلتکونر انسانی ۱۴۰۲ (فاج از کشور))

۱	اجاره ماهیانه باغ	۶۰ میلیون تومان
۲	حقوق متوسط ماهیانه هر کارگر	$\frac{1}{3}$ اجاره وسایل
۳	خرید منزل مسکونی صاحب باغ	۱۰۰ میلیون تومان
۴	اجاره وسایل و ابزار مورد نیاز	۷۵ میلیون تومان
۵	خرید سم و کود مناسب	۴۰ میلیون تومان
۶	کرایه حمل‌ونقل محصول	۲۰ میلیون تومان
۷	حقوق ماهیانه باغدار و مهندس	۱۲۰ میلیون تومان

$$(۲) \quad 605 \text{ میلیون تومان سود}$$

$$(۴) \quad 605 \text{ میلیون تومان ضرر}$$

$$(۱) \quad 505 \text{ میلیون تومان سود}$$

$$(۳) \quad 505 \text{ میلیون تومان ضرر}$$

کنکور